

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE SİĞİNMA ARAYANLARIN TURİZM
BÖLGELERİNDEKİ ÇOK YÖNLÜ ETKİLERİ
ANALİZİ: KUŞADASI İLÇESİ ÖRNEĞİ

Ali CANLAY

Danışman

Prof. Dr. Zerrin TOPRAK KARAMAN

İZMİR- 2019

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

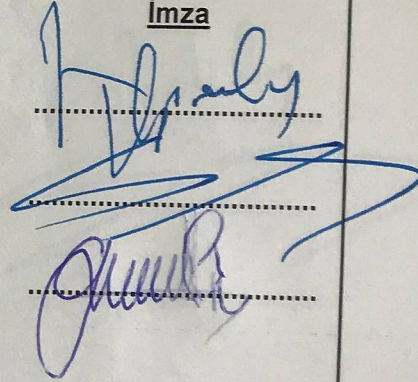
Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Ali CANLAY
Öğrenci No : 2015800250
Tez Başlığı : Türkiye'de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerindeki Çok Yönlü Etkileri
Analizi: Kuşadası İlçesi Örneği

Savunma Tarihi : 18.02.2019
Danışmanı : Prof.Dr.Zerrin Toprak KARAMAN

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>
Prof.Dr.Zerrin Toprak KARAMAN	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
Doç.Dr.Yunus Emre ÖZER	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
Prof.Dr.Gözde EMEKLİ	EGE ÜNİVERSİTESİ

İmza

Ali CANLAY tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği ☒ / oy çokluğu() ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Metin ARIKAN
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerindeki Çok Yönlü Etkileri Analizi: Kuşadası İlçesi Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../.....

Ali CANLAY

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türkiye’de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerindeki Çok Yönlü Etkileri

Analizi: Kuşadası İlçesi Örneği

Ali CANLAY

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Kamu Yönetimi Programı

İnsanlığın ortaya çıktığı dönemden günümüze, dünyanın hemen her yerinde çeşitli şekil ve boyutlarda ortaya çıkan göç hareketleri, son dönemde dünya kamuoyunu ciddi bir biçimde yönlendirmektedir. Özellikle turistik potansiyeli bulunan bölgelere doğru olan göç hareketlerinin bu turizm alanlarıyla olan etkileşimi, disiplinlerarası bir yaklaşımla irdelenmesi gereken önemli bir başlıktır.

Bu çalışmanın esas konusunu teşkil eden sığınmacı hareketleri, araştırma kapsamında, özellikle turizmle olan bağlantıları özelinde ele alınmıştır. Sığınma hareketleri sonucunda turizm bölgelerinde meydana gelen çok yönlü değişimler, turizm bölgeleri perspektifinden olduğu kadar sığınma arayanların perspektifinden de incelenmiştir. Sığınmacılık, turizm, göç gibi kavramlar; çalışmanın ana konusunun anlam genişliği de göz önünde bulundurularak, tarihsel gelişim süreçleriyle, nedenleriyle, sonuçlarıyla ve verilerle işlenmiştir.

Çalışmanın teorik kısmında -literatür taraması sonucu- ortaya konan turizm-sığınma-sığınmacılar arasındaki etkileşimler ve bu etkileşimler sonucu oluşan çıktılar, Kuşadası ilçesi özelinde; ilgili birimlerle yapılan mülakatlarla ve yerel halk-yerel yöneticiler-ziyaretçilerle yapılan anketlerle test edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sığınma, Sığınma Arayanlar, İltica, Göç, Turizm.

ABSTRACT

Master's Thesis

Multidimensional Analysis of Impacts on Tourism Regions Asylum Seekers in Turkey: The Case of Kuşadası

Ali CANLAY

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Public Administration

Public Administration Program

Migration movements, which have emerged in various shapes and dimensions in almost every part of the world since the emergence of humanity, have been leading the world public opinion in the last period. The interaction of migration movements towards the regions with touristic potential is an important topic that should be examined with an interdisciplinary approach.

Asylum seekers' movements, which constitute the main subject of this study, are covered in the scope of the research, especially in connection with tourism. As a result of the asylum movements, the multi-faceted changes in the tourism regions were examined from the perspective of the asylum seekers as well as from the perspective of the tourism regions. Concepts such as asylum, tourism and migration; In the light of the meaning of the main subject of the study, the historical development process, reasons, results and data are processed.

In the theoretical part of the study - as a result of the literature survey - the interactions between the tourism-asylum-asylum seekers and the outcomes resulting from these interactions, in the case of Kuşadası district; Interviews with the relevant units and with local community-local administrators-visitors surveys.

Keywords: Asylum, Asylum Seekers, Refugee, Migration, Tourism.

TÜRKİYE’DE SIĞINMA ARAYANLARIN TURİZM BÖLGELERİNDEKİ ÇOK YÖNLÜ ETKİLERİ ANALİZİ: KUŞADASI İLÇESİ ÖRNEĞİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
EKLER LİSTESİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ GÖÇLER VE TURİZM OLGUSU

1.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	3
1.2. DIŞ GÖÇLER VE TURİZME KAVRAMSAL YAKLAŞIM	5
1.2.1. Araştırmanın Temel Felsefesi	5
1.2.2. Göçler	11
1.2.2.1. Göç Nedenleri	13
1.2.2.2. Göç Tipleri	16
1.3. TÜRKİYE’YE DIŞ GÖÇLER	19
1.3.1. Türkiye’ye Dış Göçlerin Tarihçesi	19
1.3.1.1. Avrupa Ülkelerinden Göçler	24
1.3.1.2. Sığınmacılar, Mülteciler ve Bir Geçiş Ülkesi Olarak Türkiye	27
1.3.2. Türkiye’ye Yönelen Dış Göçlerde Genel Özellikler	38
1.3.2.1. Güvenlik Algısı	38
1.3.2.2. Ekonomik Dışsallık	40

1.3.2.3. Kültürel Etkileşim	45
1.4. TURİZM KAVRAMI VE TURİZM POTANSİYELİ	46
1.4.1. Turizm Kavramı ve Turizm Tipleri	48
1.4.2. Türkiye’de Turizme İlişkin Veriler	53

İKİNCİ BÖLÜM

DIŞ GÖÇLERE DAYALI SİĞİNMA KAVRAMI

2.1. SİĞİNMA KAVRAMI VE MEVZUATI	57
2.1.1. Sığınma Kavramı	57
2.1.2. Sığınmaya İlişkin Uluslararası Mevzuat	58
2.1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	59
2.1.2.2. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Tüzüğü	60
2.1.2.3. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme	61
2.1.2.4. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol	61
2.1.2.5. Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname	62
2.1.3. Avrupa Birliği’nde Sığınma Kavramı ve Temel İlkeleri	63
2.1.4. Sığınma ve Göç Konularında Uluslararası Ölçekte Çalışan Örgütler	65
2.1.5. Sığınma ve Biyo-iktidar İlişkisi	66
2.1.6. Sığınmacı ve Göçmenlerin Karşılaştığı Temel Sorunlar	68
2.2. TÜRKİYE’DE SİĞİNMACILIK	71
2.2.1. Türkiye’de Sığınmaya İlişkin Mevzuat	72
2.2.1.1. Uluslararası Sözleşme ve Anlaşmalardan Doğan Mevzuat	72
2.2.1.2. Türkiye’nin Ulusal Mevzuatı	75
2.2.2. Türkiye’de Sığınmacıların Sosyo-ekonomik Durumu	78
2.2.3. Türkiye’de Sığınmacılara İlişkin Devlet Politikası ve İdari Örgütlenme	83
2.2.4. Türkiye’de Sığınma ve Göç Konularında Çalışan Örgütler	87
2.2.5. Medya ve Sığınmacılar İlişkisi	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SIĞINMA ARAYANLARIN TURİZM BÖLGELERİNDEKİ ÇOK YÖNLÜ
ETKİLERİ ANALİZİ: KUŞADASI ÖRNEĞİ

3.1. ANKET DEĞERLENDİRMELERİ	91
3.1.1. Verilen Yanıtların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları	91
3.1.1.1. Güvenlikle İlgili Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	93
3.1.1.2. Ekonomiyle İlgili Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	96
3.1.1.3. Sosyo-kültürel Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar	100
3.1.2. Cinsiyetler İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi	104
3.1.3. Yaş Grupları İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi	116
3.1.4. Eğitim Durumu İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi	132
3.1.5. Medeni Durum İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi	147
3.1.6. Statü İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi	158
3.2. MÜLAKAT DEĞERLENDİRMELERİ	171
SONUÇ	176
KAYNAKÇA	182
EKLER	

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı
BİMER	Başbakanlık İletişim Merkezi
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
DTÖ	Dünya Turizm Örgütü
ECRE	Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
FRONTEX	Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi İçin Operasyonel İşbirliği Ağı
GKA	Geri Kabul Anlaşması
GSMH	Gayri Safi Millî Hasıla
İŞİD	Irak Şam İslam Devleti
MAZLUMDER	İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MSF	Sınır Tanımayan Doktorlar
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖSO	Özgür Suriye Ordusu
PYD	Demokratik Birlik Partisi
s.	Sayfa No
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSM	Toplum Sağlığı Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UAÖ	Uluslararası Af Örgütü
WTM	Watch The Med

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: 2013-2017 Yılları Arası Türkiye'ye Gelen Ziyaretçi Sayısı ve Yıllık Gelir	s.53
Tablo 2: 2017 Yılında Türkiye'ye En Çok Turist Gönderen Ülkeler	s.54
Tablo 3: Turizm Sektörünün GSMH ve Yıllık İhracata Oranı	s.55
Tablo 4: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	s.91
Tablo 5: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı	s.92
Tablo 6: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları	s.93
Tablo 7: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu	s.93
Tablo 8: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri	s.94
Tablo 9: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler	s.95
Tablo 10: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi	s.96
Tablo 11: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi	s.96
Tablo 12: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi	s.97
Tablo 13: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri	s.98
Tablo 14: Sığınmacılar ve Kayıt Dışı Sektör	s.98
Tablo 15: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri	s.99
Tablo 16: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol	s.100
Tablo 17: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi	s.101
Tablo 18: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri	s.101
Tablo 19: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş	s.102
Tablo 20: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması	s.102
Tablo 21: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti	s.103
Tablo 22: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı Ve Cinsiyet	s.104
Tablo 23: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Cinsiyet	s.104
Tablo 24: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Cinsiyet	s.105

Tablo 25: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Cinsiyet	s.106
Tablo 26: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Cinsiyet	s.106
Tablo 27: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Cinsiyet	s.107
Tablo 28: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Cinsiyet	s.108
Tablo 29: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Cinsiyet	s.108
Tablo 30: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Cinsiyet	s.109
Tablo 31: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Cinsiyet	s.110
Tablo 32: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Cinsiyet	s.110
Tablo 33: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol ve Cinsiyet	s.111
Tablo 34: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Cinsiyet	s.112
Tablo 35: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Cinsiyet	s.113
Tablo 36: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Cinsiyet	s.113
Tablo 37: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Cinsiyet	s.114
Tablo 38: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Cinsiyet	s.115
Tablo 39: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Yaş	s.116
Tablo 40: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Yaş	s.117
Tablo 41: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Yaş	s.118
Tablo 42: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Yaş	s.119
Tablo 43: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Yaş	s.120
Tablo 44: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Yaş	s.121
Tablo 45: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Yaş	s.122

Tablo 46: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Yaş	s.123
Tablo 47: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Yaş	s.124
Tablo 48: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Yaş	s.125
Tablo 49: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Yaş	s.126
Tablo 50: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Oynadığı Rol ve Yaş	s.127
Tablo 51: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Yaş	s.128
Tablo 52: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Yaş	s.129
Tablo 53: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Yaş	s.130
Tablo 54: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Yaş	s.131
Tablo 55: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Yaş	s.131
Tablo 56: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Eğitim Durumu	s.132
Tablo 57: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Eğitim Durumu	s.133
Tablo 58: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Eğitim Durumu	s.133
Tablo 59: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Eğitim Durumu	s.134
Tablo 60: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Eğitim Durumu	s.135
Tablo 61: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Eğitim Durumu	s.136
Tablo 62: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Eğitim Durumu	s.137
Tablo 63: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Eğitim Durumu	s.138
Tablo 64: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Eğitim Durumu	s.139
Tablo 65: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Eğitim Durumu	s.140
Tablo 66: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri Eğitim Durumu	s.141

Tablo 67: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Oynadığı Rol ve Eğitim Durumu	s.142
Tablo 68: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Eğitim Durumu	s.143
Tablo 69: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Eğitim Durumu	s.144
Tablo 70: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Eğitim Durumu	s.145
Tablo 71: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Eğitim Durumu	s.146
Tablo 72: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Eğitim Durumu	s.146
Tablo 73: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Medeni Durum	s.147
Tablo 74: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Medeni Durum	s.148
Tablo 75: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Medeni Durum	s.148
Tablo 76: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Medeni Durum	s.149
Tablo 77: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Medeni Durum	s.149
Tablo 78: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Medeni Durum	s.150
Tablo 79: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Medeni Durum	s.151
Tablo 80: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Medeni Durum	s.151
Tablo 81: Sığınmacıların, Niteliksiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Medeni Durum	s.152
Tablo 82: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Medeni Durum	s.153
Tablo 83: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Medeni Durum	s.153
Tablo 84: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Oynadığı Rol ve Medeni Durum	s.154
Tablo 85: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Medeni Durum	s.155

Tablo 86: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Medeni Durum	s.155
Tablo 87: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Medeni Durum	s.156
Tablo 88: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Medeni Durum	s.157
Tablo 89: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Medeni Durum	s.157
Tablo 90: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Statü	s.158
Tablo 91: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Statü	s.159
Tablo 92: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Statü	s.159
Tablo 93: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Statü	s.160
Tablo 94: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Statü	s.161
Tablo 95: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Statü	s.162
Tablo 96: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Statü	s.163
Tablo 97: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Statü	s.164
Tablo 98: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Statü	s.164
Tablo 99: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Statü	s.165
Tablo 100: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Statü	s.166
Tablo 101: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol ve Statü	s.167
Tablo 102: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Statü	s.168
Tablo 103: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Statü	s.168
Tablo 104: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Statü	s.169
Tablo 105: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Statü	s.170
Tablo 106: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Statü	s.170

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 1	ek s.1
EK 2: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 2	ek s.3
EK 3: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 3	ek s.4
EK 4: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Anketi	ek s.5

GİRİŞ

Sığınma kavramı, günümüz dünyasında gerek Türkiye gibi geçiş ülkelerinin, gerekse Amerika Birleşik Devletleri gibi hedef ülkeler ile AB gibi ulus üstü kuruluşların gündeminde kendine geniş yer bulmaktadır. Sığınma; göç ekseninden bakıldığında dar anlamıyla her ne kadar yüzyıllar öncesine dek uzanan bir kavram olarak görülebilirse de, bugün gelinen noktada, yürürlükte bulunan uluslararası hukuk metinleriyle birlikte daha geniş bir anlam taşımaktadır. Özellikle iltica kavramı noktasından bakıldığında sığınma, uluslararası hukukta kendine önemli bir yer bulmaktadır. Özellikle son dönemde Ortadoğu’da yaşanan çatışma ve savaşlar; sığınma, sığınmacılık, sığınma arayanlar, iltica, mülteci gibi kavramların dünya kamuoyunda kendine daha da fazla yer bulmasına yol açmaktadır.

Göç, iltica gibi yer değiştirme hareketlerini kendi çatısı altında toplayabilecek olan sığınma başlığı; terör, güvenlik, kültür, turizm, sağlık, kent ve daha birçok kavramla bağlantılıdır. Nitekim tarihin her döneminde sığınma hareketleriyle, sayılan bu kavramlar arasında etkileşimler meydana gelmiştir.

Çalışmanın ana eksenlerinden birini oluşturan turizm konusu da hem Türkiye genelinde hem de araştırma örneklemini oluşturan Kuşadası özelinde ciddi bir öneme sahiptir. Çalışman içerisinde de ortaya koyulduğu üzere, turizm, birçok ülkenin kalkınması ve gelir elde edebilmesi açısından lokomotif sektörlerden biri halindedir. Tıpkı sığınma kavramı gibi disiplinlerarası bir alan teşkil eden turizm sektörü de kültür, sağlık, kentleşme konularıyla yakından ilgilidir.

Çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm “Dış Göçler ve Turizm Olgusu”, ikinci bölüm “Dış Göçlere Dayalı Sığınma Kavramı”, üçüncü bölüm ise “Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerindeki Çok Yönlü Etkileri Analizi: Kuşadası Örneği” şeklinde adlandırılmıştır.

Birinci bölümde, öncelikle çalışmanın temel felsefesi ortaya koyulmuştur. Daha sonra, göç kavramının tanımlanması, göç tiplerinin belirtilmesi ve Türkiye’nin göç tarihçesinin verileriyle birlikte incelenmesi yoluna gidilmiştir. Turizmin ele alındığı kısımda ise turizmin çeşitli kavramsallaştırılmalarına yer verilmiş, turizm tipleri ele alınmış, ardından Türkiye ve dünya turizmine ilişkin veriler sunulmuştur.

Ağırlıkla sığınma kavramının üzerinde ikinci bölümde, öncelikle sığınma kavramı çeşitli yönlerden tanımlanmış; iltica/mülteci kavramlarına da değinilerek, hem uluslararası bazda hem Türkiye özelinde sığınma hukukuna yer verilmiştir. Daha sonra, sığınmacılığın Türkiye'deki tarihçesi verilerle ortaya konmuş, geline nokta Türkiye'de sığınma arayanların durumu incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise Kuşadası'ndaki yerel halk/yerel yöneticiler ve ziyaretçilerle yapılan, sığınmacıların buradaki çok yönlü etkilerini ortaya koymayı amaçlayan anketin sonuçlarına ve Kuşadası'nda konuyla ilgili yetkili mercilerle yapılan mülakatların çıktılarına yer verilmiştir. Çalışmamızın temel sorusu olan sığınma hareketleri ve turizm olgusu arasındaki ilişkiler, yapılan testlerle bu bölümde ortaya koyulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ GÖÇLER VE TURİZM OLGUSU

1.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Turizm bölgelerinde, geleneksel olarak, yurt içinden ve yurt dışından -mevsimlik olarak düşünülen- nüfus hareketleri, etki-tepki analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede; kanalizasyon hizmeti, gıda fiyatları, deniz kirliliği gibi göstergeler önemli yer tutmuştur. Oysaki 2011'den itibaren -bilhassa Türkiye öze- linde- hızla artan hukuk dışı göçler ve sığınma arayanlar başlığı altında incelenen kıyı alanlarına ciddi bir insan akını olmuş ve bu bölgeler sürekli konaklama alanlarına dönüşmüştür. Bu açıdan, çalışmanın amacını, bu tip yerleşim birimlerindeki -özellikle turizmdeki- yaşam kalitesi göstergelerinin ne kadar etkilendiği konusunun çok yönlü olarak incelenmesi oluşturmaktadır.

Bu çok yönlü inceleme; yaşam kalitesi göstergelerinin yanında, sığınma arayanların bu bölgelerle girdiği sosyo-ekonomik etkileşim sonucunda bu alanlara nasıl bir etki yaptığı sorusunun cevabını da içermektedir.

Bilindiği gibi sığınma, göç, iltica gibi konular, son dönemde Türkiye ve Orta-doğu'nun merkezinde bulunduğu bir yelpaze kapsamında, Avrupa Birliği ülkelerinin başlıca gündem maddelerinden biri olagelmektedir. Yapılan anlaşmalar, devletlerin birbirlerine çektikleri restler, politik manevralar, konuyla ilgili yapılan yardımlar ve gerçekleştirilen çalışmalar, sığınma konusunun ne denli büyük bir önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Turizm sektörü, uzun yıllardır birçok ülke için önemli bir gelir kaynağı olduğu gibi, çevresel değerleri koruma adına bir fırsat olarak da önerilmiştir. Gerek Türkiye'de gerekse etkilendiği uluslararası literatürde turizme yönelik, turist ve hakları konusunda etik düzeye doğru geliştirilen birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışma ise, sığınma hareketlerinin değiştirdiği yaşam kalitesi göstergelerini turizm sektörüyle bütünleşik olarak incelemesi ve bununla birlikte Türkiye'deki hangi göstergelerin nasıl etkilendiği konusunda bir strateji ortaya koyması açısından önemlidir. Ayrıca çalışmanın, sığınma hareketlerini turizm bölgeleri açısından bir fırsata dönüştürmeye yönelik çözüm önerileri sunması, bir diğer önemli noktasını teşkil etmektedir.

Araştırmanın yöntemini, Kuşadası'ndaki yerel yöneticilerle/yerel halkla/ ziyaretçilerle mülakat ve anketler yapılması oluşturmaktadır. Bu görüşmeler ve veriler ışığında, araştırmanın amacı doğrultusunda bir sentez yapılmıştır.

Çalışmanın alan araştırması gerçekleştirilirken yapılan anket ve mülakatlarda, katılımcıların tarafsız ve gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirme yaptığı kabul edilmiştir. Alanda yüz yüze anketler yapılırken, çalışmanın temel eksenlerinden biri olan sığınma hareketlerinin, örneklemin yer aldığı bölgede reel ve hissedilir olumsuz etkilerinin olduğu ön kabulü de fark edilmiştir.

Çalışmanın mülakat kısmında üç ayrı mülakat formu hazırlanmış; bu formlar konularına göre Aydın İl Emniyet Müdürlüğü, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı ve Kuşadası Belediyesi'ne gönderilmiştir. Aydın İl Emniyet Müdürlüğü'nün sorulan sorulara yanıt vermemesi üzerine, ilgili form Başbakanlık İletişim Merkezi ¹ (BİMER)'ne gönderilmiştir. Ancak BİMER üzerinden de bu mülakat formuna yanıt alınamamıştır. Sağlık Bakanlığı'na gönderilen forma, internet kanalıyla yanıt alınmıştır. Kuşadası Belediyesi'nin talebi üzerine bu kuruma da internet aracılığıyla mülakat formu iletilmiş, ancak direkt olarak bir yanıt alınamamıştır. Daha sonra BİMER'e yönlendirilen bu mülakat formuna, aynı kurum aracılığıyla ilgi durumlarına göre Kuşadası İlçe Emniyet Müdürlüğü, Kuşadası İlçe Jandarma Komutanlığı, Kuşadası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı, Zabıta Müdürlüğü kurumlarından yanıt alınmıştır.

Çalışmanın anket kısmının örneklemini Kuşadası yerel halkı, Kuşadası yerel yöneticileri ve Kuşadası'na gelen ziyaretçiler oluşturmaktadır. Kuşadası, bilinen bir turistik alan olduğundan dolayı, buraya ziyaret amaçlı gelen kişilerde sığınmacılarla ve sığınmacıların yarattığı etkilerle ilgili bir fikir oluşup oluşmadığını test etmek amacıyla anket kapsamına ziyaretçiler de alınmıştır. Ankete katılan 383 kişinin 9'u yerel yönetici, 258'i yerel halk mensubu ve 116'ı ziyaretçidir. Anket çalışmaları gerçekleştirilirken, yüz yüze görüşmelerin yanında bu anket formlarının internet ortamında erişime açılması yoluna da gidilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler, SPSS programıyla anlamlılık düzeyleri test edildikten sonra tablolastırılmış ve yorumlanmıştır.

¹ Başbakanlık kurumunun lağvedilmesiyle birlikte BİMER, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne aktarılmıştır.

1.2. DIŞ GÖÇLER VE SİĞİNMA ARAYANLARA KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.2.1. Çalışmanın Temel Felsefesi

İnsanlık tarihinde; zorunlu veya gönüllü, çeşitli nedenlerle, daima bir yerden bir yere taşınma ve yer değiştirme olgusu ile karşılaşmıştır.

İnsanın yer değiştirmesinde, göç etmesinde en temel etkenler, esasen yaşamsal ihtiyaçlarını karşılama içgüdüleri olmuştur. Hayatta kalma, barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlar, insanoğlunu -en azından- biraz daha iyisini elde edebileceği yeni alanlara yönlendirmiş, nihayetinde göç hareketleri meydana gelmiştir ve gelmeye de devam etmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanabilmesi açısından daha iyi imkânlarla sahip olabilmek fırsatı var oldukça da göç hareketleri idarî olarak kısıtlansa da mevcudiyetini ulusal ve uluslararası düzeyde kuvvetle sürdürecektir.

Ancak yalnızca daha iyi mal ve hizmete erişme hedefi, insanın tek amacı değildir. Sahip olduğu varlıklara yönelik bir tehdit bulunduğu durumlarda, insan ırkı, bu varlıkları koruma ve daha önemlisi kendi varlığını sürdürebilme amacıyla başka birey ve topluluklarla ittifak yapma ya da şartlar daha farklı gelişmişse kendisinden daha yüce bir kudrete sığınma arayışı içerisinde olmuştur.

Sığınma anlayışı, İslam felsefesinde ve diğer inanç sistemlerinde de kendisine yer bulmuştur. Konuyla ilgili bir çalışmada² da belirtildiği üzere sığınma (istiaze), İslam dininin kutsal kitabı Kur'an'da da yer almaktadır.

Tarih boyunca kendi devleti sınırları içerisinde varlığına yönelik bir tehdit bulunan ünlü devlet adamları, düşünürler, bilim insanları, sanatçılar ve daha birçok grup ve birey, başka bir devletin iktidarı altında kendi hayatının varlığını idame ettirme yoluna gitmiştir. Bu başlığın ilerleyen satırlarında daha ayrıntılı olarak inceleneceği gibi, Nazi Almanyasından Türkiye Cumhuriyeti'ne kaçan Yahudi ve Avusturyalı bilim insanları, sığınma hareketlerinin, Türkiye açısından en iyi bilinen örneklerinden birini oluşturmaktadır.

² Remzi Kaya, "Kur'an'da İstiaze (Sığınma)", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi**, Cilt: 10, Sayı: 1, 2001, s. 95-112. Kur'an'daki sığınma anlayışı ile ilgili olarak çalışmaya bakılabileceği gibi, doğrudan A'raf Suresi de incelenebilir.

Genel hatlarıyla bakıldığında, göç sürecinin ise tarihçiler tarafından üç başlıkta incelendiği aktarılmıştır; buna göre, vatansız durumda olmanın neden olduğu göç hareketleri, iç savaş gibi meydana gelen bir zorluk sonucu oluşan göç hareketleri ve son olarak da ekonomik yetersizlikler nedeniyle yapılan göç hareketleri, bu üç ana başlığı oluşturmaktadır.³

İnsan, yontma taş devri boyunca, yani henüz üretime geçmeden önceki iki milyon yıllık tarihi süresince, yaşamını idame ettirebilmek için sürekli olarak yer değiştirme durumunda bulunmuştur. Bu tercihin oluşmasında, henüz avcılık ve toplayıcılık aşamasında bulunan insanın, beslenme ihtiyacını karşılama güdüsü temel rolü oynamıştır.⁴

Her ne kadar yerleşik bir topluluğun gerçekleştirmediği bir pratik olması nedeniyle bazı kaynaklarda tam anlamıyla bir göç hareketi olarak değerlendirilmese de, bahsedilen bu yer değiştirme hareketleri de göçlerle aynı mantığa sahip olarak görülebilir. Nihayetinde tarihin bu döneminde, bulunulan ortamdan kalıcı veya geçici olarak yeni yerlere doğru toplu veya bireysel bir nüfus akışı söz konusudur. Gerçekten de bu insan grupları, literatürde genel-geçer olarak göçebe ve avcı topluluklar olarak isimlendirilmiştir. Bu da çalışmamızda yer vereceğimiz göç hareketlerinin, yontma taş devrindeki hareketlerde temelini bulduğuna işaret etmektedir.

Yeni taş devri olarak adlandırılan tarihi kesit sürecinde insanlar üretim yapmaya başlamışlar; dolayısıyla yerleşik hayata geçmişlerdir.⁵ Bu sebeple, o dönemdeki yer değiştirme hareketleri literatürde de göç olgusunun temeli olarak görülmektedir.

Yine bilindiği gibi, tarihin en büyük göç hareketlerinden Kavimler Göçü'nde, Hunların Don-Volga nehirleri arasındaki bölgeye kaymasıyla, bugünkü Avrupa halklarını oluşturan başta Cermenler, Vizigotlar, Vandallar, Slavlar, Gotlar olmak üzere daha başka boyların da içinde bulunduğu topluluklar, yaşadıkları yerlerde meydana gelen hayati tehlikeden ötürü batı yönünde ilerleyerek Avrupa'ya yönelmişler, kitlesel bir dış göç hareketini meydana getirmişlerdir

³ Kerem Kınık, "Göç, Sürgün ve İltica", **Hayat Sağlık Dergisi**, Sayı: 2, 2010, s. 36.

⁴ Cemal Yalçın, **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 96-97.

⁵ Güvenç Bozkurt, **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1984'ten aktaran Yalçın, s. 97.

Avrupa’da, Rönesans’la gerçekleşen bilimsel buluşlar ve sonrasındaki coğrafi keşifler ile bu süreç sonucunda meydana gelen göçler de tarihte önemli bir yer tutmaktadır.

16. yüzyıl sonrasında yeni yerlerin, özellikle de Amerika kıtasının keşfiyle birlikte, -özellikle sömürge ve koloni hareketlerine ağırlık veren- Avrupalı devletlerde yaşayan tüccarlar; Karayiplere ve Güney Amerika’ya birçok köleyi yerleştirmişlerdir.⁶ Dolayısıyla, bu dönemin en belirgin göç hareketleri, kölelerin, keşfedilen yeni yerlere götürülmesidir denebilir.

Tarihi süreç içerisinde bakıldığında 2. Dünya Savaşı’na kadar süren bu göçlerin, siyasi ve ekonomik temelli olduğu vurgulanmıştır. Bu nüfus akışları, ilerleyen dönemdeki hareketlerin eklenmesiyle birlikte Amerika kıtasının yanında Avustralya’ya da yönelen bir çehreye bürünmüştür.⁷

20. yüzyılın ilk yarısına gelindiğinde, 1. Dünya Savaşı sonrası dönemin göç hareketlerinin niteliği olarak sanayileşme hamlelerini besleyici özelliğine yer verilmiştir. Çalışmada, bu hareketler için “emek göçü” dönemi tabiri kullanılmıştır. Sanayileşme hareketlerinin sürdürülmesi için işçi göçü alan gelişmiş ülkeler, bu hamleleriyle dünya genelindeki kapitalist ekonomi anlayışının da temellerini atmış bulunmaktadır.⁸

Bu yüzyılda gerçekleşen ve değinilmesi gereken göç hareketlerinden biri de şüphesiz Yahudilerin göç etmeye zorlanmasıdır. Bu hareketler, gerçekten de sebepleri ve sonuçları itibarıyla de tarihin en önemli göçlerinden sayılabilir.

1930 ve 40’lı yıllarda Almanya’da yükselen Nazi iktidarı, başta Alman toplumu olmak üzere özellikle Avrupa’daki ekonomik çarpıklıkların Yahudilerden kaynaklandığı düşüncesiyle, karşı bir kıyım hareketine girişmiştir. Almanya’yla birlikte Avusturya ve Polonya gibi Avrupa ülkelerinde de hem psikolojik hem fiziksel şiddete maruz kalan Yahudi’ler, meydana gelen ölümlerle ciddi sayıda bir kayıp vermenin

⁶ Mustafa Mutluer, **Uluslararası Göçler ve Türkiye, Kuramsal ve Ampirik Bir Alan Araştırması: Denizli Tavas**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2003, s. 11’den aktaran Taşkın Deniz, “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 181, 2014, s. 180.

⁷ Kemal H. Karpat, **Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013, s. 73.

⁸ Stephen Castles ve Mark J. Miller, **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 90-91.

sonrasında, yoğunlukla ABD ve o dönemdeki ismiyle SSCB gibi ülkelere göç etmişlerdir.

Bunun yanında, bilim insanı kimliğiyle çalışmak üzere Türkiye'ye gelen Yahudi vatandaşların sayısı da azımsanmayacak ölçüdedir. Bu dönemde, 1000'den fazla kişinin Türkiye'ye sığındığı belirtilmiştir. Bu sığınmacıların, Alman vatandaşlığını taşıyan ve çoğunluğu Yahudi olan kişiler olduğu vurgulanmıştır. Bu kişiler, pasaportlarına da yazıldığı üzere Almandan Türkçe'ye geçtiği şekliyle "haymatloz" (ya da haymatlos) olarak nitelendirilmektedir.⁹

İkinci Dünya Savaşı etkisi altındaki ülkelerde yaşayan ve burada hayati tehlike altında bulunan bazı Yahudiler, buralarda görev yapmakta olan Türk yetkililer tarafından mümkün olduğunda korunmaya çalışılmış, daha sonra da Türkiye'ye gönderilmiştir. Bu kitlelerin bazıları, geçiş ülkesi olarak Türkiye'de bir dönem kaldıktan sonra Filistin'e gitmiş; bazıları ise Ankara ve İstanbul'da üniversitelerde bilim insanı olarak görev yapmışlardır.¹⁰ Öte yandan, göç eden kitlelerin bir diğer destinasyonu olarak bugünkü İsrail Devleti'nin sınırları gösterilebilir.

Osmanlı Devleti'nin var olduğu dönemlerden beri süregelen, -özellikle de II. Abdülhamid tarafından engellenmeye çalışıldığı belirtilen Filistin topraklarında Yahudi yerleşimi oluşturma düşü; buraya göç eden Yahudilerin 1948'de İsrail Devleti'ni kurmasıyla gerçekleşmiştir.¹¹

Albert Einstein'ın (Amerika Birleşik Devletleri'ne) da aralarında bulunduğu bilim insanlarının da gerçekleştirdiği bu göçler, gerek bilimsel çalışmaların baskı altında olmadan yapılmasına, gerekse İsrail'in kurulmasıyla Müslüman Arap dünyasıyla Musevi Yahudi cemaati arasında durmaksızın süren sürtüşmelerin yaşanmasına giden süreci oluşturmuştur.

⁹ Müge Arslan, " "Haymatlos" Kavramının Türkçe'deki Serüveni", **Türkbilgi: Türkoloji Araştırmaları**, Cilt: 15, Sayı: 27, 2014, s.124.

¹⁰ Naim A. Güler, "Geçmişten Günümüze Anadolu'ya Yahudi Göçü", **Türkiye'nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye'ye Göçler**, (Der. M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 63-64.

¹¹ Ömer Osman Umar, "İngiliz Mandası Döneminde Filistin'e Yahudi Göçleri", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 96, Sayı: 190, 2011, s. 107-109.

Yahudilerin söz konusu göç hareketlerini açıklamak için birçok etken sayılabilir. Menşe ülkelerdeki yaşam kaygısı, siyasi çalkantılar, kültürel ve ırksal anlamda maruz kalınan ayrımcılık, şüphesiz göçe zorlanan Yahudilerin bu tercihlerinde gösterilecek haklı nedenleri oluşturmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemin belirgin göçleri, ABD ve Batı Avrupa yönünde gerçekleşen hareketlerdir. Bu bölgeler, işçi açığını kapatmak amacıyla diğer ülkelerden yoğun olarak işçi göçleri almışlardır. Buna göre; Yugoslavya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Meksika, Karayipler, Mısır, Yemen gibi bölgeler, bu göç hareketlerinin menşei durumunda bulunan alanlar olarak sayılmıştır.¹²

20. yüzyılın son on yılı ise Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası ortaya çıkan yeni devletlerin vatandaşlarının, Avrupa ülkelerine göç etmesiyle karakterize edilen bir tabloyu ortaya koymuştur. Sonrasında ise gelişmiş ülkelere olan göç hareketlerine, Asya kıtasında yaşayan göçmenler ağırlıkla katılmışlardır.¹³

Bu sığınma ve göç hareketleri, gerek göç edilip yerleşilen yeni topraklarda, gerekse terk edilen bölgelerde çok büyük etki ve değişiklikler meydana getirmiştir. Günümüzde de devam eden bu hareketler; bilimden sanata, kentleşmeden turizme geniş bir yelpazede birçok noktayı etkilemektedir.

Kaldı ki uluslararası göç hareketleri konusunda yapılan çalışmaların bu akışların süregideceğine yönelik beklentilerin mevcut bulunduğunu ortaya koymaktadır. Gerçekten de, gelir seviyesi bakımından yüksek sınıflarla daha az kazanan ve zorlukla yaşamını sürdüren gelir seviyesi düşük sınıflar arasındaki farkın gitgide açılması, düşük gelir gruplarını her zaman daha iyi olanakları bulma çabasına itecek, bu da bir yerden başka bir yere gitmeye, yani göçlere yol açacaktır. Öte yandan birçok ülkede siyasi baskıların günümüzde tüm şiddetiyle devam etmesi, yine kitleleri göç etmeye sevk eden bir tetikleyici olarak varlığını sürdüreceği gibi görünmektedir. Tüm bunlara ek olarak nüfus, ekolojik değişiklikler, etnik çatışmalar ve ticaret alanlarının genişlemesi de göç hareketlerinin devamlılık potansiyeli taşımasının diğer sebepleri olarak kabul edilmektedir.¹⁴

¹² Yalçın, s. 102.

¹³ Hanifi Sever ve Muhammed Sever, "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, 2013, s. 86

¹⁴ Castles ve Miller, s. 7-8.

Sayılan faktörleri biraz daha açmak gerekirse; öncelikle, nüfus artışı ve ekolojik bozulma gerçeklikleri, şüphesiz birbirleriyle bağlantılı süreçlerdir. Her şeyden önce, Malthus'un da kaynaklar ve nüfusla ilgili teorisinde belirttiği gibi, nüfus artışı (hatta Malthus'un teorisinin öne sürüldüğü dönemden de hızlı) kesintisiz bir hızla devam etmektedir ve bu artışı, dünya üzerinde var olan doğal kaynakların ne kadar taşıyabileceği konusu tartışılmaktadır. Öte yandan, meydana gelen söz konusu nüfus artışı ekolojik dengeyi de olumsuz etkilemektedir.

Nüfus artışıyla birlikte teknolojik gelişmenin de bilinçsiz bir şekilde kullanılmasıyla meydana gelen iklim değişikliği, ekolojik bozulmaların en güncel ve tehlikeli örneklerinden biridir. İklim değişikliği ve beraberinde getirdiği küresel ısınma gerçekliği, gerek insanların gerekse diğer canlıların yaşam alanlarında önemli değişiklikler meydana getiren -ve getirmeye devam etme potansiyeline sahip- bir süreçtir. Bu da, daha elverişli alanlarda yaşamını sürdürmek isteyen insanların bu bölgelere göç etmesi anlamına gelmektedir.

Ticari ilişkilerin ve üretim ağlarının genişlemesiyle, küresel anlamda daha büyük pazarlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, dünyanın çeşitli bölgelerinde daha fazla iş kolu, daha fazla istihdam anlamına gelmektedir.

Küreselleşme, sınır aşan göç hareketlerini, sanayileşmiş ülkelere doğru yönlendirerek göçün yapısı üzerinde de etkili olmuştur. Bu da, sanayileşmiş olan bu ülkelerde göçmenlerden oluşan bir işgücü grubu ortaya çıkarmıştır.¹⁵

Etnik çatışmalar ise özellikle Orta Doğu'da son dönemde varlığını şiddetli bir biçimde gösteren sorunlardan biridir. Mezhepsel ayrılıklar bağlamında da yorumlanabilecek bu çatışmalar, birçok insanın bulundukları yerlerden hayati tehlike sebebiyle başka yerlere gitmesine yol açmaktadır. Göç hareketlerini tetikleyen bu olgu, çalışmamızda işlenen nüfus akışlarının sebepleriyle benzer bir mantık içerisinde gerçekleşmektedir.

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın göç olgusunu dış politikada bir 'silah' olarak kullanması, yukarıdaki satırlara örnek olarak gösterilmiştir¹⁶. Buna göre Beşar

¹⁵ Savaş Çağlayan, "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi", **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 17, 2006, s. 89

¹⁶ İbrahim Efe, "Zorlayıcı Bir Dış Politika Aracı Olarak Göç", **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 8, Sayı: 74, 2016, s. 78.

Esad, kendi iktidarına muhalif durumda olanları ve politik olarak karşısında duran ülkeleri; bu muhalif yurttaşları söz konusu ülkelere göç etmeye mecbur etmek suretiyle zor durumda bırakmıştır.

Nihai olarak bu çalışmanın amacı; belirtilen etki-tepki ilişkilerinin toplumda ne yönde değişiklikleri meydana getirdiğini anlamaya yöneliktir.

1.2.2. Göçler

Göç hareketleri, tarih boyunca kültürel, siyasal, ekonomik, sosyal, kentsel ve daha birçok temelleri olan; bunun yanında, meydana getirdiği sonuçlarla tüm bu alanları döngüsel olarak yine etkileyen bir süreç olagelmıştır. Çalışmanın ana ekseninde, sığınma hareketlerinin temelinde yer alan göç olgusu yatmaktadır. Bu sebeple, öncelikle göç kavramının tanımı yapılacaktır.

Göç, çeşitli kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmıştır; Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımına göre göç, kişi veya grupların, bir devlet içerisindeki veya uluslararası sınırları geçmek suretiyle yaptıkları yer değiştirme hareketidir¹⁷. Yine Uluslararası Göç Örgütü'nün hazırladığı Göç Terimleri Sözlüğü'ne göre, göç niteliği kazanabilmesi için herhangi bir hareketin, belirtilen yönde olması yeterlidir. Süresi, yapısı veya nedeni herhangi bir etki arz etmemektedir. Ekonomik, siyasi vb. sebeplerle bu hareketi gerçekleştiren mülteciler, sığınmacılar veya diğerleri, bu tanımın aktörleri olabilmektedir.¹⁸

İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı yıllık Göç Raporu'nda göçe ilişkin olarak çalışma izni, düzensiz göç, mülteci, düzensiz göçmen, geçici koruma ve daha birçok kavramın tanımı yapılmıştır. Buna göre, göç, “yabancıların Türkiye'ye yasal-yasadışı yollarla girişini, Türkiye'den çıkışını ve uluslararası korumayı ifade etmektedir¹⁹.”

¹⁷ Uluslararası Göç Örgütü, “Key Migration Terms”, <http://www.iom.int/key-migration-terms>, (12.11.2016).

¹⁸ Uluslararası Göç Örgütü, **Göç Terimleri Sözlüğü GTS**, Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, Cenevre, 2009, s. 22.

¹⁹ Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı, **2015 Türkiye Göç Raporu**, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2016, (2015 raporu), s. 24-25.

Diğer bir tanımlamaya göre göç, “bir kişinin, kendi ülkesinden başka ülke sınırları içerisine ‘o ülkeye yerleşmek üzere’ gitmesidir²⁰.” Öte yandan göç, basitçe “göç edenlerin yaşamında sosyo-kültürel olarak değişiklikler yaratan bir süreç” olarak da tanımlanmıştır. ²¹

Bir yer değiştirme hareketinin göç sayılabilmesi için kalıcı veya geçici olması amaçlarını taşımasının bir anlam ifade etmediği vurgulanmıştır; önemli olan, yer değiştiren bireyin gittiği yere uyum sağlamaya çalışması, kalan yaşamını burada geçirmeyi amaçlaması ve bu hareketiyle sosyal, ekonomik, coğrafi, kültürel bir etki yaratmasıdır. Tüm bu unsurları bir araya getiren, zaman ve mekandaki yer değiştirme olayına göç adı verilmektedir. ²²

Ancak çalışmamız için temel bir noktada bulunan Suriyeli sığınmacıların²³ göçünün kalıcı veya geçici olduğunu vurgulamak önem taşımaktadır. Çünkü bu grupların göçünün geçici olmadığı anlaşıldığında, devlet tarafından politika değişikliğine gidilebilmektedir. Örneğin, kısa süre içerisinde Suriye’ye geri dönmesi beklenen sığınmacılara ilk aşamada kendi dillerinde eğitim verilirken, bu göç hareketlerinin kalıcı olduğunun anlaşılmasıyla birlikte, Türkçe eğitim vermeye başlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında göç tanımı ilk defa, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda yapılmıştır. Buna göre göç: “yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den

²⁰ Y.Yeşim Özer, “Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasallaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 45, 2011, s.73.

²¹ Abdulvahap Taştan, “Göç, Sosyal Değişme ve Din – Kuşaklar Açısından Bir Değerlendirme”, **Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 11, 2015, s.75.

²² Vehbi Bayhan, “Türkiye’de İç Göçler ve Anomik Kentleşme”, **Toplum ve Göç II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, 20-21-22 Kasım, Mersin, No: 2046, Ankara, 1996, s. 85.’den aktaran Samettin Gündüz ve Yunus Aydın, “Türkiye’de Göç ve Buna Bağlı Olarak ‘Gecekondu Ağalığı’ Olgusu”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 94, Sayı: 186, 2010, s. 134.

²³ Türkiye’de bulunan “geçici koruma altındaki” Suriyeliler için, çalışmamızda kısaca “Suriyeli sığınmacılar” tabiri kullanılmıştır.

çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı” ifade etmektedir.²⁴

Öte yandan, İskân Kanunu’nda ise “göçmen” tanımına yer verilmiştir. Buna göre, İskân Kanunu’nun 3.maddesinde ‘göçmen’ şu şekilde tanımlanmıştır: “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.”²⁵ Ayrıca aynı maddede; ‘serbest göçmen’, ‘iskanlı göçmen’, ‘münferit göçmen’ ve ‘toplu göçmen’ gibi ayrımlara gidilerek, bu kavramlar tanımlanmıştır.

Verilen tanımlardan hareketle bir özet yapmak gerekirse, göç olgusu; kişi veya grupların, ister uzun ister kısa süreli, kalıcı veya geçici olmak istemesine/istemelerine bakılmaksızın, bir önceki sosyo-kültürel ortamından yeni bir bağlama geçiş yapması şeklinde tanımlanabilir.

1.2.2.1. Göç Nedenleri

Göç olgusu nedenleri olan bir sonuçtur; toplumsal yaşamda birçok değişikliğe yol açan göç hareketleri, aynı zamanda temelini bazı değişkenlerden almaktadır.

Destinasyonlarının farklı olması dışında, nedenleri açısından bakıldığında iç göç ve dış göçlerin benzeştiği görüldüğü için, çalışmamızda, iç göç ve dış göçlerin nedenlerini ayrı ayrı inceleme yoluna gidilmemiş; göçe sevk eden bu unsurlar bir bütün olarak ele alınmıştır.

Literatürde göçün sebepleriyle ilgili bir tarama yapıldığında, genel olarak göçün zorunlu veya gönüllü nedenlerin etkisiyle gerçekleştiği görülmektedir. Zorunlu olarak gerçekleştirilen göçler, çoğunlukla savaş durumunun yarattığı bir sonuç olarak ele alınmaktadır. Bunun yanında, daha “gönüllü” nedenlerle meydana geldiği kabul edilen göç hareketlerine ise yaşam standartlarının yükseltilmesi amacını taşıdıkları atfedilmektedir.²⁶

²⁴ Resmî Gazete, 11 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu”

²⁵ Resmî Gazete, 26 Eylül 2006 tarihli ve 26301 sayılı, “İskân Kanunu”

²⁶ Sevgi Uçan Çubukçu, “Küreselleşme, Göç ve Kadın Üzerine”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 12, 2013, s.229.

Suriye iç savaşı sonrası birçok Suriyelinin Türkiye'ye ve/veya Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine göç etmesi, göçün zorunlu sebep ve sonuçlarına verilecek en "yakın" örnektir. Sayısı milyonları bulan Suriyeli, çok aktörlü bir savaşın ortasında kalmış, göçe zorlayıcı sebeplerin ortaya çıkması sonucu ülkelerini terk etmişlerdir.

Bunun yanında, zorunlu göç sebepleri arasında "ülke işgali, ulus devlet sınırlarının yeniden belirlenmesi, insan hakları ihlali, siyasal sistemlerin değişimi, ekolojik dengesizlik" gibi unsurlar da sayılmıştır. ²⁷

Bireysel karar mekanizmalarıyla hareket eden, göç etme konusunda herhangi bir grupta bağı bulunmayan ve yaşam standartlarını geliştirmek için -Kanada, İsviçre, Norveç, Danimarka, İsveç gibi gelişmiş ülkelere- göç eden fertlerin durumu ise az önce ikinci grupta sayılan, göçün gönüllü nedenleri kategorisine dahil edilmektedir.

Gönüllü bir şekilde göç eden kişiler ve gruplar, mevcut yaşam standartlarının daha sağlıklı ve daha iyi koşullara çıkması amacıyla, herhangi bir zorlama olmaksızın göç kararı alarak bunu gerçekleştirmektedir.

Göçün nedenlerini araştıran ve üzerinde durulması gereken çalışmalardan biri de, "göç ve edebiyat" üzerine yapılan bir araştırmadır. Çalışmada; zorunlu ve gönüllü göç ayrımı radikal bir şekilde reddedilerek, her göçün bir 'çatışma, gerilim, zorluk ve anlaşmazlık' sonucu meydana geldiği öne sürülmektedir. Buna göre, yaşanan bu gibi durumlar, insanların bulundukları yerden başka yerlere gitmesine yol açarak göç olgusunu meydana getirmektedir. Eserde, göçün nedenlerini itici-çekici olmak üzere kategorize eden anlayış da eleştirilmekte, bu yaklaşımın bireylerin tercihlerini abartarak durumu basitleştirdiği de savunulmaktadır. ²⁸

Göçün nedenleri irdelenirken, kent bilimcilerin yönteminden hareketle "itici-çekici" nedenler ayrımına gidilen çalışmalar mevcuttur. Buna göre; göç hareketleri, göç alan-göç veren ülkelerdeki bazı göstergelere göre şekillenmektedir. Göç alan ülkelerdeki -refah ortamı, görece yüksek yaşam standartları, istihdam fırsatları gibi- bazı

²⁷ Gökhan Özdemir ve Yunus Kutval, "Suriyeli Mültecilerin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerindeki Etkileri: Türkiyeli Akademisyenler Üzerinde Bir İnceleme", **Ortadoğu'daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu**, (Ed. H. Mustafa Paksoy, Elif Yıldırımci, Kazım Sançoban ve Özcan Özkan, Efil Yaymevi, Ankara, 2016, s. 101

²⁸ Ali Tilbe ve İbrahim Sirkeci, "Göç ve Göçmen Yazını Üzerine", **Göç Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 2015, s.1.

elverişli ve olumlu durumlar, “fırsatları” oluşturarak; tercih edilen ülkeye yönelen göç hareketlerine zemin hazırlamaktadır. Bunun yanında karşılaşılabilecek “tehditler” ise işsizlik, sefalet; ekonomik, siyasi ve sosyal yönden kamusal alanda karşılaşılabilecek zorluklardır ve bu olumsuz koşullara sahip ülkelerden bu nedenler, dışarıya göç hareketlerine zemin hazırlamaktadır. ²⁹

Yirminci yüzyılın göç pratikleri özelindeki yorumlarında bazı yazarlar; bu dönemde imparatorlukların yerine kültürel, dini, etnik olarak homojen yapılar halinde bulunan ulus-devletlerin oluşması; ekonomik yapının daha çok kentsel ağırlıklı bir hale bürünmesi ve refah devleti anlayışının, oluşmaya başlanan global ekonomiler karşısında çöküşü gibi nedenleri, ³⁰ göç hareketlerinin nedenleri arasında göstermiştir.

Buna göre, kapalı cemaat tipi topluluklardan daha açık sosyal gruplara geçilmesiyle, göç hareketlerinin de artışı paralellik göstermiştir. Göç edilen yerlerde oluşan yeni mahalli gruplar ise terk edilen yerlerde yaşayanların, bu göç alan bölgelere gelmesine zemin hazırlamaktadır.

Göçün nedenlerine ilişkin yapılan bir saha çalışması, Bulgaristan’dan İzmir’e göç eden Türkler özelinde, bireyleri bu göç hareketlerine iten faktörlerin temeline ilişkin bilgi sahibi olmamızda katkı sağlamaktadır.

Buna göre; kendilerine sunulan seçenekleri önem sırasına göre yanıtlayan göçmenler, bulundukları ülkeden Türkiye’ye göç etmelerine yol açan etmenler arasında en önemlisi olarak içinde bulunulan politik yaşamın olumsuzluğu ve bu alandaki baskıları saymıştır. Bu faktörün ardından, menşe ülkede sosyal anlamda yaşanan dışlanma olgusu da bir diğer önemli neden olarak görülmüştür. Kaynak ülkedeki dini baskılar, ekonomik durumdaki yetersizlikler, kişisel hakların ihlal edilmesi durumları ise göçe

²⁹ Bülent Çiçekli, “The Rights of Turkish Immigrants in the European Union”, **International Journal on Minority and Group Rights**, (Ed. Gudmundur Alfredsson), Kluwer Law International, Hollanda, 1997, s.369-432.

³⁰ Ahmet İçduygu ve Kristen Biehl, “Türkiye’ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi”, **Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya, İspanya**, (Der. Ahmet İçduygu), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s.9.

giden yoldaki diğer köşe taşlarını oluşturmaktadır. Öte yandan, hedef ülkede göçmenlere gösterilen sosyo-kültürel destek ise göç edilecek yer seçimini etkilemektedir.³¹

Gerçekten de son dönemde Orta Doğu'dan Türkiye'ye, geçici değil 'kalıcı' olma amacıyla yapılan göçlerde de dini benzerlik faktörünün, sosyo-kültürel destek bulabilme imkânıyla paralellik taşıdığı ifade edilebilir.

Göçün nedenlerinin incelendiği bu başlığın ardından, bir sonraki başlıkta göç tipleri ortaya konacaktır.

1.2.2.2. Göç Tipleri

Göç yazınına bakıldığında, genellikle göç hareketlerinin sınıflandırılması konusunda belli başlı bir eğilim olduğu göze çarpmaktadır. Buna göre, göçler çoğunlukla iç-dış göç ve zorunlu-gönüllü göçler olarak gruplandırılmaktadır.

Alandaki bir çalışma, bu gruplamaya bir örnek olarak gösterilebilir. Çalışmaya göre, göç hareketleri iç göçler ve dış göçler olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır. İç göçler, belli bir ülke sınırları içerisinde yine aynı ülkenin sınırları içerisine yapılan yer değiştirme hareketlerini ifade eder. Bu hareketler, ülkenin değil, göç alan/veren kentlerin nüfuslarında bir değişme yaratır. İç göç hareketleri, genellikle yaşam standartlarının daha gelişmiş olduğu bölgelere veya kentlere doğru yapılmaktadır.³² Amaç, çekici faktörlerin daha yoğun bulunduğu yerlere doğru göç edip oraya yerleşmek, en azından bu alanların imkânlarından bir süre de olsa faydalanmaktır.

Yapılan bir başka çalışmada ise göçler farklı bir şekilde kategorize edilmiştir. Yapılan sınıflandırmada; ilk olarak yurtiçi göçler ele alınmış, alt başlıkları olarak da kırdan kente nüfus hareketleri ile kentten kıra nüfus hareketleri sayılmıştır. İkinci göç tipi olarak ise yurtdışı yönelimli göçler sayılmıştır; alt başlıkları olarak da Avrupa'dan

³¹ Zerrin Toprak Karaman, Ömür Neczan Timurcanday Özmen, İbrahim Güray Yontar ve Yunus Emre Özer (Ed.), **Dış Göçler: İzmir'de Bulgaristan'dan Gelen Türk Soylu Yerleşik Göçmenler**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İzmir, 2013, s. 44.

³² İnan Özer, **Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Kitabevi, 2004, Bursa, s.24'den aktaran Murat Erol ve Oya G. Ersever, "Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale", **Kara Harp Okulu Bilim Dergisi**, Cilt: 24, Sayı: 1, s. 49-50.

Türkiye'ye olan göçler, Türkiye'nin kabul ettiği Türk soylu göçmenler ve siyasi ve ekonomik tehditler kaynaklı göçler ve doğal afet kaynaklı göçler sayılmıştır.³³

Burada çalışmamızın örnek alanı olan Kuşadası'yla bağlantılı olarak sayılabilecek göç tipleri, yurtiçi göçler içinde incelenen kırdan kente göçler ve dış göçlere dahil edilen Avrupa'dan Türkiye'ye göçler ile siyasi ve ekonomik kaynaklı göçler olarak gösterilebilir.

Gerçekten de Kuşadası'nın kırsal alanlardan -mevsimlik işçi niteliğinde- aldığı göçlerin sayısının önemli miktarda olduğu bilinmektedir. Dahası, özellikle turizm sektöründe çalışmak üzere buraya gelenlerin bir kısmı, ilerleyen dönemlerde ailesiyle birlikte kalıcı olarak bu bölgeye yerleşmektedir.

Avrupa'dan Türkiye'ye olan göçler, tarihsel gelişimi ve rakamları yönünden "Avrupa Birliği Ülkelerinden Göçler" başlığı altında incelenmiş olup, bu göç hareketlerini gerçekleştiren kişiler, geldikleri bölgelerde, son dönemde Türkiye'ye yoğun bir şekilde gelen savaş mağduru Ortadoğu kökenli göç edenlerden daha olumlu karşılanmaktadır.

Avrupa'dan Türkiye'ye göç edenlerden oluşan kitle, kültürel etkileşim aracılığıyla, bu bölgelerin daha zengin bir kültürel yapıya sahip olması yolunda göz önünde bulundurulması gereken bir faktör olarak düşünülebilir. Öte yandan, Avrupalı yabancılar, tıpkı Didim'deki İngilizler örneğinde olduğu gibi göç ettikleri yerlerde kapalı cemaat biçiminde yaşama eğilimi taşıyabilirler. Bunun yanında, Kuşadası'nda yerleşik halde bulunan ve işletme sahibi olan İrlandalı yabancılar da bu grubun, göç edilen beldenin iktisadi yaşamında oynadığı rolü ve katkırı göstermesi bakımından önemli bir örnektir.

Siyasi ve ekonomik kaynaklı göç hareketlerinin oluşturduğu tipolojide ise çalışmamızın temel eksenlerinden biri durumunda bulunan sığınma amaçlı göçler büyük bir örnektir. Kuşadası'nın son dönemde aldığı göçlerin sayısı ve yapısı içerisindeki yeri de bu önermeyi doğrular niteliktedir. Ekonomik ve siyasi kaynaklı olarak göç edenlerin durumu, İkinci Bölüm'de ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

³³ Zerrin Toprak Karaman, "Türkiye'de Göçün Farklı Tipleri ve Yönetim Stratejileri", **Göç ve Uyum**, (Der. B. Dilara Şeker, İbrahim Sirkeci ve M. Murat Yüceşahin), Transnational Press London, Londra, 2015, s. 153-168.

İç göç olgusunun kendi içinde dört kısma ayrılarak incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır; buna göre, iç göçler; mevsimlik göçler, sürekli göçler, emek göçleri ve zorunlu-gönüllü göçler olarak gruplandırılabilceği belirtilmiştir. Aynı çalışmada, dış göçler de kendi içinde sınıflandırılmış; bunlara örnek olarak da beyin göçü, mevsimlik göçler ve mübadele sayılmıştır.³⁴

Mevsimlik göçlerde, işsizlik sıkıntısına ve ekonomik sorunlara -geçici olarak da olsa- çözüm bulma amacıyla sezonluk olarak bir başka yere çalışmak için gitme söz konusudur. ³⁵ Örnek vermek gerekirse, Türkiye'nin sahil bölgelerine doğru yaz sezonunda gerçekleşen iş gücü hareketleri, mevsimlik göçlere dahildir. Mevsimlik göçler, turistik bir amaçla da gerçekleştirilebilir. Çeşme örneğinde olduğu gibi bir turizm bölgesinin belli dönemlerde nüfus artışıyla karşılaşması, o yörenin mevsimlik göç hareketleri aldığını göstermektedir. ³⁶

İç göçlerin bir diğer alt dalı olan sürekli göçlerde ise amaç, yurt içinde bir yerden başka bir yere "kalıcı" olmak amacıyla gitmektir.

Burada hemen belirtilmesi gerekir ki, işçi göçleri, iç göçlerdeki emek göçleri ve mevsimlik göçler gibi yine çoğunlukla çalışmak için yapılan, ancak ülke içine değil bir ülkeden başka bir ülkeye doğru olan göç hareketleridir. 20. Yüzyılın ikinci yarısında Türkiye'den Almanya'ya doğru yoğun bir şekilde gerçekleşen işçi göçleri, dış göçler altındaki işçi göçlerine net bir örnektir. ³⁷

Burada dış göçler konusu, çalışmamızın ana eksenini bağlamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple, bir sonraki başlıkta dış göçler konusu ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

³⁴ Yüksel Koçak ve Elvan Terzi, "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Etkisi ve Çözüm Önerileri", **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 3, 2012, s.169, 172-174, 175.

³⁵ Mim Sertaç Tümtaş, "Yoksulluktan Yoksunluğa Göç: Marmaris ve Mersin Örnekleri", **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 5, 2009, s. 114

³⁶ Zerin Toprak Karaman, "Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Çeşme Belediyesi Örneği", **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 1987, s. 346.

³⁷ Ruşen Keleş ve diğerleri, **Uluslararası İşçi Göçünün Boğazlıyan İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme Göç ve Gelişme**, Simurg Yayınevi, Ankara, tarihsiz, s. 30.

1.3. TÜRKİYE'YE DIŞ GÖÇLER

1.3.1. Türkiye'ye Dış Göçlerin Genel Tarihçesi

Günümüzde Türkiye'nin bulunduğu coğrafyaya yönelik göçlerin incelenmesine geçmeden önce, Türklerin gerçekleştirmiş oldukları göç hareketlerinden ve bunların genel özelliklerinden bahsetmekte fayda vardır.

Türkler, kendi tarihlerinin ilk dönemlerinden beri; göç etmeye, yer değiştirmeye eğilimli bir millet olarak adından söz ettire gelmiştir.

Türk milletinin tarihine ilişkin anlatımlarda, göç hareketlerinin yanında göçebe kültürün taşıdığı izlerden ve toplayıcılıktan, avcılıktan bahsedilmektedir. Bu olgular, birbirini besleyerek bir diğere paralel giden süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türk kültüründe yer alan avcı, toplayıcı, savaşçı karakterlerin baskınlığı, Türk milletinin göçebe bir topluluk olmasının yolunu açmıştır. Öte yandan; savaşçı, fatih ve devlet kurma yetenekleri gelişmiş olarak tarihte karşımıza çıkan Türkler, bu özelliklerinin de katkısıyla yaşadıkları coğrafyanın dört bir köşesine yayılmış, birçok farklı kültür ve toplumla etkileşimde bulunmuşlardır.

“Göçer ve yaylacı” bir toplum özelliklerine sahip olarak, Türk milletinin toplumsal belleğinde de daimi olarak göç figürlerinin bulunduğu belirtilmektedir. Atasözleri, ağıtlar, destanlar, yaslar, şarkı ve türküler, göç temasının sürekli kendine yer bulduğu bağlamlar olarak gösterilmiştir.³⁸

Orta Asya'dan, farklı bölgelere yayıldıkları kabul edilen Türklerin, göçebe özellikleri tekrar vurgulanarak hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları hatırlatılmıştır. Hayvancılığı yaygın olarak yapan Türk topluluklar, hayvanlarını besleyebilecekleri kaynaklar, otlaklar ve meralar aramışlar, bu sebeple de ilk etapta daima hareket halinde olmuşlardır. Ancak kabile içi çatışmalar nedeniyle dışarıya karşı daha güçlü ve bütün halinde durması gereken bu gruplar, çareyi bir arada yerleşik olarak yaşamakta bulmuşlardır. Bu hedefe ulaşma çabasını takiben; Türk topluluklarının bir kısmı Mezopotamya ve Nil Nehri kıyılarına, bir kısmı Orta Asya'nın daha güneyine, bir kısmı Kuzey

³⁸ Sabri Çakır, “Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2011, Sayı: 24, 2011, s. 132.

Batı Çin bölgesine, bir diğer kısmı ise Moğolistan'ın daha kuzey bölgelerine göç etmişlerdir. ³⁹

Öte yandan, iklimin de bu göç hareketlerinde etkisinin olduğu bilinmektedir. Kuraklık, çok çetin kış şartları gibi olumsuzlukları yaşayan kitleler, batı yönünde göç ederek daha elverişli imkânları aramışlardır. ⁴⁰

Bu gerçekliklerle birlikte, 7. yüzyılda Müslüman kitlelerle etkileşimde bulunmaya başlayan Türkler, Talas Savaşı'yla birlikte Türk kimliğinin yanında Müslüman kimliğiyle de anılmaya başlamıştır. Bu tarih, Türk toplumlarının, kendisi gibi Müslüman olan topluluklarla arasında nüfus akışının sık bir şekilde oluşmasının temelinin atılmasında önemli bir dönüm noktası olarak görülebilir.

7. yüzyıl sonrası, Türklere ilişkin göç hareketlerinin sadece dışa dönük olarak değil, dışarıdan göç kabul etmeye yönelik olarak da gerçekleşmeye başladığı vurgulanmalıdır. Osmanlı Devleti'nin Arap-Müslüman coğrafyalardan aldığı göçlerin benzeri olarak, son dönemde -çalışmamızın da temel inceleme noktalarından biri olan- Türkiye'ye yönelen, Ortadoğu kaynaklı Arap-Müslüman kitlelerin gerçekleştirdiği göç hareketlerinin artması gösterilebilir.

Türkiye'nin bugünkü topraklarının göç olgusu bakımından konumlanışına ilişkin yaşanan kırılmalardan bir diğerinin ise 19. yüzyılda yaşandığı söylenebilir. Sahip olduğu toprakları kaybetmeye başlayan Osmanlı Devleti, bu dönemde, kaybettiği bu topraklardan yoğun olarak göç almıştır.⁴¹ Böylece, günümüzde Anadolu'ya olan göçlerin, 19. yüzyılda ilk filizlerini göstermeye başladığı söylenebilir.

Her şeyden önce, günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin Asya'daki sınırları içerisinde kalan bölge, yani Anadolu, tarih boyunca birçok boy, kabile, beylik, devlet gibi siyasi birimlerin ilgi odağı olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti, hatta Osmanlı Devleti dahi kurulmadan önce de Anadolu toprakları, göçler için oldukça gözde bir hedef noktası durumundadır.

Buna zemin hazırlayan unsurların başında, Türkiye'nin coğrafi olarak, farklı göç yollarının merkezinde konumlanışının geldiği sayılabilir. Bu durum, beraberinde;

³⁹ İbrahim Balcıoğlu, **Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç**, Elit Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, s. 9-11.

⁴⁰ Kemal Karpat, "Önsöz", (Der. Erdoğan ve Kaya), s. xiii.

⁴¹ Bilge Ayrancı, "19. Asrın Sonu ve 20. Asrın Başında Türk Coğrafyasında Yaşanan Göçler ve Bu Göçlerin Türkçe'ye Etkisi", **Ekev Akademi Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 39, 2009, s. 383.

özellikle Asya ve Afrika kıtaları olmak üzere birçok bölgeden Türkiye'ye göç akışının yaşanmasını getirmektedir.⁴²

Türkiye'nin coğrafi konumu, Avrupa'nın kenarında ve Asya'nın başlangıcında adeta bir "köprü" olarak nitelendirilmiştir.⁴³

Öte yandan, diğer etkenlere bakıldığında, öncelikle bitki çeşitliliğinin Anadolu'da oldukça fazla olduğu söylenmelidir. Bu da, tarihteki tarım yaparak geçimini sağlayan topluluklar için oldukça çekici bir unsur olmuştur. Bunun yanında, birçok farklı geçimlik sektör için Anadolu'nun oldukça elverişli bir iklim yapısına sahip olması da göç merkezi haline gelmesinde etkili olan, sayılması gereken özelliklerinden biridir. Nitekim tarihe bakıldığında, Anadolu, birçok medeniyetin kültürel etkileşimde bulunduğu; inançlarından ve dinlerinden, dillerinden ve daha birçok toplumsal özelliklerinden parçalar ve izler bıraktıkları bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁴

Türkiye'nin göç hareketleri konusunda çok sık tercih edilen bir ülke olmasının bir diğer sebebi olarak ise ülkeye girmek isteyenlere uyguladığı vize politikasıdır. Bu politika, vize verilmesini kolaylaştırıcı düzenlemeler getirmekle birlikte, birçok ülkeye de vize muafiyeti uygulanmaktadır. Bunun yanında, Türkiye'nin sınırlarının korunmasız bir durumda oluşu da yasadışı göçün artmasının önemli bir nedeni olarak gösterilmektedir.⁴⁵

Türkiye'nin uyguladığı göç politikasının sonucu olan bu durumun, Avrupa Birliği ülkelerinin sürdürdüğü tutumla da bağlantılı olduğu vurgulanmıştır. "Kale Avrupa" oluşturma yolunda göç politikaları uyguladığı belirtilen Avrupa Birliği ülkelerinin katı göç politikaları, çevre ülkelerden göç edenlerin kabul edilmesi konusunda Türkiye'nin sorumluluğunu artırmaktadır.⁴⁶

⁴² Suat Kolukıncı, "Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler", **Journal of World of Turks**, Cilt: 6, Sayı: 2, 2014, s. 39.

⁴³ Ruth Mandel, "Fifty Years of Migration, Fifty Years of Waiting", **German Politics and Society**, Cilt: 31, Sayı: 2, 2013, s. 71

⁴⁴ Ayhan Kaya ve M. Murat Erdoğan, "Giriş", (Der. Erdoğan ve Kaya), s. 3-4.

⁴⁵ Ayhan Gençler, "Düzensiz Göç Hareketliliğinde Türkiye: Avrupa Birliği'ne Geçiş Bölgesi Olarak Trakya", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 106, Sayı: 208, 2014, 148-149.

⁴⁶ Ayşe Gür Geden, "İç ve Dış Göç Bağlamında Kumkapı'da Çıkar Çatışması", **International E-Journal of Advances in Social Sciences**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2015, s. 199.

Türkiye'nin göç tarihine geçmeden önce, yasadışı göç kavramına giriş yapmak ve getirdiklerine de değinmek yerinde olacaktır.

Yasadışı göç; Göç Terimleri Sözlüğü'nde, genel kabul gören bir tanımının bulunmadığı belirtilmekle birlikte, düzensiz göçe atıf yapılarak kavramsallaştırılmıştır. Düzensiz göç, "gönderen, transit ve alıcı ülkelerin düzenleme normlarının dışında gerçekleşen hareketler" olarak tanımlanmış; yasadışı göçün ise bu özellikleri taşıyan, göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle kısıtlanma eğilimi bulunan bir süreç olduğu vurgulanmıştır.⁴⁷

Ancak yapılan bir diğer çalışma, yasadışı göçün bu denli basite indirgenmesi gerektiğini ve bu kavramların birbirinden bağımsız olarak ele alınmasının önemini vurgulayarak, bunların ayrılmasının, yasadışı göç konusunda olumlu bir etki yaratacağını ortaya koymaktadır. Yasadışı göçü gerçekleştiren kişi, diğer tanımlardan ve özellikle mülteci/sığınmacıdan farklı olarak, "bir ülkeye yasadışı yollardan giren ya da çıkmaya çalışan ya da yasal yollarla girdiği bir ülkede kendisine tanınan yasal süre sonunda ülkeyi terk etmeyerek yasadışı konuma düşen kişi" olarak ifade edilmektedir.⁴⁸

Yasadışı ve/veya düzensiz göç, iki şekilde karşımıza çıkabilmektedir; ülke sınırları içerisine olan yasadışı giriş; ya da vize süresinin bitmesine rağmen ülke topraklarını terk etmeme.⁴⁹

Bununla birlikte, yasadışı göç hareketini gerçekleştiren kişilerin, bazı durumlarda sığınmacılarla birlikte hareket ettikleri ve girmeye çalıştıkları ülkenin güvenlik birimleri tarafından yakalandıklarında, sığınmacılara ilişkin prosedürden yararlanmaya çalıştıkları vurgulanmıştır. Bu sebeple de sığınmacı ve yasadışı göçmenin fiili durumda ayırt edilemediği vakaları azaltmak için, devletlerin bunun ayırdına varmaya

⁴⁷ Uluslararası Göç Örgütü, GTS, s. 15, 65.

⁴⁸ Oğuzhan Ömer Demir ve Hakan Erdal, "Yasadışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 1, 2010, s. 29,35.

⁴⁹ Ahmet İçduygu, "The Politics of Irregular Migratory Flows in the Mediterranean Basin: Economy, Mobility and 'Illegality' ", **Mediterranean Politics**, Cilt: 12, Sayı: 2, 2007, s. 143.

ve buna göre uygulamalar gerçekleştirmeye yönelik politikalar geliştirmesi gerektiği belirtilmiştir.⁵⁰

Yasadışı/düzensiz göç hareketleri sonucu Türkiye'ye giriş yapan göçmenlerin, genel olarak; transit olarak Türkiye'yi kullandıkları ya da belirli bir süre çalışarak para biriktirmeyi hedefledikleri, bu süre sonunda ülkelerine dönme-üçüncü bir ülkeye geçme tercihlerinden birini yaptıkları belirtilmiştir.⁵¹

Türkiye Cumhuriyeti'nin düzensiz göçle mücadele stratejilerinin, İçişleri Bakanlığı'nın kendi internet sitesinde yayınladığı program üzerinden yürütüldüğü söylenebilir. Düzensiz göçe kaynaklık eden ülke, transit ülke ve hedef ülke arasındaki işbirliği; hedef ülkenin kendi içerisinde, bu konuyla ilgili tüm birimlerini ulusal ve uluslararası düzeyde koordine etmesi; sınır güvenliğinin sağlanması; göçmen kaçakçılığıyla mücadelenin güçlendirilmesi; yasadışı istihdamın azaltılması gibi önlemler, düzensiz göç hareketleriyle mücadele kapsamında sayılmıştır.⁵²

Yasadışı göç hareketlerinin beraberinde getirdiği bir sorun da insan ticareti olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan ticaretinin, yoğun ve özellikle yasadışı göç alan ülkelerde sıklıkla görüldüğü bilinmektedir. Öte yandan Türkiye özelinde bakıldığında, insan ticareti suçuyla ilgili hukuki düzenlemelerin ilkin 2002 yılında yapıldığı, o tarihten günümüze kadar da hem hukuki hem de sosyal ve psikolojik olarak bu suçla mücadele edildiği belirtilmiştir.⁵³

Bir sonraki başlıkta temel olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içerisine gerçekleşen göç hareketlerinin -kısmen- incelenmesi konusu esas alınmıştır. Ancak bu inceleme sırasında, göç hareketlerinin, bu araştırmanın çalışma alanını teşkil eden Kuşadası'nın aldığı göçlerle nüfus yapısı ya da sistematigi bakımından benzerlik göstermesi gibi belirleyici bir filtre uygulanacaktır. Türkiye'ye yönelik göç hareketleri; tarih

⁵⁰ Bülent Çiçekli, "Yasa Dışı Göç, İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele ve Türkiye", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 1, 2005, s. 49.

⁵¹ Kuvvet Lordoğlu, "Türkiye'ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar", **Çalışma ve Toplum**, Sayı: 1, 2015, s. 39.

⁵² İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi", 3.4.2015, http://www.goc.gov.tr/icerik6/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi_409_422_424_icerik, (24.02.2017).

⁵³ Bersu Renk ve Oğuzhan Ömer Demir, "İnsan Ticareti ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler", **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 1, 2011, s. 51.

içerisinde gösterdiği gelişim süreçleri ve genel özellikleri gibi yönlerden incelenecektir.

1.3.1.1. Avrupa Ülkelerinden Göçler

Araştırmanın çalışma alanı durumunda bulunan Kuşadası'nın nüfus yapısı içerisinde, çeşitli işletme ve konut sahipliği edinmiş olan, Avrupa ülkelerinin vatandaşları da bulunmaktadır. Bu sebeple, çalışmamızın bu kısmında, Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye olan göçlerin genel oluşum süreci ve tarihçesi incelenecektir.

Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye olan göçlerin niteliği, genellikle emeklilik sonrası, belli kazanımları edinmiş kişi ve kitlelerin nüfus hareketleriyle ilişkilendirilmektedir.

Emekli göçleri olarak adlandırılan bu hareketleri gerçekleştiren kişileri, genellikle; turizm altyapısının elverişliliğinin, mal, hizmet ve konaklama fiyat düzeylerinde görece düşüklüğün ve geçmiş turizm tecrübelerinin, bu göçlere teşvik ettiği belirtilmektedir.⁵⁴

Konuya Türkiye özelinde bakıldığında, Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye göçlerin arka planında, 1980'li yıllardaki ekonomik liberalizasyon sürecinin⁵⁵ ve Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusunun yer aldığı belirtilmektedir.⁵⁶

Türkiye'nin Avrupa ülkeleri kaynaklı yabancı göçleriyle karşılaşması ise 1990'lı yıllara rastlamaktadır. Bu göçlerin temel olarak, “yaşlı göçü” ya da “emekli göçü” şeklinde ifade edilen hareketlerin gerçekleştirilerek Türkiye'nin -özellikle Akdeniz ve Ege- kıyılarında yerleşikliğe geçilmesiyle oluştuğu ifade edilmiştir. Özellikle

⁵⁴ Allan M. Williams, Russel King, Anthony Wames ve Guy Patterson, “Tourism and International Retirement Migration: New Forms of An Old Relationship in Southern Europe”, **Tourism Geographies**, Cilt: 2, Sayı: 1, 2000, s. 31-32.

⁵⁵ Makalede, 24 Ocak 1980 kararları kastedilmektedir.

⁵⁶ Bianca Kaiser, “German Migrants in Turkey: The ‘Other Side’ of the Turkish-German Transnational Space”, **Transnational Social Spaces: Agents, Networks and Institutions**, (Ed. Thomas Faist ve Eyüp Özveren), Ashgate, Avebury, 2004'ten aktaran Canan Balkır ve Berna Kırkulak, “Turkey, the New Destination for International Retirement Migration”, **Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control**, (Ed. Heinz Fassmann, Max Haller ve David Lane), Edward Elgar, Cheltenham, 2009, s. 126.

Antalya, Alanya, Çeşme, Bodrum, Kuşadası, Didim gibi Türkiye'nin önemli tatil bel-
deleri bu göç hareketlerine ev sahipliği yapmaktadır. ⁵⁷

2000'li yılların başından itibaren ise İngiliz ve Alman vatandaşları başta olmak
üzere, Avrupa Birliği üyesi olan birçok ülkeden Türkiye'ye göç yaşandığı, bu göçlerin
niteliğinin ise temel olarak Türkiye'de mülk edinmeye dayandığı belirtilmiştir.⁵⁸

1934 tarihli "Tapu Kanunu"nu revize eden "Tapu Kanunu ve Kadastro Ka-
nunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", yabancıların Türkiye'de toprak sa-
hibi edinebilmesinin önünü açan bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır.

2012 yılında yürürlüğe giren bu kanunla, Tapu Kanunu'nun bazı maddelerinde
değişiklik yapılmıştır. Değişiklikle birlikte madde 35 uyarınca; Bakanlar Kurulu'nun
belirleyeceği ülke vatandaşları, Türkiye'de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilecek-
lerdir. Bu hakların toplam alanı, ilgili ilçenin yüz ölçümünün yüzde onunu geçemeye-
cektir; ayrıca, kişi başına Türkiye sınırları dahilinde toplam otuz hektardan fazla ola-
mayacaktır. Bu alan, Bakanlar Kurulu kararıyla iki katına çıkarılabilecektir. Ancak bu
mülk edinimi kapsamına, askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri, izin alınma-
dıkça, dâhil edilmeyecektir. ⁵⁹

Öte yandan, 2016 yılında "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda ya-
pılan değişiklikle, Türkiye'de taşınmaz malı bulunanların, ticari bağlantı veya iş kura-
cakların ve daha bazı başka şartları sağlayan yabancıların ülkede kalış süresini düzen-
leyen kısa dönem ikamet izni, 2 yıla çıkartılmıştır. Yine 2016 yılındaki düzenlemeyle,
yabancılar için Türkiye'de aile ikamet izni 2 yıldan 3 yıla çıkartılmıştır. ⁶⁰

Avrupa ülkelerinden emekli göçlerinin Türkiye'de yoğunlaşmasının diğer se-
bepleri olarak, Türkiye'deki yaşam tarzının ve sosyo-kültürel yapının Avrupa'dakin-
den daha farklı olması ve bunun cezbediciliği gösterilmiştir. Bunun temelinde ise yeni

⁵⁷ İlkay Südaş ve Mustafa Mutluer, "Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye'nin Turizm Merkezlerine
Yönelik Avrupalı Göçleri", **Ege Coğrafya Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1-2, 2008, s. 53.

⁵⁸ Etem Karakaya ve Aykut Hamit Turan, "Türkiye'ye Yabancı Emekli Göçü: Didim'in Yeni Sakinleri
ve Bölgeye Ekonomik Etkileri", **İktisat İşletme ve Finans**, Cilt: 21, Sayı: 246, 2006, s. 126.

⁵⁹ Resmî Gazete, 18 Mayıs 2012 tarihli ve 28296 sayılı "Tapu Kanunu ve Kadastro Kanunu'nda Deği-
şiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"

⁶⁰ Resmî Gazete, 11 Nisan 2013 tarihli ve 28615 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu"

kültürleri ve yaşam tarzlarını tanıma arayışının yattığı ifade edilmiştir. Yaşam şartlarının ve konut fiyatlarının Türkiye’de bazı Avrupa ülkelerine oranla daha ucuz olması da emekli göçlerinin Türkiye’ye yönelmesinin nedenleri arasında sayılmıştır.⁶¹

Yapılan bir çalışmada, Avrupa Birliği ülkelerinden Türkiye’ye göç eden kitleler, yedi gruba ayrılarak incelenmiştir⁶². Buna göre;

- AB ülkelerindeki şirketlerin temsilcileri, ilk grubu oluşturmaktadır. Bu kişilerin, yaklaşık 2-6 yıl arasında bir süreyle Türkiye’de kaldıkları belirtilmiştir.
- İkinci grupta, eşi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan AB vatandaşları bulunmaktadır. Bu grubun da ağırlıklı olarak kadın gruplar olduğu vurgulanmıştır.
- Karma evlilikler sonucu kurulan ailelerin çocukları, üçüncü gruptadır. Bu kişiler, genellikle hem AB hem Türkiye vatandaşlığına sahip bulunmaktadır.
- Dördüncü grup, yukarıdaki paragraflarda sözü edilen “emekli göçleri” sonucu Türkiye’ye gelen, AB vatandaşı emeklilerdir.
- Beşinci grup ise kendisine alternatif bir hayat kurmaya çalışan, Türkiye’de bir farklılık, değişiklik arayan AB vatandaşlarından oluşmaktadır.
- “Pembe kart” şeklinde isimlendirilen bir karta sahip olan, seçme-seçilme hakkı hariç Türkiye’deki tüm haklardan yararlanabilen Türk kökenli AB vatandaşları ise altıncı gruptadır.
- Son olarak, Osmanlı Devleti döneminde bugünkü Türkiye sınırlarına yerleşmiş olan Avrupa vatandaşlarının alt soyları, Türk vatandaşlığı bulunan yedinci grubu meydana getirmektedir.

Görüldüğü gibi, çeşitli hukuki düzenlemelerle birlikte, Türkiye’ye ait olan kültürün bazı Avrupa vatandaşlarına çekici gelmesinin etkisi sonucu, Türkiye’de özellikle kıyı kentlerinde, doğrudan bu ülkelerden gelen ya da herhangi bir aile ferdi Türk olan kişiler mülk edinimi yoluna gitmektedir. Çalışmamızın bu kısmındaki diğer grupları

⁶¹ Mehmet Gökay Özerim, “Emekli Göçleri Rotasında Türkiye: Avrupalı Emekli Göçmenlerin Türkiye’yi Tercih Etme Nedenleri ve Türkiye Algıları”, **Journal of Yaşar University**, Cilt: 28, Sayı: 7, 2012, s. 4776-4777, 4783.

⁶² Bianca Kaiser, “Türkiye’deki Avrupa Birliği Yurttaşları: Siyasal ve Toplumsal Katılımın Önündeki Engeller”, **Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri**, (Der. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 477-479.

oluşturan sığınmacı ya da mültecilere oranla bu kişilerin, gerek Kuşadası özelinde gerekse Türkiye özelinde, ekonomik ve sosyal olarak daha yüksek bir statüde bulundukları, bununla birlikte toplum nezdinde kendilerine daha olumlu yaklaşıldığı görülmektedir.

Avrupa ülkelerinden Türkiye'ye göç eden kişiler, kazandırdıkları ve sahip oldukları döviz getirme potansiyelinin de bilinciyle, adeta bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan bu gruplar, yerel veya uluslararası bağlamda gerçekleştirilecek işbirliği projelerinde; kurulacak kardeş şehir ilişkilerinde öncü/aracı rolü oynayabilecek potansiyeli de taşımaktadır. ⁶³

Şimdiki başlıkta ise Türkiye'nin ve Kuşadası'nın göç mirası açısından en az Avrupalıların göçü kadar önemli bir yer tutan, sığınmacı ve mülteci göçleri incelenecektir.

1.3.1.2. Sığınmacılar, Mülteciler ve Bir Geçiş Ülkesi Olarak Türkiye

Küreselleşme; bilgi, sermaye, sosyo-kültürel değerler için olduğu kadar işgücünün, yani nüfus hareketlerinin küreselleşmesi bağlamında da geçerlilik taşımaktadır. Son dönemde gelişen teknolojiyle birlikte ulaşım imkânlarının da artması, nüfus akışının küresel boyutta daha da yayılmasına zemin hazırlamıştır.

Bununla birlikte, küreselleşmenin yoğun bir şekilde yaşanması, Türkiye'yi, göç alan bir ülke haline getirmenin yanında, transit göçlere de ev sahipliği yapan bir ülke konumuna sokmuştur. Türkiye'yi transit bir ülke pozisyonuna sokan göç hareketlerini ise özellikle Irak ve İran'dan Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'ya giden mülteci, sığınmacı ve göçmenlerin gerçekleştirdiği belirtilmiştir. ⁶⁴

⁶³ Zerrin Toprak Karaman, "An Empirical Study of the Effects of Social and Cultural Differences of Foreign Retired Residents on Local Citizens Around Antalya Area of Turkey", **International Journal of Business and Social Science**, Cilt: 3, Sayı: 1, 2012, s. 209.

⁶⁴ Ahmet İçduygu ve Deniz Yüksek, "Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Re-presentation in the Creation of a Migratory Phenomenon", **Population, Space and Place**, Cilt: 18, Sayı: 4, 2012, s. 443.

Transit göç, Göç Terimleri Sözlüğü'nde doğrudan tanımlanmamakla birlikte, transit ülke ve transit halindeki mülteciler tanımları yapılmıştır. Transit ülke; “göç akınlarının içinden geçtiği ülke”yi ifade ederken, transit halindeki mülteciler ise “bir devletin sınırları içerisinde geçici olarak ikamet izni verilen mülteciler”dir; transit mülteciler, transit ülke topraklarında bir süre kaldıktan sonra başka bir yere yerleştireceklerdir. ⁶⁵

Türkiye'ye gelen transit göçmenlerin neredeyse tamamının doğu ve kuzeydeki ülkelere geldiği bilinmektedir. Türkiye'nin tanıdığı önemli transit göç hareketlerinin ilki olarak, İran Devrimi sonrasında Türkiye'ye gelen İranlıların göçleri sayılabilir. 2000-2010 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte Türkiye sınırları içerisinde yakalanan transit göçmen sayısı 500.000'e yakın olarak belirtilmiştir. Irak, 100.000'e yakın transit göçmen sayısı ile, bu alanda Türkiye'ye en fazla nüfus akışının olduğu ülke konumundadır. Irak'ı; Pakistan, Afganistan, İran ve Bangladeş takip etmektedir.⁶⁶

Transit göç hareketlerinin ardından sığınma ve iltica hareketleri için bakıldığında, Türkiye'nin, 1980'lerin başından itibaren sığınma konusunda önemli bir destinasyon haline geldiği belirtilmektedir. 1979 yılında İran'da yaşanan rejim değişikliğinin, 1990-91 Körfez Savaşı'nın ve Irak'taki Amerikan işgalinin bu durumda etkili olan unsurlardan olduğu vurgulanmaktadır. ⁶⁷

Çalışmamızda, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin 1989 yılında Türkiye'ye göçü, 1991'de Irak'tan kaçan Kürtlerin Türkiye'ye sığınma çabaları ve 21. yüzyılın en önemli göç-sığınma-iltica hareketlerinden biri olarak kabul edilebilecek olan, Suriyelilerin ülkelerindeki iç savaştan ve baskıdan ötürü Türkiye'ye kaçmaları incelenecektir.

İlkin, Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmeye zorlanan Türklerin bu hareketlerini ve sonucunda Türkiye'ye büyük bir göçmen akınının gerçekleşmesine varan süreci incelemek yerinde olacaktır.

⁶⁵ Uluslararası Göç Örgütü, GTS, s. 54.

⁶⁶ Ahmet İçduygu, “Türkiye'ye Yönelen Düzensiz Göç Dalgaları İçinde “Transit Göç””, (Der. Erdoğan ve Kaya), s. 283, 284, 290.

⁶⁷ Ahmet İçduygu, “A Panorama of the International Migration Regime in Turkey”, **Revue Européenne des Migrations Internationales**, Cilt: 22, Sayı: 3, 2006, s. 5

Her ne kadar bu göç hareketleri 1989 yılında doruk noktasına ulaşarak çok ciddi bir kriz haline dönüşmüşse de, bu durumun, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde onlarca yıl öncesine dayanan bir arka planı vardır.

1950'li yıllarda Bulgaristan'da iktidarda olan komünist rejim yöneticileri; çeşitli sosyal baskılar, dini kısıtlamalar ve toprak reformu gibi uygulamalarla, Bulgaristan'daki Türkleri, Türkiye'ye göç etmeye mecbur bırakmıştır. Bulgaristan, ilk etapta 250 bin Türk'ün Türkiye tarafından kabul edilmesini talep etmiştir. Başta Türk hükümeti tarafından bu çapta büyük bir kitlenin kabul edilemeyeceği deklare edilse de, sonuç olarak göçmenlerin ülkeye girişi sağlanmış, Türkiye'ye Bulgaristan'dan önemli sayıda göçmen akışı gerçekleşmiştir.⁶⁸

Arka planı bu şekilde gerçekleşen kriz, ilerleyen yıllarda inişli çıkışlı bir şekilde on yıllar boyunca devam etmiştir.

Bulgaristan'daki Türklerin aleyhinde bulunan koşulların daha da ağırlaşması, 1989 yılında buradaki Türklerin Türkiye'ye toplu olarak göç etmesine yol açmıştır. 1980'lerin ortalarında, Bulgaristan Devlet Başkanı Zhivkov hükümeti, "milli diriliş" şeklinde tanımlanabilecek bir politika güderek, Bulgaristan'da bulunan Türk azınlığı asimile etme çalışmalarına ağırlık kazandırmıştır. Sonuç olarak, Bulgar hükümetinin baskıları ve Türkiye'den bunu talep etmesi üzerine 1989'da başlayan bir göç süreci sonucunda, Türkiye'ye kısa süre içerisinde yaklaşık 400 bin göçmen giriş yapmıştır.

⁶⁹ Bu rakam, farklı bir çalışmada ise 300 bin olarak verilmektedir.⁷⁰

Tıpkı diğer göç hareketlerinde olduğu gibi, verilen sayılar, 'kayıtlı olan' göçmenlerin sayısını ifade etmektedir. Öte yandan, sınırları kayıt dışı olarak geçenler olmakla birlikte, bu rakamlar çeşitli kaynaklarda farklı farklı miktarlara işaret edebilmektedir.

⁶⁸ Halil Şimşek ve Fulya Arslan, "Yeni Edime Gazetesi'ne Göre Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler 1950-1951", **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ**, Cilt: 10, Sayı: 13, 2012, s. 111-113.

⁶⁹ Rossen Vassilev, "Post-Communist Bulgaria's Ethnopolitics", **Taylor & Francis Ltd.**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2001, s. 39-40.

⁷⁰ Bilhan Kartal ve Emre Başçı, "Türkiye'ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 2, 2014, s. 281.

Zirve yapan krizin ve iki ülke arasındaki gerginlik sorununun çözülmesi ise 1990 yılında Bulgaristan'da demokratik bir yönetimin iktidara geldiği bir döneme karşılık gelmektedir.

Bununla birlikte, her ne kadar iki ülke birbirine karşı daha ılımlı politikalar yürütmeye başlasa da, göç hareketlerinin daha uzun süre devam ettiği bilinmektedir. Örneğin 1990'lı yıllardan 2000'lere kadar, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye göçünün, her yıl 30 bine yakın bir sayıda kişinin gelişiyi sürdürdüğü belirtilmiştir.⁷¹

Her ne kadar o dönemde Türk hükümetinin, Bulgaristan'dan gelenler için kolaylaştırıcı politikalar uyguladığı bilinse de, Türkiye'de "soydaş" olarak kabul gören göçmenler, yukarıda da belirtildiği gibi, yine gruplar halinde ülkelerine geri dönmüşlerdir. Göçmenlerle yapılan mülakatlar sonucu, bu kararın altında, bu grupların Türkiye'de karşılaştıkları bazı zorlukların ve özellikle "sosyal dışlanma" gerçeğinin yattığı tespit edilmiştir.⁷²

Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türklerin göç nedenlerinin ayrıntılı analizi -en azından bu başlık altında- çalışmamızın konusu olmamakla birlikte, bu alanda yapılan bir alan araştırmasının sonuçları, "Göç Nedenleri" başlığı altında incelenmiştir.

1989 göçü sonrası değinilmesi gereken bir diğer önemli nüfus hareketi, 1991'de başlayan, Kuzey Iraklı Kürtlerin büyük çoğunluğunu oluşturduğu büyük bir kitlenin Türkiye'ye akımıdır.

Arap dünyasının önemli siyasi figürlerinden biri olan Saddam Hüseyin'in Halepçe'de Kürtlere yönelik gerçekleştirdiği şiddet hareketleri, o dönemde dünyanın ilgisini üzerinde toplamış bir gelişmedir. Şiddet eylemleri sonucunda, hayatlarını kurtarmak isteyen çok sayıda Irak vatandaşı, bu amaçları doğrultusunda Türkiye'ye sığınmak istemiştir.

Iraklı Kürtlerin yaşadıkları şiddet olayları, 1980'li yılların sonlarına denk gelmektedir. Bu dönem, Türkiye'nin de gündeminde "Kürt sorunu" olarak adlandırılan

⁷¹ Cem Dişbudak, "Uluslararası Göç ve Türkiye Ekonomisi", **İktisat, İşletme ve Finans Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 217, 2004, s. 84-93'ten aktaran Latife Utaş Akhan ve Makbule Batmaz, "Bulgaristan'dan Türkiye'ye Gelen Göçmenlerin Yaşam Profillerinin Memnuniyet Durumlarına Etkisi", **Bilgi / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 75, 2015, s. 25.

⁷² Zerrin Toprak Karaman, "Yöneticinin Notu", (Ed. Karaman ve diğerleri), s. 9-10.

gelişmelerin bulunduğu bir dönemdir. Öte yandan aynı tarihi kesit, Türkiye sınırları içerisinde terörist faaliyetlere girişmiş bulunan PKK terör örgütünün de eylemlerde bulunduğu yıllardır.

Irak'ta yaşanan olaylar sonucu sınırın Türkiye tarafına geçmek isteyen mültecilerin bu isteklerine karşı gösterilen ilk refleks, reddetme yolunda olmuştur. Hükümet, Bulgaristan'dan gelen Türk soylu göçmenlerle sağlanan ortak payda durumundaki etnik kökenin Iraklı mültecilerle bulunmamasının da getirdiği bir bakış açısıyla ilk etapta sınır kapılarını kapalı tutmuştur. Ancak bu dönem, Iraklı mültecilerin Türkiye sınırını çoktan aşmaya başladığı bir döneme denk gelmektedir.⁷³

Türkiye'nin Irak'tan gelen göçmenlere mülteci statüsü vermeyi reddetme kararının ardından, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin de devreye girmesiyle, sığınma arayan bu kişiler, Irak sınırına yakın, güvenli geçici kamplara yerleştirilmiştir. Mültecilerin kabulü konusunda Türkiye ile yaşanan anlaşmazlıktan ötürü, sığınmacıların büyük bir kısmı Irak'a geri dönmüşlerdir. Geri kalan göçmenlerin ise 2.500'ü İran ve Suriye'ye gitmek için Türkiye'den ayrılmış; 3.000'i ise daha sonra Batı ülkelerine gitmek üzere Türkiye'ye giriş yapmıştır.⁷⁴

Sığınma-iltica amaçlı göç olgusunun en keskin ve en güncel örneklerinden biri ise Türkiye başta olmak üzere Avrupa'daki birçok devletin kamuoyunda ve gündeminde, kendine derin bir yer edinmiş olan Suriyeli sığınmacılar krizidir. Şüphesiz bu kriz, toplumsal kanaati oluşturan görüşler bağlamında; ekonomi, istihdam, turizm, din, savaş, kültürel etkileşim ve çelişme gibi birçok yönden ele alınmış ve bu konuların her biriyle ve daha fazlasıyla ilişkilendirilmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye olan kalıcı -ve Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesini de ilgilendiren- ve transit göçü; gerçekten de nedenleri, meydana geliş şekli, süresi, gidişatı ve sonuçları itibarıyla çok yönlü bir süreç olmaktadır.

Bir tarafta hayati tehlike altında kalmaları nedeniyle ülke dışına çıktıklarını belirten Suriyelilerin yaşam savaşı; diğer yanda ise bu yaşam savaşını kendi çıkarları ve

⁷³ Kemal Kirişçi ve Sema Karaca, "Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011'de Türkiye'ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları", (Der. Erdoğan ve Kaya), s. 304-305.

⁷⁴ Ahmet İçduygu, "The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey", **International Social Science Journal**, Cilt: 52, Sayı: 165, 2000, s. 360, 362.

politikaları doğrultusunda manipüle etmek isteyen aktörler bulunmaktadır. Öte yandan, Suriyelilerin göçü sürecinin -Türkiye özelindeki- üçüncü bir boyutunda ise edilgen bir kitle bulunmaktadır. Bu kitle, iç savaştan Türkiye'ye kaçan mültecilerin, göç ettikleri yerlerde yaşayan, sığınma hareketleri sonucu -olumlu veya olumsuz- bir şekilde etkilenen yerel halktan oluşmaktadır.

Bahsedilen bu mülteciler ile sığınmacıların gerçekleştirdikleri göç hareketleri, nedenleri ve daha ziyade sonuçları itibariyle çalışmamız açısından büyük önem taşımaktadır. Sığınma hareketleri ve turizm eksenindeki bu çalışmanın örnek alanını teşkil eden Kuşadası, son dönemde başta Suriye iç savaşından kaçanlar olmak üzere birçok sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır ve yapmaktadır. Bu yüzden, Suriyeli sığınma arayanlar konusu burada detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Öncelikle, 2011 yılında iç savaşa dönüşen bu kriz, 2018 yılında hala tam anlamıyla çözülememiş bir şekilde karşımızda durmaktadır. Kaldı ki 2011 yılında Suriye iç savaşına müdahil olan siyasi aktörlerin o dönemdeki tutum ve politikalarıyla bugünkü durum karşılaştırıldığında, çözümün hala uzak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Suriye iç savaşı ve beraberinde gelen mülteci krizine yönelik olarak değişen tavrın en yakın örneği, Türkiye Cumhuriyeti'nin en üst kademe yöneticilerine bakılarak dahi görülebilmektedir.

Suriye iç savaşına giden yolun köşe taşlarını, “Arap Baharı” olarak adlandırılan süreç oluşturmaktadır. Arap Baharı sonrası Suriye'de de hükümet aleyhine başlayan protestolar, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad yönetimi tarafından sert bir tepkiyle karşılanmıştır. Tırmanan kriz sonucu, 2011 yılının ilk çeyreğinde çatışmalar ülkenin her bir yanına sıçramış, bu da Suriye'de yaşayan halkı göç etmeye zorlamıştır.⁷⁵

Suriyeli sığınmacıların Türkiye sınır kapılarını aştıkları ilk tarih olarak, 2011 yılının Nisan ayı gösterilmektedir. Yılın sonunda ise Türkiye, mevcut Suriye hükümetinin, yani Esad yönetiminin olmadığı bir plan içerisinde kalarak, Suriyeli muhaliflerin yanında konumlanmıştır.⁷⁶

⁷⁵ Zeki Boyraz, “Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler”, **Journal of World of Turks**, Cilt: 7, Sayı: 2, 2015, s. 40-41.

⁷⁶ Filiz Göktuna Yaylacı ve Mine Karakuş, “Perceptions and Newspaper Coverage of Syrian Refugees in Turkey”, **Migration Letters**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2015, s. 239

Türkiye Cumhuriyeti'nin bu tutumuna sebep olarak, Suriye hükümetinin iç savaş koşullarında kulağını dışarıdan gelen seslere tıkaması, kendi halkına yoğun şiddet uygulaması ve Türkiye ile görüşmelere ılımlı bir şekilde yanaşmaması gösterilmiştir. Vurgulanan önemli bir nokta ise iki ülke arasındaki kopuşun; Türkiye'nin Orta Doğu açılımındaki en önemli kilit taşının yani Suriye'nin, bu noktadan sonra artık Türkiye için Orta Doğu'daki en önemli zorluğu ifade etmeye başlaması anlamına geldiğidir.⁷⁷

Bu dönem ve öncesi, Türkiye'nin Suriye ile diplomatik ilişkilerinin henüz devam ettiği ve bir şekilde sürdürüldüğü bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletler ve hükümetler arası bu ilişkiye ek olarak, o dönemde iki ülke liderleri bazındaki yakınlık da hafızalarda henüz tazeliğini korumaktadır.

Nihayetinde, yukarıda belirtildiği üzere, Nisan 2011'de Suriye'den gelen sığınmacılar Türkiye'ye giriş yapmaya başlamışlardır. Hızla süren göç akınları sonucu, Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği verilerine göre, 2011 yılı sonunda Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısı yaklaşık 8 bin civarına ulaşmıştır.⁷⁸

Suriye iç savaşından kaçan herkese “açık kapı politikası” uygulayan Türkiye, başlarda sığınmacıları “misafir” olarak adlandırmıştır. Ancak bu kavramın uluslararası mülteci hukukunda yeri olmaması ve bu krizin tırmanmaya devam ettiğinin görülmesi, Türkiye'yi bu konuda yeni düzenlemeler yapmaya itmiştir.⁷⁹

30 Mart 2012'de, İçişleri Bakanlığı'nın, “Türkiye'nin karşılaştığı kitlesel akınlar karşısında aldığı tedbir ve önlemler dikkate alınarak, kendi gerçeklerine uygun bir çalışma yürütülmesi” süreci sonucunda ortaya konduğunu belirttiği, Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına Dair Yönerge yürürlüğe girmiştir. Bu yönergeyle, Suriye'den gelen sığınmacılar için “geçici koruma” sağlanmıştır.⁸⁰

⁷⁷ Erol Cebeci ve Kadir Üstün, “The Syrian Quagmire: What's Holding Turkey Back?”, **Insight Turkey**, Cilt: 14, Sayı: 2, 2012, s. 15-17.

⁷⁸ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>, (26.01.2017).

⁷⁹ Ela Gökalp Aras ve Zeynep Şahin Mencutek, “The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of Syrian Refugee Crisis and Turkey”, **Migration Letters**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2015, s. 201.

⁸⁰ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye%E2%80%99de-gecici-koruma_409_558_1097, (14.02.2017)

Türkiye'nin, Avrupa ülkeleri dışından gelenler için sığınma hakkını “mülteci” sıfatı vererek tanımaması gerçekliği göz önünde bulundurulduğunda; Suriye'den gelen sığınmacıların bu yönergeyle geçici koruma altına alınması, “de facto” bir durum olarak tanımlanmıştır.⁸¹ “De jure”, yani hukuki olarak varlığı bulunmayan bu durum, fiili olaya uydurma yoluyla düzenlenmiştir.

Geçici koruma hakkının; Suriye'den Türkiye'ye gelerek sığınma arayanların, “geri gönderilmeme” ilkesi ve hakkından yararlanma imkânlarını güçlendirdiği ve acil önceliğe sahip gereksinimlerinin giderilmesini sağladığı belirtilmiştir. Öte yandan, bu haklardan yararlanabilmek için Türkiye'de kayıtlı olarak bulunma şartının olduğu da vurgulanmıştır.⁸²

Önemle üzerinde durulması gereken bir konu da; mülteci göçü veren ülkelerden gelenleri kabul eden bir ülkenin bu tercihteki temel siyasi nedenlerden biri olarak, iki ülke arasındaki ilişkilerin bozuk olması durumunda, göç veren ülkenin yönetiminin veya rejiminin iyi olmadığını gösterme hedefi sayılmıştır.⁸³

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye Cumhuriyeti hükümetinden Suriye yönetimine yönelik olarak yapılan kınama açıklamaları^{84 85 86}, daha “çok boyutlu” bir anlam kazanmaktadır. Verilen açıklamalarda, Dışişleri Bakanlığı'ndan ve dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'nın ifadeleri yer almaktadır.

⁸¹ Ahmet İçduygu, “Trends in Immigration to Turkey”, **Turkey and International Migration 2012-13**, OECD Expert Group on Migration, Paris, 27-29.11.2013, s. 20.

⁸² Ceylan Lortoğlu, “Suriyeli Mültecilerin “Misafir” Olma Haline Misafirperverlik Hukuku ve Etiği Açısından Bakış”, **İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 11, 2017, s. 71-72.

⁸³ Oğuzhan Türkoğlu, “Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 30, Sayı: 2, 2011, s. 110

⁸⁴ Dışişleri Bakanlığı, “No: 126, Suriye'deki Son Gelişmeler Hakkında”, 5.5.2013, http://www.mfa.gov.tr/no_-126_-5-mayis-2013_-suriye_deki-son-gelismeler-hk_.tr.mfa, (16.02.2017).

⁸⁵ Dışişleri Bakanlığı, “No: 233, Halep'e Yönelik Artan Saldırıları Hakkında”, 25.9.2016, http://www.mfa.gov.tr/no_-233_-25-eylul-2016_-halep_e-yonelik-artan-saldirilar-hk_.tr.mfa, (16.02.2017).

⁸⁶ “Erdoğan'dan Esad'a Sert Sözler”, **Hürriyet**, 5.5.2013, <http://www.hurriyet.com.tr/erdogandan-esada-sert-sozler-23210882>, (16.02.2017).

Bu beyanlar, Beşar Esad rejiminin, Suriye'deki vatandaşlara ve muhaliflere nasıl zulmettiğine yönelik olmakla birlikte, aynı zamanda muhtemel sığınmacıları da kucaaklayıcı bir üsluptadır. Bu noktadan bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti yöneticilerinin siyasi manevraları, yukarıdaki paragrafta ifade edilen gerçeklikle örtüşmektedir.

İlerleyen dönemler, Suriye iç savaşı ve mülteci krizinin daha farklı boyutlarının meydana gelmesi sonucunu doğurmuştur. Oluşan kargaşa ortamında, özellikle Suriye'nin kuzey bölgelerinde El-Nusra Cephesi ve IŞİD, aktif ve hakim bir rol oynamaya başlamıştır.⁸⁷

Bu grupların yanında, ÖSO ve PYD gibi örgütler de Suriye iç savaşına müdahil olan aktörler olarak sayılabilir.

Böylece sonuçlandırılması daha da zorlaşan kriz nedeniyle Türkiye'de bulunan sığınmacı sayısı bir hayli yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu sayı, çeşitli kaynaklarda daha farklı olarak verilmektedir. Örneğin, 2015 yılında yapılan bir çalışmada, 2013 yılı sonunda Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısının 700 bini bulduğu belirtilmiştir.⁸⁸

Burada hemen vurgulanmalıdır ki, bu konuda yapılan farklı çalışmalarda sunulan veriler arasında bazı farklılıklar bulunabileceği gibi, resmi rakamlar da tamamen gerçek durumu yansıtmamaktadır. Gerçekten de sınırı kayıt dışı bir şekilde geçen sığınmacılar olabildiği gibi bunun yanında yine kaçak olarak çeşitli yollarla Türkiye'den de daha başka bir ülkeye gidenlerin bulunduğu bilinmektedir.

İlerleyen dönemler, gerçekten de sorunun çözülmesi bir yana, Suriyeli sığınmacıların artan bir yoğunlukla Türkiye'ye sığınmasına giden bir süreçle yaşanmıştır. İçişleri Bakanlığı'nın 2018 yılı rakamlarına göre ise 157.083'ü 8 farklı şehirdeki toplam 13 kampta; 3.446.805'i ise bu kampların dışında olmak üzere toplam 3.603.888 Suriyeli, Türkiye Cumhuriyeti'nden -sınırlarımız içerisinde- yardım almaktadır.⁸⁹

⁸⁷ Oytun Orhan, "Suriye İç Savaşı ve Ortadoğu'da Güvenlik", **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 6, Sayı: 63, 2014, s. 38

⁸⁸ İbrahim Akkaş, "Suriyeliler: Sınırlar Ötesindeki Yaşam Mücadelesi", **Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, 2015, s. 92.

⁸⁹ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713, (02.12.2018).

Birleşmiş Milletler verilerine göre Türkiye’de kayıtlı olarak yaşayan Suriyeli-lerin %53,2’si erkek, %46,8’i kadındır. Diğer ülkelerden giriş yapan mülteci ve sığınmacılara benzer olarak Suriyeli sığınmacıların da nüfus yoğunluğu 18-59 yaş arasında toplanmaktadır. Türkiye’deki Suriyeli sayısının toplam %52,1’i 18-59 yaş aralığındadır. Verilere göre, Suriyeli sığınmacılar için yaklaşık 1 milyar 750 milyon dolarlık fon ihtiyacı bulunmaktadır; şu ana kadar bu fon ihtiyacının 1 milyar 200 milyon dolarlık kısmı sağlanabilmiş, ancak 500 milyon dolarlık kısım hala eksik durumda görünmektedir.⁹⁰

2017 yılının ilk birkaç ayında, Suriye’den gelen sığınmacıların bir kısmının daha vatandaşlık hakkı kazanmasına yönelik olarak yapılan çalışmalar hakkında, Türkiye Cumhuriyeti hükümet kanadından açıklamalar gelmiştir. 2016 yılının ortalarından itibaren, Suriyelilerin -ve yanısıra Ahıska Türk’lerinin- istisnai vatandaşlık kapsamına alınacağı; bu sürece ilişkin sorumlu birimin Göç İdaresi Müdürlüğü ve Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü olarak belirlendiği ve karar mercii ise İçişleri Bakanı olduğu açıklamaları basında yer almıştır.⁹¹

Bir diğer haberde ise vatandaşlığa alınacak olan göçmenlerle; “sığınma, eğitim, sağlık, ekonomik ve çalışma hayatı, sosyal uyum, yerel yönetimler, güvenlik, sivil toplum” konularında bütünsel çalışmanın planlandığı belirtilmiştir.⁹²

Ocak 2017’de ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Suriyeli ve Iraklı göçmenler arasında eğitim, birikim ve başka bazı yönlerden diğerlerinden ayrılanların, aileleriyle birlikte vatandaşlığa alınması için gerekli çalışmaların yürütüldüğü açıklamasını yapmıştır.⁹³

⁹⁰ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/co-country.php?id=224>, (02.12.2018).

⁹¹ Tolga Şardan, “Suriyelilere ‘İstisnai Vatandaşlık’ Formülü”, **Milliyet**, 15.07.2016, <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/tolga-sardan/suriyelilere--istisnai-vatandaslik--formulu-2278144/>, (23.02.2017).

⁹² “Suriyeli Mültecilere Vatandaşlık İçin 8 Ayrı Entegrasyon”, **Ensonhaber**, 04.07.2016, <http://www.ensonhaber.com/suriyeli-multecilere-vatandaslik-icin-8-ayri-entegrasyon-2016-07-04.html>, (24.02.2017).

⁹³ “Erdoğan: Suriyelilere Vatandaşlık İçin Bakanlık Çalışıyor”, **Haber Ekspres**, 10.01.2017, <http://www.haberekspres.com.tr/politika/erdogan-suriyelilere-vatandaslik-icin-bakanlik-calisiyor-h97316.html>, (23.02.2017).

Rakamlarla ilgili açıklama ise Başbakan Yardımcısı Veysi Kaynak tarafından yapılmıştır. Açıklamada, 20 bin aile olmak üzere, toplam 80 bin civarında göçmenin Türkiye Cumhuriyeti'nde vatandaşlık hakkı kazanacağını düşünüldüğü, çalışmaların ilerleyen dönemlerde yapılacağı belirtilmiştir.⁹⁴

Konuyla ilgili olarak basında yer alan son gelişmeler, 2017 yılı sonunda gelen noktayı göstermektedir. Vatandaşlık verilmesi planlanan 300.000 Suriyeli sığınmacıdan, 7.000'ine ilk etapta işlem yapılacağı; bu vatandaş adaylarından bazılarının resmi olarak Türkiye vatandaşlığı sıfatına kavuştuğu iddia edilmiştir.⁹⁵

2018 Ekim ayında yayımlanan BMMYK Türkiye verilerine bakıldığında; Suriye iç savaşı sonucu Türkiye'ye giriş yapan Suriyeliler hariç olmak kaydıyla, 170.000'i Afganistan, 142.000'i Irak, 39.000'i İran ve 5.700'ü Somali ve geri kalan kısmı da diğer ülkelerin vatandaşı olmak üzere, Türkiye'de toplam 344.645 kayıtlı sığınmacı bulunmaktadır. Bu sığınmacıların toplam 15.849'u; başta Almanya, ABD, Hollanda ve Kanada olmak üzere üçüncü ülkelere yerleştirilmiştir.⁹⁶

Türkiye'yi tercih ederek gelenleri belirten bu rakamlar içinde yer alan sığınmacıların bir kısmının daha iyi koşullar içinde yaşama tercihi olduğu ve Suriye'den gelenlerden ayırmak gerekliliği hususu kamuoyunda yer almıştır.

Görüldüğü gibi, gerek bazı Avrupa ülkeleriyle olan ilişkileri sonucunda, gerekse coğrafi olarak daha yakınındaki bazı Orta Doğu ülkelerindeki istikrarsızlık sebebiyle, Türkiye, gitgide daha fazla göç alan bir ülke konumuna gelmektedir. Küresel siyaset sahnesindeki tutumlar ve politikalar değişmedikçe, Türkiye'nin bu konumunu daha uzun müddet sürdüreceği söylenebilir.

Özellikle Türkiye'nin en önemli gündem maddelerinden biri olan Suriye iç savaşının gitgide çok aktörlü bir süreç halini alması, çözüm ihtimalinin uzaklaşmasına yol açmaktadır.

⁹⁴ “Kaynak: 80 Bin Suriyeliye, Türk Vatandaşlığı Verilmesi İçin Çalışmalar Sürüyor”, **Karar**, 22.02.2017, <http://www.karar.com/guncel-haberler/kaynak-80-bin-suriyeliye-turk-vatandasligi-verilmesi-icin-calismalar-suruyor-395883#> , (23.02.2017).

⁹⁵ “Suriyelilere Vatandaşlık Kutlamaları Başladı... 7 Bin Suriyeli İçin Karar Verildi”, **Cumhuriyet**, 05.09.2017, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/817019/Suriyelilere_vatandaslik_kutlamalari_basladi..._7_bin_Suriyeli_icin_karar_verildi.html , (18.01.2018).

⁹⁶ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, <http://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> , (02.12.2018).

Sığınma ve iltica konusunun Türkiye özelindeki, Avrupa Birliği genelindeki ve uluslararası boyuttaki hukuki yönü, İkinci Bölümde, Sığınma Kavramı ve Mevzuatı başlığı altında incelenecektir. Bir sonraki başlık altında, Türkiye'ye yönelen göç hareketlerinin genel özellikleri ve etkileri ele alınacaktır.

1.3.2. Türkiye'ye Yönelen Dış Göçlerde Genel Özellikler

Türkiye'nin almış olduğu ve almaya devam ettiği dış göçlerin genel, bazı temel özellikleri belirlenmiştir. Bu özellikli konular; göç hareketlerinin ekonomik dışsallığı, kültür ve güvenlik bağlamındaki etkilerinin incelenmesi olarak sayılabilir.

Çalışmamızda, dış göçlerin değerlendirilmesi gereken olumlu ve olumsuz sonuçları, ele alınmıştır. Yöntem olarak ise öncelikle genel teorik çerçevede, daha sonra da Türkiye özelinde göç ile ekonomi, kültür ve güvenlik arasındaki bağlantılar literatürden örnekler üzerinden kurulmuştur.

Bu yöntem izlenirken, hem içerik olarak daha fazla veri barındırması açısından, hem de Kuşadası'ndaki çalışma eksenimiz durumunda bulunması nedeniyle Suriyeli sığınmacıların göçlerinin çıktılarına ağırlık verilecektir.

Bu kısımda, dış göçlerin güvenlik yönünden özellikleri tartışılacaktır.

1.3.2.1. Güvenlik Algısı

Güvenlik nedir? Birleşmiş Milletler tanımına göre; güvenlik sorunu yavaş veya aniden ekonomik, doğal ve siyasi nedenlerle ortaya çıkabilen, günlük hayatın işleyişini bozan olgular güvenli olmayan ortamlar yaratmaktadır. Bu olgular tehlike yaratma anlamında birbirini etkileyebilen ve tetikleyebilen özelliğe sahiptir.

Günümüzde güvenlik kavramı, sadece askeri yapılar ile ilişkilendirilmemektedir. Ekonomik güvenlik, doğal çevre güvenliği, enerji güvenliği, sınır güvenliği gibi devletin ülkesi ve milletiyle sürdürülebilirliğini sağlayan tüm değerleri içeren geniş bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Güvenlik tehditleri yalnızca diğer sınır dışındaki devletler gibi klasik düşmanları değil aynı zamanda güç kullanarak şiddet yaratan, uyuşturucu kartelleri, suç örgütlerini de içerir. Doğal afetler ve ağır çevresel zararlar yaratan olaylar da güvenlik kapsamı içinde incelenmektedir.

Göç alan bölgenin nüfus yapısı ve sosyolojik niteliğini, göç hareketleri değiştirmektedir. Bu değişim, beraberinde, yerel halkın kendi sosyo-kültürel yapısal özelliklerini barındırmayan göçmenlere karşı temkinli ve tedbirli olması durumunu getirmektedir.

Teorik olarak, sığınma ve iltica hareketlerinin uluslararası ilişkiler bağlamında güvenliği üç farklı boyutta etkilediği belirtilmiştir: Bu hareketlere ev sahipliği yapan ülkeler, karşılaştıkları göçleri, ekonomi ve refah durumlarına, kültürel ve dini değerlerine, sosyal düzenlerine ve siyasi istikrarlarına bir tehdit olarak algılamaktadır; bu göçler, devletler arasındaki ilişkiler aracılığıyla bölgesel ve uluslararası istikrarı etkilemektedir; düzensiz göçler, bireysel güvenlik bağlamında mülteci ve göçmenleri etkileyerek, onları “yapacakları tahmin edilemez” aktörler haline getirmektedir.⁹⁷

Lüiteratüre, özellikle düzensiz göç hareketlerinin ulusal güvenlik ve kişi güvenliği kapsamında bir tehdit olarak algılandığının vurgulandığı görülmektedir.⁹⁸

Türkiye’de dış göç hareketleri sonucu meydana gelen Suriyeli sığınmacı nüfusu yoğunluğunun güvenlik üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalar da mevcuttur. Potansiyel güvenlik sorunlarının en başında, yerel halkın, Suriyeli sığınmacılara karşı kitlesel olarak bir tepki hareketi gerçekleştirmesi ihtimali sayılmıştır. Etki-tepki olgusu doğrultusunda, bunun da Suriyelilerin kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla karşı harekete geçmelerine neden olabileceği -nitekim örneklerinin de görüldüğü- belirtilmiştir.⁹⁹

Yukarıdaki paragrafta belirtilen düşünceler, çalışmayı yürütenlerin kalemin-den, basın organlarında da kendine yer bulmuştur. Toplumsal çatışma hareketleri doğrultusunda ve bunun da ötesinde, bazı Suriyelilerin Türkiye’yi cezalandırmak gibi bir tutum içerisinde bulunması düşüncesinin, Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak yaşa-

⁹⁷ Reinhard Lohrmann, “Migrants, Refugees and Insecurity. Current Threats to Peace?” **International Migration**, Cilt: 38, Sayı: 4, 2000, s. 4.

⁹⁸ Monika Wohlfeld, “Is Migration a Security Issue?”, **Migration in the Mediterranean: Human Rights, Security and Development Perspectives**, (Ed. Omar Grech ve Monika Wohlfeld), Malta University Press, 2014, s. 76

⁹⁹ Oytun Orhan ve Sabiha Senyücel Gündoğar, **Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri**, Orsam Yayınları, Ankara, 2015, s. 19.

diği sınır illerinde yerel halk arasında terör endişesine yol açtığı iddiası, ortaya atılmıştır. Bu riskin de Suriyeli sığınmacılara olan bakış açısını ciddi bir biçimde etkileyebileceği belirtilmektedir.¹⁰⁰

Türkiye, 2011-2017 yılları arası; bazıları canlı bomba saldırıları, bazıları bomba yüklü araç saldırıları, bazıları da silahlı saldırı olmak üzere 9 farklı örgüt tarafından toplam 89 kez tehdit altında kalmıştır.¹⁰¹ Bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin yerel halkının -özellikle PKK ve IŞİD terör örgütlerinin eylemleri ihtimalini düşünerek- sığınma arayanları tehlike olarak algılaması, fazla önyargılı bir hareket olarak görülmeyecektir.

Bombalı saldırı ve sonrasında gelen temkinlilik davranışının yarattığı etki-tepki ilişkisi, Kuşadası'nın yerel halkı üzerinden de örneklendirilebilir; Kuşadası'nda, 2005 yılının temmuz ayında bombalı saldırı sonucu 5 kişi hayatını kaybetmiştir.¹⁰² Bu olayın ardından Kuşadası halkı uzunca bir süre sokağa çıkma konusunda tedirginlik göstermiş, olası bir canlı bomba saldırısına karşı da şüpheli gördükleri kişilere dikkatle yaklaşmıştır.

Bu tartışmaların ve soruların cevabı, ancak, sığınma arayanların göç ettikleri ve yoğun olarak yaşadıkları yerlerdeki yerel halkın, bu kişilerden herhangi bir zarar görüp görmediklerinin araştırılmasıyla ve de bu bölgelerdeki suç oranlarına bu kişilerin ne şekilde etkisi olduğunun, veriler üzerinden incelenmesiyle somut ve gerçekçi bir biçimde alınabilecektir.

1.3.2.2. Ekonomik Dışsalılık

Göçün, hem ulusal hem de uluslararası boyutu bağlamında beraberinde getirdiği önemli konulardan biri de şüphesiz ki bu hareketlerin yarattığı ekonomik etkiler-

¹⁰⁰ Oytun Orhan, "Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri", 13.01.2015, **Al Jazeera Turk**, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/suriyeli-siginmacilarin-turkiyeye-etkileri> , (29.04.2017).

¹⁰¹ Dilan Karadağ, **140 Journos**, <https://140journos.com/hepimiz-oradaydik-2011den-2017-ye-turkiye-deki-saldirilar-63fe571b2eb0> , (09.03.2018).

¹⁰² BBC, http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/07/050717_kusadasi.shtml , (09.03.2018).

dir. Göç edenlerin; kendilerinin, menşe ülkelerin ve göç alan ülkelerin ekonomik göstergelerinde ve kalkınma seviyelerinde meydana getirdiği değişiklik, göç kavramının en önemli alt dallarından biri olarak gösterilmiştir. ¹⁰³

OECD'nin yaptığı bir çalışmada, göç olgusunun ekonomik olarak bir yarar mı yoksa yük mü getirdiğini doğru analiz edebilmek için göçmenlerin; işgücü piyasasına, hazineye ve ekonomik büyümeye olan etkilerinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

104

Göç, büyüme ve işsizlik ilişkisini OECD ülkeleri özelinde inceleyen bir çalışmanın -aynı zamanda teorik bir sav olarak da öne sürülebilecek olan- çıktısına bakıldığında göç, ekonomik bir tercih olarak, daha iyi istihdam fırsatları sunabilen ülkelere yönelik olmaktadır. Diğer yandan ise söz konusu göç hareketleriyle ekonomik durumu etkileşim içerisinde olan bu ülkeler, göç politikalarını işgücü piyasalarının ihtiyaçlarına uygun olarak yeniden şekillendirmektedir.¹⁰⁵

Göç ve ekonomik değişkenler arasındaki bağlantılar, olumlu bir bakış açısıyla ele alındığı gibi, yani göçün ekonomi üzerinde artı yönde bir dışsallığının bulunduğu ön kabulüyle yorumlar yapıldığı gibi, bunun tam tersini de görmek mümkündür. Örneğin özellikle “Batı toplumlarında”, dış göçle gelen mülteci ve sığınmacıların, olası bir ekonomik sıkıntı ve çalkantı döneminde peşin bir hükümle “günah keçisi” ilan edildiği vurgusu yapılmıştır. Yine sözü edilen göçmenlerin; işgücü piyasasına, rekabete, ücret düzeylerine bazı olumlu etkileri bulunan “basit ekonomik nesnelere” indirgenildiği de eklenmiştir.¹⁰⁶

İşgücü niteliği açısından bakıldığında, kalifiye durumda olan göçmenlerin ekonomiye verimli bir katkı sağlayabileceği, aynı zamanda ülkenin ihracat tablosunda da

¹⁰³ Can Ünver, “Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmalarında Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye”, **TISK Akademi**, Cilt: 4, Sayı: 7, 2009, s. 83-84.

¹⁰⁴ OECD, “Is Migration Good for the Economy?”, **Migration Policy Debates**, Sayı: 2, 2014, s. 1.

¹⁰⁵ Ekrame Boubtane, Dramane Coulibaly ve Christophe Rault, “Immigration, Growth and Unemployment: Panel VAR Evidence from OECD Countries”, **LABOUR: Review of Labour Economics & Industrial Relations**, Cilt: 27, Sayı: 4, 2013, s. 413.

¹⁰⁶ Mehmet İnanç Özekmekçi, “Tehdit Sınırını Geçemeyen Göçmen”, **Hayat Sağlık Dergisi**, Sayı: 2, 2010, s. 44, 46.

olumlu bir etki yapabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte potansiyel olumsuz ekonomik etkileri de göz önünde bulundurulduğunda, göç hareketlerinin bu bağlamda hem risk hem de fırsatlar içerdiği vurgulanmaktadır. ¹⁰⁷

Spesifik olarak Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'nin bu bölgeden aldığı göçlerin etkilerini inceleyen bir araştırma, bu hareketlerin Türkiye'deki tüketici fiyatlarına etkisini ortaya koymaktadır.¹⁰⁸ Çalışmada, genel olarak şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Dış göç, tüketici fiyatlarının azalmasına etkide bulunmaktadır -ve bu etkinin spesifik olarak çalışma bağlamındaki etkisi %2,5 olarak saptanmıştır.
- Suriyeli sığınmacılar, yerlilere oranla daha düşük ücretler karşılığında çalışmaya eğilimlidir.
- Dış göçler sonucu, kayıt dışı istihdam oluşmaktadır ve bu kayıt dışı istihdam olanaklarının varlığı, Suriyeli sığınmacıların Türkiye ekonomisi içerisinde yayılmasının yolunu açmaktadır.
- Bu yayılma ile birlikte, kayıt dışı durumda bulunan emek-yoğun sektörlerde Suriyeliler, yerlilerin yerini almaktadır.

Kayıt dışı istihdamda mültecilerin Türk işçilerin yerini aldığı tezi, yapılan başka bir çalışmada da doğrulanmıştır. Bu durumun; yaşlı, genç, kadın, erkek ayırt edilmeksizin geçerli olduğu saptanmıştır. Diğer önemli bir husus da, mültecilerin yoğun göçünün; işçi ücretlerini, dolayısıyla üretim maliyetlerini düşürdüğüdür. Ancak bununla birlikte, mültecilerin üretim faktörü olduğu kadar tüketici de olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu göçlerin, talebi artırmak suretiyle tüketici fiyatlarını artırdığı bulgusu anlam kazanmaktadır. ¹⁰⁹

¹⁰⁷ Mustafa Güder, “Türkiye’deki Dış Göç Olgusuna Sosyoekonomik Bir Yaklaşım ve Avrupa Birliği ile Geri Kabul Anlaşması’nın Olası Etkileri”, **Sosyoekonomi**, Cilt: 24, Sayı: 30, 2016, s. 131

¹⁰⁸ Binnur Balkan ve Semih Tumen, “Immigration and Prices: Quasi-Experimental Evidence From Syrian Refugees in Turkey”, **Journal of Population Economics**, Cilt: 29, Sayı: 3, 2016, s. 684-685.

¹⁰⁹ Ximena V. Del Carpio ve Mathis Wagner, **The Impact of Syrian Refugees on the Turkish Labor Market**, World Bank Policy Research Working Paper Series, 2015, s. 21-22.

Son dönemdeki Suriyeli göçlerinin işçi ücretleri üzerinde herhangi bir etkide bulunmadığı, ancak kayıt dışı istihdama katılarak bu sektördeki işgücünün Türkiye nüfusuna oranını düşürdüğü saptamasında bulunan çalışmalar da mevcuttur.¹¹⁰

Konuyla ilgili 2015 yılında yapılan bir diğer çalışmada ise farklı sonuçlar ortaya konmaktadır. Buna göre, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye göçü sonrası, Türkiye'deki mal ve işgücü piyasalarında kayda değer bir etkilenme meydana gelmemiştir. Özellikle orta ve üst düzeyde kalifikasyon gerektiren işlerdeki istihdam, Türkçeyi yeterli düzeyde bilmemeleri nedeniyle Suriyeli göçmenler tarafından etkilenmemiştir. Yine de düşük gelir grubunda bulunan yerlilerin, göçlerin artmasının, gıda ve konut fiyatlarında enflasyona yol açtığını düşündükleri belirtilmiştir.¹¹¹

Gaziantep, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Mersin, Adana, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Mardin illerinde Suriyelilerin ekonomik göstergelere etkilerini inceleyen bir çalışmada, her il için farklı sonuçlar elde edildiği ortaya konmuştur.

Örneğin; Gaziantep, Mardin, Maraş ve Adana'da Suriyelilerin göçü, ihracat-ihtalat dengesinde pozitif yönde bir etki yaratmıştır. Bunun yanında, her ne kadar yerlilerin iş imkânlarının sınırlanmasına neden olsalar da, Suriyeli sığınmacıların gelişile birlikte bu bölgedeki iş imkânlarında bir artışın da meydana geldiği belirlenmiştir.¹¹²

Ekonomisinin önemli bir kısmı tarıma dayanan Türkiye'de, dış göçlerle gelenlerin tarım ekonomisine olan etkileri de önem arz etmektedir. Spesifik olarak bu konuyu ele alan çalışmalara da literatürde rastlanmaktadır.

Türkiye'deki sezonluk tarım işçiliğinde, Suriyeli sığınmacıların bu sektöre girişiyle birlikte yeni bazı ekonomik bağımlılıklar ve istikrarsızlıklar oluşmaktadır. Zaten çok yönlü ve derin bir sömürünün mevcut bulunduğu bu sektöre göçmenlerin girişiyle birlikte; çalışma koşullarının bozulduğu, yevmiyelerin düştüğü, aynı şekilde hane başına kazanılan toplam paranın da azaldığı saptanmıştır. Sonuç olarak, geçim

¹¹⁰ Evren Ceritoğlu, H. Burcu Gürcihan Yüncüler, Hüzeyfe Torun ve Semih Tümen, "The Impact of Syrian Refugees on Natives' Labor Market Outcomes in Turkey: Evidence From a Quasi-Experimental Design", **Institute for the Study of Labor Discussion Papers**, Sayı: 9348, s. 23.

¹¹¹ Yusuf Emre Akgündüz, Marcel van den Berg ve Wolter Hassink, "The Impact of Refugee Crises on Host Labor Markets: The Case of the Syrian Refugee Crisis in Turkey", **Institute for the Study of Labor Discussion Papers**, 2015, Sayı: 8841, s. 7, 18.

¹¹² Harun Öztürkler ve Türkmen Göksel, **Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Senetik Bir Modelleme**, Orsam Yayınları, Ankara, 2015, s. 34

kaygısının ve yoksulluğun yarattığı baskı, sezonluk çalışan göçmen işçiler üzerindeki sömürüyü artırmakta, bu da yeniden ve daha derin yoksullukla sonuçlanan bir kısır-döngü yaratmaktadır.¹¹³

Literatürde; gerek iç, gerekse -çalışmamız bağlamında- dış göç hareketlerinin dışsallığı sonucu oluşan çıktılardan birisi olarak, gecekondulaşma olgusunun ortaya koyulduğu söylenebilir. Son derece yoğun bir şekilde yaşanan göç hareketleri sonucu kentsel alanlara gelen kişiler, burada bazen geçici bazen de kalıcı olarak barınma ihtiyaçlarını karşılamak istemektedirler. Bunun yanında, iş bulma ve ekonomik anlamda geçinebilme sıkıntısı da göç edenler için bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Göç sürecinin sonunda ise kent alanlarında bulunan toprakların, kendi içinde sosyo-kültürel olarak kaynaşmış olan göç eden gruplar tarafından işgaliyle ortaya çıkan “gecekondu” alanları oluşmaktadır.¹¹⁴

Bu konunun da, özellikle İstanbul, İzmir gibi yoğun göç alan büyük kentlerde ciddi kentsel ve toplumsal sorunlara yol açtığı bilinmektedir.

Göç hareketlerinin kentsel alanlarda ve kentsel ekonomiye etkileri, göç eden nüfusun yapısı bakımından ve işgücü bağlamında da ele alınmıştır. Buna göre, göç edenlerin içerisinde nitelikli ve dinamik nüfusun bulunmasının, kentsel ekonomilere olumlu bir katkı sağlayacağı vurgusu yapılmıştır. Ancak bu durumun, tam istihdama yakın piyasalarda geçerli olacağı eklenmiş; aksi durumda göç hareketlerinin, kayıtlı işgücüne, ücret düzeylerini düşürmek suretiyle olumsuz bir etki yapacağı belirtilmiştir.¹¹⁵

Ekonomik zayıflık göstergesi olarak kabul edilen yoksulluk da göç hareketleriyle ilişkilendirilen bir diğer değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksulluğun, göçlerle karşılıklı etkileşim içerisinde olduğu belirtilmiştir. Buna göre, yoksulluk göç

¹¹³ Sinem Kavak, “Syrian Refugees in Seasonal Agricultural Work: A Case of Adverse Incorporation in Turkey”, **New Perspectives on Turkey**, Cilt: 54, Sayı: 2, 2016, s. 33-52.

¹¹⁴ Sabri Çakır, “Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2011, Sayı: 23, s.211

¹¹⁵ Sevinç Bahar Yenigül, “Göçün Kent Mekanı Üzerine Etkileri”, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 2, 2005, s. 281.

akımlarına yol açtığı gibi, göç de varlığını hissettirdiği yerlerde yoksulluğun daha da şiddetli yaşanmasına sebebiyet vermektedir.¹¹⁶

Türkiye'nin özellikle son dönemde aldığı sığınmacı göçünün, yaklaşık 5 milyar dolarlık bir harcamayı da beraberinde getirdiği kaydedilmiştir. Yeni bir mülteci göçü dalgasının ise hazırda var olan kaynaklara tekrardan yeni bir yük bindireceği vurgulanmıştır. Bu sebeple Türkiye'nin, uyguladığı "açık kapı politikası"nı ¹¹⁷ yeniden değerlendirerek gözden geçirebileceği beklentisi olduğu belirtilmiştir. ¹¹⁸

Genel olarak değerlendirildiğinde, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye göçü, kayıt dışı sektörler yaratarak yerel ve ulusal anlamda Türkiye ekonomisine yük bindirmektedir. Öte yandan, önceki paragraflarda sıklıkla yinelendiği gibi, Suriyeliler nitelsiz işgücü gerektiren sektörlerde işçi ücretlerini düşürmüş, yerel halkla rekabet içine girmiştir. Türkiye'nin işsizlik oranının %10'un üstünde olduğu ¹¹⁹ düşünüldüğünde yerel halkın, Suriyeli sığınmacıların göçüne ekonomik anlamda gösterdikleri tepki, daha iyi anlaşılmaktadır.

1.3.2.3. Kültürel Etkileşim

Göç süreci, birbirinden farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri olan bölgeler arasında gerçekleştiğine göre, göç edenler ve göç alan bölgede yaşayanlar arasında belli birtakım farklılıklar olması kaçınılmazdır. Ülke içerisinde göç hareketlerinin yaşandığı bölgelerde bile bu farklılıklar göze çarpar bir nitelik taşıırken, dış göçlerin hedefi halinde bulunan alanlarda bazı kültürel dönüşümlerin yaşanması son derece doğal olacaktır.

"İki kültürün karşılaşması ve meydana gelen etkileşim" olarak kısaca ifade edebileceğimiz "kültürleşme" olgusunun; ilişki, karşılıklı etkileşim ve değişim olarak

¹¹⁶ Fatime Güneş, "Kentsel Yoksulluk/Dışlanma (Mı), Göç ve İstihdam: Eskişehir'de Belediyeden Yardım Alan Haneler", **Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 18, 2009, s. 466-467.

¹¹⁷ Bu kavram, özellikle Suriye iç savaşı sonrası Türkiye'ye sığınmak isteyen kişilerin sınırdan geçişine izin verilmesiyle ilgili olarak kullanılmaktadır.

¹¹⁸ Kılıç Buğra Kanat ve Kadir Üstün, **Turkey's Syrian Refugees: Toward Integration**, Seta Yayınları, Ankara, 2015, s. 12.

¹¹⁹ Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27687> , (10.03.2018).

üç temel kavrama dayandığı belirtilmiştir.¹²⁰ Burada önemli olan nokta ise kültürel etkileşimin bir zenginlik olarak görülüp bu doğrultuda yaşandığı mı yoksa bazı çatışmalara ve ayrışmalara sebep olduğu mu sorunsalıdır.

Göç alan bölgenin yerel halkıyla göç eden kitle arasındaki etkileşimin gidişatını ele alan bir çalışmada, göçmenlerin, göç etmeye istekli mi yoksa zorunlu mu olduğu tartışması üzerinden bir ayrıma yer verilmiştir. Buna göre, göç etmeye istekli olan grupların, gittikleri yerin insan topluluğuyla bütünleşmeye daha yatkın olduğu; göç etmek zorunda bırakılanların ise bu süreçte daha fazla zorluk çektiği belirtilmiştir. Öte yandan, bütünleşmenin bu bölgelerde kültürleşmeyi sağladığı; belirtilen zorlukların ise toplumsal etkileşim içerisinde ayrışma ve asimilasyon gibi sorunlara yol açtığı vurgulanmıştır.¹²¹

Çalışmamızın üçüncü bölümünde; bu bölümde incelenen, göçlerin güvenlik, ekonomi ve kültür üzerindeki etkileri, araştırmamızın çalışma alanı olarak seçilen Kuşadası özelinde ortaya koyulmuştur. Bir sonraki başlıkta, göç hareketlerinin sebep ve sonuçları itibariyle büyük etkileşim içerisinde bulunduğu bir alan olan turizm sektörü incelenecektir.

1.4. TURİZM KAVRAMI VE TURİZM POTANSİYELİ

Turizm; dünya genelindeki veriler ve rakamlar dikkate alındığında, birçok ülke için son derece -hatta bazı ülkeler için en fazla- önemli bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Turistik hizmet faaliyetlerini yoğun olarak gerçekleştiren ülkelere bakıldığında, turizm, bu ülkelerde milli gelirin önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Bu da, turizm sektörünün nasıl ve neden optimize edilmesi gerektiği konusundaki soru işaretlerinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

¹²⁰ B. Dilara Şeker, “Geçici Sığınmacı/Mülteci Gruplarda Kültürleşme”, **İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika**, (Ed. Özlen Çelebi, Saime Özçürümez ve Şirin Türkay), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yayınları, Ankara, 2011, s. 348-349.

¹²¹ Mim Sertaç Tümtaş ve Cem Ergun, “Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı, 4, 2016, s. 1348, 1352.

Ülke içinde yerleşik olarak yaşayan vatandaşların ve kendisine sunulan turizm hizmetlerinden yabancı turist olarak faydalanan kişilerin konuya dahil olma süreçlerine bakıldığında, turizm, birçok sektörle bağlantılı bir konumda durmakta, bütünsel olarak değerlendirilmiş bir sistemin merkezinde ya da merkezine yakın yer almaktadır. Çevre, eğitim, sanayi, tarım, teknoloji, sağlık, güvenlik gibi kavram ve sektörlerin her biri, turizm sektörüyle derin bir etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Bu durum da, yukarıda ortaya koyduğumuz tezi somutlaştıran ve onu adeta doğrulayan bir süreçtir.

Turizm, tüm bu disiplinlerle olduğu gibi, göç süreciyle de yakından ilgilidir. Göçle ilgili kısımda belirtildiği gibi, mevsimlik göç hareketleri, özellikle turizm bölgelerine doğru yönelme eğilimini barındıran bir süreçtir. Bu göç hareketleri, öncelikle geçici ve iş bulma amacına yönelik olarak, turistik hizmet ve faaliyetlerin başlıca geçim kaynaklarından olduğu alanlara doğru yapılmaktadır. Bu da, göç hareketlerinin turizm sektörüyle bağlantısını bir kez daha vurgulamaktadır.

Öte yandan, kentsel ve toplumsal güvenlik mekanizmasının turizm bölgelerinde daha gevşek ve daha az baskıcı tutulduğu gerçeği, turizm ve göç hareketlerinin bu yönüne de vurgu yapmaktadır. Göç eylemini gerçekleştirerek turistik alanlara gelen bireyler, buralarda kendilerini daha rahat ve adeta ‘görünmez’ bir konumda bulabilmektedir. Bu ise güvenlik-özgürlük dengesinde özgürlük ibresi -en azından diğer bölgelere nazaran- daha ağır basan turizm bölgelerini, dış göç hareketlerinin aktörü olan bireyler tarafından da daha tercih edilebilir kılmaktadır.

Önemli gelir kaynakları arasında turizmi barındıran ve bu sektör için “bacasız sanayi” tabiri de kullanılan Türkiye için de durum benzerdir. Mevsimlik göç hareketleriyle turizm bölgelerinin nüfusunun artması, bu bölgelerin dış göç hareketlerinin odak noktası haline gelmesi ve özgürlük ve rahatlık eksenli vakit geçirme tercihlerinin adresi durumunda bulunması gibi gerçeklikler, Türkiye için de geçerliliğini korumaktadır.

Çalışmanın niteliği gereği turizmin unsurları ve turizmden beklentileri ortaya koymak açısından aşağıda genel olarak turizm üzerinde durulmuştur.

1.4.1. Turizm Kavramı ve Turizm Tipleri

Turizm; çok farklı boyutları olan, disiplinler arası ve karmaşık bir süreçtir. Etimolojik olarak, Latince'deki "tornus" sözcüğünden, yani dönme hareketi anlamına gelen bir kavramdan türemiştir. İngilizce'de ise bir yerden bir yere gitmeyi, bir yerin ziyaretini, dönme hareketini ifade eden "tour"dan kaynağını almaktadır.¹²²

Türk Dil Kurumu'nun güncel sözlüğüne göre turizm iki anlama gelmektedir. İlk anlamıyla turizm, "dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi" demektir. İkinci anlam ise, "bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların bütünü"nü ifade etmektedir.¹²³

Dünya Turizm Örgütü ise turizmi, insanların daimi ikametgahlarından farklı bir yerde tüketici olarak hobi, iş, spor, dinlenme, sağlık, din gibi çeşitli nedenlerle kendi başlarına ya da kitlesel olarak yaptıkları, yirmi dört saati aşan ya da buradaki herhangi bir konaklama tesisinde en azından bir gece kalmaları suretiyle gerçekleştirmiş bulundukları hareketler şeklinde tanımlamıştır.¹²⁴

Turizm sürecinde, seyahati yapanların bulundukları yerlerden ve evlerinden uzaklaşması gerçekliğinin varlığıyla birlikte, gittikleri yerlerdeki hizmet sağlayıcıların onlara daha iyi ve çekici imkânlar yaratma çabası söz konusudur.¹²⁵

Turizm, daimi olarak ikamet edilen, konaklanan, çalışılan yerden başka bir yere gidilerek, burada sunulan turistik hizmet ve faaliyetlerden yararlanmayı, geçici olarak burada kalmayı ifade eden bir süreçtir.¹²⁶

¹²² Kurban Ünlüöner, Ahmet Tayfun ve Arzu Kılıçlar, **Turizm Ekonomisi**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 16-17.

¹²³ Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.586a7ef2c0f474.18337696, (2.01.2017)

¹²⁴ Dünya Turizm Örgütü'nden aktaran Doğan Bıçkı, Duygu Ak ve Serhat Özgökçeler, "Avrupa'da ve Türkiye'de Sosyal Turizm", **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 31, 2013, s. 50.

¹²⁵ Lundberg ve diğerleri, **Tourism Economics**, John Wiley Sons Incorporated, New York, 1995, s. 4'ten aktaran Ünlüöner ve diğerleri, s. 16.

¹²⁶ Nüzhet Kahraman ve Oğuz Türkay, **Turizm ve Çevre**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 1.

Turizm hareketlerinde, sosyal ve kültürel yapı olarak birbirinden farklı kitlelerin, ev sahibi-misafir ilişkileri içerisinde karşılaşması ve etkileşime girmesi gerçeklikleri meydana gelmektedir. Bu hareketler sonucunda da mevzu bahis toplumların kültürel özelliklerinde birtakım değişiklikler meydana gelmektedir.¹²⁷ Bu özelliğiyle, turizm, adeta bir “kültür taşıyıcısı” olarak görülmüştür.¹²⁸

Turizm, 1950’lere kadar çok fazla yaygın olmayan, modern dünyada ‘sosyolojik ve ekonomik’ bir olgu olarak betimlenmiştir. Bu faaliyet, seyahat etmenin daha rahat ve güvenli hale geldiği 20. yüzyılın ortalarından sonra sıklık kazanmıştır.¹²⁹ Bu tarihten sonra, artan yer değiştirme ve tatilci hareketleriyle birlikte turizmin birçok ülke için domestik ve uluslararası ekonomi içindeki yeri daha büyük önem kazanmıştır.

DTÖ’nün 2016 yılı verilerine göre, uluslararası turist sayısı bir önceki yıla oranla %4 oranında artmıştır; yani, dünya üzerinde toplam 1 milyar 235 milyon kişi seyahat etmiştir. Bu da, bir önceki yıla yani 2015’e göre 46 milyon daha fazla turist anlamına gelmektedir. Turizm sektöründen 2016 yılında en fazla gelir sağlayan ülkeler ise sırasıyla Çin, A.B.D., Almanya, Birleşik Krallık ve Fransa olarak kaydedilmiştir.

130 131

Turizm sektörü, birçok sektörle iç içe gelişen çok yönlü bir sektördür. Bununla birlikte, ülke içindeki dışsalılığı ve etkileri de bir o kadar çok boyutludur. Her şeyden önce turizm sektörü, milli gelirin artması açısından oldukça yararlı bir sektördür. Turistlerin faydalandığı turistik hizmet ve ürünlerin kullanımından elde edilen her gelir, milli gelirin artması anlamına gelmektedir.

Turizm sektörünün en büyük yararlarından biri ise şüphesiz istihdama sağladığı katkıdır. Özellikle Türkiye gibi turizm sektörünün başlıca gelir kaynaklarından

¹²⁷ Sabriye Çelik Uğuz, “Göç ve Turizm: Türkiye ve Almanya Örneği”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 19, 2012, s. 178.

¹²⁸ Orhan Mesut Sezgin ve Yıldırım Acar, **Turizm Tanıtım-Pazarlama-Ekonomi**, Baştem Yayınları, Ankara, 1991, s. 19’dan aktaran Uğuz, s. 178.

¹²⁹ Peter E. Tarlow, “A Social Theory of Terrorism and Tourism”, **Tourism, Security and Safety: From Theory to Practice**, (Ed. Yoel Mansfeld ve Abraham Pizam), Butterworth-Heinemann, Newyork, 2005, s. 35.

¹³⁰ World Tourism Organization, **UNWTO Annual Report 2016**, Madrid, 2017, s. 11-13

¹³¹ Türkiye’nin turizm verileri, “Türkiye’de Turizme İlişkin Veriler” alt başlığı altında incelenecektir.

birini oluşturduğu ülkeler açısından, bu istihdamın hangi boyutlara vardığı tahmin edilebilir bir parametredir. Turistik oteller, plajlar, turizm bölgelerindeki gıda sektörü, eğlence sektörü ve bu tarz işletmelerde sunulacak ürünü üreten yan sektörlerde çalışan birçok işçi, turizmin istihdam yaratıcı olumlu etkisinden faydalanmaktadır.

Ülke içindeki diğer sektörlerle de katkısı bulunan turizmin, özellikle tarım, sanayi ve hizmetler sektörüne olan pozitif etkileri, yapılan çalışmalarda kendine yer bulmuştur. Turizm sektörünün niteliğinde meydana gelen bir artış, belirtilen diğer sektörlerle yapılacak yatırımları ve dolayısıyla da kalitelerini olumlu yönde etkileyecektir.¹³²

Turizm hareketleri, gerçekleştirildikleri amaçlara ve özelliklerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. Örneğin, Müslümanların hac görevini yerine getirmek için Mekke'ye gitmeleri, dini turizm faaliyeti çerçevesinde kabul görmektedir. Yine dağcılık faaliyetleri için İsviçre Alplerine çıkan sporcular, dağcılık turizmini gerçekleştirmektedirler.

Günümüzde, ilgili literatürde sayılan başlıca turizm tipleri şu şekilde sıralanabilir: Sağlık turizmi, sosyal turizm-kitle turizmi, dağcılık turizmi ve kış turizmi, gençlik turizmi ve öğrenci turizmi, üçüncü yaş turizmi, yat turizmi, dini turizm, bavul turizmi, av turizmi, eko-turizm, rafting turizmi, eğlence turizmi¹³³, termal turizm, kültür turizmi¹³⁴, kırsal turizm.¹³⁵

1982 tarihli Turizmi Teşvik Kanunu'nda ise 8. maddenin değişiklik yapılan halinde çeşitli bentlerde; sağlık turizmi, termal turizm, kış turizmi, eko-turizm, golf turizmi, kruvaziyer ve yat örnekleri üzerinden deniz turizmi ifadeleri zikredilmiştir.¹³⁶

Sayılan turizm tiplerinden önemli görülen bazlarına kısaca değinmek gerekirse; sağlık turizmi, sağlanan bazı hizmetleri bir başka yerde almak veya ihtiyaç duyulan tedavinin bir başka yerde gerçekleştirilmesi gibi amaçlarla seyahat etme eylemine verilen addır.

¹³² Samırkaş ve Bahar, s. 12-15.

¹³³ Ünlüöner ve diğerleri, s. 21-24.

¹³⁴ Gözde Emekli, "Avrupa Birliği'nde Turizm Politikaları ve Türkiye'de Kültürel Turizm", **Ege Coğrafya Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 2005, 2005, s. 100.

¹³⁵ Maria Roxana Dorobantu ve Puiu Nistoreanu, "Rural Tourism and Ecotourism- the Main Priorities in Sustainable Development Orientations of Rural Local Communities in Romania", **Economy Trans-disciplinarity Cognition**, Cilt: 15, Sayı: 1, 2012, s. 3.

¹³⁶ Resmî Gazete, 16 Mart 1982 tarihli ve 17635 sayılı, "Turizmi Teşvik Kanunu"

Bireyin, yaşadığı yerdeki sağlık hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşünmesi, bu hizmetlere ulaşabilmesi için belli bir süre beklemek durumunda olması, bundan faydalanabilmek için ödemesi gereken meblağın yüksek olması, tam olarak ihtiyaç duyulan tedavi biçiminin ilgili ülkede izin verilmeyen bir yöntem olması gibi sebepler, kişileri bu sağlık hizmetlerini başka bir yerde almak suretiyle sağlık turizmi faaliyetini gerçekleştirme yoluna itebilmektedir. Sağlık turizmiyle ilgili olarak literatürde sağlık turizmi de kendi içerisinde medikal, termal, ileri yaş ve engelli turizmi olarak farklı kollara ayrılmıştır. ¹³⁷

Dağlık alanlar, dünya üzerindeki yüzey alanlarının büyük bir bölümünü kaplayan, iklim değişikliği ve etkilerinin daha fazla hissedilmesiyle birlikte gün geçtikçe önemi daha da artan alanlar olmaktadır. Bu alanlara yönelik turizm hareketleri, çoğunlukla tırmanış, kayak, yürüyüş, keşif gibi amaçlarla yapılmaktadır. Öte yandan dağcılık turizmi hareketleri, kış döneminde yapılan kayak gibi bazı faaliyetlere ev sahipliği yapmasıyla, kış turizmiyle kesişim noktasına sahip bulunmaktadır.

Turizm hareketleri, birçok ülkede kaynakların bilinçsiz kullanımı ve bu faaliyetler esnasında doğanın tahrip edilmesi gibi sorunlar nedeniyle çevreye ciddi olumsuz etkilerde bulunabilmektedir. İnsan yaşamında önemli bir yer tutan ve gelecekte daha büyük önem arz etmesi muhtemel olan dağlık alanların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve korunması amacıyla, çevreyle etkileşimi son derece yüksek bir faaliyet olan turizm hareketleri, asgari bir bilinçlilik düzeyinde gerçekleştirilmelidir.

Bütünleşik bir bakış açısıyla yaklaşılarak turizmin diğer sektörlere, özellikle çevreye olan külfetlerini azaltmak amacıyla geliştirilen önemli turizm tiplerine örnek olarak eko-turizm ve kırsal turizm faaliyetleri gösterilebilir.

Kırsal turizm, kır yerleşimlerinde yürütülen geçimlik faaliyetleri desteklemek, buralarda yaşayanların özellikle tarımsal çıktı üretim süreçlerine katkıda bulunmak gibi amaçları taşımaktadır. Avrupa Birliği de kırsal turizm uygulamalarının tarım üzerindeki katkısının farkında olarak, kırsal yerleşimlerde kıyı ve dağlık bölgelerde bu

¹³⁷ Neşe Acar ve Ayşegül Turan, “Sağlık Çalışanlarının Sağlık Turizmi Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma: Ahi Evran Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çalışanları Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1, 2016, s. 18-19..

yaklaşımı ve beraberindeki programları teşvik etmektedir. Kırsal turizm, kır ekonomilerinin kalkınmasına katkı sağladığı gibi, bu bölgelerde bulunan çevresel ve sosyal-kültürel mirasın da korunmasına yardımcı olmaktadır. ¹³⁸

Çalışma kapsamında saha çalışmasına mekân olarak seçilen Kuşadası'nda ise sosyal turizm ya da kitle turizmi denilen turizm türü yaygın olarak görülmektedir. Bu yüzden bu turizm türü üzerinde daha ayrıntılı durmakta yarar vardır.

Kitle turizmi ve sosyal turizm kavramları, literatürde bazı kaynaklarda birlikte kullanılmakla beraber, kimi çalışmalarda da ikisine farklı farklı yer verilmiştir. Ancak genel olarak tanımlarının içeriğinde bu iki turizm türünün birbirini tamamlayıcı unsurları yer almakla beraber, bu tanımlarda ciddi bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Kitle turizmi, 20. yüzyılın ortalarında yoğunlaşmaya başlayan turizm hareketlerinin de temeli kabul edilmektedir. Turistik ürün ve hizmetlerin sunumunda meydana gelen maliyet düşüşü sonucunda özellikle orta sınıf ve işçiler olmak üzere daha önce bu sıklıkla seyahat edemeyen toplum kesimlerinin de turizm hareketlerine katılması, kitle turizmini doğurmuştur. Bu tarihlerden itibaren kitle turizmi sürekli gelişmiş ve bu hareketlere katılan insan sayısı sürekli olarak artış göstermiştir. Gelir düzeyinin artması, ulaşım imkânların ve kalitesinin gelişmesi gibi unsurlar¹³⁹, kitle turizminin daha da yaygınlaşmasına yol açan sürecin temelini oluşturmaktadır.

Kitle turizminin, yaygın bir turizm tipi olduğunu belirtmiştik. Bu turizm tipinin önemini -sosyal turizm adıyla inceleyerek- ortaya koyan bir çalışmada bu durum açıkça görülmektedir. Çalışmada, sosyal turizm faaliyetleri, Avrupa Birliği'nin turizm politikalarında adeta bir "amiral gemisi" olarak nitelendirilmiştir. Avrupa Birliği'nin Calypso Projesi örneğinden hareketle, sosyal turizmin amaçlarından birinin de turist

¹³⁸ Coşkun Şerefoğlu, "AB'nde Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Öneriler", **Ekev Akademi Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 45, 2010, s. 299.

¹³⁹ Pınar Kısa Ovalı, "Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması", **Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2007, s. 66.

hareketlerini dönemlik olmaktan çıkarıp bundan ziyade yıl içine yaymak olduğu vurgulanmıştır. ¹⁴⁰ Kitle turizminde genelde çevresel kaynakların yoğun olarak kullanıldığı gerçeğiyle birlikte bu durum, çevresel hareketlerden bazı tepkilerin gelmesine yol açmaktadır

1.4.2. Türkiye’de Turizme İlişkin Veriler

Türkiye’nin son yıllardaki turizm verilerine bakıldığında, gelen ziyaretçi sayısında -özellikle son birkaç yılda- bazı inişler çıkışlar, dalgalanmalar yaşandığı görülmektedir.

Tablo 1’de, Türkiye’ye son 5 yılda giriş yapan; yabancı ziyaretçi ve yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşı ziyaretçi sayıları ve yine ayrı ayrı bu gruplar için yıllık gelir miktarı belirtilmiştir.¹⁴¹

Tablo 1: 2013-2017 Yılları Arası Türkiye’ye Gelen Ziyaretçi Sayısı ve Yıllık Gelir

YILLARA GÖRE ZİYARETÇİ VE GELİR MİKTARI	Yabancı Ziyaretçi	Türk Vatandaşı Ziyaretçi	Toplam Ziyaretçi	Toplam Yıllık Gelir
2017	32.079.527	6.540.819	38.620.346	26.283.656
2016	25.265.406	6.099.924	31.365.330	22.107.440
2015	35.592.160	6.025.370	41.617.530	31.464.777
2014	35.580.286	5.564.784	41.415.070	34.305.904
2013	33.827.474	5.398.752	39.226.226	32.308.991

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, “Turizm İstatistikleri”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072, (08.03.2018)

¹⁴⁰ Anya Diekmann ve Scott McCabe, “Systems of Social Tourism in the European Union: A Critical Review”, **Current Issues in Tourism**, Cilt: 14, Sayı: 5, 2011, s. 417-418.

¹⁴¹ Türkiye İstatistik Kurumu, “Turizm İstatistikleri”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072, (08.03.2018)

Tablo 2 ise 2017 yılında Türkiye'ye en çok turist gönderen ülkeleri göstermektedir ¹⁴².

Tablo 2: 2017 Yılında Türkiye'ye En Çok Turist Gönderen Ülkeler

Ülke-ler	Rusya Fede-ras-yonu	Bul-garistan	Al-many a	Gürcis-tan	Ukray-na	İran	İngil-tere
Turist Sayısı	4.715.438	1.852.867	3.584.653	2.438.730	1.284.735	2.501.948	1.658.715

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, <http://rapory.tuik.gov.tr/09-03-2018-01:45:18-173665575126002831679175149.html?>, (09.03.2018).

Görüldüğü üzere, son 5 yılda Türk vatandaşı olan ziyaretçi sayısı 5 buçuk- 6 milyon civarında istikrarlı bir şekilde kalırken, 2016 yılında yabancı turist sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşte, özellikle Rus, Alman ve İngiliz turist sayılarındaki gerileme etkili olmuştur.

2015 yılının sonunda bir Rus uçağının Türkiye tarafından düşürülmesi, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerde gerçekleşen terör saldırıları, Türkiye'nin dış politikasında görülen gergin ilişkiler gibi sebeplerle, Türkiye'nin "bacasız sanayi" turizmden elde ettiği gelir bir hayli azalmıştır. Her ne kadar Türkiye'deki turistik mal ve hizmetler, diğer birçok turizm merkezine oranla ucuz olsa da, turistlerin "güvensiz hissetme" güdülerinin, Türkiye'nin bu ekonomik anlamdaki elverişliliğine üstün geldiği belirtilmiştir. ¹⁴³

Göze çarpan bir diğer husus ise 2015 ve 2013 yılı turizm verileri karşılaştırıldığında, 2015 yılında 2013'e oranla daha fazla ziyaretçi girişi olmasına rağmen, 2013

¹⁴² Türkiye İstatistik Kurumu, <http://rapory.tuik.gov.tr/09-03-2018-01:45:18-173665575126002831679175149.html?>, (09.03.2018).

¹⁴³ Zerrin Toprak Karaman, "Corporate Social Responsibilities of Stakeholders In Terms of Secure Tourism at Disasters and Sustainable Tourism Governance", **Journal of Tourism Theory and Research**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2017, s. 70.

yılında turizmden elde edilen gelirin daha fazla olduğudur. Bu durum da, kişi başı düşen ortalama harcamanın azalmasıyla ifade edilebilecek, turist profilinin de değişiklik göstermeye başladığına işaret eden bir göstergedir.

Turizm sektörünün son 5 yıldaki Gayri Safi Millî Hasıla ve yıllık ihracata oranı ise Tablo 3’de gösterilmiştir.¹⁴⁴

Tablo 3: Turizm Sektörünün GSMH ve Yıllık İhracata Oranı

YILLAR	Turizm/GSMH Oranı	Turizm/İhracat Oranı
2017	3,1	16,7
2016	2,6	15,5
2015	6,2	21,9
2014	4,3	21,8
2013	3,9	21,3

Kaynak: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-veri-leri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icindeki-payi-1963-79.html>, (03.12.2018).

Tablo 3’de görüldüğü gibi turizm sektörü, ciddi bir gerileme yaşadığı 2016-2017 yılları dışında, Türkiye’nin yıllık ihracatın 5’de 1’ine yakın bir rakamı karşılamaktadır.

Türkiye’nin turizm potansiyelinin bir bölümünü karşılayan Kuşadası ise, TÜİK’den derlenen verilere göre, 2011 yılından itibaren -2015 yılı dışında- her yıl bir öncekine göre daha az turist çekebilmiştir. Bu sayılar; 2011’de 688 bin, 2012’de 591 bin, 2013’de 585 bin, 2014’de 557 bin, 2015’de 569 bin, 2016’da 348 bin ve 2017’de ise 119 bin olarak gösterilmiştir. ¹⁴⁵

Bu bölümde ortaya konan veriler, Türkiye için turizmin ne denli önemli bir sektör olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Türkiye gibi 4’de 3’ü denizlerle

¹⁴⁴ Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-veri-leri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icindeki-payi-1963-79.html> , (03.12.2018).

¹⁴⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, <http://rapory.tuik.gov.tr/04-12-2018-17:25:25-7321597642048481831165077673.html?>, (04.12.2018).

evrili bir ülkede turizm, doğal olarak en temel gelir kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Turizm sektörü; bünyesinde otelcilik, restaurant, market, kaplıca, spor tesisleri gibi birçok işletmeyi de barındırarak aynı zamanda büyük bir istihdam alanı sunmaktadır. Sayılan bu işletmelerin gelir elde edebilmesi açısından Türkiye'nin yerli ve yabancı ziyaretçilere ihtiyaı bulunmaktadır.

Kuşadası rneğinde de olduğu gibi turizm sektörünün büyük bir kısmını kitle turizminin oluşturduğu ülkede, bu ziyaretçi sayısını ve turizm sektörünün sürdürülebilirliğini etkileme potansiyeli taşması açısından sığınmacıların niteliği ve niceliği önemlidir. Bu nitelik ve niceliği anlama bakımından, bu bölümde güç ve turizm ekseninde yapılan incelemelerin ardından, ikinci bölümde sığınma konusu temelinde bir yaklaşımla araştırmalar yapılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

DIŞ GÖÇLERE DAYALI SIĞINMA KAVRAMI

2.1. SIĞINMA KAVRAMI VE MEVZUATI

2.1.1. Sığınma Kavramı

Öncelikle belirtilmelidir ki, terminolojide, sığınmanın uluslararası literatürde kabul edilmiş herhangi bir tanımı bulunmamaktadır. Konuyla ilgili hukuki metinlerde örneğin mülteci kavramı belli bir tanımlama içerisinde bulunmaktaysa da sığınma, sığınmacı gibi kavramlar için farklı bir durum söz konusudur.

Gerçekten de, belli bir hukuki statüyle tanımlanmış olan mültecilik, bireye, iltica ettiği ülke sınırları içerisinde bir takım hukuki kazanımlar sağlamakta, gerçekleştirmiş bulunduğu iltica hareketine yasal bir çerçeve çizmektedir. Öte yandan sığınmacı ise, fiilen -sadece belli bir süreliğine- sığınan ülke sınırları içerisinde kalan kişiyi ifade etmektedir.¹⁴⁶ Sığınmacı kişilerin elde ettiği kazanımlar, sığınmaya ilişkin uluslararası anlaşmalar çerçevesi içerisinde kalmaktadır. Yine de sığınmaya ilişkin bir çerçeve çizilmeye çalışılacak olursa, karşımıza bazı tanımlamalar çıkmaktadır.

1967 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname'nin 14/1. maddesinde, *“Herkes zulüm karşısında başka ülkelere sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir” hükmü yer almaktadır; buna göre, beyannamenin içeriğinden yapılacak çıkarsamayla, sığınmacı kavramı; yaşadığı ülkede zulüm görerek başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunan, sığınma olanağından yararlanan kişi olarak da tanımlanabilir.*¹⁴⁷

Türkiye’de, ilgili müktesebatta, 1994 tarihli Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te, sığınmacı

¹⁴⁶ Tevfik Odman, **Mülteci Hukuku**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi Yayınları, Ankara, 1995, s.189.

¹⁴⁷ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, “Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname”, http://www.uhdigmadalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_25.pdf, (17.10.2016)

kavramı şu şekilde tanımlanmıştır: “İrkî, dinî, milliyetî, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı...”¹⁴⁸

Sığınmacılara ilişkin yapılan değişik tanımlamalardan biri ise Gibney’in çalışmasında yer almaktadır. Gibney, sığınmacıyı “‘yabancı’ nın özel bir kategorisini teşkil eden kişi” olarak tanımlamaktadır.¹⁴⁹

Avrupa Konseyi’nin temel ilkelerine uygun olarak, yabancıların, ülkenin bir vatandaşı gibi muamele görmesi gerektiği gerçeğinin yanında, sığınmacıların da aynı şekilde ilgili ülkenin vatandaşı olma sorumluluğuyla hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir.¹⁵⁰

Bu ifadeden hareketle sığınmacılar için, uluslararası belgelerde de belirtilen, sığındıkları ülkeye karşı olan sorumluluklarını göz önünde bulundurarak; “geçici olarak korumasından faydalandıkları ülkeye karşı belli sorumlulukları bulunan yabancılar” ifadesi kullanılabilir.

2.1.2. Sığınmaya İlişkin Uluslararası Mevzuat

Sığınma konusundaki tüm müktesebatın temelini, tıpkı mülteci hukukunda olduğu gibi, “geri göndermeme” (non-refoulement) ilkesi oluşturmaktadır.

¹⁴⁸ Resmî Gazete, 30 Kasım 1994 Tarihli ve 22127 Sayılı, “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”

¹⁴⁹ Matthew Gibney, **The Ethics and Politics of Asylum Liberal Democracy and the Response to Refugees**, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, s. s.9’den aktaran Lieneke Slingenbergh, **The Reception of Asylum Seekers Under International Law Between Sovereignty and Equality**, Hart Publishing, Oxford, 2014, s. 1.

¹⁵⁰ Zerrin Toprak Karaman, “An Analytical Study of Turkish Immigrants and Other Foreigners in the United Kingdom in Terms of the Philosophy of the Council of Europe”, **American International Journal of Contemporary Research**, Cilt: 2, Sayı: 3, 2012, s. 28.

Bu ilke; iltica eden ya da sığınmacı durumunda bulunan kişilerin, kaçtıkları ülkeye geri gönderilmemesi anlamına gelir ve 1951 Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme'nin 33. Maddesi, şöyle belirtilmiştir: *“Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (refouler) etmeyecektir.”*¹⁵¹

Mevcut durumda, anavatanlarındaki hayati tehlike üzerine ilgili ülkeye sığınmış/iltica etmiş kişiler, zaten bu ciddi tehlikeden kaçarak buraya gelmişlerdir. Geri göndermeme ilkesi ise sığınmacı/mülteci kişilerin tekrar hayati tehlikeleri bulunan yere geri gönderilmelerine engel olan hükümdür. İlk Mülteci Sözleşmesi'nde yer alan ilke, sonrasında bu konudaki düzenlemelerin temel mantığı hâline gelmiştir.¹⁵²

Geri göndermeme ilkesi, her ne kadar esasen Mülteci Sözleşmesi'nde yer almış olsa da, aynı zamanda sığınmacılara ilişkin de uygulandığı görülmektedir. Kaldı ki sığınma arayanların temel amacı ülkelerinde mevcut bulunan -hayati- tehlikeden kaçarak güvende olacakları bir yere gitmek olduğuna göre, bu kişilerin geri göndermeme ilkesinden yararlanmaları, yerinde bir pratiktir.

Çalışmanın her ne kadar sığınma kavramı ve sığınmacılar çerçevesinde şekillense de, sığınma eylemini gerçekleştirdikten sonra hukuki bir statü kazanmış bulunan mültecilerle ilgili hukuka da burada sığınmaya ilişkin mevzuatla birlikte değinmek yerinde olacaktır. Ek olarak, ele alınan hukuki metinlerin, konumuz bağlamında değerlendirilebilecek olan noktalara kısaca değinilerek incelenmesi yöntemi izlenecektir.

2.1.2.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Uluslararası metinlerde sığınma veya ilticaya ilişkin olarak değerlendirilebilecek ilk atf, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ndedir. Metnin 14. maddesinde, *“Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve*

¹⁵¹ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, “Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli/soz/bm/bm_12.pdf , (17.11.2016)

¹⁵² Elif Uzun, “Geri Göndermeme (Non-Refoulement) İlkesinin Uluslararası Hukuktaki Konumu Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt: 8, Sayı: 30, 2012, s.25-26.

*memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir” ibaresi yer almaktadır. Bu ifade, iltica hakkının evrensel metinlerdeki ilk yansıması olarak görülmektedir.*¹⁵³

Konumuz özelinde bakıldığında, Türkiye’de sığınma arayanların iltica için başvuru yapmasının ve Türkiye Cumhuriyeti’nin bu grupları mülteci olarak kabul etmesinin temel dayanağının, öncelikle İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olduğu söylenebilir.

2.1.2.2. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Tüzüğü

Mültecilerin hukuki statüsüyle ilgili ilk düzenleme, Birleşmiş Milletler’in 1950 tarihli Mülteciler Yüksek Komiserliği Tüzüğü’dür. BMMYK Tüzüğü’nde, mültecilerle ilgili yer verilen önemli noktalar şöyle özetlenebilir: Mültecilerin korunması, bunun için gerekli tedbirlerin alınıp anlaşmaların yapılması, mültecilerin durumlarının iyileştirilmesi, sığınmakta oldukları toplumla bütünleşme sağlamalarına yardımcı olunması, mültecilere uluslararası koruma sağlanması, mültecilerin yaşadıkları sorunlara kalıcı çözümler getirilmesi.¹⁵⁴

Türkiye sınırları içerisinde bulunan sığınmacıların; temel ihtiyaçlarının kamp-larda sağlanması, Türkiye’de yaşayan yerel halkla birlikte eğitim görmeleri, bu ve benzeri konulardaki sorumluluğun özellikle AB ile yapılan ikili anlaşmalarla üstlenilmesi gibi uygulamalar, BMMYK Tüzüğü’nün teorik alandan pratik zemine yansıması olarak görülebilecek hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁵³ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”, http://www.uhdigmadale.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_03.pdf, (17.11.2016).

¹⁵⁴ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Tüzüğü’nden aktaran Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, **Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler**, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği Yayınları, Ankara, 1998, s.60-66.

2.1.2.3. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme

Mültecilerin durumuna ilişkin yapılan en kapsamlı sözleşme ise 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme olarak kabul edilmektedir. Sözleşmede, mülteci kavramı; *“1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır”* ibaresi ile bu konuda bir tanımlamaya gidilmiştir.¹⁵⁵

Sözleşmeye göre, Taraf Devletler mültecilere özellikle inanç ve ibadet özgürlüklerini sağlama, bu konularda onları kendi vatandaşlarıyla bir tutma yükümlülüklerini taşımaktadır. Ayrıca Taraf Devletler, en azından, kendi yabancılarla ilgili hukuklarında yer verdikleri ve onların lehine olan kuralları, mültecilere de uygulamak durumundadırlar.¹⁵⁶

2.1.2.4. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol

Mültecilerle ilgili hukuk konusunda yapılan uluslararası düzenlemelerden bir diğeri, 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü’dür. Protokolde, üzerinde mutabakata varılan konular, şöyle sayılabilir; 1951 Sözleşmesi’nin *“1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar”* için sınırladığı mültecilik statüsü, 1967

¹⁵⁵ Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, <http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf> , (13.06.2017)

¹⁵⁶ Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfRefugees.aspx>, (13.06.2017)

*Protokolü'yle birlikte, tarih sınırlaması yapılmaksızın mülteci tanımına uyan her kişiye uygulanabilecektir. Ayrıca, mülteci statüsünün kazanımı için, 1967 Protokolü'ne göre, herhangi bir coğrafi sınır esası gözetilmeyecektir.*¹⁵⁷

Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol'ün, daha önce getirilen coğrafi sınırlamayı kaldırmasıyla birlikte, dünya üzerindeki mülteciler için daha adil bir durum yaratıldığı söylenebilir. Bilindiği gibi, Türkiye, Avrupa ülkeleri dışından, özellikle Ortadoğu'dan gelmiş olan sığınma arayanlara, mülteci statüsü vermemektedir. Bu sebeple, Türkiye'de bulunan sığınmacı ve geçici koruma altındaki kişiler, konumuz bağlamında özellikle Suriyeli sığınma arayanlar, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'de ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol'de sayılan hakları, doğrudan doğruya taşımamaktadırlar. Coğrafi sınırlama konusu, Türkiye'de Sığınmaya İlişkin Mevzuat başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

2.1.2.5. Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname

1967 Mülteci Protokolü'nün ardından, sığınma ve iltica ile ilgili yapılan bir diğer uluslararası düzenleme, yine aynı tarihli Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname'dir. Metnin hemen girişinde; mülteci, sığınmacı, göçmen kişi ve grupların ülkelerini terk etmelerinin önüne geçilmesi ve herhangi bir tehdit/tehlile altında kalmalarının engellenmesi amaçlarının altı çizilmiştir. Sözleşmenin devamında, İnsan Hakları Beyannamesi'nde geçen "Herkes zulüm karşısında başka ülkelere sığınma talebinde bulunma ve sığınma olanağından yararlanma hakkına sahiptir" maddesi hatırlatılarak sığınma hakkının temeli atılmış; sığınmacı akınının yoğun olduğu ülkelerin, bu nüfus yoğunluğunu Birleşmiş Milletler bünyesindeki diğer devletlerle paylaşabilecekleri ve yardım alabilecekleri belirtilmiştir.¹⁵⁸

Günümüzde, özellikle bazı Avrupa ülkelerinin ve de gerek bir geçiş ülkesi olarak gerekse nihai destinasyon olarak Türkiye'nin sığınmacı göçleri bağlamında yoğun

¹⁵⁷ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü", [http://www.goc.gov.tr/files/files/MÜLTECİLERİN%20HUKUK%20STATÜSÜNE%20İLİŞKİN%201967%20PROTOKOLÜ\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/MÜLTECİLERİN%20HUKUK%20STATÜSÜNE%20İLİŞKİN%201967%20PROTOKOLÜ(1).pdf), (09.06.2017).

¹⁵⁸ Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, "Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname", http://www.uhdigmadalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_25.pdf, (17.11.2016).

talep altında olduğu düşünüldüğünde, bu Beyanname, göç yükünü diğer ülkelerle paylaşabilmenin temellerini oluşturması bakımından son derece büyük bir önem arz etmektedir.

2.1.3. Avrupa Birliği'nde Sığınma Politikası ve Temel İlkeleri

Sığınma ve iltica hukuku alanında; uluslararası belgeler temel önem arz ettiği gibi, Türkiye'nin tam üyeliğe yönelik başvurusunu seneler önce gerçekleştirmiş bulunduğu Avrupa Birliği'nin bu konudaki müktesebatını incelemek de yerinde olacaktır. Bu sebeple, Avrupa Birliği'nin sığınmaya ilişkin temel düzenlemeleri ve politikası, çalışmamızın bu kısmında ele alınacaktır. Avrupa Birliği'nin sığınma ve iltica konularında bir hayli fazla düzenleme geçmişti bulunduğu ve çalışmamızın esas konusu bu olmadığı için, burada yalnızca belirleyici ve temel anlaşmalar üzerinde durulacaktır.

Avrupa Birliği ülkeleri, vatandaşlarına ve sınırları içerisinde yaşayan diğer bireylere sundukları yaşam standartlarıyla daima bir cazibe merkezi olmuştur. Özellikle ekonomi, sağlık, eğitim alanındaki göstergeleriyle, dünya üzerindeki birçok insanın hayatını sürdürmek isteyeceği bir bölge durumundadır. Bununla birlikte Avrupa Birliği örgütünü oluşturan devletlerin de mali ve demografik gerçeklikleri bulunmaktadır. Bu durum, Birlik'i, dışardan gelebilecek olası göç ve sığınma hareketlerine karşı çeşitli hukuki düzenlemeler yapmaya itmiştir.

Son dönemdeki sığınmacı hareketleriyle birlikte, bu konuda izlenecek politika, Birlik içerisinde tartışmalara yol açmaktadır. AB, tüzük ve yönergelerle yasal çerçevesini çizdiği sınır kontrolleri, vize uygulamaları, göç ve sığınma uygulamalarıyla sığınmacılarla ilgili politikasını hayata geçirmektedir.¹⁵⁹

Uluslararası mevzuat dışında, AB'nin kurucu anlaşmalarından olan Maastricht Anlaşması, sığınma konusunda da önem taşımaktadır. Maastricht Anlaşması'nda sığınmayla ilgili olarak, AB üyesi ülkelere giriş esnasında, hangi ülkelerin vatandaşlarından vize isteneceği konusuna değinilmiştir. Bununla birlikte, herhangi bir AB üyesi

¹⁵⁹ Gürol Özcüre, "Avrupa Birliği-Türkiye Vize Serbestisi Diyaloğu, Geri Kabul Anlaşması ve Suriyeli Sığınmacıların Türk İşgücü Piyasasında Çalışma Hakları", **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 30, Sayı: 5, 2016, s. 1420

devletin vatandaşı olan kişinin, aynı zamanda AB vatandaşı olacağı hükmü de getirilerek ¹⁶⁰, AB üyesi bir devletin vatandaşlığına geçen sığınmacıların aynı zamanda AB vatandaşı olmalarının da önü açılmıştır.

AB sığınma hukukundaki temel gelişmelerden bazıları da Lizbon Anlaşması'yla sağlanmıştır. Anlaşma, uluslararası sığınma hukukuna da uygun olarak, geri göndermeme ilkesinin benimsenmesi, sığınma ihtiyacı duyan ve AB vatandaşı olmayan kişilere ikincil koruma sağlanması, çeşitli sebeplerle yerinden edilen kişilere geçici koruma statüsü verilmesi gibi hükümler getirmiştir. Öte yandan, Lizbon Anlaşması'yla, sığınma arayan üçüncü ülke vatandaşlarının ilgili üye devlette yaşayanlarla bütünleştirilmesi ve bu konuda geri kabul anlaşmaları yapılması gibi faaliyetler desteklenmiştir. ¹⁶¹

AB'nin sığınma ve dış göçlerle ilgili mevzuatına bakıldığında, üçüncü ülkelerle imzaladığı geri kabul anlaşmalarının da belirleyici unsurlardan biri olduğu görülmektedir. GKA'lar, temel olarak, AB ülkelerine olan yasadışı göç hareketlerini kontrol altına almak için uygulanmaktadır. GKA'lar aracılığıyla, AB'ye komşu olan ülkelerin sınırlardaki güvenlik tedbirlerini artırması sağlanmakta; böylece AB'nin yasadışı göç konusunda taşıdığı ekonomik yük ile sahip olduğu güvenlik sorunları en aza indirilmeye çalışılmaktadır. ¹⁶²

Özetle AB, kurucu anlaşmalardan bugüne, yoğun göç alan bir bölgede yer almasının da etkisiyle, sığınmacı ve mültecilere ilişkin düzenlemelere, temel metinlerinde ve bunun dışındaki birçok yönetmelik/tüzükte yer vermiştir. Kurucu anlaşmalar dışındaki düzenlemeler, daha çok AB özelinde kaldığından ve konumuz için spesifik bir durumda bulunduğundan, çalışmamızda işlenmemiştir.

AB ile Türkiye arasında imzalanan GKA'ya ise "Türkiye'de Sığınmaya İlişkin Mevzuat" başlığında yer verilmiştir.

¹⁶⁰ Avrupa Birliği Konseyi, "Maastricht Anlaşması", https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf, (9.10.2017).

¹⁶¹ Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, "Lizbon Anlaşması", <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN>, (4.12.2017).

¹⁶² Melike Akkaraca Köse, "Geri Kabul Anlaşması ve Vizesiz Avrupa: Türkiye'nin Dış Politika Tercihlerini Anlamak", **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2015, s.200

2.1.4. Sığınma ve Göç Konularında Uluslararası Ölçekte Çalışan Örgütler

Sığınma, iltica ve göç konularındaki sorunlar, yalnızca devletlerarası ve devletlerin kendi içerisindeki yönetim birimlerinin koordinasyonu ile çözülebilecek nitelikte olmayan, daha karmaşık bir sistem içerisinde bulunmaktadır.

Sığınmacı ve göçmenlerin sorunlarına alan üzerinde daha hızlı eğilebilecek daha aktif birimlerin olması, bu sorunların çözümü için daha pozitif etkiler yaratacaktır. Bu bağlamda, farklı örgüt ve organizasyonların önem taşıdığı görülmektedir.

Türkiye’yi ve çalışmamızın uygulama alanını oluşturan Kuşadası’nı yakından ilgilendirmesi sebebiyle, Suriyeli sığınma arayanlara ilişkin faaliyetlerde bulunan örgüt ve organizasyonların kısaca incelenmesi, yerinde olacaktır.

Şüphesiz, bu konuda ilk akla gelen organizasyon, BMMYK olmaktadır. BMMYK, bünyesinde üye sıfatıyla birçok devleti barındıran Birleşmiş Milletler’e bağlı bir kuruluştur. BMMYK, “dünya genelinde mülteci sorunlarını çözmek ve mültecileri korumak amacıyla uluslararası faaliyetleri koordine etme ve yürütme” görevlerini taşımaktadır. Sığınma hakkı talepleri BMMYK tarafından sağlanmaya çalışılan mültecilerin, terk ettikleri ülkeye dönmelerine ya da mülteci sıfatını taşımaya devam etmek suretiyle yeni bir ülkeye yerleştirilmelerine yardımcı olma görevi de yine BMMYK’ya verilmiştir.¹⁶³

Gerçekten de, özellikle çalışmamız ekseninde bulunan, Suriye iç savaşı nedeniyle yerinden edilen kişilerin içinde bulundukları süreçle yakından ilgilenen kuruluş olarak karşımıza BMMYK çıkmaktadır.

Amaç bakımından doğrudan doğruya -ve salt- sığınma, göç gibi konularda faaliyet gösteren bir kategoriye tabi tutulmaması da sığınmacı kişilere yardım götürme hedefini de taşıyan, Türkçe’ye Sınır Tanımayan Doktorlar olarak çevrilen Medecins Sans Frontieres de bahsedilmesi gereken bir örgüttür.

MSF, kendi ifadesiyle; çatışmadan etkilenen, salgın hastalığa maruz kalan, doğal ya da insan kaynaklı afetlerle karşılaşan insanlara acil yardım ulaştırmaktadır.¹⁶⁴

¹⁶³ Birleşmiş Milletler Mülteciler Örgütü, “Yerlerinden Edilmiş ve Vatansız Kişilere Destek”, <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=8>, (25.04.2017)

¹⁶⁴ Sınır Tanımayan Doktorlar, <http://www.msf.org/en>, (15.03.2017).

Bunun yanında, MSF'nin çalışmalarından bazı örneklere bakıldığında, konumuz olan sığınmacı, mülteci ve göçmenlerle ilişkisi ortaya çıkmaktadır.

MSF, 2011 yılında patlak veren ve çalışmamızın temel eksenlerinden birini oluşturan Suriye krizinin yaralarının sarılmasında da aktif bir rol oynamaktadır. MSF, gerek Suriye sınırları içerisinde ulaşabildiği noktalarda, gerekse Suriye dışındaki ülkelerin sınırları içerisinde Suriye iç savaşı mağdurlarına yardım götürmektedir.¹⁶⁵

Watch The Med isimli bir “çevrimiçi haritalama platformu” ise AB'nin deniz sınırları içerisindeki göçmenlerin hak ihlallerini ve meydana gelen ölümleri görüntüleme şeklinde faaliyet göstermektedir.¹⁶⁶ Örgüt, Avrupa Birliği ve Türkiye'nin yürüttükleri sığınmacı ve göçmen politikaları doğrultusunda sıkılaştırılan, Akdeniz'deki güvenlik tedbirlerini protesto etmektedir.¹⁶⁷ Suriye iç savaşı sonrası sığınma arayanların AB sınırları içerisine girmesine karşı Birlik'in takındığı sert tavır, WTM'nin Suriyeli sığınmacılar konusuna son dönemde bir hayli ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Burada kısaca incelediğimiz örgütler dışında, uluslararası ölçekte konuyla ilgili çalışan birçok kuruluş kaydedilmiştir.¹⁶⁸ Bunlar; Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Migreurop, İnsan Hakları İzleme Örgütü ve İltica, Sığınma ve Göç Örgütü olarak sayılabilir.

Konuyla ilgili olarak Türkiye'de faaliyet gösteren örgütler ise Türkiye'de Sığınma ve Göç Konularında Çalışan Örgütler başlığı altında incelenecektir.

2.1.5. Sığınma ve Biyo-iktidar İlişkisi

“Biyo-iktidar” kavramı, ilk kez Michel Foucault tarafından, yazarın “Cinselliğin Tarihi” isimli kitabında kullanılmıştır. Foucault'ya göre; iktidarın sahip olduğu öldürme/yaşatma yetkisinin yerini, yaşatma veya ölüme atma gücü almıştır. İktidarın bu güç ekseninin temel uygulanma alanı ise bedenler olmuştur. Bedenleri, iktidarın

¹⁶⁵ Sınır Tanımayan Doktorlar, <http://sinirtanimayandoktorlar.org/saha-projeleri/suriye-krizi-aralik-2016-msf/> , (15.03.2017).

¹⁶⁶ Watche The Med, “About WTM”, <http://watchthemed.net/index.php/page/index/3>, (21.03.2017).

¹⁶⁷ Watch The Med, <http://watchthemed.net/index.php/main> , (21.03.2017).

¹⁶⁸ http://www.madde14.org/index.php?title=Avrupa-Akdeniz_%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_A%C4%9F%C4%B1, (15.03.2017).

gereksinimleri doğrultusunda terbiye etme, yeteneklerini ve güçlerini kontrol etme, ekonomik sistemle bütünleştirme; daha sonra da doğum ve ölüm oranlarını ve sağlık düzeyini kontrol etme şeklinde müdahale-düzenleme ve denetim şeklinde ortaya çıkan pratikler, nüfusun “biyo-politika”sıdır. Bu biyo-politika sürecini devam ettirecek birçok tekniğin ortaya çıkmasıyla ise bir “biyo-iktidar” çağı başlamaktadır. ¹⁶⁹

Devletler ise sığınmacı olarak ülkelerine gelen bireyleri ‘yönetmek’ ve bu sığınmacıların göç etme sürecini en ‘doğru’ ya da ‘faydalı’ bir şekilde sürdürmek için, biyo-iktidar adı verilen uygulamaları, pratikleri devreye sokmaktadır. Bu konuda verilebilecek birebir örnek, üst paragrafta öne sürülen tezlerle örtüşen bir bağlamda ele alınarak incelemesi de yapılan FRONTEX’tir.

FRONTEX, 2004 yılında kurulmuştur.¹⁷⁰ AB sınırları içerisinde faaliyet gösteren kurumun; göç akışlarını takip etmek, güvenlik açıklarının değerlendirmesini yapmak, sınırları izlemek, denizlerde arama ve kurtarma faaliyetlerini desteklemek, bu faaliyet ve operasyonlar için teknik ekipman havuzu oluşturmak, Avrupa Birliği’nin sınır ve sahil güvenlik ekiplerini kurmak ve bu ekipleri desteklemek, Birlik’e üye olan devletlere, bireylere -sığınmacı ve mültecilere- karşı olan geri dönüş yükümlülüklerini yerine getirme konusunda yardımcı olmak gibi, güvenlik ve sınırlarla ilgili son derece kritik görevleri sayılmıştır.¹⁷¹

Öte yandan bu kurumun, sığınmacı ve göçmenlere karşı zaman zaman orantısız güç kullandığı konusunda eleştirilere uğradığı da belirtilmektedir. ¹⁷²

FRONTEX’in konuyla bağlantısına dönecek olursak, kurum, yukarıda sayılan mevcut görev ve yetkileriyle bile mevcut durumda sığınmacı, mülteci ve göçmen kişilerin biyo-iktidar pratikleri doğrultusunda kullanılması konusunda yetkin ve -insan hakları bağlamında- tehlikeli görülebilir.

“Artık nüfus” olarak tanımlanabileceği belirtilen sığınmacı, mülteci, göçmen gibi grupların karşısına, güvenlik tedbiri olarak FRONTEX’in dikildiği; bu grupların oluşturabileceği tehditlere karşı bu kurumun bir kontrol mekanizması görevi taşıdığı belirtilmiştir. Sığınmacı, mülteci, göçmen kişiler, istenmeyen grupları teşkil ettikleri

¹⁶⁹ Michel Foucault, **Cinselliğin Tarihi**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2007, s. 102-103.

¹⁷⁰ Frontex, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/>, (12.06.2017).

¹⁷¹ Frontex, <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>, (12.06.2017).

¹⁷² <http://www.madde14.org/index.php?title=FRONTEX>, (12.06.2017).

için, diğer “normal” vatandaşlardan ayrı tutulmakta, tehdit olarak algılanmaktadır. Riskli olarak damgalanan bu kişilerin diğerlerinden ayrılabilmesini sağlayan süreçte katkı sağlayan unsurlardan biri ise şüphesiz FRONTEX olmaktadır. Bu kurum, istenmeyen grupların Birlik sınırlarından uzak tutulmasını sağlayarak biyo-politikanın bir aktörü haline gelmektedir.¹⁷³

Yalnızca AB ile sınırlı kalmamakla birlikte; devletlerin sınırları içerisine göç etmek isteyen kişileri kabul etmeden önce, haklarındaki verilerin incelenmesi ve sınır kontrolleri yapılması aracılığıyla, nitelikli olanların diğerlerinden ayrılarak ülkenin ekonomik, kültürel vb. alanlarında katkı sağlayacak biçimde istihdam edildiği gerçeği, herkesçe bilinmektedir.

Üzerinde durulması gereken son bir nokta da, göç kabul eden ya da herhangi bir yolla ülke sınırları içerisinde göçmenleri ağırlayan ülkelerin, bu kişilerin genetikleri ve biyolojik sistemleri üzerinde bilimsel veya tıbbi çalışmalarda, daha da ötesinde deneylerde bulundukları iddiasıdır. Bu durum, her ne kadar belgelerle desteklenmesi zor bir konu olsa da sığınma arayanların biyo-iktidar pratikleri çerçevesinde kullanılması hususunda bahsedilmesi gereken bir ayrıntıdır.

2.1.6. Sığınmacı ve Göçmenlerin Karşılaştığı Temel Sorunlar

Bulundukları ülkeden devlet baskısıyla uzaklaşmak zorunda kalan sığınmacıların yaşadığı zorluklar, ülkelerini terk etmeleriyle son bulmamaktadır. Aksine; sığındıkları, göç ettikleri ülkelerde de çeşitli sorunlar onları beklemekte, yaşamlarındaki zorlukların devam etmesine neden olmaktadır. Çalışmamızın bu kısmında, sığınmacı ve göçmenlerin karşılaşılabileceği temel problemler ele alınacaktır.

Ayrıldıkları ülkelerde geçim sıkıntısı yaşadığı bilinen sığınmacılar, kötü durumda olan ekonomik şartlarını -en azından- daha iyiye getirebilmek umuduyla, daha iyi durumdaki ülkelere yasadışı olarak giriş yapmayı hedefleyebilmektedir.

Dünya genelinde büyük bir problem yaratan bu durum, ilk etapta insan kaçakçılarının sığınmacılar üzerinden çıkar sağlamasına zemin hazırlamaktadır. Kaçakçılar, sığınmacıları “Avrupa ülkelerine” götürme vaadiyle kandırıp karşılığında ağır bedeller

¹⁷³ Burcu Toğral Koca, “Biyopolitika, Güvenlik ve Frontex’in Türkiye-Yunanistan Sınırdaki Rolü”, **Göç Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2014, s. 57, 60, 65.

isteyerek, dezavantajlı kişilerin zaten zayıf durumda bulunan ekonomilerine daha büyük darbeler indirmektedir. Gerçekten de insan kaçakçılığına ilişkin birçok örnek, çeşitli dönemlerde Türkiye basınında kendisine yer bulmuştur. ¹⁷⁴

İnsan kaçakçılığının da ötesinde, sığınmacılar, organ ticareti yapan kişilerin de hedefi haline gelebilmektedir. Çalışmamızın esas unsurlarından olan Suriyeli sığınmacıların da organ ticareti ağında olduğu, çeşitli dönemlerde yapılan haberlerle ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de yaşayan bir Suriyelinin, yaşamını idame ettirebilmek için böbreğini sattığı; aynı zamanda da kendisi gibi organlarını gelir elde etmek için satan başkalarının da bulunduğu iddiasına yönelik haber, 2017 yılının ilk dönemlerinde basında kendisine yer bulmuştur. ¹⁷⁵

Belirtilen iddialar, AGİT İnsan Ticareti ile Mücadeleden Sorumlu Özel Temsilcisi tarafından basına yansıtılan ifadelerde de doğrulanmıştır. Özel temsilci Madina Jarbussynova’nın; “Türkiye’de sığınmacı hareketlerinin artmasıyla birlikte insan kaçakçılığının ve insan ticaretinin de arttığını” vurguladığı ve “hayatta kalmak isteyen sığınmacıların kaçak çalışmaya, cinsel sömürüye ve organlarını vermeye zorlandığını” belirttiği, 2016 yılı sonunda haber yapılmıştır. ¹⁷⁶

Birleşik Krallık’da yapılan bir araştırmada ise sığınmacı ve mültecilerin göç sonrasında yaşadığı önemli sorunlardan biri olarak işkence gösterilmiştir. Bunun yanında, sığınma arayan kişilerin; farklı bir sosyal ortama alışmada zorluk yaşadıkları ve kültürlerini kaybetmekte oldukları da kaydedilmiştir. ¹⁷⁷

İşkencenin yanı sıra, ABD’de yapılan bir çalışma mülteci çocukların; toplumsal şiddete, fiziksel ve duygusal istismara maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır. ¹⁷⁸

¹⁷⁴ İhlas Haber Ajansı, <http://www.ihb.com.tr/etiket-gocmen-kacakciligi/> , (26.04.2017).

¹⁷⁵ “ARD: Türkiye’de Zor Durumdaki Sığınmacılar Organlarını Satıyor”, **BirGün**, 21.02.2017, <http://www.birgun.net/haber-detay/ard-turkiye-de-zor-durumdaki-siginmacilar-organlarini-satiyor-147635.html> , (26.04.2017).

¹⁷⁶ Değer Akal, “Türkiye’de İnsan Ticareti Alarm Veriyor”, **Deutsche Welle**, 10.12.2016, <http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-insan-ticareti-alarm-veriyor/a-36718736> , (27.04.2017).

¹⁷⁷ Kenneth Carswell, Pennie Blackburn ve Chris Barker, “The Relationship Between Trauma, Post-Migration Problems and The Psychological Well-Being of Refugees and Asylum Seekers”, **The International Journal of Social Psychiatry**, Cilt: 57, Sayı: 2, s. 114

¹⁷⁸ Theresa S. Betancourt, Elizabeth A. Newnham, Christopher M. Layne, Soeun Kim, Alan M. Steinberg, Heidi Ellis, ve Dina Birman, “Trauma History and Psychopathology in War-Affected Refugee

Yaşanan bu sorunlar da sığınmacı ve göçmenlerin her zaman maruz kalabileceği potansiyel tehditler olarak görülebilir.

Türkiye’de bulunan sığınmacıların, yine sığınmacı nüfusunun son derece artmakta olduğu kentlerde; sosyal dışlanma, ayrımcılık, ötekileştirme, kayıt dışı çalıştırılma gibi muamelelere tabi tutuldukları belirtilmektedir.¹⁷⁹

Kanada’ya giriş yapan göçmen ve mültecilerin yaşadıkları sorunları göç öncesi, göç esnası ve göç sonrası olarak sınıflandıran bir çalışma da bu konuda dikkate değerdir. Çalışmamız kapsamında, bu sorunlardan, göç sonrasına ilişkin olanlar ele alınacaktır.

Araştırmada, göç sonrasında yetişkinlerin; sosyal statü kaybı, işsizlik, ailenin ve sosyal çevrenin desteğinin kaybı, mülteci statüsüyle ilgili belirsizlik, dil öğrenmede zorluk gibi sorunlarla karşılaştıkları; çocukların ise yeni bir dilde eğitimin yarattığı zorluk, ailenin adaptasyon probleminin çocuklarda yol açtığı stres, ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi sorunlarla yüz yüze kaldıkları belirlenmiştir.¹⁸⁰

Bu sorunların büyük bir kısmının yine geçerli olduğu gerçeğiyle birlikte, kadın sığınmacıların, ek olarak tecavüz ve cinsel şiddet vakalarıyla karşılaşabildikleri de vurgulanmıştır. Örneğin, Somalili kadınlar özelinde; cinsel istismar sorunlarının ciddi biçimde yaşanmakta olduğu, kaydedilmiştir.¹⁸¹

Görüldüğü gibi, ekonomik durumdan sosyal hayata kadar sığınmacılar, gerek psikolojik gerek fiziki anlamda şiddete maruz kalabilmektedir. Her ne kadar bu konuda özellikle STK’lar aracılığıyla çeşitli bilinçlendirme ve koruma çalışmaları yapılsa da, bu durum, küresel çapta sığınmacıların -bustatülerinden ötürü- karşılaştıkları sorunları

Children Referred for Trauma-Related Mental Health Services in the United States”, **Journal of Traumatic Stress**, Cilt: 25, Sayı: 6, 2012, s. 688.

¹⁷⁹ Serdar Ünal, “Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi”, **Journal of World of Turks**, Cilt: 6, Sayı: 3, 2014, s. 68.

¹⁸⁰ Laurence J. Kirmayer ve diğerleri, “Common Mental Health Problems in Immigrants and Refugees: General Approach in Primary Care”, **Canadian Medical Association Journal**, Cilt: 183, Sayı: 12, 2011, s. 961

¹⁸¹ Sharon Pickering, **Women, Borders and Violence: Current Issues in Asylum, Forced Migration, and Trafficking**, Springer, New York, 2011, s. 21.

¹⁸¹ M. Murat Erdoğan, **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**, HUGO Yayınları, Ankara, 2015, s.

ortadan kaldırmamaktadır. Tam aksine, sığınma arayanlar, kendilerinden çeşitli biçimlerde yararlanmak isteyen kişiler karşısında güçsüz durumda kalmaya devam etmektedir.

Sığınmacı ve mülteci grupların, sığındıkları herhangi bir ülkede o ülkenin yerel halkı tarafından istenmemeleri ‘ev sahibi’ toplum açısından doğal bir fikir ve vicdan hürriyeti olarak görülebilirse de, suça maruz kalmalarının önüne geçilmesinin yolu; her bireyin, bir diğerinin yaşama hakkını elinden alamayacağını içselleştirmesinden geçmektedir.

2.2. TÜRKİYE’DE SİĞINMACILIK

Sığınma konusu, cumhuriyetin kurulmasından bu yana Türkiye’de önemli bir yer tutmuştur. Mübadeleler, soydaşların Türkiye’ye göçü, İkinci Dünya Savaşı sonrası Yahudilerin sığınma arayışları ve son birkaç on yılda Ortadoğu’daki sığınma arayanların Türkiye’ye gelişleri, Türkiye’nin gündemini hep meşgul durumda tutmuştur.

Bu denli önemli bir yer tutan ve ciddi bir geçmişi olan konu da elbette Türk hukuk sisteminde kendisine bazı karşılıklar bulmaktadır.

Öncelikle belirtilmelidir ki Türkiye’nin sığınma mevzuatı, 20. yüzyılın ikinci yarısından beri üyeliğine kabul edilmek için çalışmalar yaptığı Avrupa Birliği’nin bu alandaki yasal yapısıyla ve uluslararası geçerliliği olan belgelerle paralellik içerisinde yürümektedir.

Bu paralellik doğrultusunda da Türkiye’de gerek doğrudan sığınma alanında, gerekse bazı hizmetlerin ülkede yaşayan kişilere sunulması kapsamında sığınma arayanlarla da ilişkilendirilen çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Buradan, şu sonuç çıkmaktadır: Türkiye, yasalarla kendi vatandaşlarına sunduğu bazı hizmet ve hakları, uluslararası belgeler doğrultusunda, ülkesinde sığınmış durumda bulunan kişilere de sunmaktadır. Böylece sığınmacıların da hakları kapsamına giren bazı yasalar, Türkiye’nin sığınma/iltica konularında sahip olduğu hukuki miras içerisinde değerlendirilmektedir.

İşte bu hukuki boyut, çalışmamızın bu kısmında, kronolojik bir yaklaşımla mercek altına alınacaktır. Ayrıca konu, Türkiye’nin de taraf olduğu, sığınma alanındaki uluslararası sözleşme ve anlaşmalardan doğan mevzuat ve Türkiye’nin kendi hukukundan doğan düzenlemeler olarak iki başlıkta incelenecektir.

2.2.1. Türkiye’de Sığınmaya İlişkin Mevzuat

2.2.1.1. Uluslararası Sözleşme ve Anlaşmalardan Doğan Mevzuat

Türkiye’nin sığınma ve iltica konularındaki mevzuatının temeli, uluslararası mülteci hukukunda temel metin olarak kabul edilen Cenevre Sözleşmesi’ne dayanmaktadır.

Burada Türkiye açısından önemli olan nokta ise Cenevre Sözleşmesi’ne konulan coğrafi kısıtlamadır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’nin, yani Cenevre Sözleşmesi’nin 1. Maddesinde, Sözleşme’de ifade edilen “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar” ifadesinden ne anlaşılabileceği, belirtilen iki seçenek arasında taraf devletlerin kararına bırakılmıştır. Buna göre, bu ifadede ya “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da meydana gelen olaylar”, ya da “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar” anlaşılabilecektir.¹⁸²

Bu seçim, Cenevre Sözleşmesi’nin coğrafi sınırlamasını oluşturmaktadır. Türkiye, 29 Ağustos 1961 tarihli 359 sayılı Kanunla Cenevre Sözleşmesi’ni onaylamış,¹⁸³ burada da Sözleşme’ye “Avrupa’da meydana gelen olaylar nedeniyle” seçeneğini kabul ederek taraf olmuştur.¹⁸⁴ (Türkiye’nin bu sınırlamayı, AB üyeliğine geçme durumunda kaldırmayı düşünebileceği şeklinde bir beyanda bulunduğu, AB Bakanlığı tarafından -vize muafiyetiyle ilgili olarak hazırlanan- bir kitapçıkta belirtilmiştir¹⁸⁵) Bu durum, Türkiye’nin, Avrupa ülkeleri dışından gelen sığınmacıları “mülteci” olarak tanımmaması kuralının esasını oluşturmaktadır.

Avrupa Birliği ile ilişkilerin Türkiye’de hukuki olarak etkilediği alanlardan biri de göç ve sığınma düzenlemeleridir. Türkiye’nin ilgili mevzuatında son dönemlerde

¹⁸² Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statu-sune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf> , (11.04.2017).

¹⁸³ İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, <https://www.egm.gov.tr/sayfalar/iltica-goc-islemleri.aspx> , (11.04.2017).

¹⁸⁴ <http://www.madde14.org/index.php?title=Co%C4%9Fraf%C4%B1n%C4%B1rlama> , (11.04.2017).

¹⁸⁵ Avrupa Birliği Bakanlığı, http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf , (22.04.2017).

önemli yer tutan bir diğer hukuki metin de, AB ile Türkiye arasında imzalanan geri kabul anlaşmasıdır.

Anlaşma, “Türkiye Cumhuriyeti İle Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma” şeklinde adlandırılmıştır. Anlaşmanın özünde; AB üyesi devletlerden birinde bulunma veya bu ülkelere girme şartlarını yerine getiremeyen kişilerin, sağlıklı bir biçimde Türkiye’ye geri dönüşlerinin -işbirliği temelinde- sağlanmasının yer aldığı belirtilmektedir. Bu kişiler kapsamında, Türkiye vatandaşı olanlar veya üçüncü bir ülkenin vatandaşı olanlar yer almaktadır. ¹⁸⁶

Anlaşmayla birlikte Türkiye, kendi sınırları üzerinden Avrupa’ya giriş yapan yasadışı göçmenleri ve Suriyeli sığınmacıları geri almayı kabul etmektedir. Bunun karşılığında da Türk vatandaşlarına AB ülkelerine girişte vize serbestisi getirilmesi ve Türkiye’ye, ağırladığı Suriyeliler için 3 milyar euro’luk bir yardım yapılması kararlaştırılmıştır. ¹⁸⁷

Anlaşma metnine bakıldığında; çalışmamızla ilgili olarak şu hükümlerin önem taşıdığı görülmektedir¹⁸⁸:

- Türkiye’nin yükümlü bulunduğu geri kabulün karşılığı olarak, herhangi bir AB üyesi devlet, Türkiye’de bulunma şartını artık taşımayan vatandaşı ya da kendi toprakları üzerinden Türkiye’ye girmiş olan üçüncü ülke vatandaşı ya da vatanlı kişiyi, Türkiye’nin talebi doğrultusunda geri kabul edecektir.
- Daha sonradan, geri kabul işlemine tabi olan kişinin belirtilen şartları taşıyıp taşınamamasına ilişkin hatalı bir karar verildiğinin tespiti gerçekleşirse; talep eden devlet, talep edilen devlete gönderdiği kişiyi tekrar geri alacaktır.
- Gönderilen kişilerin ulaşım masrafları, varılacak ülkenin sınırlarına ya da talepte bulunulan ülkenin sınırlarına varıncaya kadar, talep eden devlet tarafından karşılanacaktır.

¹⁸⁶ Murat Ercan, “Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB İlişkileri ve Geri Kabul Anlaşması”, **Bölgesel Çalışmalar**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2016, s. 13

¹⁸⁷ Kim Rygiel, Feyzi Baban ve Suzan Ilcan, “The Syrian Refugee Crisis: The EU-Turkey ‘Deal’ and Temporary Protection”, **Global Social Policy**, Cilt: 16, Sayı: 3, 2016, s. 316

¹⁸⁸ Uluslararası Af Örgütü, <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/ab-geri-kabul-anlasmasi383.pdf> , (24.3.2017)

- Anlaşma hükümlerinin uygulanması, yürütülmesi, denetlenmesi gibi konular için, taraflar, ortak bir geri kabul komitesi kuracaklardır.

Geri kabul anlaşmasının Türkiye Cumhuriyeti iç hukukunda yer etmesi ve kamu kuruluşlarınca uygulanması açısından, 16 Nisan 2014 tarihinde bir Başbakanlık Genelgesi'yle ilgili talimatlar yayımlanmıştır.

Düzensiz göçmenlerin geçici olarak ülkede barındırılması için geri gönderme merkezleri oluşturulması ve mevcut olanların kapasitelerinin artırılması, geri kabul anlaşması yapılmayan ülkelerle göç konusunda ikili anlaşmaların imzalanması, düzensiz göçle daha etkin mücadele edilmesi için önlemlerin alınması, AB ülkelerinin geri kabul taleplerinin yerine getirilmesi amacıyla -AB fonlarından destek alarak- gerekli alt yapının sağlanması hususları, genelgede vurgulanmıştır.¹⁸⁹

AB-Türkiye ilişkileri bağlamında şekillenen, Türkiye'de ve Avrupa'da bulunan sığınmacıların durumu açısından önem arz eden bir diğer hukuki metin de 18 Mart 2016'da AB-Türkiye Zirvesi'nde varılan mutabakatın sonucunda ortaya çıkmıştır.

"... göçmenlere hayatlarını riske atmak yerine alternatif sunmak" gibi bir amaç ışığında Türkiye'den AB'ye doğru olan göçü sonlandırma kararının alındığı metinde mutabakata varılan önemli noktalar şu şekilde belirtilmiştir:¹⁹⁰

- Türkiye'den Yunan Adalarına geçmiş olan düzensiz göçmenler, 20 Mart 2016 sonrasında Türkiye'ye geri gönderilecektir. Geri gönderme işlemi gerçekleştirilirken; göçmenlerin haklarına saygı gösterilecek; Yunanistan'a sığınma başvurusu yapanların başvurusu incelenecek; başvurusu kabul edilmeyenlerle başvuru yapmayanlar Türkiye'ye iade edilenleri oluşturacaktır.

- Yunan Adalarından Türkiye'ye geri gönderilecek her bir Suriyeli karşılığında, Türkiye'de bulunan bir Suriyeli AB'ye yerleştirilecektir.

- Türkiye, topraklarından AB'ye olabilecek yeni yasadışı göç hareketlerini engelleyebilmek adına, hem AB hem de komşu devletlerle işbirliği yapacaktır.

¹⁸⁹ Resmi Gazete, 16 Nisan 2014 tarihli ve 28974 sayılı, "Geri Kabul Anlaşması Genelgesi"

¹⁹⁰ Avrupa Birliği Bakanlığı, "18 Mart 2016 Tarihli Türkiye-AB Zirvesi Bildirisi", http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi_.pdf, (05.04.2017).

- Eğer tüm taahhütler yerine getirilir ve beklentiler karşılanırsa; Haziran 2016 sonuna dek, Türk vatandaşları için Vize Serbestisi Yol Haritası'nın katılan üye devletler tarafından yerine getirilmesine hız verilecektir.
- Sığınmacı Mali İmkânı kapsamında Türkiye'ye tahsis edilmesi öngörülen 3 milyar euro'luk meblağın ödenmesi hızlandırılacaktır. Bunun dışında yine sığınmacılarla ilgili ek projeler ve ödemeler planlanacaktır.

2.2.1.2. Türkiye'nin Ulusal Mevzuatı

Türkiye'nin sığınmacı ve mülteciler konusunda doğrudan, kapsayıcı ve sistematik bir hukuk yapısı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çeşitli kanun ve yönetmeliklerin içeriğinden, sığınmacı ve mültecilere ilişkin yorumlar çıkarılabilmektedir. Ancak çalışmamız doğrultusunda, ilgili düzenlemelerin tümüne yer vermek yerine, Türkiye'nin sığınmacı ve mültecilerle ilgili ulusal mevzuatı içerisinde, Suriyeli sığınma arayanlarla bağlantılı olarak görülebilecek düzenlemelerin incelenmesi daha yerinde olacaktır.

Türkiye'nin iç hukuku uyarınca sığınma arayanların taraf olduğu davalarda hangi hukukun uygulanacağı konusu, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'la karara bağlanmıştır. Kanunun 4. maddesinde, “Bu Kanun hükümleri uyarınca yetkili olan hukukun vatandaşlık esasına göre tayin edildiği hallerde, bu Kanunda aksi öngörülmedikçe; vatansızlar ve mülteciler hakkında yerleşim yeri, bulunmadığı hallerde mutad mesken, o da yok ise dava tarihinde bulunduğu ülke hukuku uygulanır” ibaresi bulunmaktadır.¹⁹¹

Ülkesi belli olmayan ya da sığınmacı/mülteci durumunda Türkiye'de bulunan kişilerin eğitim durumlarına ilişkin bir düzenleme de Türkiye Cumhuriyeti hukuk sisteminde bulunmaktadır.

Sığınmacı/mültecilerin çocuklarından öğrenim vizesi istenmeyeceği, emniyet birimlerinden alınacak bir ikamet izninin, okul kaydı konusunda temel oluşturacağı hükmü Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde bulunmaktadır. Ayrıca, ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerden, “mülteci ve sığınmacılar” ile

¹⁹¹ Resmi Gazete, 12 Aralık 2007 tarihli ve 26728 sayılı, “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun”

ilgili toplumsal çalışmalara katılmış olanların -puan şartına bağlı kalmadan- onur belgesi ile ödüllendirilebileceği¹⁹² hükmü getirilerek, bu konuda toplumsal bir duyarlılık ve teşvik yaratılmaya çalışılmıştır.

Son dönemde Türkiye'nin göç ve sığınma gündeminde önemli bir yer tutan Suriyeli sığınmacılar konusuna özel olarak yapılan bir düzenleme de eğitim mevzuatımızda kendine yer bulmuştur.

2013 yılında MEB tarafından “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” başlıklı genelgede, okul çağındaki Suriye vatandaşlarının eğitimlerinin sağlanması hususunda standart belirlenmesi ve buna göre hareket edilmesi gerektiği belirtilmiştir.¹⁹³

İçeriği kamuoyuyla paylaşılmayan “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge”, Suriyeli sığınmacılar özelinde yapılan hukuki düzenlemelere bir diğer örnek olarak gösterilebilir.

İçişleri Bakanlığı'nın sitesinde, yönergenin ruhunu, “kitlemel sığınma durumlarında ortaya çıkan acil koruma ihtiyacının karşılanması amacıyla sığınan ülkeye erişimin sağlanması, zulüm riski olan yere geri göndermeme ilkesinin gözetilmesi ve insan haklarına uygun temel asgari standartların sağlanması olarak nitelendirilen geçici korumanın oluşturduğu” belirtilmiştir.¹⁹⁴

2013 yılı sonunda, dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler tarafından TBMM'ye gönderilen yazılı soru önergesi cevabından; yukarıda bahsedilen yönerge gereği, Suriyeli sığınmacılar için kurulan geçici barınma merkezlerinin genel yönetimi, giriş-çıkışların düzenlenmesi gibi işlerin valiliklerin sorumluluğu altına verildiği sonucu çıkarılmaktadır.¹⁹⁵

¹⁹² Resmi Gazete, 7 Eylül 2013 tarihli ve 28758 sayılı “Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği”

¹⁹³ Resmi Gazete, 26 Eylül 2013 tarih ve 2693370 sayılı “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi”

¹⁹⁴ İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye%E2%80%99de-gecici-koruma_409_558_1097, (01.04.2017).

¹⁹⁵ İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-24212sgc.pdf>, (10.04.2017).

Erişim sağlanamadığı için çalışmamızda “yönergeye ilişkin yorumlar” üzerinden de gidebileceğimiz vurgusunu yapmak, burada yerinde olacaktır. Bu metnin içeriğine erişme imkânı bulan ve hukukçu-insan hakları aktivisti kimliği olan bir kişinin, yönergenin, insan haklarına aykırılık yönünden pek de olumsuz eleştiriye tabi tutulamayacak bir içeriğe sahip olduğu vurgusunu yaptığı belirtilmiştir. Burada, Soğuk Savaş dönemi alışkanlıklarıyla hareket edilerek güvenlik kaygısıyla gizliliğin ön plana alınmış olabileceği yorumu yapılmıştır.¹⁹⁶

Türkiye Cumhuriyeti hukukunda, 5543 sayılı İşkan Kanunu da sığınmacılar konusunda değinilmesi gereken düzenlemelerden biridir.

İşkan Kanunu’nun 4. Maddesi, “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar ile Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunup da sınır dışı edilenler ve güvenlik bakımından Türkiye’ye gelmeleri uygun görülmeyenler göçmen olarak kabul edilmezler” hükmünü taşımaktadır.¹⁹⁷

Bu hükmün yorumundan çıkan sonuç, bizi; çalışmamızın temel inceleme eksenlerinden birini oluşturan, Kuşadası’nda yaşayan nüfus içerisinde bulunan -örneğin Suriyeliler gibi- sığınmacıların, aksi bir özel düzenleme yapılmadıca -toplum içerisinde genel olarak adlandırıldıklarının aksine- “göçmen” olarak kabul edilmeyecekleri geçerliliğine götürmektedir.

Bir sonraki bölümde de belirtildiği üzere, Suriyeli sığınmacılar için sağlık hizmetleriyle ilgili düzenlemelerin, özellikle kurulan kamplardaki yaşam koşulları da göz önüne alındığında, genel olarak, sığınmacıların yaşamlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmeleri için son derece elverişli olduğu ifade edilmiştir.

Türkiye’nin, çeşitli sebeplerle aldığı göçlere ve sonrasında göç eden kişilere sağlanan hukuki statüleri ilişkin mevzuatındaki en büyük eksiklik, bu konuda genel bir ereve çizecek herhangi bir düzenleme yapılmamış olması olarak tekrarlanabilir. Oluşabilecek herhangi bir göç akımı ve sonrası için sistematik bir düzenlemeler bütünü ve beraberinde de idari bir örgütlenme yapılandırıldığında, Türkiye, göç sürecini geçmişe oranla daha az sancılı ve daha doğru yönetebilecektir.

¹⁹⁶ Pınar Öğün, “Mülteci Politikasını Neden Tartışamıyoruz?”, **Radikal**, 17.05.2013, <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/pinar-ogunc/multeci-politikasini-neden-tartisamiyoruz-1133796/>, (02.04.2017).

¹⁹⁷ Resmi Gazete, 26 Eylöl 2006 tarihli ve 26301 sayılı, “İşkan Kanunu”

2.2.2. Türkiye’de Sığınmacıların Sosyo-Ekonomik Durumu

Sığınma arayan kişilerin, bulundukları bölgelere getirilerini ve etkilerini ortaya koymak için, çok yönlü bir bakış açısı gerekliliği doğrultusunda, bu kişilerin içinde bulunduğu yaşam şartlarına, sahip oldukları imkânlara, yararlandıkları hizmetlere bakılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, çalışmamızın bu bölümünde, Türkiye’de bulunan sığınmacıların sosyo-ekonomik durumlarının incelenmesi önemli görülmüştür.

Geçtiğimiz on yılda üçüncü bir ülkeye yerleştirilmek üzere Türkiye’ye geçici olarak sığınan kişilerin burada kalma süreleri uzadıkça, daha farklı ve yeni sorunlarla karşılaştıkları belirtilmiştir. ¹⁹⁸

Bu noktadan hareketle, belirtilen durumun günümüzde de geçerli olduğu yorumu yapılabilir. Düzenli bir yeni yaşam kurmak amacıyla üçüncü bir ülkeye yerleşmeyi bekleyen bireylerin, geçiş ülkesinde bekleme süreleri arttıkça hedefledikleri yaşama ulaşacakları zaman da gecikmiş olacaktır.

Özellikle son dönemde Türkiye gündeminde kendisine sıkça yer bulan, geçtiğimiz yıllarda Türkiye’yi etkileyen ve halen etkilemekte olan Suriye iç savaşı sonrası sığınma arayanların durumu, daha büyük bir dikkatle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların; geçimini sağlayabilecek bir iş bulma, konut, eğitim, aşına olunmayan bir bürokrasiyle yüzleşme gibi çeşitli konularda zorluklarla karşılaşabilecekleri belirtilmiştir. ¹⁹⁹

Öte yandan, Türkiye’de kurulmuş olan sığınmacı kamplarında; sağlık merkezi, okul, sosyal tesis gibi imkânların bulunduğu ve bu kampların, uluslararası bağlamda da beğeni ve takdirle karşılandığı, son derece kaliteli olduğu vurgusu yapılmıştır. ²⁰⁰

¹⁹⁸ Sema Buz, “Türkiye’deki Sığınmacıların Sosyal Profili”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 4, 2008, s. 4

¹⁹⁹ Crisis Group, (30.11.2016), “Turkey’s Refugee Crisis: The Politics of Permanence”, <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-refugee-crisis-politics-permanence>, (12.03.2017).

²⁰⁰ Kemal Kirişçi, **Misafirliğin Ötesine Geçerken: Türkiye’nin “Suriyeli Mülteciler” Sınavı**, Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara, 2014, (USAK) s. 22

Eğitim sorunu da Suriye iç savaşından kaçıp Türkiye'ye sığınanlara ilişkin bir diğer önemli konudur. Suriye'de, iç savaşın başladığı dönemde okulların kapatılmaya başlaması nedeniyle, buradan Türkiye'ye gelmiş olan öğrencilerin mevcut durumda uzun bir süredir eğitim alamadıkları belirtilmiştir. ²⁰¹

Suriyeli sığınmacıların, Türkiye'ye geldikleri tarihten sonraki eğitim durumlarına bakmak gerekirse; 2012 yılında, dönemin Milli Eğitim Bakanı Ömer Dinçer, Suriyeli sığınmacıların eğitime ilişkin yaptığı açıklamada “derslerin Arapça olarak Türkiye'nin kendi müfredatına uygun olarak verileceğini” söylemekle birlikte, “Türkiye'de kalmalarını pekiştirecek bir tavırdan uzak durulduğunu” da eklemiştir. ²⁰²

Bunun yanında, başlarda Suriyeli sığınmacıların geçici olarak eğitim almalarının planlandığı kurgu, ilerleyen dönemlerde bu eğitimin mezuniyet aşamasına değin sürdürüleceği bir sisteme dönüşmüştür. ²⁰³

Son yıllarda Türkiye'nin gündeminde önemli bir yer tutan Suriyeli göçmenlerin Türkiye toplumu içindeki durumu ise çalışmamız açısından çok önemli bir yer tutmaktadır. Suriyelilerin Türkiye'de bulundukları sosyal çevre içerisinde nasıl algılandıklarına ilişkin yapılan bir saha çalışması, bu konuda önemli veriler ortaya koymaktadır.

Örneklem olarak 144 kişilik bir mülakat grubu, 1501 kişilik bir kamuoyu araştırması grubu, STK'lar ve konuyla ilgili uzmanların seçildiği ve 2015 yılında yayımlanan araştırmaya göre, Türkiye'de yaşayanların Suriye'den gelenleri kabul etme oranı son derece yüksektir. Bu grup içerisinde Suriyelileri sadece insan oldukları için kabul edenlerin oranı da %65 civarında çıkmıştır. Öte yandan, Suriye'deki iç savaş devam ettiği halde sığınmacıların ülkelerine geri gönderilmesi gerektiği tezi, katılımcıların %60'ına yakını tarafından reddedilmiştir. ²⁰⁴

²⁰¹ Ali Rıza Seydi, “Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2014, Sayı: 31, s. 268

²⁰² (31.07.2012) “Dinçer: Oyunun Kuralı Değişmemeli”, <http://www.dunyabulteni.net/servisler/haber-Yazdir/221066/haber>, (8.3.2017).

²⁰³ Seydi, s. 296

²⁰⁴ M. Murat Erdoğan, **Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**, HUGO Yayınları, Ankara, 2015, s. 10, 24.

Suriyeli sığınmacıların, Türkiye’ye ilk girişlerin başladığı tarihlerde açık kapı politikasıyla ve misafirperver bir şekilde karşılanmasına rağmen, ilerleyen dönemlerde güvenlik ve kontrol bağlamları içerisinde bir “tehdit” ve “istikrarı bozucu unsur” olarak görülmeye başlandıkları belirlenmiştir. Yine Suriyeli sığınmacıların, Türkiye’de işgücünün yerli kısmını oluşturan işçiler açısından da bir tehdit olarak algılandığı eklenmiştir. ²⁰⁵

Son dönemde Türk vatandaşlarının, esasen kendi hakları olan -ve mültecilerin ücretsiz olarak yararlandıkları- sağlık hizmetlerinde, Suriyelilerin kaynakları tükettiklerini ve kendilerinin bu haklara erişimlerini engellediklerini düşündükleri vurgulanmıştır. ²⁰⁶

Türkiye’deki sığınmacıların sağlık koşulları da üzerinde durulmaya değer bir konu olarak öne çıkmaktadır. Burada öncelikle belirtilmelidir ki, Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerinin bedeli, ikamet ettikleri il valiliğince karşılanmaktadır. ²⁰⁷

Son dönemde Türkiye’deki kamplarda sığınmacı olarak bulunan Suriyelilerin, sağlık sorunlarının öncelikle bu kamplarda tedavi edilmeye çalışıldığı, burada tedavi olmaya elvermeyecek derecede bir rahatsızlığının olması durumunda ise kampın bulunduğu ilde yer alan hastanelere sevk edildiği belirtilmiştir. Öte yandan, Suriye iç savaşı sonucu sığınmacıların kamplara gelmeye başladığı 2011 yılından 2014’e kadar, 43.197 Suriyelinin ameliyat edildiği kaydedilmiştir. Bu durum, Türkiye’nin, Suriyeli göçmenlerin sağlık sorunları konusunda oldukça hassas olduğu şeklinde yorumlanmıştır. ²⁰⁸

²⁰⁵ Burcu Toğral Koca, “Syrian Refugees in Turkey: From “Guests” to “Enemies”? ”, **New Perspectives on Turkey**, Cilt: 54, Sayı: 2, 2016, s. 73

²⁰⁶ Perihan Elif Ekmekci, “Syrian Refugees, Health and Migration Legislation in Turkey”, **Journal of Immigrant and Minority Health**, Cilt: 19, Sayı:6, 2016, s. 5.

²⁰⁷ Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar”, <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1376.saglik-bakanligi-gecici-koruma-vonergesi-25032015pdf.pdf?0>, (04.12.2018).

²⁰⁸ AFAD, **Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar ve AFADS**, T. C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara, 2014, s. 55

Krizin başladığı 2011 yılından 2013 yılına kadar ise bir buçuk milyona yakın Suriyelinin hastanelerde ayakta tedavi olduğu verisi kaydedilmiştir.²⁰⁹

Sağlık Bakanlığı'nın hazırladığı bir çalışma, Suriyeli sığınmacıların sağlık konusunda hangi hizmetleri ne şekilde aldıkları sorularının cevabını vermektedir. Çalışmada; ilk basamak olarak sınırdan yaralı şekilde alınan Suriyelilere uygulanan acil müdahaleden söz edilmekte; bunu da sırasıyla ikinci ve üçüncü basamaklarda, yatarak tedavi gerektiren durumlar izlemektedir. Son olarak da, Suriyelilere halk sağlığı hizmetleri adı altında verilen genel sağlık hizmetleri yer almaktadır. Bu hizmetler; AFAD, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye Kamu Hizmetleri Kurumu ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu koordinasyonu ile sağlanmaktadır.²¹⁰

Tüm bunların yanında; Suriyelilerle yüz yüze görüşmeleri içeren ve mültecilerin, geçmişte sağlık hizmetlerine erişimde zorlandıklarını belirttikleri şeklinde aktarımlarda bulunan araştırmalar da mevcuttur. Özellikle kadın mültecilerin, kayıt dışı durumda bulunan mülteci kamplarındaki en büyük sorunlarından birinin hijyen sorunu olduğu bu çalışmada vurgulanmıştır.²¹¹

Bulaşıcı hastalıklar, hem mülteciler hem de yerel halk için en büyük sağlık tehditlerinden biri olmaktadır. Türkiye'de, özellikle layşmanyaz²¹² ve kızamık vakalarının, Suriyeli sığınmacılar arasında yaygın olan rahatsızlıklar olduğu belirtilmektedir. Tüm bu sorunlarla mücadele edebilmek ve mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimi için, toplum sağlık merkezleri ile mülteci sağlık merkezleri iş birliği içerisinde çalışmaktadır.²¹³ Burada, Türkiye'deki sığınmacılar içerisinde kadınların durumuna da ayrı bir yer vermenin uygun olduğu düşünülmüştür.

²⁰⁹ Pınar Döner, Adem Özkara ve Rabia Kahveci, "Syrian Refugees in Turkey: Numbers and Emotions", **The Lancet**, Cilt: 382, Sayı: 9894, 2013, s. 764.

²¹⁰ Türkiye Kamu Hizmetleri Kurumu, <http://www.tkhk.gov.tr/Dosyalar/3ff2d5bc1d474b4cbddc2f77d4096b06.pdf>, (7.4.2017).

²¹¹ Danielle Villasana, "Picturing Health: Challenges for Syrian Refugees in Turkey", **The Lancet**, Cilt: 388, Sayı: 10056, 2016, s. 2096

²¹² Layşmanyaz, şark çıbanı olarak da adlandırılan, parazitlerin sebep olduğu bir hastalıktır. Dünya Sağlık Örgütü'nün bu konudaki yazısı için <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs375/en/> adresi ziyaret edilebilir.

²¹³ Ekmekçi, s. 5.

Türkiye’de bulunan Suriyeli kadın mültecilerin -bu grubun içerisinde çocuk yaştaki bireylerin de bulunduğu gerçeğiyle birlikte- çok eşli evliliklerin bir parçası olduğu, bu durumun da mültecilerin bulunduğu tüm bölgelerde yaygın olarak görüldüğü belirtilmektedir. ²¹⁴

Öte yandan, Suriyeli kadınların bazılarının da Türk vatandaşlarıyla evlenmek suretiyle vatandaşlık hakkı alma yoluna gittiği bilinmektedir. Nitekim; bir soru önergesine dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler’in verdiği bir yanıtta, 3 Nisan 2013 tarihi itibarıyla Suriye uyruklu 987 kadının, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığı kazandığı belirtilmiştir. ²¹⁵

AFAD’ın 2014 yılında yaptığı araştırmada, Türkiye’deki Suriyeli kadınların ruhsal durumlarına ilişkin ilginç veriler elde edilmiştir. Buna göre, araştırmaya konu edilen; barınma kamplarında yaşayan kadınların %55’i; kamp dışındaki kadınların ise %49’u psikolojik destek ihtiyacı hissettiğini belirtmiştir. Öte yandan; kamp dışında yaşayan kadınlar çok büyük oranda, temel ihtiyaçlara ulaşma imkânlarının oldukça kısıtlı olduğunu belirtmiş; kamplarda yaşayan kadınlar ise nispeten daha elverişli durumda olduklarını ifade etmişlerdir. ²¹⁶

Bu durum, göç eden Suriyeli ailelerdeki zorluk yükünün ve sorumluluğunun önemli bir kısmını sırtında taşımak zorunda kalan kadınların içinde bulunduğu şartları göstermesi bakımından önemli bir sonuç olarak görünmektedir.

Yapılan alan araştırmaları, Türkiye’de bulunan Suriyeli göçmenlerin ciddi bir istihdam sorunu olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin de istihdamlarına ilişkin bir belirsizliğin olduğu belirlenmiştir. ²¹⁷

AFAD, DSÖ ve Sağlık Bakanlığı’nın ortak yürüttüğü bir çalışma kapsamında 10 farklı ildeki 5618 kişi üzerinde yapılan anketlerle, Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacıların istihdamlarına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre; katılımcıların

²¹⁴ Zeynep Kıvılcım, “Legal Violence Against Syrian Female Refugees in Turkey”, **Feminist Legal Studies**, Cilt: 24, Sayı: 2, 2016, s. 201

²¹⁵ İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-19264sgc.pdf>, (09.04.2017).

²¹⁶ AFAD, AFADS, s. 44-47.

²¹⁷ Akkaş, s. 113.

%15,7'si işsiz olmakla birlikte, %4,2'si de çalışamayacak durumda olduğundan çalışmamaktadır. Öte yandan, çalışan grubun da çok büyük bir çoğunluğunu evde çalışanlar ile emekçiler oluşturmaktadır. ²¹⁸

Bu şekilde hayatta kalma mücadelesi veren Türkiye'deki sığınmacıların, yaşayabilmek adına organlarını satmaya varan yollara başvurduğu, yukarıda, "Sığınmacı ve Göçmenlerin Karşılaştığı Temel Sorunlar" başlığı altında daha ayrıntılı olarak incelenmiştir.

2.2.3. Türkiye'de Sığınmacılara İlişkin Devlet Politikası ve İdari Örgütlenme

"Sığınmacılar, Mülteciler ve Bir Geçiş Ülkesi Olarak Türkiye" başlığı altında da ele alındığı gibi, Türkiye'nin sığınmacıları ilk karşılayış noktasındaki tutumu, farklı göç akımları özelinde değişiklik göstermektedir.

Özetlemek gerekirse; çalışmamız bağlamında incelenmesine gerek duyulan, Bulgaristan'dan gelen Türklerin gerçekleştirdiği göç hareketinde ²¹⁹, Türkiye, gelen kitleleri kucaklayarak bu kişilerin hayatlarını kolaylaştıracak önlemleri alma yoluna gitmiştir. Ayrıca, Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç hareketiyle gelenlerle "soydaş" olma gerçekliğinin de bu kararda pay sahibi olduğu bilinmektedir.

Öte yandan, Iraklı Kürtlerin 1990'ların başında Türkiye'ye sığınma taleplerine ise dönemin hükümeti tarafından çeşitli sebeplerle mesafeli yaklaşılmıştır.

Son göç hareketi olarak incelenen ve çalışmamızın esas eksenini oluşturan Suriyeli sığınmacılar konusunda ise Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yaklaşımı, bu kişilere açık kapı politikası izleme yönünde olmuştur.

İçişleri Bakanlığı'nın 2010 yılında Mülteciler ve Sığınmacılar konulu genelgesinde, Harçlar Kanunu'nun 88. maddesindeki "Türk okullarında veya fakültelerinde

²¹⁸ Mehmet Balçılar, **Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Sağlık Durumu Araştırması**, AFAD- T. C. Sağlık Bakanlığı- Dünya Sağlık Örgütü, Ankara, 2016, s. 38.

²¹⁹ Burada hemen belirtmek gerekir ki, bu kişiler mülteci veya sığınmacı olarak görülme de göç etme pratiğini gerçekleştirdikleri için, "sığınmacı" veya "mülteci" sıfatıyla göç eden diğer kitlelerle karşılaştırılmaları açısından bu başlık altında incelenmeleri uygun görülmüştür.

okuyan öğrencilerle, mali durumlarının bozuk olduğuna ikamet tezkeresi vermeye yetkili makamlarca kanaat getirilen yoksullardan” ikamet tezkeresi için harç alınmayacağı²²⁰ hükmüne dayanarak; harçlarını ödemekte zorlananlar olduğundan, “iltica-sığınma başvurusu yapan kişiler veya mülteci ve sığınmacılardan, mali durumu bozuk olanlar ve öğrencilerden ikamet harcı alınmayacaktır” ibaresine yer verilmiştir.²²¹

Herhangi bir etnik kimlik belirtilmeden genel olarak mülteci ve sığınmacılara yönelik olan bu genelge, devletin, bu kişilere olan yaklaşımının sosyo-ekonomik ayağı hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Genelgeyle, zor şartlar altındaki mülteci ve sığınmacıların Türkiye’deki yaşamlarını kolaylaştırıcı önlemler alındığı görülmektedir.

Tüm bunların ötesinde; bu başlık altında özel olarak Suriyeli sığınmacılar konusuna ayrıntılı yer vermek; hem çalışmanın içeriği ve ekseni açısından, hem de mevcut kaynaklar doğrultusunda elde edilen veriler açısından gerekli görülmüştür. Bu konuda en başta belirtmek gerekir ki daha önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi Türkiye, Suriye iç savaşı sürecine bir şekilde müdahil olmuş, olayların gidişatına etkide bulunmuştur.

Türkiye’ye yönelik olarak nüfus hareketliliğinin başladığı dönemlerde ise hükümet, sınırdan girişleri sığınmacılara açık tutmuştur. Sürecin başında Suriyeli sığınmacılara misafir olarak yaklaşmış, daha sonra ise bu kişilere geçici koruma statüsü verilmiştir. Suriyeli sığınmacılara karşı bu tarz bir yaklaşımı benimseyen Türkiye, ilerleyen süreçte de sığınmacıları göçe zorlayan Suriye’deki Esad hükümetine karşı ve Esad muhaliflerinin yanında pozisyon alarak ²²² kendi değişen politikası içerisinde baktığında tutarlı bir adım atmıştır.

²²⁰ Resmi Gazete, 17 Temmuz 1964 tarihli ve 492 sayılı “Harçlar Kanunu”

²²¹ Resmi Gazete, 19 Mart 2010 tarihli ve 631 sayılı “Mülteci ve Sığınmacılar Genelgesi”

²²² Murat Yeşiltaş, “Suriye İç Savaşı ve Türkiye: Dört Yılın Muhasebesi”, **“Ortadoğu Analiz**, Cilt: 7, Sayı: 66, 2015, s. 12

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara karşı sınırlarını açık tutma kararındaki etkenlerden biri olarak, savaşın bitiminden sonra göçmenlerin Suriye'ye geri dönecekleri varsayımıyla hareket etmiş olması gösterilmektedir. ²²³ Bu gerçeklikle birlikte Türkiye'nin, savaşın kısa süreceği şeklinde bir hesaplama içerisine girdiği anlaşılmaktadır.

2016 yılının ilk döneminde, Türkiye'de bulunan Suriyelilerin zorla ülkelerine geri yollandığına dair haberler yapılması üzerine Dışişleri Bakanlığı, bu durumu yalanlayan bir açıklama yapmıştır. Ek olarak, Türkiye'de bulunan Suriyelilerin hayat standartlarının daha da iyileştirilmesi için gerekli olan her şeyin yapıldığı belirtilmiş; Türkiye'nin Suriyelilere karşı yaklaşımı bir kez daha vurgulanmıştır. ²²⁴

Diğer bir bakış açısıyla konuya yaklaşıldığında Türkiye'nin, Suriyeli sığınmacılara karşı, Avrupa'dan gelmeyen diğer göçmenlere olan yaklaşımından farklı bir tutum takındığı görülmektedir. Daha önce belirtildiği üzere Türkiye, Avrupa sınırları dışından gelen sığınmacılara "mülteci" statüsü tanımamaktadır. Ancak Suriyeli sığınmacılar için bu konu bağlamında bir istisnai durum yaratılmıştır.

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara olan yaklaşımı, insani yardımlar bağlamında uluslararası ilkelere ve ahlaki değerlere uygun olarak nitelendirilmişse de, bu durumun sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için uluslararası diğer aktörlerle birlikte çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır. ²²⁵

Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılar için, topluma entegrasyonlarının sağlanması amacıyla hem hükümet hem de yerel yönetimler -ve ek olarak STK'lar- dil

²²³ Feyzi Baban, Suzan Ilcan ve Kim Rygiel, "Syrian Refugees in Turkey: Pathways to Precarity, Differential Inclusion, and Negotiated Citizenship Rights", **Journal of Ethnic and Migration Studies**, Cilt: 43, Sayı: 1, 2017, s. 44

²²⁴ Dışişleri Bakanlığı, "No: 83, Türkiye'nin Bazı Suriyelileri Zorla Ülkelerine Geri Gönderdiği İddiaları Hk.", 3.4.2016, http://www.mfa.gov.tr/no_-83_-3-nisan-2016_-turkiye_nin-bazi-suriyelileri-zorla-ulkelerine-geri-gonderdigi-iddialari-hk_.tr.mfa, (23.04.2017).

²²⁵ Crisis Group, (30.04.2014), "The Rising Costs of Turkey's Syrian Quagmire", <https://www.crisis-group.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/rising-costs-turkey-s-syrian-quagmire>, (14.03.2017).

kursları açmış bulunmaktadır. Bu durum, devlet birimlerinin, mültecilerin toplum yapısı içerisindeki konumlanmalarının ne şekilde olmasını istediklerini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.²²⁶

Öte yandan, Türkiye'nin Suriyelilere olan yaklaşımı yukarıda belirtildiği üzere insani-yardımsever bir çizgide görünmekle birlikte, hükümet kanadından yapılan bazı açıklamalar, "Suriyelilerin pazarlık konusu yapıldığı ve bir koz olarak görüldüğü" şeklinde yorumlar getirilmesinin önünü açmaktadır.

2017'nin ilk yarısında, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun AB için sarf ettiği "bir Geri Gönderme Anlaşmamız var, isterseniz size göndermediğimiz her ay 15 bin mültecinin önünü açalım da aklınız bir şaşsın" ifadeleri, bu savı desteklercesine başında kendisine yer bulmuştur.²²⁷

Türkiye'nin sığınmacılar konusundaki idari örgütlenmesine bakıldığında; konunun uluslararası ve çok boyutlu niteliğinin de etkisiyle, karmaşık ve çok aktörlü bir yapı karşımıza çıkmaktadır; bu konudaki en önemli kurumlar; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ile AFAD olarak sayılabilir. Daha sonra, konuyla ilgili durumda çalışmalar yürüten bakanlıklar, ardından belediyeler ve valilikler, son olarak ise STK'lar bu konuda çalışma yapmaktadır.²²⁸

Özetle Türkiye'nin devlet algısında, bu duruşun diğer tüm ülkeler için de geçerli olabileceği savı çok da uzak bir ihtimal olmamak üzere, sığınmacılara -ve/veya Bulgaristan'dan gelen Türk'ler de göz önüne alındığında "göç edenlere"- karşı her olay özelinde farklı bir yaklaşımı getiren bir duruş olduğu görülmektedir.

Toplumsal, dini, kültürel ve/veya etnik gerekçelerle, bu kişileri "kabul etme" şeklinde gösterilen refleks, beraberinde toplumsal uyumu veya entegrasyonu sağlamak amacıyla çeşitli önlemler ya da hizmetler geliştirme eylemlerini getirmektedir.

²²⁶ Kirişçi, (USAK), s. 29

²²⁷ "Bakan Soylu: Avrupa'ya Her Ay 15 Bin Mülteciyi Gönderelim de Akılları Şaşsın", **Hürriyet**, 16.03.2017, <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-soylu-avrupaya-her-ay-15-bin-multeciyi-gondere-lim-de-akillari-sasirs-in-40397639>, (17.04.2017).

²²⁸ M. Murat Erdoğan ve Can Ünver, **Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri**, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları, Ankara, 2015, s. 25-26.

Ancak bu tutum, Suriyelilerin Türkiye'ye göçü olayında da görüldüğü üzere, kimi zaman çıkar odaklı olarak da algılanabilmektedir. Bu da, sığınmacıların bir "fırsat" olarak algılanıp algılanmadıkları sorusuyla ilgili olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak vurgulamak gerekirse, nasıl bir yaklaşım altında olursa olsun, bu denli büyük ölçekteki bir sığınmacı trafiğinin yükü, tek bir ülke tarafından kaldırılmak için oldukça fazladır. Bu sebeple, özellikle Suriyeli sığınmacılar özelinde, Türkiye'nin diğer aktörlerle iş birliği içerisinde hareket etmesi; toplumsal, siyasi, ekonomik ve daha birçok bağlamdaki dinamikleri açısından oldukça önemlidir.

2.2.4. Türkiye'de Sığınma ve Göç Konularında Çalışan Örgütler

Türkiye'de sığınma, iltica gibi konuların, 2000'li yıllara kadar toplumsal bağlamda pek de ilgi görmediği belirtilmektedir. Bu dönemden sonra ise konuyla ilgili çeşitli kuruluşların ortaya çıkmaya başladığı ifade edilmektedir. Buna göre; sığınmacı ve mültecilerle ilgili olarak faaliyet gösteren kuruluşlar; insani konularda sığınmacı ve mültecilere destek veren kuruluşlar ve toplumsal-politik konularda kendini gösteren kuruluşlar olarak üç farklı grubun oluştuğu aktarılmaktadır.²²⁹

Türkiye'de, sığınma ve göçle doğrudan ilintili ya da dolaylı olarak bağlantılı konularda çalışan organizasyonların başında, MAZLUMDER sayılabilir. MAZLUMDER, kendi ifadeleriyle, "Türkiye içinde ve dışında insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi; her türlü insan hakları ihlallerinin son bulması için çalışmaktadır." 1991 yılında kurulan dernek, bu amaç doğrultusunda ise seminer, tiyatro, panel, konferans, film, sergi gibi etkinliklerde bulunmaktadır.²³⁰

²²⁹ Nurcan Özgür ve Yeşim Özer, **Türkiye'de Sığınma Sisteminin Avrupalılaştırılması**, Derin Yayınları, İstanbul, 2010, s. 176

²³⁰ İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, "Biz Kimiz", <http://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65>, (13.03.2017).

Organizasyon doğrudan sığınma ve iltica konularında faaliyet göstermese de, çalışmalarında ve faaliyetlerinde görüldüğü üzere son yıllarda özellikle Suriye iç savaşının başladığı tarihten itibaren, bu konuya ve Suriyeli sığınmacılar konusu üzerine ilgi göstermişlerdir.^{231 232 233}

Göçmen Dayanışma Ağı da bu konuda çalışmaları bulunan Türkiye merkezli bir diğer örgüt olarak gösterilebilir. 2010 yılında kurulan İstanbul merkezli kuruluş²³⁴, kendi internet sitesinde “Sınırsız, Ulussuz, Sürgünsüz ve Özgür Bir Dünya” sloganına yer vermektedir. Kadına karşı şiddet, göç, sığınma gibi çalışmalar yürüten örgüt²³⁵, özellikle Türkiye’de bulunan göçmenleri ve diğer bireyleri bilgilendirmek üzere Türkiye’deki iltica prosedürüne de sitesinde yer vermektedir.²³⁶

2.2.5. Medya ve Sığınmacılar İlişkisi

Medya, ülke gündeminde veya yerel bağlamda ses getirmesi beklenen herhangi bir gelişmenin duyurulmasında, başlıca araçlardandır. Gazeteler, televizyon programları, gerek radyo gerek televizyondaki haber bültenleri ve internet aracılığıyla medya, halkın belli bir konudaki fikrini ciddi biçimde etkileme gücüne sahiptir.

Bu doğrultuda, sığınmacı ve mültecilerin yerleştikleri bölgelerde, kendilerine karşı olan bakış açısını ve yaklaşımı etkileyen önemli unsurlardan biri de medyadır.

²³¹ İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, “MAZLUMDER’den Suriye Büyükelçiliği Önünde Eylem”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/eylemler/2/mazlumderden-suriye-bu-yukelciligi-onunde-eyle/2371>, (13.03.2017).

²³² İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, “Suriye Ordusu Halkın Adalet ve Özgürlük Taleplerini Kanla Bastırıyor”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/eylemler/2/suriye-ordusu-halkin-adalet-ve-ozgurluk-talep/2446>, (13.03.2017).

²³³ İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği, “Suriyeliler Çözüm İçin İstanbul’da Buluştu!”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/seminer-panel-konferans/3/suriyeliler-cozum-icin-istanbulda-bulustu/2465>, (13.07.2017).

²³⁴ http://www.madde14.org/index.php?title=G%C3%B6%C3%A7men_Dayan%C4%B1%C5%9Fma_A%C4%9F%C4%B1, (18.03.2017).

²³⁵ Göçmen Dayanışması, <http://gocmendayanisma.org/>, (18.03.2017).

²³⁶ Göçmen Dayanışması, (04.06.2016), “Türkiye’de İltica Prosedürü/Asylum Procedure in Turkey”, <http://gocmendayanisma.org/2016/06/04/turkiyede-iltica-proseduru-asylum-procedure-in-turkey/>, (18.03.2017).

Sığınmacı ve mültecilere ev sahipliği yapan ülkelerdeki medya organlarının göç edenlere karşı her şeyden önce, suçlayıcı bir tavır takınmak yerine bu göçün sebeplerini ve bu kişilerin içinde bulundukları koşulları ortaya koyan bir yol tutması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında, yapılan haberlerde bu kişileri “ötekileştirici” bir tavır takınmanın, sığınma arayan kişilerin sosyal anlamda yeni bağlar kurmasını zorlaştıracak savunulmaktadır.²³⁷

Suriyeli sığınmacıların basında nasıl bir bakış açısıyla lanse edildiğini araştıran bir çalışmanın sonuçları, öncelikle siyasi görüşün, gazetelerin bu konuda nasıl haber yaptığıyla yakından ilgili olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan; dayanışma, yardımlaşma, sorumluluk duyguları uyandıran, Suriyeli sığınmacılara ile Türklerin ortak değerlerini yansıtan “olumlu” haberlerin ve yansız haberlerin, olumsuz haberlere oranla daha sık paylaşıldığı belirlenmiştir. Araştırmaya göre; “sığınmacıların sorunları” ve “yardım” konuları, bu kapsamda seçilen gazetelerde en sık yinelenen konular olmuşsa da, bu kişilerin bir “tehdit” olarak gösterildiği haberler de oldukça fazladır.²³⁸

Yukarıda belirtildiği gibi, sığınmacılar konusuyla ilgili basında genellikle olumlu ve yansız içerikli haberler paylaşılması, yine araştırmada sözü edilen, siyasi tercihler doğrultusunda haberler yapıldığı tezinin tutarlılığını ortaya koymaktadır. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti’ndeki mevcut iktidarın ve devlet algısının Suriyeli sığınmacılara karşı “kucaklayıcı” bir noktada olduğunu belirtmek, yanlış bir ifade olmayacaktır.

Bu durumda, iktidarda olanın büyük ölçüde elinde tutabildiği medyanın, bu doğrultuda haberler paylaşması da son derece olağan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’deki siyasi iktidarın Suriyeli sığınmacılar konusundaki tutumuna muhalif olan gazetelerin, sığınmacıların ekonomik ve yerel sorunlara yol açtığı yolunda haberlere daha sık yer verdiği ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra, Türkiye’deki önemli gazetelerden bazıları, Suriyeliler konusunda ağırlıklı olarak “güvenlik tehdidi” odaklı

²³⁷ Suat Kolukırık, “Mülteci ve Sığınmacı Olgusunun Medyadaki Görünümü: Medya Politikası Üzerine Bir Değerlendirme”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 1, 2009, s. 6, 14.

²³⁸ Müzeyyen Pandır, İbrahim Efe ve Alaaddin F. Paksoy, “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi”, **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı: 24, 2015, s. 11, 20

yorumlar getirerek; hem kaçak göçlere dikkat çekmekte, hem de ayrımcılığa ve sosyal nefrete varabilecek düşüncelere zemin hazırlamaktadır. ²³⁹

Kamuoyu yaratma gücünü önemli bir ölçüde elinde bulunduran medyanın, sığınmacı, mülteci, göçmen hareketlerinin öncesinde, gerçekleşmesi sürecinde ve sonrasında, sağduyulu ve toplumsal nefreti -hem göç edenler açısından hem de yerel halk açısından- körüklemeyecek paylaşım ve yayınlar yapması, bu konuda son derece önemlidir.

Özellikle, ülke içerisinde yaşanan gelişmelerin yalnızca ana akım medyadan ya da kanaat önderlerinden duyulduğu ve öğrenildiği, mantıksal bir filtreden geçirilmeksizin kabul edildiği ve bu konuda başka kaynaklara başvurulmadığı toplumlarda, yazılı ve görsel basının üzerine düşen sorumluluk, göç sürecinde toplumsal bilinci mümkün olduğunca yüksek tutabilmek ve oluşabilecek şiddet hareketlerine engel olabilmek adına, tarafsız ve duyarlı bir şekilde gerçekleri yansıtmak olacaktır.

²³⁹ İbrahim Efe, **Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar**, SETA Yayınları, İstanbul, 2015, s. 60, 65-67.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİĞINMA ARAYANLARIN TURİZM BÖLGELERİNDEKİ ÇOK YÖNLÜ ETKİLERİ ANALİZİ: KUŞADASI ÖRNEĞİ

3.1. ANKET DEĞERLENDİRMELERİ

Kuşadası'ndaki sığınma arayan/geçici korunanların ilçedeki çok yönlü etkilerinin analizinin gerçekleştirilmesine yardımcı olması için, 14 yaş üstü bireylerle anket görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Ankete katılanlar; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve statü parametreleriyle sınıflandırılmış ve bu parametreler yüzde-frekans olarak tablolastırılmıştır. Bu parametrelerle, sığınma arayanların/geçici korunanların çok yönlü etkilerinin ölçülmesi amacıyla yöneltilen soruların arasında anlamlı bir bağlantı olup olmadığı sorunsalının yanıtında ise ki-kare testi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

3.1.1. Verilen Yanıtların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Tablo 4: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	201	52,5
	Erkek	182	47,5
Yaş	14-18	25	6,5
	19-25	84	21,9
	26-35	84	21,9
	36-45	79	20,6
	46-55	53	13,8
	56-65	37	9,7
	66+	21	5,5
Eğitim Durumu	İlk ve Orta Öğretim	85	22,2
	Lise	174	45,4
	Lisans	91	23,8
	Lisansüstü	22	5,7
	Eğitimsiz	11	2,9
Medeni Durumu	Evli	167	43,6
	Bekâr	216	56,4
Statü	İdareci (Kamu Sektörü)	9	2,3
	Yerel Halk	258	67,4
	Ziyaretçi	116	30,3

Tablo 4’de görüldüğü gibi, ankete katılanların %52,5’i kadın, %47,5’i erkektir. Katılımcıların %6,5’i 14-18, %21,9’u 19-25, %21,9’u 26-35, %20,6’sı 36-45, %13,8’i 46-55, %9,7’si 56-65 yaş aralığında ve %5,5’i 66 yaş üzerindedir. Katılımcıların %22,2’si ilk ve orta öğretim, %45,4’ü lise, %23,8’i lisans, %5,7’si lisansüstü düzeyinde eğitim görmüştür. %2,9 ise eğitimsizdir. Katılımcıların %43,6’sı evli, %56,4’ü bekârdır. Statülerine göre bakıldığında, ankete katılanların %2,3’ü kamu sektöründe idareci, %67,4’ü yerel halktan, %30,3’ü ise ziyaretçidir.

Tablo 5: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası’na Gelen Sığınmacıların Miktarı

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası’na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?	N	%
Çok Yoğun	157	41,0
Yoğun	159	41,5
Fark Edilebilir Ölçüde	58	15,1
Çok Az	3	0,8
Hiç	6	1,6
TOPLAM	383	100,0

Anket çalışmasının kapsadığı süreç olan 2011-2017 yılları arasında Kuşadası’na gelen sığınmacı miktarını; katılımcıların %41’i çok yoğun, %41,5’i yoğun, %15,1’i fark edilebilir ölçüde, %0,8’i çok az şeklinde nitelendirmiştir. %1,6 ise bu dönemde Kuşadası’nda hiç sığınmacı görmediğini belirtmiştir. Alınan yanıtlar, Kuşadası’nda 2011-2017 yılları arasında sığınmacıların günlük hayatta bir hayli görünür durumda olduğunu ortaya koymaktadır.

3.1.1.1. Güvenlikle İlgili Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Tablo 6: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta mıdır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	309	80,7	81,7
Hayır	33	8,6	8,7
Bilgi yok	30	7,8	7,9
Cevapsız	6	1,6	1,6
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 6'da belirtilen soruya yanıt veren katılımcıların %81,7'si sığınmacıların Kuşadası'nda güvenlik sorunları yarattığını, %8,7'si ise yaratmadığını belirtmiştir. Bu soruya bilgi yok yanıtı verenlerin oranı %7,9 iken, cevapsız seçeneğini işaretleyenler ise %1,6'lık kısımdır. Öte yandan, toplam katılımcı içerisindeki %1,3 ise bu soruda herhangi bir şıkkı işaretlememiştir. Bu grup, Kuşadası'nda 2011-2017 yılları arasında hiç sığınmacı bulunmadığını belirtenlerden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi, katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu, sığınmacıların güvenlik sorunu yarattığını düşünmektedir. Kuşadası belediyesinin, sığınmacıların yaratabileceği olası bir tehlike durumuna karşı önleyici plânlamalarda bulunması gerekmektedir.

Tablo 7: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu

Siz veya Bir Yakınınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet (Gündüz)	34	8,9	9,0
Evet (Gece)	24	6,3	6,3
Hayır	320	83,6	84,7
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100	

Tablo 7'ye göre, yanıt veren katılımcıların %9'u gündüz vakti, %6,3'ü ise gece vakti bir sığınmacı tarafından saldırıya uğradığını belirtmiştir. Saldırıya uğramadığını

belirtenlerin oranı ise %84,7'dir. Saldırının, maddi/fiziki anlamda gerçekleşmiş olabileceği gibi, sözlü taciz, hakaret vb. şekillerde yaşanmış bulunması ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Saldırıya uğradığını belirtenlerin oransal toplamı %15,3 olmasına rağmen, emniyet birimleri, bu sayının daha da düşürülmesi ve mümkünse hiç olmamasının sağlanması için gereken çalışmaları yapmalıdır.

Tablo 8: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış mıdır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	273	71,3	72,2
Hayır	55	14,4	14,6
Bilgim Yok	45	11,7	11,9
Cevapsız	5	1,3	1,3
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 8'deki soruya yanıt verenlerin %72,2'si evet, %14,6'sı hayır, %11,9'u bilgin yok, %1,3'ü cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Türkiye geneliyle paralel bir şekilde son dönemde çektiği turist sayısı azalan Kuşadası'nda, katılımcıların, bu azalışın önemli sebepleri arasında sığınmacıların yoğun varlığını da gördüğü anlaşılmaktadır. Kuşadası'ndaki turizmciler, belediye ve güvenlik birimleri, işbirliği içerisinde Kuşadası'nın ziyaretçiler için tehlikeli bir bölge olmadığını ortaya koyan çalışmalar ve tanıtım filmleri hazırlamalıdır.

Tablo 9: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?	N	%	Yanıt verenler ve birden fazla seçenek işaretleyenler içinde %
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	51	10,7	13,5
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	84	17,6	22,2
Dinlenme Alanları	49	10,3	13,0
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	234	49,2	61,9
Sokak Hayvanları	22	4,6	5,8
Bilgi Yok	19	4,0	5,0
Cevapsız	17	3,6	4,5
TOPLAM	476	100,0	125,9
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	

Tablo 9'daki soruya yanıt verenlerin; %13,5'i halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar, %22,2'si deniz, plajlar ve sahil çevresi, %13'ü dinlenme alanları, %61,9'u ilk üç seçenekte belirtilen alanlarda yaşayan insanlar, %5,8'i sokak hayvanları, %5'i bilgi yok, %4,5'i ise cevapsız seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun, tehdit altındaki başlıca unsur olarak insanları gördüğü anlaşılmaktadır. Öte yandan deniz, plajlar ve sahil çevresinin tehdit altında olduğunu düşünen kişi sayısı ise oransal olarak ikinci sıradadır. Katılımcıların, bu unsuru diğer çevresel faktörlere oranla daha büyük tehdit altında görmesi, hem deniz, plaj ve sahillerin Kuşadası turizmindeki önemiyle, hem de sığınmacıların bu alanlarda daha görünür olmasıyla açıklanabilir.

Tablo 10: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi

Kuşadası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	175	45,7	46,3
Hayır	106	27,7	28,0
Bilgi Yok	91	23,8	24,1
Cevapsız	6	1,6	1,6
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 10'daki soruya yanıt verenlerin %46,3'ü evet, %28'i hayır, %24,1'i bilgi yok, %1,6'sı cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Sığınmacılar gerçekten Kuşadası'nda salgın hastalık yaratmış olsun veya olmasın, zorlu yaşam koşullarından gelmiş bulunan bu kişilerin, halk sağlığını tehlikeye atmayacak şekilde uygun şartlarda kapsamlı bir sağlık taramasından geçirilmeleri gerekmektedir. Öte yandan, bu konuda bilgisi olmadığını belirten %23,8'lik kısım da göz önünde bulundurularak, yaşanabilecek salgın hastalıklar hakkında Türkiye'deki vatandaşlar bilgilendirilmelidir.

3.1.1.2. Ekonomiyle İlgili Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Tablo 11: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Artırmıştır	205	53,5	54,2
Azaltmıştır	19	5,0	5,0
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	126	32,9	33,3
Bilgi Yok	25	6,5	6,6
Cevapsız	3	0,8	0,8
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 11'deki soruya yanıt verenlerin %54,2'si artırmıştır, %5'i azaltmıştır, %33,3'ü herhangi bir etkisi olmamıştır, %6,6'sı bilgi yok, %0,8'i ise cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Katılımcıların yarısından fazlası, Kuşadası'nda sayısı artan sı-

ğınmacıların, mal ve hizmetlere yüksek talep gösterdiğini ve fiyatlar düzeyini artırdığını düşünmektedir. Sığınmacıların yarattığı talebin fiyatlar üzerinde herhangi bir etki yaratacak kadar yüksek olmadığını düşünenlerin oranı da katılımcıların %33,3'ü düzeyinde; yani azımsanmayacak bir noktadadır.

Tablo 12: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Çok Fazla	14	3,7	3,7
Fazla	9	2,3	2,4
Az	8	2,1	2,1
Çok Az	14	3,7	3,7
Hiç	302	78,9	39,9
Bilgin yok	37	7,0	7,1
Cevapsız	4	1,0	1,1
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 12'deki soruya yanıt verenlerin %3,7'si çok fazla, %2,4'ü fazla, %2,1'i az, %3,7'si çok az, %39,9'u hiç, %7,1'i bilgin yok, %1,1'i ise cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Sığınmacı sayısındaki artışın; yerel halkın lehine herhangi bir etki yaratmadığını düşünen katılımcı sayısı oldukça fazladır. Ancak herhangi bir şekilde olumlu katkısının bulunduğunu düşünen katılımcı sayısı ise çok az, az, fazla ve çok fazla şıklarına verilen yanıtlar toplandığında, %11,9'a ulaşmaktadır. Her 10 kişiden neredeyse 1'i, sığınmacı sayısındaki artışın, yerel halk lehine ekonomik bir getirisi bulunduğunu savunmaktadır. Bu sonuç sığınmacıların; idareciler, yerel halk ve ziyaretçiler nezdinde ekonomik anlamda mutlak bir zarar doğurmadığını ifade etmektedir.

Tablo 13: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri

Kuşadası'ndaki Sığınmacılar, Nitelsiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	278	72,6	73,5
Hayır	25	6,5	6,6
Bilgi Yok	74	19,3	19,6
Cevapsız	1	0,3	0,3
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 13'deki soruya yanıt verenlerin %73,5'i evet, %6,6'sı hayır, %19,6'sı bilgi yok, %0,3'ü cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Sonuçlar, sığınmacıların nitelsiz işgücü gerektiren işlere yöneldiğinin çok yüksek bir oranda gözlemlendiğini ortaya koymaktadır. İnşaat sektörü gibi nitelsiz işgücü gerektiren işlerin yoğun olduğu alanlarda, sığınmacılar kendilerine yer bularak yerel halka adeta bir rakip olmuş, işçi ücretlerinin düşmesi gibi bir tehlikeyi ortaya çıkarmıştır. Burada önemli olan, gerekli denetim mekanizmalarını yürüterek işçi ücretlerinin asgari ücret düzeyinin altına -işverenler tarafından- düşürülmesini önlemektir.

Tablo 14: Sığınmacılar ve Kayıt Dışı Sektör

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	231	60,3	61,1
Hayır	40	10,4	10,6
Bilgi Yok	104	27,2	27,5
Cevapsız	3	0,8	0,8
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 14'deki soruya yanıt verenlerin %61,1'i evet, %10,6'sı hayır, %27,5'i bilgi yok, %0,8'i cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Burada özellikle dikkat edilmesi gereken nokta, sığınmacıların, mevcut bulunmayan kayıt dışı bir sektörü yeniden yaratmakta olduklarıdır. Evet şıkkı için geçerli olan %60,3 gibi yüksek bir oranla, yerel

halkın meşgul olmadığı kayıt dışı sektörleri Kuşadası'na gelen sığınmacıların tesis ettiği ifade edilmiştir. Herhangi bir verginin ödenmediği kayıt dışı sektörlerin denetlenmesi ve ortadan kaldırılması, ülke ekonomisinin olumlu bir seyir izlemesi açısından gereklidir.

Tablo 15: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Çok Fazla	140	36,6	37,0
Fazla	73	19,1	19,3
Az	20	5,2	5,3
Çok Az	8	2,1	2,1
Hiç	28	7,3	7,4
Bilgin Yok	104	27,2	27,5
Cevapsız	5	1,3	1,3
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 15'deki soruya yanıt verenlerin %37'si çok fazla, %19,3'ü fazla, %5,3'ü az, %2,1'i çok az, %7,4'ü hiç, %27,5'i bilgin yok, %1,3'ü cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Çok fazla ve fazla şıklarına verilen yanıtların oranları toplandığında, %56,3 gibi yüksek bir rakam ortaya çıkmaktadır. Esasında bu soru, "Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Yeri?" sorusuyla birlikte değerlendirildiğinde, daha anlamlı hale gelmektedir. Nitekim sığınmacıların kayıt dışı sektörler yarattığını ifade eden kişilerin oranı (%61,1), sığınmacıların bu sektörlerdeki ağırlığının fazla/çok fazla olduğunu düşünenlerin oranıyla (%56,3) örtüşmektedir. Seyyar satıcılık, çöp ve atık toplayıcılığı, hurdacılık gibi işlere yönelen sığınmacılar, bu kayıt dışı sektörlerde yerel halkla rekabet içerisine girmiştir.

3.1.1.3. Sosyo-kültürel Konularda Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Tablo 16: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol

Sığınmacı Göçü, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Kültürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	15	3,9	4,0
Kültürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	296	77,3	78,3
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	61	15,9	16,1
Bilgin Yok	5	1,3	1,3
Cevapsız	1	0,3	0,3
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 16'daki soruya yanıt verenlerin, %4'ü kültürel zenginlik ve çeşitlilik sağlamıştır, %78,3'ü kültürel çatışmalara neden olmuştur, %16,1'i herhangi bir etkisi olmamıştır, %1,3'ü bilgin yok, %0,3'ü cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Yaklaşık her 10 kişiden 8'i, göç sonrası sığınmacılarla Kuşadası'nda yerleşik olan halk arasında kültürel çatışmalar gerçekleştiğini ifade etmiştir. Bu çatışmalar, sığınmacılar ile Kuşadası'nın yerel halkı ve yerli/yabancı ziyaretçiler arasında olabileceği gibi, diğer dezavantajlı gruplar (Kürt, Roman gibi etnik unsurlar) arasında da yaşanabilir. 2011 yılından bu yana sığınmacıların Kuşadası'nda bulunmaları ve bu sürenin daha da uzayacağına düşünülmesi nedeniyle, ilgili mercilerin, yerel halk ve sığınmacı gruplar arasında kültürel kaynaşma/uyumlaşmayı sağlayacak faaliyetler/organizasyonlar/programlar düzenlemesi önerilebilir.

Tablo 17: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Fazla	32	8,4	8,5
Az	46	12,0	12,2
Hiç	244	63,7	64,6
Bilgim Yok	48	12,5	12,7
Cevapsız	8	2,1	2,1
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 17'deki soruya yanıt verenlerin %8,5'i fazla, %12,2'si az, %64,6'sı hiç, %12,7'si bilgin yok, %2,1'i cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Katılımcılar, çok yüksek bir oranla, sığınmacılar ve yerel halk arasında etkileşim olmasını istemediklerini ifade etmektedir. Herhangi bir etkileşim gerçekleşmesini ve sığınmacıların günlük hayatta görünür olmalarını -az veya fazla- isteyenler ise %20,7'dir. Belediye, sığınmacıların Kuşadası'nda kalma sürelerinin uzaması durumunda, yerel halkın sığınmacılar tarafından zarar görmesi ihtimalini ortadan kaldırmaya yönelik kültürel kaynaştırma programları uygulamalıdır.

Tablo 18: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri

Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmakta Mıdır?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	220	57,4	58,2
Hayır	98	25,6	25,9
Bilgin yok	56	14,6	14,8
Cevapsız	4	1,0	1,1
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 18'deki soruya yanıt verenlerin %58,'si evet, %25,9'u hayır, %14,8'i bilgin yok, %1,1'i cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Verilen yanıtlara göre, Kuşa-

dası'nın yerel halkı -sığınmacıların ilçede görünürlüğünden ve yerel halkla etkileşiminden yana olmasa bile- vicdanî olarak bu kişilerin zor durumda bulunmalarına kayıtsız kalmamaktadır. Bu sonuç, Kuşadası halkının duyarlılık yönünün gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 19: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Olumlu	19	5,0	5,0
Olumsuz	325	84,9	86,0
Bilgin Yok	22	5,7	5,8
Cevapsız	12	3,1	3,2
TOPLAM	378	98,7	100,0
Yanıt Vermeyenler	5	1,3	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 19'daki soruya yanıt verenlerin %5'i olumlu, %86'sı olumsuz, %5,8'i bilgin yok, %3,2'si cevapsız seçeneklerini işaretlemiştir. Sığınmacı göçünün ilçede olumsuz ekonomik, sosyal, turistik ve çevresel etkiler yarattığını diğer sorularda ifade eden katılımcılar, anket genelindeki tutumlarıyla örtüşen bir şekilde, sığınmacıların yerleşik hayata geçmesine karşı olduklarını -çok yüksek bir oranda- belirtmişlerdir.

Tablo 20: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması

Türkiye Geneline Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?	N	%	Yanıt verenler içinde %
Evet	172	45,4	45,4
Hayır	207	54,6	54,6
TOPLAM	379	99,0	100,0
Yanıt Vermeyenler	4	1,0	
TOPLAM	383	100,0	

Tablo 20'deki soruya yanıt verenlerin, %45,4'ü evet, %54,6'sı hayır seçeneğini işaretlemiştir. Bu soru, yerel halktan ve ziyaretçilerden “ilaç ve tedavi masrafı” adı altında maddi yardım talep eden sığınmacıların varlığı göz önünde bulundurularak,

esasen katılımcıları ‘bilgilendirmeye’ yönelik olarak hazırlanmıştır. Gerçekten de sonuçlar, katılımcıların yarısından fazlasının bu yönergeden habersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Bu soru özelindeki başarı, sağlık giderleri adı altında vatandaşlardan yardım talep eden sığınmacıların yarattığı suiistimali engelleme altına yatmaktadır.

Tablo 21: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?	N	%	Yanıt verenler ve birden fazla seçenek işaretleyenler arasında %
Göçmen	147	47,9	57,2
Mülteci	99	32,2	38,5
Sığınmacı	41	13,4	16,0
Geçici Korunan	20	6,5	7,8
TOPLAM	307	100,0	119,5
Yanıt vermeyenler	126	32,9	

Tablo 21’deki soruya yanıt verenlerin %57,2’si göçmen, %38,5’i mülteci, %16’sı sığınmacı ve %7,8’i geçici korunan seçeneklerini işaretlemiştir. Bu soru, katılımcıların seçeneklerdeki kavramlara olan aşinalığını ölçmek ve bu konuda katılımcıları bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Türk soyundan olup Türkiye’ye göç eden kişileri ifade eden göçmen kavramı, katılımcıların en çok bildiği yanıt olarak seçilmiştir.

3.1.2. Cinsiyetler İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi

Tablo 22: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Cinsiyet

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Çok yoğun	N %	88 43,8	69 37,9	0,049	0,366
Yoğun	N %	78 38,8	81 44,5		
Fark Edilebilir Ölçüde	N %	34 16,9	24 13,2		
Çok Az	N %	1 0,5	2 1,1		
Hiç	N %	0 0,0	6 3,3		
TOPLAM	N %	201 100,0	182 100,0		

Tablo 22’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,049$; $p>0,05$). Yalnızca, ankete katılan kadınların oransal olarak daha fazla “çok yoğun” şıkkını işaretledikleri ve “hiç” seçeneğini işaretleyen 6 kişinin tamamının erkek olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 23: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Cinsiyet

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta Mıdır?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Evet	N %	167 83,1	142 80,2	0,061	0,016
Hayır	N %	11 5,5	22 12,4		
Bilgin Yok	N %	22 10,9	8 4,5		
Cevapsız	N %	1 0,5	5 2,8		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 23'deki soruya verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\lambda=0,061$; $p<0,05$). Sığınmacıların güvenlik sorunu yarattığı tezini, erkekler kadınlara göre oransal olarak daha fazla reddetmiş; bunun yanında, konuyla ilgili bilgisi olmadığını söyleyen kadın sayısının daha çok olduğu görülmüştür. Erkeklerle göre şiddet olaylarında daha fazla mağdur durumda bulunan kadınların, sığınmacılardan gelebilecek olası bir tehlikeye karşı, bu konuda daha dikkatli olması önem arz etmektedir.

Tablo 24: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Cinsiyet

Siz veya Bir Yakınıınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Evet (Gündüz)	N %	15 7,5	19 10,7	0,017	0,492
Evet (Gece)	N %	14 7,0	10 5,6		
Hayır	N %	172 85,8	148 83,6		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 24'de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,017$; $p>0,05$). Ancak hem kadınların hem de erkeklerin her biri için yaklaşık %15'lik bir kesim, sayısal olarak bakıldığında toplam 58 kişi, sığınmacılar tarafından saldırıya uğradığını belirtmiştir. Bu sonuç, yerel halkın ve ziyaretçilerin güvenliğinin sağlanması için yetkili birimler tarafından daha geniş çapta tedbirler alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 25: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Cinsiyet

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış Mıdır?		Kadın	Erkek	λ	p
Evet	N %	141 70,1	132 74,6	0,004	0,655
Hayır	N %	28 13,9	27 15,3		
Bilgin Yok	N %	30 14,9	15 8,5		
Cevapsız	N %	2 1,0	3 1,7		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 25’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,004$; $p>0,05$). Hem kadın hem de erkek katılımcıların çok büyük bir kısmı, sığınmacıların Kuşadası’ndaki varlığının turistler için bir itici unsur olduğunu düşünürken, bu soruda da “bilgin yok” yanıtını seçen kadınların erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 26: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Cinsiyet

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?		Kadın	Erkek	λ	p
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	N %	32 15,9	19 10,7	0,22	0,181
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	N %	51 25,4	33 18,6		
Dinlenme Alanları	N %	31 15,4	18 10,2		
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	N %	128 63,7	106 59,9		
Sokak Hayvanları	N %	17 8,5	5 2,8		
Bilgin Yok	N %	9 4,5	10 5,6		
Cevapsız	N %	5 2,5	12 6,8		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 26’da verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,22$; $p>0,05$). Erkek katılımcıların, bu soruda kadınlara göre daha fazla “cevapsız” ve “bilgi m yok” yanıtlarını verdikleri görülmüştür. Öte yandan, erkeklerin en az tehdit altında gördüğü unsur olan sokak hayvanlarını, kadın katılımcıların daha fazla oranda tehlikede gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 27: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Cinsiyet

Kuşadası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?		Kadın	Erkek	λ	p
Evet	N %	88 43,8	87 49,2	0,005	0,414
Hayır	N %	58 28,9	48 27,1		
Bilgi m Yok	N %	53 26,4	38 21,5		
Cevapsız	N %	2 1,0	4 2,1		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 27’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,005$; $p>0,05$). “Hayır” ve “cevapsız” seçeneklerini işaretleyen katılımcıların oranı, cinsiyete göre büyük yakınlık gösterirken, küçük de olsa fark, “bilgi m yok” ve “evet” şıklarında ortaya çıkmaktadır. Kadın katılımcılar bu soruya erkeklere oranla daha fazla “bilgi m yok” yanıtını verirken, erkekler ise sığınmacıların salgın hastalıkla ilişkilendirilebileceğini -yaklaşık- %6 oranında daha fazla düşünmektedir. Yerel halk ve ziyaretçiler, olası bir salgın hastalık ihtimaline karşı, Türkiye genelinde yetersiz sağlık koşullarından kaynaklanan bu tür rahatsızlıkların belirti, ilerleme, tedavi gibi aşamaları hakkında Sağlık Bakanlığı ve belediyeler ortaklığıyla aydınlatılmalıdır. Böylece, ciddi bir tehdit olma potansiyeli taşıyan salgın hastalık konusunda bilgi sahibi olmayan bireylerin sayısı azaltılmış olacaktır.

Tablo 28: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Cinsiyet

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Artırmıştır	N %	106 52,7	99 55,9	0,009	0,491
Azaltmıştır	N %	8 4,0	11 6,2		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	70 34,8	56 31,6		
Bilgin Yok	N %	15 7,5	10 5,6		
Cevapsız	N %	2 1,0	1 0,6		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 28'de verilen yanıtların, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,009$; $p>0,05$). Ankete katılan kadınların ve erkeklerin -her bir grup için- %50'den fazlası, sığınmacıların Kuşadası'nda mal ve hizmet fiyatlarını artırdığını düşünmektedir. Bu konuda bilgisi olmadığını ifade eden kadınların oranıysa erkeklere göre %1,9 daha fazladır.

Tablo 29: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Cinsiyet

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?		Kadın	Erkek	λ	p
Çok Fazla	N %	9 4,5	5 2,8	0,028	0,088
Fazla	N %	2 1,0	7 4,0		
Az	N %	3 1,5	5 2,8		
Çok Az	N %	8 4,0	6 3,4		
Hiç	N %	159 79,1	143 80,8		
Bilgin Yok	N %	18 9,0	9 5,1		
Cevapsız	N %	2 1,0	2 1,1		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 29’da verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,028$; $p>0,05$). Kadın ve erkek gruplar için her 10 kişiden 8’i, sığınmacıların yerel halk lehine ekonomik katkıda bulunmadığını belirtmiştir. “Çok az”, “az”, “fazla” ve “çok fazla” seçeneklerinin toplam oranı ise kadınlarda %11, erkeklerde ise %13’dür.

Tablo 30: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Cinsiyet

Kuşadası’ndaki Sığınmacılar, Nitelsiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Evet	N %	143 71,1	135 76,3	0,040	0,027
Hayır	N %	7 3,5	18 10,2		
Bilgi Yok	N %	50 24,9	24 13,6		
Cevapsız	N %	1 0,5	0 0,0		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 30’da verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\lambda=0,040$; $p<0,05$). Ankete katılan her 4 kadından 1’i, bu soruya “bilgi yok” yanıtını vermiştir. Bu durum kadın katılımcıların, sığınmacıların nitelsiz işgücü gerektiren işler aracılığıyla ekonomi üzerinde bıraktıkları etkilerle, erkekler kadar ilgilerinin olmadığını göstermektedir. Türkiye’de kadınların erkeklere göre daha az istihdam edildiği göz önünde bulundurulduğunda, kadınların nitelsiz işgücü konusunda daha az gözlem yapabilmesi, kendi içerisinde tutarlı görünmektedir. Öte yandan sığınmacıların nitelsiz işgücü gerektiren işlere yöneldiği tezini reddeden erkek katılımcıların oranı, kadınlara göre %7 daha fazladır.

Tablo 31: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Cinsiyet

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?		Kadın	Erkek	λ	p
Evet	N %	121 60,2	110 62,1	0,009	0,082
Hayır	N %	22 10,9	18 10,2		
Bilgim Yok	N %	58 28,9	46 26,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	3 1,7		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 31’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,009$; $p>0,05$). Gerçekten de bu soru için önerilen seçeneklere kadın ve erkeklerin verdikleri yanıtların oranları birbirine çok yakındır. Hem kadınların hem de erkeklerin en az %60’ı, sığınmacıların Kuşadası’nda kayıt dışı sektörler yarattığı tezini savunmaktadır. Öte yandan, “bilgim yok” yanıtını verenlerin oranı, kadınlar için %28,9 erkekler için %26 gibi yüksek bir düzeydedir.

Tablo 32: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Cinsiyet

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?		Kadın	Erkek	λ	p
Çok Fazla	N %	74 36,8	66 37,3	0,012	0,164
Fazla	N %	38 18,9	35 19,8		
Az	N %	10 5,0	10 5,6		
Çok Az	N %	3 1,5	5 2,8		
Hiç	N %	15 7,5	13 7,3		
Bilgim Yok	N %	60 29,9	44 24,9		
Cevapsız	N %	1 0,5	4 2,3		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 32’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,012$; $p>0,05$). Kadınların %30’unun erkeklerin ise %25’inin bu konuda herhangi bir bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Öte yandan, katılımcıların -hem kadın hem erkek grupları adına- %35’inden fazlası, sığınmacıların kayıt dışı sektörde ağırlıklarının çok fazla olduğunu düşünmektedir. Bu soruya “hiç” yanıtını veren katılımcıların oranları, “sığınmacıların Kuşadası’nda kayıt dışı sektörler yaratmadığını” öne süren katılımcıların oranıyla hemen hemen örtüşmektedir.

Tablo 33: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası’ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol ve Cinsiyet

Sığınmacı Göçü, Kuşadası’ndaki Farklı Kültürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?		Kadın	Erkek	λ	p
Kültürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	N %	6 3,0	9 5,1	0,015	0,317
Kültürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	N %	155 77,1	141 79,7		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	37 18,4	24 13,6		
Bilgin Yok	N %	3 1,5	2 1,1		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 0,6		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 33’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,015$; $p>0,05$). Katılımcıların çok büyük çoğunluğu, sığınmacıların Kuşadası’ndaki varlığının kültürel anlamda çatışma yarattığını düşünmektedir. Kültürel zenginlik varsayımını destekleyen katılımcıların oranı ise kadınlar için %3 erkekler için %5,1’de kalmıştır.

Tablo 34: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Cinsiyet

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Fazla	N %	15 7,5	17 9,6	0,019	0,497
Az	N %	21 10,4	25 14,1		
Hiç	N %	134 66,7	110 62,1		
Bilgin Yok	N %	26 12,9	22 12,4		
Cevapsız	N %	5 2,5	3 1,7		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 34’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,019$; $p>0,05$). Sığınmacıların günlük hayattaki görünürlüğü ve yerel halkla etkileşimi için “az” veya “fazla” seçeneklerini işaretleyen, yani bir şekilde bu etkileşimin kurulması gerektiğini düşünen katılımcı oranı, kadınlar için yaklaşık %18, erkekler için ise %21’dir. Her 5 katılımcıdan 1’i, sığınmacıların bu anlamda dışlanmalarını gerektiğini düşünmektedir. Öte yandan hem kadınlar hem de erkekler için %60’tan fazla katılımcı, sığınmacıların görünür olmamalarını ve yerel halkla hiçbir şekilde temas kurmamalarını istemektedir.

Tablo 35: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Cinsiyet

Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmakta Mıdır		Kadın	Erkek	λ	p
Evet	N %	111 55,2	109 61,6	0,000	1,000
Hayır	N %	49 24,4	49 27,7		
Bilgin Yok	N %	38 18,9	18 10,2		
Cevapsız	N %	3 1,5	1 0,6		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 35’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Ancak ortaya çıkan sonuçlar, yerel halkın, her ne kadar sığınmacıların ekonomik ve kültürel anlamda zararlar doğurduğunu düşünseler de, zor durumda olanlara yardım ettiklerini göstermektedir. Bu soruda “bilgin yok” ve “cevapsız” seçeneğini işaretleyen kadınların toplam oranı, erkeklerden yaklaşık %10 daha fazladır; kadın katılımcılar, sığınmacılara maddi yardım sağlanıp sağlanmadığı konusunda daha kararsız görünmektedir.

Tablo 36: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Cinsiyet

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		Kadın	Erkek	λ	p
Olumlu	N %	10 5,0	9 5,1	0,000	1,000
Olumsuz	N %	173 86,1	152 85,9		
Bilgin Yok	N %	11 5,5	11 6,2		
Cevapsız	N %	7 3,5	5 2,8		
TOPLAM	N %	201 100,0	177 100,0		

Tablo 36’da verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Katılımcıların hem erkek hem kadınlar için %90’a

yakın bir kısmı, sığınmacıların Kuşadası'nda yerleşik hayata geçmelerine -bu konuda kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde- soğuk bakmaktadır. Son dönemde gerileyen ziyaretçi sayısı ve olumsuz bir çehreye bürünen ekonomik veriler düşünüldüğünde, Kuşadası halkı, hem maddi yönden yük olarak görülen hem de kültür/güvenlik bağlamlarında zarar verdikleri savunulan sığınmacıların kalıcı olarak ilçede yaşamasına karşı çıkmaktadır.

Tablo 37: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Cinsiyet

Türkiye Geneline Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?		Ka- dın	Er- kek	λ	p
Evet	N %	85 42,3	87 48,9	0,006	0,879
Hayır	N %	116 57,7	91 51,1		
TOPLAM	N %	201 100,0	178 100,0		

Tablo 37’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,006$; $p>0,05$). Ancak erkeklerin %6 gibi küçük bir farkla yönerge- den daha fazla haberdar oldukları görülmektedir. Kadın ve erkek grupların en az %50’si sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalandıklarını bilmedikleri için “ilaç, tedavi parası” adları altında kendilerine yöneltilecek yardım taleplerine ve bu doğrultudaki suistimallere açık hâldedir.

Tablo 38: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Cinsiyet

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?		Kadın	Erkek	λ	p
Göçmen	N %	78 61,4	69 53,1	0,051	0,351
Mülteci	N %	45 35,4	54 41,5		
Sığınmacı	N %	22 17,3	19 14,6		
Geçici Korunan	N %	7 5,5	13 10,0		
TOPLAM	N %	127 100,0	130 100,0		

Tablo 38’de verilen yanıtların cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,051$; $p>0,05$). Hem kadın hem de erkek katılımcılar en yüksek oranda göçmen kavramını bilmektedir. Esasen bilgilendirme amacı taşıyan bu sorunun, “sığınmacı” ve “geçici korunan” kavramlarını bilen katılımcı sayısının azlığı göz önüne alındığında, yerinde olduğu görülmektedir.

3.1.3. Yaş Grupları İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi

Tablo 39: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Yaş

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	65+	χ^2	p
Çok Yoğun	N %	9 36,0	31 36,9	34 40,5	44 55,7	19 35,8	14 37,8	6 28,6	29,77	0,170
Yoğun	N %	11 44,0	33 39,3	36 42,9	25 31,6	25 47,2	18 48,6	11 52,4		
Fark Edilebilir Ölçüde	N %	3 12,0	18 21,4	14 16,7	9 11,4	8 15,1	4 10,8	2 9,5		
Çok Az	N %	1 4,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	1 2,7	1 4,8		
Hiç	N %	1 4,0	2 2,4	0 0,0	1 1,3	1 1,9	0 0,0	1 4,8		
TOPLAM	N %	25 100,0	84 100,0	84 100,0	79 100,0	53 100,0	37 100,0	21 100,0		

Tablo 39'da verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=29,77$; $p>0,05$). Katılımcıların özellikle 36-45 yaş aralığındaki kesimi, Kuşadası'ndaki sığınmacıların sayısının çok yoğun olduğunu düşünmektedir. Bu soruya “hiç” yanıtı veren kişi sayısı ise toplam 6'dır. 3 kişinin “çok az” yanıtı verdiği görülmekle birlikte, sonuçlar, Kuşadası'nda 2011-2017 yılları arasında sığınmacı varlığının ciddi biçimde hissedildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 40: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Yaş

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta mıdır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	65+	χ^2	p
Evet	N %	22 91,7	66 80,5	70 83,3	70 89,7	39 73,6	29 78,4	13 65,0	25,40	0,083
Hayır	N %	1 4,2	9 11,0	7 8,3	5 6,4	6 11,3	1 2,7	4 20,0		
Bilgim Yok	N %	1 4,2	5 6,1	4 4,8	3 3,8	8 15,1	6 16,2	3 15,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	2 2,4	3 3,6	0 0,0	0 0,0	1 2,7	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 40'da verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=25,40$; $p>0,05$). 14-18 ve 36-45 yaş aralığındaki katılımcılar, “evet” şıkkı en sık oranda işaretleyen gruplardır. “Bilgim yok” seçeneğinin işaretlenme sıklığı, 14-45 yaş aralığındaki gruplarda %4-%6 civarındayken, 46+ yaş gruplarında bu oran %15-%16 düzeyinde çıkmıştır. Bu durum, daha genç yaş bireylerin dışarıda daha fazla vakit geçirmeleriyle ve beraberinde gelen daha fazla gözlem yapabilme fırsatıyla açıklanabilir.

Tablo 41: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Yaş

Siz veya Bir Yakınınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	65+	χ^2	p
Evet (Gündüz)	N %	0 0,0	5 6,1	5 6,0	11 14,1	8 15,1	4 10,8	1 5,0	13,77	0,315
Evet (Gece)	N %	2 8,3	8 9,8	4 4,8	2 2,6	4 7,5	2 5,4	2 10,0		
Hayır	N %	22 91,7	69 84,1	75 89,3	65 83,3	41 77,4	31 83,8	17 85,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 41’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=13,70$; $p>0,05$). Oransal olarak saldırıya uğradığını en fazla belirten yaş grubunun 46-55 yaş arası olduğu görülmektedir. Sayı olarak bakıldığında ise 19-25 ve 36-45 yaş gruplarından 13’er kişi saldırıya uğramıştır. Genel olarak bakıldığında ise 19-55 yaş aralığındaki kişilerin, sığınmacıların saldırısıyla daha fazla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 42: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Yaş

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış mıdır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Evet	N %	20 83,3	63 76,8	55 65,5	57 73,1	35 66,0	27 73,0	16 80,0	24,08	0,152
Hayır	N %	2 8,3	13 15,9	20 23,8	9 11,5	6 11,3	3 8,1	2 10,0		
Bilgim Yok	N %	2 8,3	6 7,3	8 9,5	9 11,5	12 22,6	6 16,2	2 10,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	1 1,2	3 3,8	0 0,0	1 2,7	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 42’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=24,80$; $p<0,05$). “Evet” şikkını işaretleyen katılımcıların oranı, 26-35 ve 46-55 yaş aralığında %65 civarındayken, 14-18 yaş aralığında bu oran %83’e kadar çıkmaktadır. Bu konuda bilgisi olmadığını belirtenlerin oranı 14-35 yaş arası gruplarda %10’a ulaşmazken, 46-55 yaş grubunda %20’yi geçmektedir. Bu soruda da daha genç yaş gruplarının, turist sayısı ile ilgili gözlemler yapma konusunda diğer yaş gruplarından daha aktif olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 43: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Yaş

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	65+	χ^2	p
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	N %	0 0,0	8 9,8	12 14,3	6 7,7	11 20,8	11 29,7	3 15,0	45,39	0,136
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	N %	5 20,8	22 26,8	13 15,5	13 16,7	19 35,8	8 21,6	4 20,0		
Dinlenme Alanları	N %	2 8,3	10 12,2	6 7,1	11 14,1	11 20,8	7 18,9	2 10,0		
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	N %	16 66,7	41 50,0	50 59,5	51 65,4	33 62,3	29 78,4	14 70,0		
Sokak Hayvanları	N %	1 4,2	3 3,7	4 4,8	2 2,6	6 11,1	4 10,8	2 10,0		
Bilgim Yok	N %	4 16,7	5 6,1	2 2,4	2 2,6	3 5,7	2 5,4	1 5,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	7 8,5	3 3,6	3 3,8	3 5,7	0 0,0	1 5,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 43’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=45,39$; $p>0,05$). Her yaş grubu, özellikle “ilk üç seçenekte yaşayan insanların”, sığınmacıların en çok tehdit oluşturduğu unsur olduğunu vurgulamıştır. 56-65 yaş grubu, sığınmacıların “halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar” üzerinde ikincil olarak tehdit oluşturduğunu düşünürken, 46-55 yaş grubu ise “deniz, plajlar ve sahil çevresi” seçeneği üzerinde durmuştur. “Bilgim yok” seçeneğinin, yalnızca

14-18 yaş grubunda %16,7'ye ulaştığı görülmektedir. Bu yaş grubunun, çevresel ve beşeri unsurlara karşı henüz yeterli farkındalık ve bilinç kazanmadığı söylenebilir.

Tablo 44: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Yaş

Kuşada- sı'nda Sığın- macı ve Sal- gın Hastalık İlişkisi Ku- rulabilir mi?		14- 18	19- 25	26- 35	36- 45	46- 55	56- 65	66+	χ^2	p
Evet	N %	5 20,8	38 46,3	35 41,7	46 59,0	24 45,3	16 43,2	11 55,0	46,66	0,000
Hayır	N %	6 25,0	25 30,5	31 36,9	24 30,8	12 22,6	3 8,1	5 25,0		
Bilgim Yok	N %	13 54,2	18 22,0	16 19,0	7 9,0	16 30,2	18 48,6	3 15,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 1,2	2 2,4	1 1,3	1 1,9	0 0,0	1 5,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 44'de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=46,60$; $p<0,05$). Sığınmacılar ile salgın hastalıklar arasında bir ilişki kurulabileceğini düşünenlerin oranı 14-18 yaş arasında %20,8'ken, bu oran 36-45 ve 66+ yaş gruplarında %55-60 civarına kadar çıkmıştır. Öte yandan, soruya “hayır” yanıtı verenlerin oranı da özellikle 26-35 ve 56-65 yaş grupları arasında ciddi bir farklılık göstermektedir. 36-45 yaş aralığında olup soruya “bilgim yok” yanıtı verenlerin oranı %9'da kalırken, 14-18 yaş aralığındakilerin yarısından fazlası “bilgim yok” seçeneğini işaretlemiştir. Özellikle çok genç yaştaki katılımcıların, kendilerini de doğrudan etkileyebilecek ciddi bir konuda bilgi ve fikir sahibi olmadıkları görülmektedir. İlk gençlik dönemindeki bireylerin, eğitim gördükleri kurumlarda, olası salgın hastalıklar konusunda bilgilendirilmeleri ileriki dönemlerde yaşayabilecekleri rahatsızlıklara karşı da faydalı bir önlem olabilecektir.

Tablo 45: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Yaş

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Artırmıştır	N %	11 45,8	42 51,2	48 57,1	40 51,3	32 60,4	23 62,2	9 45,0	43,55	0,009
Azaltmıştır	N %	0 0,0	3 3,7	4 4,8	4 5,1	6 11,3	0 0,0	2 10,0		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	6 25,0	34 41,5	25 29,8	32 41,0	11 20,8	10 27,0	8 40,0		
Bilgim Yok	N %	7 29,2	2 2,4	6 7,1	2 2,6	3 5,7	4 10,8	1 5,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 1,2	1 1,2	0 0,0	1 1,9	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 45’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=43,55$; $p<0,05$). Katılımcıların büyük çoğunluğu sığınmacı sayısındaki artışla birlikte mal ve hizmet fiyatlarının da arttığını belirtmiştir. Öte yandan, sığınmacı sayısı ve mal/hizmet parametreleri arasında bir bağlantı olmadığını belirtenlerin oranı, 14-18 yaş aralığında %25’ken 19-25, 36-45 ve 66+ yaş gruplarında %40’a kadar ulaşmaktadır. Son olarak, diğer yaş gruplarının aksine 14-18 yaş aralığındaki katılımcılar, soruya %29,2 gibi yüksek bir oranda “bilgim yok” yanıtını vermiştir. 14-18 yaş grubunun ekonomik göstergelere karşı fazla ilgili olmayışı, yaşları itibarıyla henüz daha az ciddi konulara ve alanlara yönelmeleriyle açıklanabilir.

Tablo 46: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Yaş

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Çok Fazla	N %	0 0,0	2 2,4	4 4,8	3 3,8	4 7,5	0 0,0	1 5,0	52,57	0,037
Fazla	N %	0 0,0	4 4,9	1 1,2	2 2,6	0 0,0	1 2,7	1 5,0		
Az	N %	1 4,2	4 4,9	1 1,2	1 1,3	1 1,9	0 0,0	0 0,0		
Çok Az	N %	0 0,0	4 4,9	3 3,6	0 0,0	6 11,3	0 0,0	1 5,0		
Hiç	N %	17 70,8	63 76,8	71 84,5	69 88,5	35 66,0	31 83,8	16 80,0		
Bilgim Yok	N %	6 25,0	4 4,9	3 3,6	2 2,6	7 13,2	4 10,8	1 5,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 1,2	1 1,2	1 1,3	0 0,0	1 2,7	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 46'da verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=52,57$; $p<0,05$). Her yaş grubu, en sık olarak “hiç” seçeneğini işaretlemiştir.

Öte yandan, Tablo 40, Tablo 41 ve Tablo 42'de görüldüğü gibi burada da 14-18 yaş grubu sıklıkla -%25 oranında- “bilgim yok” yanıtını vermiştir. Sığınmacıların ekonomik katkısının “çok fazla” olduğunu en sık belirten yaş grubu ise %7,5'le 46-55 yaş grubu olmuştur.

Tablo 47: Sığınmacıların, Niteliksiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Yaş

Kuşadası'ndaki Sığınmacılar, Niteliksiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Evet	N %	14 58,3	61 74,4	72 85,7	66 84,6	37 69,8	17 45,9	11 55,0	54,31	0,000
Hayır	N %	0 0,0	9 11,0	6 7,1	4 5,1	2 3,8	3 8,1	1 5,0		
Bilgim Yok	N %	10 41,7	12 14,6	5 6,0	8 10,3	14 26,4	17 45,9	8 40,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	1 1,2	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 47’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=54,31$; $p<0,05$). “Evet” yanıtını verenlerin oranı 56-65 yaş aralığında %45,9’da kalırken, özellikle 26-45 yaş aralığındaki iki grupta %85’e kadar ulaşmıştır. 56-65 yaş grubu, aynı zamanda yine %45,9 ile en sık “bilgim yok” yanıtı görülen yaş aralığı olmuştur. Bilgim yok yanıtının en sık görüldüğü diğer gruplar ise %40 ile 66+ ve %41,7 ile 14-18’dir. 14-18 yaş grubunun bu oranda bilgin yok yanıtı vermesi, konuya ilişkin ilgi ve bilgi düzeylerinin düşük olmasıyla açıklanabilir. Ancak 56-65 ve 66+ yaş gruplarının da yüksek oranda bilgin yok şikkını işaretlemesi -ankete katılanların çoğunluğunun yerel halktan olduğu da göz önünde bulundurulduğunda- dikkat çekicidir. 56-65 ve 66+ yaş gruplarının çalışma hayatında ve niteliksiz işgücü gerektiren görece daha ağır (inşaat sektörü gibi) işlerde daha az yer almasının, sığınmacıların bu sektörlerdeki etkinliğinin gözlemlenmesine engel olduğu söylenebilir. Öte yandan, 56-65 ve 66+ yaş gruplarına mensup katılımcıların yer aldığı sosyal çevrelerde, sığınmacıların Kuşadası’ndaki çalışma durumlarına ilişkin konuşmaların sıklıkla geçmediği de eklenebilir.

Tablo 48: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Yaş

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Evet	N %	4 16,7	55 67,1	63 75,0	58 74,4	33 62,3	14 37,8	4 20,0	70,70	0,000
Hayır	N %	3 12,5	12 14,6	5 6,0	5 6,4	4 7,5	5 13,5	6 30,0		
Bilgim Yok	N %	17 70,8	14 17,1	15 17,9	14 17,9	16 30,2	18 48,6	10 50,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 1,2	1 1,2	1 1,3	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 48’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=70,70$; $p<0,05$). 19-55 yaş aralığındaki gruplarda “evet” yanıtı verenlerin oranı %62-%75 arasındayken, diğer gruplarda %16,7’ye kadar düşmüştür. 14-18 yaş grubu, bu soruda %70,8 ile en sık “bilgim yok” yanıtının görüldüğü yaş aralığıdır. 46-55 (%30,2), 56-65 (%48,6) ve 66+ (%50) yaş gruplarındaki bilginin yok yanıtının verilme sıklığı da dikkate değerdir. Burada da Tablo 44’te belirtildiği gibi, 14-18 yaş grubundaki katılımcıların, ilgi düzeyleri nedeniyle sığınmacıların kayıt dışı sektörler yaratıp yaratmadığı konusunda bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Ancak 56-65 ve 66+ yaş grubuna mensup bireyler için aynı şeyin geçerli olmadığı düşünülebilir. Burada akla, “sığınmacıların kayıt dışı sektörler oluşturduğu” önermesinin toplumda bir söylence şeklinde dolaştığı, ancak somut olarak -henüz- gözlemlenmediği ihtimali gelmektedir. 56-65 ve 66+ yaş katılımcıların, sığınmacıların kayıt dışı sektörler yarattığı iddiasını çevrelerinden duydukları ve bu yüzden soruya “hayır” yanıtı vermedikleri; ancak bizzat şahit olmadıkları için de “evet” demedikleri tezi öne sürülebilir.

Tablo 49: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Yaş

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Çok fazla	N %	4 16,7	29 35,4	36 42,9	46 59,0	18 34,0	5 13,5	2 10,0	106,56	0,000
Fazla	N %	1 4,2	19 23,2	22 26,2	7 9,0	13 24,5	10 27,0	1 5,0		
Az	N %	0 0,0	2 2,4	6 7,1	5 6,4	2 3,8	1 2,7	4 20,0		
Çok Az	N %	0 0,0	5 6,1	0 0,0	0 0,0	1 1,9	0 0,0	2 10,0		
Hiç	N %	2 8,3	6 7,3	6 7,1	7 9,0	3 5,7	2 5,4	2 10,0		
Bilgim Yok	N %	17 70,8	18 22,0	13 15,5	13 16,7	16 30,2	18 48,6	9 45,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	3 3,7	1 1,2	0 0,0	0 0,0	1 2,7	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 49'da verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=106,50$; $p<0,05$). 36-45 yaş aralığındaki katılımcılar %59 oranında evet yanıtını verirken, 66+ grubunda bu oran %10'a düşmüştür. 56-65 yaş grubu ise %27 ile en sık "fazla" yanıtının verildiği gruptur. 14-18 yaş grubu, bu soruda da %70,8 gibi çok yüksek bir oranda "bilgim yok" yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 50: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Oynadığı Rol ve Yaş

Sığınmacı Göçü, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Kùltürel Zenginlik Ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	N %	0 0,0	2 2,4	3 3,6	2 2,6	6 11,3	1 2,7	1 5,0	31,09	0,151
Kùltürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	N %	21 87,5	68 82,9	65 77,4	59 75,6	41 77,4	27 73,0	15 75,0		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	1 4,2	12 14,6	14 16,7	15 19,2	6 11,3	9 24,3	4 20,0		
Bilgin Yok	N %	2 8,3	0 0,0	1 1,2	2 2,6	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	1 1,2	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 50'de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=31,09$; $p>0,05$). Buna göre, yaş gruplarınca en çok işaretlenen yanıt “kùltürel çatışmalara neden olmuştur” seçeneğidir. 46-55 yaş aralığında ise yalnızca %11'lik bir kesim, sığınmacıların kùltürel zenginlik yarattığını öne sürmüştür.

Tablo 51: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Yaş

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Fazla	N %	0 0,0	9 11,0	5 6,0	4 5,1	7 13,2	2 5,4	5 25,0	47,66	0,003
Az	N %	3 12,5	8 9,8	15 17,9	7 9,0	5 9,4	7 18,9	1 5,0		
Hiç	N %	14 58,3	46 56,1	59 70,2	58 74,4	36 67,9	20 54,1	11 55,0		
Bilgim Yok	N %	7 29,2	14 17,1	5 6,0	6 7,7	5 9,4	8 21,6	3 15,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	5 6,1	0 0,0	3 3,8	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 51’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=47,66$; $p<0,05$). Katılımcıların büyük çoğunluğunun “hiç” seçeneğini işaretlemiş olmasıyla birlikte, 66+ yaş grubu %25 oranında katılımcıların günlük hayat-taki görünürlüğünün ve yerel halkla etkileşiminin fazla olması gerektiğini belirtmiştir. Bu oran, 14-18 yaş grubunda 0’a düşmüştür. Öte yandan 14-18 yaş grubundaki katılımcılar, %29,2 oranında “bilgim yok” şıkkını işaretlemiştir. Yaşça henüz olgun bir döneme erişmeyen bireylerin, toplumun genelini doğrudan ilgilendiren ciddi bir ko-

nuda görüş belirtmekten kaçındığı görülmektedir. Sığınmacılar konusu, bir ölçüde siyaset ve ideolojiyle ilişkilendirilebilecek bir alandır. Türkiye’de yaşayanların siyasi ve ideolojik konularda çoğunlukla bir fikrinin olduğu ve bu görüşün genellikle tüm aileye yayıldığı düşünüldüğünde, 14-18 yaş grubunun %29,2’sinin aile içerisindeki hâkim politik görüşten ziyade bilgin yok yanıtını tercih etmesi, anlamlı bir veridir.

Tablo 52: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Yaş

Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmakta Mıdır?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Evet	N %	13 54,2	41 50,0	53 63,1	57 73,1	29 54,7	19 51,4	8 40,0	29,27	0,045
Hayır	N %	6 25,0	31 37,8	21 25,0	14 17,9	12 22,6	8 21,6	6 30,0		
Bilgin Yok	N %	5 20,8	8 9,8	9 10,7	7 9,0	11 20,8	10 27,0	6 30,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	2 2,4	1 1,2	0 0,0	1 1,9	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 0,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 52’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=29,27$; $p<0,05$). Katılımcıların, 66+ yaş grubu hariç tümü en az %50 oranında yerel halk tarafından sığınmacılara yardım edildiğini belirtmiştir. 66+ yaş grubu, %30 oranında “bilgin yok” seçeneğini işaretlerken, 19-25 yaş grubu ise %37,8 oranında “hayır” yanıtını vermiştir. Özellikle sadaka düşünüldüğünde, sığınmacılara yardım edilip edilmediği sorusu, günlük hayatta kentin her noktasında gözlemlenebilir. Bu sebeple, sırasıyla %27 ve %30 oranında bilgin yok yanıtını veren 56-65 ve 66+ yaş gruplarının, diğer katılımcılara oranla çevrelerinde daha az gözlemde bulundukları anlaşılmaktadır.

Tablo 53: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Yaş

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Olumlu	N %	1 4,2	5 6,1	3 3,6	3 3,8	3 5,7	1 2,7	3 15,0	18,27	0,438
Olumsuz	N %	21 87,5	70 85,4	77 91,7	70 89,7	43 81,1	28 75,7	16 80,0		
Bilgim Yok	N %	1 4,2	5 6,1	3 3,6	3 3,8	5 9,4	5 13,5	0 0,0		
Cevapsız	N %	1 4,2	2 2,4	1 1,2	2 2,6	2 3,8	3 8,1	1 5,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	82 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 53’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=18,27$; $p>0,05$). Katılımcı gruplar, %75-%91 arası gibi yüksek bir oranla sığınmacıların Kuşadası’nda yerleşik hayata geçmesini olumsuz karşılamıştır. 66+ gruptan yalnızca 3 kişinin oluşturduğu %15’lik kesim, bu öneriye olumlu yaklaşımını belirtmiştir.

Tablo 54: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Yaş

Türkiye Genelinde Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Evet	N %	5 20,8	29 34,9	44 52,4	52 66,7	20 37,7	16 43,2	6 30,0	28,63	0,000
Hayır	N %	19 79,2	54 65,1	40 47,6	26 33,3	33 62,3	21 56,8	14 70,0		
TOPLAM	N %	24 100,0	83 100,0	84 100,0	78 100,0	53 100,0	37 100,0	20 100,0		

Tablo 54’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=28,63$; $p<0,05$). Yönergeden en yüksek oranda haberdar olan yaş grubu, %66,7 ile 36-45 olmuştur. En büyük uçurum ise 14-18 yaş grubunda görülmektedir. Bu yaş grubunun %20,8’i yönergeyi bilmekte, %79,2’lik kısmı ise bilmemektedir.

Tablo 55: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Yaş

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?		14-18	19-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66+	χ^2	p
Göçmen	N %	2 25,0	37 64,9	31 47,7	29 47,5	26 81,3	15 71,4	7 53,8	30,97	0,029
Mülteci	N %	5 62,5	21 36,8	21 32,3	28 45,9	10 31,3	9 42,9	5 38,5		
Sığınmacı	N %	2 25,0	11 19,3	12 18,5	8 13,1	4 12,5	0 0,0	4 30,8		
Geçici Korunan	N %	0 0,0	4 7,0	8 12,3	6 9,8	1 3,1	1 4,8	0 0,0		
TOPLAM	N %	8 100,0	57 100,0	65 100,0	61 100,0	32 100,0	21 100,0	13 100,0		

Tablo 55’de verilen yanıtların yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=30,97$; $p<0,05$). 46-55 yaş grubu %81,3 gibi çok yüksek bir oranla göçmen

kavramını bildiğini belirtmiştir. 14-18 yaş grubu ise 62,5 ile en sık olarak mülteci kavramını işaretlemiştir. Öte yandan, geçici korunan kavramını 14-18 ve 66+ yaş gruplarından hiç kimse bilmezken, aynı şekilde 56-65 yaş aralığından hiçbir katılımcı sığınmacı seçeneğini işaretlememiştir.

3.1.4. Eğitim Durumu İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi

Tablo 56: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Eğitim Durumu

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Çok Yoğun	N %	31 36,5	71 40,8	42 46,2	12 54,5	1 9,1	84,51	0,000
Yoğun	N %	31 36,5	79 45,4	36 39,6	9 40,9	4 36,4		
Fark Edilebilir Ölçüde	N %	19 22,4	23 13,2	13 14,3	1 4,5	2 18,2		
Çok Az	N %	0 0,0	1 0,6	0 0,0	0 0,0	2 18,2		
Hiç	N %	4 4,7	0 0,0	0 0,0	0 0,0	2 18,2		
TOPLAM	N %	85 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	11 100,0		

Tablo 56'da verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=84,51$; $p<0,05$). “Çok az” ve “hiç” seçeneğini işaretleyenler arasında, diğer gruplar oransal olarak çok düşükken, eğitimsiz katılımcıların oluşturduğu grup, bu seçenekleri toplam %36,4 oranında işaretlemiştir. Yine diğer gruplar “yoğun” ve “çok yoğun” seçeneklerinde ağırlık gösterirken, eğitimsiz katılımcılar, çok yoğun seçeneğini %9,1 gibi düşük bir oranda tercih etmiştir.

Tablo 57: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Eğitim Durumu

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta Mıdır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	64 78,0	140 80,5	79 86,8	20 90,9	6 66,7	15,35	0,148
Hayır	N %	5 6,1	19 10,9	7 7,7	0 0,0	2 22,2		
Bilgim Yok	N %	10 12,2	14 8,0	4 4,4	1 4,5	1 11,1		
Cevapsız	N %	3 3,7	1 0,6	1 1,1	1 4,5	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 57’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=15,35$; $p>0,05$). Katılımcı grupların tümünün, sığınmacıları Kuşadası’nda bir güvenlik tehdidi olarak algıladığı görülmektedir. Özellikle lisansüstü eğitim seviyesindeki katılımcılar arasında, bu soruya “hayır” yanıtı veren kimse yoktur.

Tablo 58: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Eğitim Durumu

Siz veya Bir Yakınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet (Gündüz)	N %	6 7,3	9 5,2	10 11,0	6 27,3	3 33,3	24,21	0,001
Evet (Gece)	N %	10 12,2	11 6,3	2 2,2	0 0,0	1 11,1		
Hayır	N %	66 80,5	154 88,5	79 86,8	16 72,7	5 55,6		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 58’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=24,21$; $p<0,05$). Eğitimsiz katılımcılar toplam %44 oranında sığınmacılar tarafından saldırıya uğradığını belirtirken, bu soruya hayır diyenlerin

oranı lise grubunda %88,5'e kadar çıkmaktadır. İlk ve orta öğretim ile lise gruplarında, gece saldırıya uğrayanların oranı gündüzle kıyaslandığında daha yüksektir.

Tablo 59: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Eğitim Durumu

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış Mıdır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisansans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	57 69,5	125 71,8	66 72,5	18 81,8	7 77,8	5,92	0,928
Hayır	N %	15 18,3	25 14,4	13 14,3	2 9,1	0 0,0		
Bilgin Yok	N %	10 12,2	20 11,5	11 12,1	2 9,1	2 22,2		
Cevapsız	N %	0 0,0	4 2,3	1 1,1	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 59'da verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=5,92$; $p>0,05$). Her grup -en az %69,5 en fazla %81,8 olmak üzere- Kuşadası'ndaki sığınmacıların, ilçeyi ziyaret eden turist sayısını azalttığını düşünmektedir. Soruya "hayır" yanıtını veren eğitimsiz katılımcı sayısı 0'dır.

Tablo 60: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Eğitim Durumu

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Li-sans	Li-san-süstü	Eğitim-siz	χ^2	p
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	N %	12 14,6	14 8,0	14 15,4	9 40,9	2 22,2	45,20	0,006
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	N %	16 19,5	43 24,7	15 16,5	10 45,5	0 0,0		
Dinlenme Alanları	N %	13 15,9	17 9,8	9 9,9	8 36,4	2 22,2		
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	N %	49 59,8	109 62,6	57 62,6	15 68,2	4 44,4		
Sokak Hayvanları	N %	6 7,3	8 4,6	3 3,3	4 18,2	1 11,1		
Bilgin Yok	N %	6 7,3	7 4,0	3 3,3	0 0,0	3 33,3		
Cevapsız	N %	4 4,9	8 4,6	5 5,5	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 60'da verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=45,20$; $p>0,05$). Katılımcıların oluşturduğu her grup, en sık olarak “ilk üç seçenekte belirtilen alanlarda yaşayan insanlar”ın, sığınmacılar tarafından daha büyük tehdit altında olduğunu belirtmiştir. Öte yandan, “deniz, sahil ve plajlar” seçeneğini işaretleyen lisansüstü grubundaki katılımcı oranı, diğer gruplara oranla bir hayli yüksektir. Eğitimsiz katılımcıların ise %33 oranında “bilgin yok” şıkkını işaretledikleri görülmektedir. %33'lük bu grup, eğitim düzeyleri doğrultusunda, Kuşadası'ndaki çevresel ve/veya insani unsurlar üzerinde meydana gelebilecek tehditler konusunda bilgisiz durumdadır. Çevresel tahribatın -özellikle turizm bölgelerinde- yoğunlaştığı son yıllarda, ekolojik dengenin sürdürülmesi ve bunun yanında insanların da turistik alanlarda korunabilmesi için, eğitimsiz bireylerin de bu konularda bilgilendirilmeleri önem arz etmektedir.

Tablo 61: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Eğitim Durumu

Kuşadası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	35 42,7	81 46,6	43 47,3	11 50,0	5 55,6	11,65	0,474
Hayır	N %	19 23,2	51 29,3	26 28,6	9 40,9	1 11,1		
Bilgim Yok	N %	25 30,5	39 22,4	22 24,2	2 9,1	3 33,3		
Cevapsız	N %	3 3,7	3 1,7	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 61’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=11,65$; $p>0,05$). Katılımcılar, %42-%55 aralığında değişen sıklıklarla sığınmacılar ve salgın hastalık arasında ilişki bulunduğunu düşünmektedir. Lisansüstü eğitim seviyesindeki grup, bu konuda dağılım açısından diğer gruplara göre daha dengeli görünmektedir. Lisansüstü grubundaki katılımcıların; 9’u “hayır”, 11’i “evet” şıkkını işaretlemiştir. Dikkate alınması gereken bir diğer nokta ise lisansüstü grubundaki katılımcılar hariç diğer grupların bilgin yok yanıtını %22,4-%33,3 aralığında vermiş olmalarıdır. Bilgin yok yanıtını veren katılımcıların, sığınmacıların yaratabileceği salgın hastalıklar konusunda eğitim kurumlarında bilgilendirilmedikleri gibi bireysel olarak da ilgisiz oldukları düşünülebilir. Özellikle eğitimsiz katılımcıların, %33 oran düşünüldüğünde, olası bir salgın hastalık tehdidine karşı bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Tablo 62: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Eğitim Durumu

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Li-sans	Li-sansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Artırmıştır	N %	44 53,7	97 55,7	49 53,8	11 50,0	4 44,4	14,82	0,538
Azaltmıştır	N %	4 4,9	7 4,0	4 4,4	2 9,1	2 22,2		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	23 28,0	62 35,6	31 34,1	7 31,8	3 33,3		
Bilgim Yok	N %	10 12,2	7 4,0	6 6,6	2 9,1	0 0,0		
Cevapsız	N %	1 1,2	1 0,6	1 1,1	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 0,0	9 100,0		

Tablo 62’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=14,82$; $p>0,05$). Her grup için, en sık verilen yanıt “evet” olmuştur. Eğitim seviyesi ne olursa olsun katılımcı gruplar, sığınmacıların Kuşadası’nda mal ve hizmet fiyatları yükseldiği tezini yüksek oranda benimsemektedir. En sık görülen ikinci yanıt ise “herhangi bir etkisi olmamıştır” şıkkıdır.

Tablo 63: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Eğitim Durumu

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Çok fazla	N %	4 4,9	4 2,3	2 2,2	2 9,1	2 22,2	60,73	0,000
Fazla	N %	3 3,7	3 1,7	1 1,1	2 9,1	0 0,0		
Az	N %	4 4,9	3 1,7	0 0,0	1 4,5	0 0,0		
Çok Az	N %	3 3,7	7 4,0	4 4,4	0 0,0	0 0,0		
Hiç	N %	56 68,3	147 84,5	80 87,9	15 68,2	4 44,4		
Bilgim Yok	N %	11 13,4	9 5,2	4 4,4	0 0,0	3 33,3		
Cevapsız	N %	1 1,2	1 0,6	0 0,0	2 9,1	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	0 100,0		

Tablo 63’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=60,73$; $p<0,05$). Lisans düzeyinde katılımcılar, %87,9 oranında sığınmacıların Kuşadası’nda yerel halk lehine ekonomik bir etkide bulunmadığını savunmaktadır. Eğitimsiz katılımcıların oluşturduğu grupta bu oran %44,4’e kadar düşmüş; ayrıca, yine eğitimsiz katılımcılar %33,3 oranında en sık “bilgim yok” yanıtını işaretleyen grup olmuştur. Lisansüstü düzeyindeki katılımcılardan hiçbiri “bilgim yok” yanıtını vermemiştir. Eğitimsiz katılımcıların, ekonomik göstergelerdeki değişimden haberdar olmadığı ya da bu değişimi sığınmacıların varlığıyla herhangi bir şekilde ilişkilendirip ilişkilendiremeyeceğini bilmediği söylenebilir.

Tablo 64: Sığınmacıların, Niteliksiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Eğitim Durumu

Kuşadası'ndaki Sığınmacılar, Niteliksiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	41 50,0	138 79,3	76 83,5	18 81,8	5 55,6	55,98	0,000
Hayır	N %	8 9,8	10 5,7	5 5,5	2 9,1	0 0,0		
Bilgim Yok	N %	33 40,2	26 14,9	10 11,0	1 4,5	4 44,4		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	0 0,0	1 4,5	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 64'de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=55,98$; $p<0,05$). Özellikle lise, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılara göre sığınmacılar, Kuşadası'nda niteliksiz işgücü gerektiren işlere yönelmiştir. İlk ve orta öğretim ile eğitimsiz grupları, %40,2 ve %44,4 gibi yüksek oranda bu soruya “bilgim yok” yanıtını verirken, diğer gruplarda bu oran %14,9-%4,5 aralığına kadar düşmüştür. İlk ve orta öğretim düzeyinde eğitim gören katılımcılarla eğitimsiz katılımcıların önceliklerinin ve gözlemlerinin, eğitim seviyesi daha yüksek olan gruplarla farklılık göstermesi kendi içerisinde tutarlı görünmektedir. Eğitim düzeyinin azalmasıyla birlikte sığınmacılar ve işgücü konularındaki ilginin de azaldığı söylenebilir.

Tablo 65: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Eğitim Durumu

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	30 36,6	109 62,6	72 79,1	17 77,3	3 33,3	43,73	0,000
Hayır	N %	13 15,9	19 10,9	4 4,4	1 4,5	3 33,3		
Bilgim Yok	N %	37 45,1	45 25,9	15 16,5	4 18,2	3 33,3		
Cevapsız	N %	2 2,4	1 0,6	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 65’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=43,73$; $p<0,05$). “Evet” yanıtını verenlerin oranı, ilk ve orta öğretim ile eğitimsiz gruplarında %30’larda kalırken, lisans ve lisansüstü gruplarında %80’e yaklaşmıştır. İlk ve orta öğretim grubu, %45 gibi yüksek bir oranda “bilgim yok” seçeneğini işaretlemiştir. Bu oran, eğitimsiz katılımcıların oluşturduğu grupta ise %33,3’ü bulmaktadır. Tablo 61’deki durumda benzer şekilde burada da ilk ve orta öğretim grubu ile eğitimsizlerin işgücü konusundaki ilgi, gözlem ve bilgilerinin, diğer gruplara göre daha düşük seviyelerde olması beklenebilir bir durumdur.

Tablo 66: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri Eğitim Durumu

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Çok fazla	N %	17 20,7	74 42,5	36 39,6	11 50,0	2 22,2	61,39	0,000
Fazla	N %	12 14,6	29 16,7	26 28,6	5 22,7	1 11,1		
Az	N %	2 2,4	6 3,4	9 9,9	2 9,1	1 11,1		
Çok Az	N %	2 2,4	3 1,7	0 0,0	2 9,1	1 11,1		
Hiç	N %	10 12,2	13 7,5	4 4,4	0 0,0	1 11,1		
Bilgim Yok	N %	35 42,7	48 27,6	16 17,6	2 9,1	3 33,3		
Cevapsız	N %	4 4,9	1 0,6	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 66’da verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=61,39$; $p<0,05$). Lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılar, “fazla” ve “çok fazla” seçeneklerini, toplam %72,7 oranında işaretlemiştir. Öte yandan, bu oran ilk ve orta öğretim ile eğitimsiz gruplarında %30'lara kadar düşmektedir. Bu konuda herhangi bir bilgisi olmadığını en sık oranda ifade eden grup %42,7 ile ilk ve orta öğretim grubu olmuştur.

Tablo 67: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Oynadığı Rol ve Eğitim Durumu

Sığınmacı Göçü, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Kùltürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	N %	5 6,1	7 4,0	1 1,1	2 9,1	0 0,0	19,04	0,267
Kùltürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	N %	58 70,7	144 82,8	74 81,3	14 63,6	6 66,7		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	17 20,7	20 11,5	15 16,5	6 27,3	3 33,3		
Bilgim Yok	N %	2 2,4	3 1,7	0 0,0	0 0,0	0 0,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	1 1,1	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 67’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=19,04$; $p>0,05$). Gruplar, çok yüksek oranlarda “kùltürel çatışmalara neden olmuştur” yanıtı üzerinde yoğunlaşmıştır. Dikkat çeken bir diğer nokta ise bu soruda “bilgim yok” veya “cevapsız” seçeneklerini işaretleyen kişilerin oranının her grup için bir hayli düşük olduğudur.

Tablo 68: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Eğitim Durumu

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Fazla	N %	8 9,8	14 8,0	6 6,6	2 9,1	2 22,2	15,35	0,499
Az	N %	11 13,4	16 9,2	14 15,4	5 22,7	0 0,0		
Hiç	N %	46 56,1	119 68,4	61 67,0	12 54,5	6 66,7		
Bilgim Yok	N %	16 19,5	20 11,5	8 8,8	3 13,6	1 11,1		
Cevapsız	N %	1 1,2	5 2,9	2 2,2	0 0,0	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 68’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=15,35$; $p>0,05$). Katılımcılar, eğitim düzeyi fark etmeksizin sığınmacıların günlük hayatta görünür olmamalarının ve yerel halkla etkileşimde bulunmamalarının gerektiği düşünmektedir. “Fazla” ve “az” seçeneklerinin toplamı en fazla olan grup ise %31,8 ile lisansüstü grubu olmuştur. Bu grubun, az dahi olsa sığınmacıların görünür olmalarının ve yerel halkla etkileşimde bulunmalarının altını çizdiği görülmektedir.

Tablo 69: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Eğitim Durumu

Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmakta mıdır?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	40 48,8	105 60,3	58 63,7	11 50,0	6 66,7	12,18	0,431
Hayır	N %	25 30,5	46 26,4	20 22,0	5 22,7	2 22,2		
Bilgim Yok	N %	16 19,5	23 13,2	11 12,1	5 22,7	1 11,1		
Cevapsız	N %	1 1,2	0 0,0	2 2,2	1 4,5	0 0,0		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 69'da verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=12,18$; $p>0,05$). Eğitimsiz katılımcıların oluşturduğu grup, %66,7 oranıyla, sığınmacılara yerel halk tarafından maddi yardımda bulunulduğunu en sık düşünen gruptur. Lisansüstü katılımcılar ise %22,7 ile “bilgim yok” seçeneğini en sık işaretleyen grup olmuştur.

Tablo 70: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Eğitim Durumu

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Olumlu	N %	5 6,1	8 4,6	1 1,1	3 13,6	2 22,2	17,40	0,076
Olumsuz	N %	67 81,7	150 86,2	85 93,4	17 77,3	6 66,7		
Bilgin Yok	N %	7 8,5	10 5,7	4 4,4	1 4,5	0 0,0		
Cevapsız	N %	3 3,7	6 3,4	1 1,1	1 4,5	1 11,1		
TOPLAM	N %	82 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 70’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=17,40$; $p>0,05$). Her grup, sıklığı %77,3 ile %93,4 arasında değişen oranlarda, sığınmacıların Kuşadası’nda yerleşik hayata geçmesine kesin bir şekilde karşı çıkmaktadır. “Olumsuz” yanıtı verenlerin oranı, lisans düzeyindeki katılımcılarda %93,4 gibi çarpıcı bir seviyeye ulaşmıştır. “Olumlu” seçeneğini en sık işaretleyen grup ise -2 kişinin oluşturduğu- %22’lik oranla eğitimsiz katılımcılardır.

Tablo 71: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Eğitim Durumu

Türkiye Geneline Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Evet	N %	18 21,7	82 47,1	54 59,3	15 68,2	3 33,3	31,30	0,000
Hayır	N %	65 78,3	92 52,9	37 40,7	7 31,8	6 66,7		
TOPLAM	N %	83 100,0	174 100,0	91 100,0	22 100,0	9 100,0		

Tablo 71’de verilen yanıtların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=31,30$; $p<0,05$). Lisans ve lisansüstü seviyelerindeki katılımcılar, sırasıyla %59,3 ve %68,2’lik oranlarla sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalandığını en sık bilen gruptur. İlk ve orta öğretim düzeyindeki katılımcılarda ise tam tersine “hayır” seçeneğini işaretleyenlerin oranı %78,3’e kadar çıkmıştır.

Tablo 72: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Eğitim Durumu

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?		İlk ve Orta Öğretim	Lise	Lisans	Lisansüstü	Eğitimsiz	χ^2	p
Göçmen	N %	27 75,0	67 53,6	41 56,2	12 57,1	0 0,0	25,95	0,011
Mülteci	N %	9 25,0	48 38,4	30 41,1	11 52,4	1 50,0		
Sığınmacı	N %	3 8,3	17 13,6	14 19,2	6 28,6	1 50,0		
Geçici Korunan	N %	1 2,8	5 4,0	4 5,5	10 47,6	0 0,0		
TOPLAM	N %	36 100,0	125 100,0	73 100,0	21 100,0	2 100,0		

Tablo 72’de verilen yanıtların eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=25,95$; $p<0,05$). İlk ve orta öğretim seviyesindeki katılımcılar, %75 oranında en sık “göçmen” kavramını bildiklerini belirtmişlerdir. “Mülteci”

ve “geçici korunan” kavramlarını ise lisansüstü grubunu oluşturan katılımcılar, %52,4 ve %47,6 oranında en sık bilenlerdir.

3.1.5. Medeni Durum İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tablo- ların Analizi

Tablo 73: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Medeni Durum

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?		Evli	Bekâr	λ	p
Çok Yoğun	N %	75 44,9	82 38,0	0,015	0,617
Yoğun	N %	69 41,3	90 41,7		
Fark Edilebilir Ölçüde	N %	22 13,2	36 16,7		
Çok Az	N %	1 0,6	2 0,9		
Hiç	N %	0 0,0	6 2,8		
TOPLAM	N %	167 100,0	216 100,0		

Tablo 73’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,015$; $p>0,05$). Hem evli hem bekâr katılımcılar, en sık “çok yoğun” ve “yoğun” yanıtlarını işaretlemişlerdir. İki grup için de “çok az” ve “hiç” diyenlerin oranı çok düşüktür.

Tablo 74: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Medeni Durum

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta Mıdır?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	140 83,8	169 80,1	0,000	1,000
Hayır	N %	11 6,6	22 10,4		
Bilgim Yok	N %	15 9,0	15 7,1		
Cevapsız	N %	1 0,6	5 2,4		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 55,8		

Tablo 74’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Evli ve bekâr katılımcılar, %83,8 ve %80,1 oranında, sığınmacıların Kuşadası’nda güvenlik sorunu yarattığını ifade etmiştir. “Bilgim yok” yanıtını veren kişi sayısı her iki grup için aynı sayıdadır.

Tablo 75: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Medeni Durum

Siz veya Bir Yakınıınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet (Gündüz)	N %	18 10,8	16 7,6	0,009	0,732
Evet (Gece)	N %	9 5,4	15 7,1		
Hayır	N %	140 83,8	180 85,3		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 75’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,009$; $p>0,05$). Hem evli hem bekâr katılımcılar, çok yüksek oranda, sığınmacılar tarafından saldırıya uğramadıklarını belirtmişlerdir. İki grupta da gündüz saldırıya uğrayanların oranı, gece saldırıya uğrayanların oranına göre daha fazladır.

Tablo 76: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Medeni Durum

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış mıdır?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	119 71,3	154 73,0	0,037	0,156
Hayır	N %	18 10,8	7 17,5		
Bilgin Yok	N %	27 16,2	18 8,5		
Cevapsız	N %	3 1,8	2 0,9		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 76'da verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,037$; $p>0,05$). Gruplar, %71,3 ve %73 oranlarında, sığınmacıların varlığının Kuşadası'nda turist sayısını azalttığını düşünmektedir. Bu konuda bilgisi olmadığını ifade eden evli birey oranı (%16,2), bekâr olanlara (%8,5) göre küçük bir farkla daha fazladır.

Tablo 77: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Medeni Durum

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?		Evli	Bekâr	λ	p
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	N %	31 18,6	20 9,5	0,031	0,122
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	N %	35 21,0	49 23,2		
Dinlenme Alanları	N %	23 13,8	26 12,3		
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	N %	111 66,5	123 58,3		
Sokak Hayvanları	N %	12 7,2	10 4,7		
Bilgin Yok	N %	8 4,8	11 5,2		
Cevapsız	N %	5 3,0	12 5,7		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 77’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,031$; $p>0,05$). Evli ve bekâr katılımcılar, “ilk üç seçenekte yaşayan insanlar”ın, diğer unsurlara oranla daha fazla tehdit altında olduğunu düşünmektedir. Öte yandan, “sokak hayvanları” (%7,2)-(%4,7) ve “halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar”ın (%18,6)-(%9,5) tehdit altında olduğunu, evli katılımcılar bekâr olanlara göre daha sık oranda düşünmektedir.

Tablo 78: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Medeni Durum

Kuş adası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	84 50,3	91 43,1	0,000	1,000
Hayır	N %	40 24,0	66 31,3		
Bilgin Yok	N %	40 24,0	51 24,2		
Cevapsız	N %	3 1,8	3 1,2		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 78’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Buna göre, “evet” yanıtı her iki grup için en sık görülen yanıttır. Evli katılımcılar, “hayır” ve “bilgin yok” yanıtlarının ikisinde de eşit olarak dağılmıştır (%24).

Tablo 79: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Medeni Durum

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?		Evli	Bekâr	λ	p
Artırmıştır	N %	91 54,5	114 54,0	0,000	1,000
Azaltmıştır	N %	6 3,6	13 6,2		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	58 34,7	68 32,2		
Bilgin Yok	N %	11 6,6	14 6,6		
Cevapsız	N %	1 0,6	2 0,9		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 79'da verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Gruplar, %54,5 ve %54 ile sığınmacıların Kuşadası'ndaki mal ve hizmet fiyatlarını artırdığını düşünmektedir. "Azaltmıştır" yanıtını veren bekâr katılımcıların oranı ise evli olanlara göre %2,6 gibi küçük bir oranda daha fazladır.

Tablo 80: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Medeni Durum

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?		Evli	Bekâr	λ	p
Çok Fazla	N %	3 1,8	11 5,2	0,000	1,000
Fazla	N %	4 2,4	5 2,4		
Az	N %	2 1,2	6 2,8		
Çok Az	N %	7 4,2	7 3,3		
Hiç	N %	139 83,2	163 77,3		
Bilgin Yok	N %	11 6,6	16 7,6		
Cevapsız	N %	1 0,6	3 1,4		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 80’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). İki grup da Kuşadası’ndaki sığınmacıların yerel halk lehine ekonomik etkide bulunmadığını -çok yüksek bir oranda- düşünmektedir. Bununla birlikte, “çok fazla” yanıtını veren evli katılımcıların oranı %1,8 iken bekâr katılımcıların oranı %5,2’dir.

Tablo 81: Sığınmacıların, Niteliksiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Medeni Durum

Kuşadası’ndaki Sığınmacılar, Niteliksiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	114 68,3	164 77,7	0,041	0,203
Hayır	N %	10 6,0	15 7,1		
Bilgin Yok	N %	42 25,1	32 15,2		
Cevapsız	N %	1 0,6	0 0,0		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 81’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,041$; $p>0,05$). “Evet” yanıtını, evli katılımcıların %68,3’ü, bekâr katılımcıların ise %77,7’si işaretlemiştir. “Bilgin yok” yanıtında ise evli katılımcılar bekârlara oranla %10 ‘a yakın daha fazla dağılım göstermiştir. Bekâr katılımcıların, geçimlerini sağlamakla yükümlü bulunduğu kişi sayısı evli olanlara göre -genel olarak – daha az olacağından, niteliksiz işgücü gerektiren -bu doğrultuda daha az gelir getiren- sektörlerle daha fazla yönelebileceği, bu yüzden bu alanlardaki sığınmacı varlığını daha iyi gözlemleyebileceği öne sürülebilir.

Tablo 82: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Medeni Durum

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	97 58,1	134 63,5	0,013	0,695
Hayır	N %	16 9,6	24 11,4		
Bilgim Yok	N %	54 32,3	50 23,7		
Cevapsız	N %	0 0,0	3 1,4		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 82’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,013$; $p>0,05$). Katılımcı grupların her ikisi de yüksek oranda “evet” yanıtını vermişlerdir. “Bilgim yok” yanıtını işaretleyen evli katılımcı oranının ise bekâr gruplara %9 civarında daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 83: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Medeni Durum

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?		Evli	Bekâr	λ	p
Çok Fazla	N %	57 34,1	83 39,3	0,007	0,756
Fazla	N %	37 22,2	36 17,1		
Az	N %	11 6,6	9 4,3		
Çok Az	N %	1 0,6	7 3,3		
Hiç	N %	12 7,2	16 7,6		
Bilgim Yok	N %	49 29,3	55 26,1		
Cevapsız	N %	0 0,0	5 2,4		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 83’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,007$; $p>0,05$). Evli katılımcılar “çok fazla” ve “fazla” seçeneklerini toplam %56,3 oranında işaretlerken, bu oran, bekâr katılımcılarda %56,4’dür. Tablo 78 ve Tablo 79’da olduğu gibi, bu soruda da “bilgim yok” yanıtını veren evli katılımcıların oranı, bekârlara göre -%3,2- küçük bir farkla daha fazladır.

Tablo 84: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası’ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol ve Medeni Durum

Sığınmacı Göçü, Kuşadası’ndaki Farklı Kültürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?		Evli	Bekâr	λ	p
Kültürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	N %	7 4,2	8 3,8	0,016	0,611
Kültürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	N %	126 75,4	170 80,6		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	32 19,2	29 13,7		
Bilgim Yok	N %	1 0,6	4 1,9		
Cevapsız	N %	1 0,6	0 0,0		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 84’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,016$; $p>0,05$). Evli ve bekâr katılımcıların oluşturduğu grupların her ikisi de çok yüksek oranda “kültürel çatışmalara neden olmuştur” seçeneğini işaretlemiştir. Aynı şekilde, her iki grubun diğer seçeneklere verdiği yanıtlar da birbirine çok yakın oranlardadır.

Tablo 85: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Medeni Durum

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?		Evli	Bekâr	λ	p
Fazla	N %	15 9,0	17 8,1	0,000	1,000
Az	N %	18 10,8	28 13,3		
Hiç	N %	112 67,1	132 62,6		
Bilgim Yok	N %	21 12,6	27 12,6		
Cevapsız	N %	1 0,6	7 3,3		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 85’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Evli katılımcıların, bekârlara göre %5’e yakın bir oranda sığınmacıların günlük hayattaki görünürlüğüne ve yerel halkla etkileşimine daha katı bir şekilde karşı olduğu görülmektedir.

Tablo 86: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Medeni Durum

Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmakta Mıdır?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	100 59,9	120 56,9	0,012	0,593
Hayır	N %	37 22,2	61 28,9		
Bilgim Yok	N %	30 18,0	26 12,3		
Cevapsız	N %	0 0,0	4 1,9		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 86’da verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,012$; $p>0,05$). Bununla birlikte, evli katılımcıların hem sayısal hem de oransal olarak, “bilgim yok” yanıtını -küçük bir farkla- bekârlara göre daha sık işaretledikleri görülmektedir.

Tablo 87: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Medeni Durum

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		Evli	Bekâr	λ	p
Olumlu	N %	8 4,8	11 5,2	0,000	1,000
Olumsuz	N %	146 87,4	179 84,8		
Bilgim Yok	N %	9 5,4	13 6,2		
Cevapsız	N %	4 2,4	8 3,8		
TOPLAM	N %	167 100,0	211 100,0		

Tablo 87’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,000$; $p>0,05$). Her iki grup da sığınmacıların yerleşik hayata geçmesini istememekle birlikte, “olumsuz” yanıtı verenler, evli bireylerde bekârlara göre %2,6 daha sık görülmektedir.

Tablo 88: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Medeni Durum

Türkiye Geneline Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?		Evli	Bekâr	λ	p
Evet	N %	89 53,3	83 39,2	0,050	0,454
Hayır	N %	78 46,7	129 60,8		
TOPLAM	N %	167 100,0	212 100,0		

Tablo 88’de verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,050$; $p>0,05$). Bununla birlikte, yönergeden haberdar olduğunu belirten evli katılımcıların oranının, bekârlara göre %14,1 daha fazla olduğu da eklenmelidir.

Tablo 89: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Medeni Durum

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?		Evli	Bekâr	λ	p
Göçmen	N %	69 57,5	78 56,9	0,13	0,512
Mülteci	N %	47 39,2	52 38,0		
Sığınmacı	N %	20 16,7	21 15,3		
Geçici Korunan	N %	6 5,0	14 10,2		
TOPLAM	N %	120 100,0	137 100,0		

Tablo 89’da verilen yanıtların medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\lambda=0,13$; $p>0,05$). Hem evli hem de bekâr katılımcılar, sırasıyla en çok “göçmen”, “mülteci”, “sığınmacı” ve “geçici korunan” kavramlarını bilmektedir. En büyük fark, geçici korunan kavramında ortaya çıkmıştır. Bu kavramı bilen bekâr katılımcıların oranı, evlilere göre %5 daha fazladır.

3.1.6. Statü İçin Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırmalı Tabloların Analizi

Tablo 90: 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı ve Statü

2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Çok Yoğun	N %	5 55,6	117 45,3	35 30,2	12,23	0,094
Yoğun	N %	4 44,4	99 38,4	56 48,3		
Fark Edilebilir Ölçüde	N %	0 0,0	36 14,0	22 19,0		
Çok Az	N %	0 0,0	1 0,4	2 1,7		
Hiç	N %	0 0,0	5 1,9	1 0,9		
TOPLAM	N %	9 100,0	258 100,0	116 100,0		

Tablo 90’da verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=12,23$; $p>0,05$). Yalnızca, ziyaretçiler grubunu oluşturan katılımcıların “yoğun” seçeneğini, diğer grupların aksine “çok yoğun”dan daha sık işaretlediği görülmektedir. Genel anlamda, hem ziyaretçilerin hem idarecilerin hem de yerel halkın Kuşadası’ndaki sığınmacı sayısını fazla olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 91: Sığınmacılar - Güvenlik Sorunları ve Statü

Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta mıdır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet	N %	9 100,0	211 83,4	89 76,7	12,13	0,041
Hayır	N %	0 0,0	23 9,1	10 8,6		
Bilgin Yok	N %	0 0,0	13 5,1	17 14,7		
Cevapsız	N %	0 0,0	6 2,4	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 91’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=12,13$; $p<0,05$). Ankete katılan idarecilerin tamamı, sığınmacıların Kuşadası’nda güvenlik sorunları yarattığını belirtmiştir (%100). Ziyaretçilerin oluşturduğu grupta ise bu sayı %76,4’e düşmüştür. “Bilgin yok” seçeneğini ise %14,7 ile en sık işaretleyen grubun ziyaretçiler olduğu görülmektedir.

Tablo 92: Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğrama Durumu ve Statü

Siz veya Bir Yakınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet (Gündüz)	N %	1 11,1	19 7,5	14 12,1	4,12	0,329
Evet (Gece)	N %	1 11,1	18 7,1	5 4,3		
Hayır	N %	7 77,8	216 85,4	97 83,6		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 92’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=4,12$; $p>0,05$). Oransal olarak, sığınmacılar tarafından saldırıya uğradığını en az sıklıkla belirten grup %85,4 ile yerel halktır. Ziyaretçilerde ise bu oranın %83,4’e ulaştığı görülmektedir.

Tablo 93: Sığınmacı Göçünün Kuşadası'na Gelen Turist Sayısına Etkileri ve Statü

Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmış Mıdır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet	N %	6 66,7	180 71,1	87 75,0	18,77	0,003
Hayır	N %	1 11,1	46 18,2	8 6,9		
Bilgi Yok	N %	1 11,1	23 9,1	21 18,1		
Cevapsız	N %	1 11,1	4 1,6	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 93’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=18,77$; $p<0,05$). “Hayır” seçeneğini işaretleyen ziyaretçi oranı %6,9’da kalırken, yerel halktan 46 kişi yani %18,2’lik kesim, sığınmacıların turist sayısını azaltmadığını belirtmektedir. Bu farklılığın ardında, yerel halkın, Kuşadası turizmine dair daha fazla bilgi sahibi olması ve daha fazla gözlemleme imkânlarının bulunması yatmaktadır.

Tablo 94: Sığınmacıların Sayısındaki Artış ile Kuşadası'nda Oluşan Tehditler ve Statü

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Halka Açık Park, Bahçe, Dağlık ve Tepelik Alanlar	N %	3 33,3	21 8,3	27 23,3	34,30	0,001
Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi	N %	6 66,7	37 14,6	41 15,3		
Dinlenme Alanları	N %	1 11,1	26 10,3	22 19,0		
İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar	N %	3 33,3	150 59,3	81 69,8		
Sokak Hayvanları	N %	1 11,1	9 3,6	12 10,3		
Bilgim Yok	N %	0 0,0	10 4,0	9 47,4		
Cevapsız	N %	0 0,0	13 5,1	4 3,4		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 94'de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=34,30$; $p<0,05$). Ankete katılan idarecilerin %66'sı, "deniz, plajlar ve sahil çevresi"nin diğer unsurlara göre daha fazla tehdit altında olduğunu belirtmiştir. Öte yandan, ziyaretçiler ve yerel halk, sırasıyla %69,8 ve %59,3 ile ilk sıraya "ilk üç seçenekte belirtilen alanlarda yaşayan insanlar" seçeneğini koymuştur. Yerel halkın ikinci seçimi "deniz, plajlar ve sahil çevresi" olurken, ziyaretçiler ve idareciler en çok tehdit altındaki ikinci unsur olarak "halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar"ı görmektedir. Ziyaretçilerin ise %47,4 oranında "bilgim yok" yanıtını işaretlemesi dikkate değerdir. Bu durum, Kuşadası'nı ziyaret eden kişilerin -en azından bir kısmının- önceliklerinin yalnızca eğlence, dinlenmek ve burada vakit geçirmek olduğunu ortaya koymaktadır. Yalnızca Kuşadası özelinde değil Türkiye genelinde ziyaretçilerin gidip gördükleri yerlerin çevresel ve insani değerleri ile ilgili bilgi edinmeleri ve bu konuda farkındalık kazanmaları sağlanmalıdır.

Tablo 95: Sığınmacılar - Salgın Hastalık İlişkisi ve Statü

Kuşadası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?		İdareci (Kamu Sek-törü)	Yerel Halk	Ziya-retçi	χ^2	p
Evet	N %	1 11,1	127 50,2	47 40,5	59,18	0,000
Hayır	N %	5 55,6	87 34,4	14 12,1		
Bilgim Yok	N %	2 22,2	35 13,8	54 46,6		
Cevapsız	N %	1 11,1	4 1,6	1 0,9		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 95’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=59,18$; $p<0,05$). Yerel halk %50,2 ziyaretçiler ise %40,5 oranında “evet” yanıtını verirken, idareciler %55,6 oranında “hayır” şıkkını işaretlemiştir. Konu hakkında daha somut bilgi sahibi olması beklenen idarecilerin, resmi bir veriyle bu yanıt verdiği düşünülebilir. Öte yandan, ziyaretçiler %46,6 gibi yüksek bir oranda bu soruya “bilgim yok” yanıtı vermişlerdir. Özellikle sığınmacıların göç etmediği bölgelerden gelen ziyaretçilerin, meydana gelebilecek salgın hastalıklar konusunda daha önceden herhangi bir araştırmada bulunmadığı düşünülebilir.

Tablo 96: Sığınmacı Sayısındaki Artışın Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarına Etkisi ve Statü

Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fi- yatlarını Nasıl Etkilemiştir?		İdareci (Kamu Sek- törü)	Yerel Halk	Ziya- retçi	χ^2	p
Artırmıştır	N %	6 66,7	135 53,4	64 55,2	20,52	0,005
Azaltmıştır	N %	1 11,1	9 3,6	9 7,8		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	2 22,2	97 38,3	27 23,3		
Bilgim Yok	N %	0 0,0	10 4,0	15 12,9		
Cevapsız	N %	0 0,0	2 0,8	1 0,9		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 96'da verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=20,52$; $p<0,05$). Üç grup da sığınmacıların Kuşadası'nda mal ve hizmet fiyatlarını artırdığı tezini yüksek oranda savunmaktadır. Bununla birlikte, yerel mal ve hizmet fiyatlarındaki değişimi daha iyi takip etmesi beklenebilecek olan yerel halk, %38,3 oranında “herhangi bir etkisi olmamıştır” seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruda da “bilgim yok” şikkını en sık işaretleyen grup, %12,9'la ziyaretçiler olmuştur.

Tablo 97: Sığınmacı Artışının, Yerelde Ekonomik Etkisi ve Statü

Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Çok Fazla	N %	0 0,0	7 2,8	7 6,0	18,89	0,059
Fazla	N %	1 11,1	7 2,8	1 0,9		
Az	N %	0 0,0	6 2,4	2 1,7		
Çok Az	N %	0 0,0	8 3,2	6 5,2		
Hiç	N %	7 77,8	210 83,0	85 73,3		
Bilgin Yok	N %	0 0,0	13 5,1	14 12,1		
Cevapsız	N %	1 11,1	2 0,8	1 0,9		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 97’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=18,89$; $p>0,05$). “Hiç” seçeneği, her grup için en çok işaretlenen seçenektir. “Çok az”, “az”, “fazla” ve “çok fazla” seçenekleri, yerel halk ve ziyaretçiler tarafından çok düşük sıklıklarda tercih edilmiştir. İdareciler arasında ise yalnızca 1 kişi fazla seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 98: Sığınmacıların, Nitelsiz İşgücü Piyasasındaki Yeri ve Statü

Kuşadası'ndaki Sığınmacılar, Nitelsiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet	N %	7 77,8	211 83,4	60 51,7	59,58	0,000
Hayır	N %	1 11,1	19 7,5	5 4,3		
Bilgin Yok	N %	1 11,1	23 9,1	50 43,1		
Cevapsız	N %	0 0,0	0 0,0	1 0,9		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 98’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=59,58$; $p<0,05$). Yerel halkın %83,4’e varan büyük çoğunluğu, sığınmacıların niteliksiz işgücüne yöneldiğini ifade etmiştir. Öte yandan, ziyaretçilerin %43,1’i “bilgim yok” yanıtını seçmiştir. Kuşadası’na gelen ziyaretçilerin temel motivasyonlarının genellikle tatil yapmak ve dinlenmek olduğu düşünüldüğünde, bu durum doğal görünmektedir.

Tablo 99: Sığınmacılar - Kayıt Dışı Sektör ve Statü

Sığınmacılar, Kuşadası’nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet	N %	6 66,7	176 69,6	49 42,2	38,93	0,000
Hayır	N %	1 11,1	29 11,5	10 8,6		
Bilgim Yok	N %	2 22,2	45 17,8	57 49,1		
Cevapsız	N %	0 0,0	3 1,2	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 99’da verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=38,93$; $p<0,05$). İdareciler ve yerel halka mensup katılımcılar, %66,7 ve %69,6 oranlarında, sığınmacıların kayıt dışı sektörler yarattığını belirtmiştir. Ziyaretçiler için ise bu oran %42,2’de kalmakla birlikte; bu grup, diğer birçok soruda olduğu gibi sık olarak -%49,1- “bilgim yok” yanıtını vermiştir.

Tablo 100: Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Etkileri ve Statü

Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Çok Fazla	N %	4 44,4	114 45,1	22 19,0	61,55	0,000
Fazla	N %	1 11,1	50 19,8	22 19,0		
Az	N %	2 22,2	12 4,7	6 5,2		
Çok Az	N %	0 0,0	4 1,6	4 3,4		
Hiç	N %	0 0,0	23 9,1	5 4,3		
Bilgim Yok	N %	1 11,1	46 18,2	57 49,1		
Cevapsız	N %	1 11,1	4 1,6	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 100’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=61,55$; $p<0,05$). İdareciler ve yerel halk, sığınmacıların kayıt dışı sektördeki ağırlığını fazla bulmaktadır. Ziyaretçilerde ise bu oran %19’da kalmıştır. Yerel halkın %18,2’si bu soruya “bilgim yok” yanıtını vermiştir. Konuyla ilgili bilgi sahibi olmadığını en fazla belirten grup ise %49,1 ile ziyaretçilerdir.

Tablo 101: Sığınmacı Göçünün, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Oynadığı Rol ve Statü

Sığınmacı Göçü, Kuşadası'ndaki Farklı Kültürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Kültürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (Pozitif Etki)	N %	2 22,2	6 2,4	7 6,0	16,44	0,031
Kültürel Çatışmalara Neden Olmuştur (Negatif Etki)	N %	4 44,4	202 79,8	90 77,6		
Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır	N %	3 33,3	39 15,4	19 16,4		
Bilgim Yok	N %	0 0,0	5 2,0	0 0,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	1 0,4	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 101'de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=16,44$; $p<0,05$). Yerel halk ve ziyaretçiler, %79,8 ve %77,6 gibi yüksek oranlarda sığınmacıların kültürel çatışmalara neden olduğunu düşünmektedir. İdarecilerde ise bu oran %44'de kalmıştır. Öte yandan, idarecilerin yoğunlaştığı diğer bir seçenek %33,3 ile “herhangi bir etkisi olmamıştır” yanıtıdır.

Tablo 102: Yerelde Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü, Yerel Halkla Etkileşimi ve Statü

Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziya-retçi	χ^2	p
Fazla	N %	1 11,1	16 6,3	15 12,9	14,87	0,038
Az	N %	2 22,2	29 11,5	15 12,9		
Hiç	N %	4 44,4	172 68,0	68 58,6		
Bilgin Yok	N %	1 11,1	29 11,5	18 15,5		
Cevapsız	N %	1 11,1	7 2,8	0 0,0		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 102’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=14,87$; $p<0,05$). Sığınmacıların az veya fazla olmak üzere herhangi bir şekilde yerel halkla etkileşimde olmasını ve günlük hayatta görünmelerini isteyen idarecilerin oranı %33,3’ü bulmaktadır. Bu oran, yerel halkta %17,8’de kalmıştır. Yerel halk, %68 oranında en sık “hiç” yanıtını vermiştir.

Tablo 103: Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Maddi Destekleri ve Statü

Kuşadası’nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmaktadır mı?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziya-retçi	χ^2	p
Evet	N %	7 77,8	160 63,2	53 45,7	39,32	0,000
Hayır	N %	0 0,0	73 28,9	25 21,6		
Bilgin Yok	N %	2 22,2	18 7,1	36 31,0		
Cevapsız	N %	0 0,0	2 0,8	2 1,7		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 103’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=39,32$; $p<0,05$). İdareciler ve yerel halk, %77,8 ve %63,2 gibi çok yüksek bir oranda “evet” yanıtını vermiştir. Ziyaretçilerde ise bu oran %45,7’dir. Ziyaretçilerin %31’i ise “bilgim yok” şıkkını seçmiştir. “Hayır” yanıtını en sık veren grup ise %28,9 ile yerel halk olmuştur. Özetle, yerel halkın 5’te 3’e yakın bir kesimi, sığınmacılara maddi destek sağlandığını düşünmektedir. Bu oran, varsayımın geçerliliğini göstermesi bakımından yüksek olarak kabul edilebilir.

Tablo 104: Yerel Halk Açısından Sığınmacıların Yerleşik Hayata Geçiş ve Statü

Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Olumlu	N %	0 0,0	9 3,6	10 8,6	12,32	0,058
Olumsuz	N %	7 77,8	226 89,3	92 79,3		
Bilgim Yok	N %	1 11,1	10 4,0	11 9,5		
Cevapsız	N %	1 11,1	8 3,2	3 2,6		
TOPLAM	N %	9 100,0	253 100,0	116 100,0		

Tablo 104’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($\chi^2=12,32$; $p>0,05$). Katılımcı grupların üçü de sığınmacıların Kuşadası’nda yerleşik hayata geçmeleri önerisini ciddi bir oranda reddetmektedir. Olumlu karşılayan kişilerin oranıysa %8,6 ile en sık ziyaretçilerde görülmektedir. Daha önceki sorulara verdikleri yanıtlarda sığınmacıların Kuşadası’nda ekonomik, turistik, sosyal negatif etkiler yarattığını ortaya koyan yerel halkın %90’a yakın “hayır” yanıtı vermesi, varsayımların tutarlılığı açısından beklenen bir durumdur.

Tablo 105: Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlanması ve Statü

Türkiye Geneline Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Evet	N %	7 77,8	119 46,9	46 39,7	5,41	0,041
Hayır	N %	2 22,2	135 53,1	70 60,3		
TOPLAM	N %	9 100,0	254 100,0	116 100,0		

Tablo 105’de verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=5,41$; $p<0,05$). İdareciler, bahsedilen yönergeden en sık haberdar olan gruptur (%77,8). Yerel halkta ve ziyaretçilerde bu oran %46,9 ve %39,7’ye düşmüştür. Özellikle ziyaretçilerin yönerge hakkında bilgilendirilmelerinin gerekliliği düşünülünce, bu sorunun hazırlanmasının yerinde olduğu söylenebilir.

Tablo 106: Göçe İlişkin Kavram Bilgisi Tespiti ve Statü

Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?		İdareci (Kamu Sektörü)	Yerel Halk	Ziyaretçi	χ^2	p
Göçmen	N %	4 44,4	91 50,0	52 78,8	18,18	0,002
Mülteci	N %	4 44,4	72 39,6	23 34,8		
Sığınmacı	N %	2 22,2	22 12,1	17 25,8		
Geçici Korunan	N %	1 11,1	12 6,6	7 10,6		
TOPLAM	N %	9 100,0	182 100,0	66 100,0		

Tablo 106’da verilen yanıtların statüye göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2=18,18$; $p<0,05$). Ziyaretçiler %78,8 ile en sık “göçmen” kavramından haberdardır. Yerel halk için bu rakam %50, idareciler için ise %44,4’dür. Sığınmacılar konusuyla en fazla ilgilenmesi beklenen yerel halk ve idarecilerin en az bildiği kavramlar ise sığınmacı ve geçici korunan kavramlarıdır.

3.2. MÜLAKAT DEĞERLENDİRMELERİ

Sığınma arayanların Kuşadası'nda yarattığı etkilerin ortaya somut bir biçimde konulabilmesi açısından, yapılan anketlere ek olarak; üç ayrı gruptan oluşan mülakat soruları hazırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı için hazırlanan ilk grupta 2, Kuşadası Belediyesi'ne sorulmak üzere hazırlanan ikinci grupta ise 7 soru bulunmaktadır. Son olarak ise Aydın İl Emniyet Müdürlüğü için hazırlanan mülakat formunda, Kuşadası'ndaki sığınma arayanlara ilişkin bazı veriler talep edilmiştir. İstenen bilgilerin tümü 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında ilgili kurumlara sunulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na, şu sorular gönderilmiştir: 1) 2011 yılından günümüze, Kuşadası Devlet Hastanesinde kaç sığınmacı/geçici korunan tedavi olmuştur?

2) 2011 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde Kuşadası'nda, sığınmacılardan/geçici korunanlardan kaynaklanan, salgın hastalık tehlikesi veya ihbarı kaydedilmiş midir?

Sağlık Bakanlığı, sorulan sorulara şu yanıtları vermiştir: 1) 2011 yılından günümüze, Kuşadası Devlet Hastanesinde tedavi olan sığınmacı/geçici hasta sayısı: 12.717

2) 2011 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde Kuşadası'nda, sığınmacılardan/geçici korunanlardan kaynaklanan, salgın hastalık tehlikesi veya ihbarı kaydedilmemiştir.

2011 yılından 2018'e kadar geçen sürede, yılda ortalama 1800 civarı sığınma arayan/geçici korunanın Kuşadası Devlet Hastanesi'nde tedavi olduğu görülmektedir. Bu ise günde ortalama 5 hastaya tekabül etmektedir. Öte yandan, sığınma arayan/geçici korunan kaynaklı herhangi bir salgın hastalığın yaşanmaması, ilçe halkının sağlığı açısından olumlu bir bilgidir. Sığınmacıların ve geçici korunanların, Kuşadası'nda yaşayan/bulunanların sağlığı açısından herhangi bir tehdit oluşturmadığı öne sürülebilir.

Aydın İl Emniyet Müdürlüğü'ne, şu sorular sorulmuştur: 1) 2011-2018 yılları arası Kuşadası'ndaki; vatandaş, yabancı, sığınmacı/geçici korunan grupların ayrı ayrı suç istatistiklerine ihtiyacım bulunmaktadır.

Aydın İl Emniyet Müdürlüğü'nden, soruya yanıt alınamamıştır.

Kuşadası Belediyesi'ne sorulmak üzere hazırlanan mülakat formu, Belediye'nin talebi üzerine internet üzerinden yöneltilmiş olup, sorulan sorulara yanıt alınamamıştır. Daha sonra tekrar BİMER üzerinden Kuşadası Belediyesi'ne gönderilen bu mülakat formu, BİMER tarafından Kuşadası İlçe Emniyet Müdürlüğü, Kuşadası İlçe Jandarma Komutanlığı, Kuşadası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı ve Zabıta Müdürlüğü'ne yönlendirilmiş, bu kurumlar ilgileri bulunan bazı sorulara yanıtlar vermiştir. Bu kurumlara yöneltilen sorular, şu şekildedir: 1) Güvenlikle ilgili konularda, Kuşadası yerel halkına, sms vb. yöntemler aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta mıdır? Özellikle Kuşadası'nda bulunan sığınmacılar dikkate alınarak, yerel halk için korumacı yaklaşımlarda bulunulmakta mıdır? Sığınmacı gruplara yönelik korumacı yaklaşımlarda bulunulmakta mıdır?

2) 2011 yılından günümüze, Kuşadası'ndaki sığınmacı sayısında görülen artış; halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar; deniz, plajlar ve sahil çevresi; dinlenme alanları; bu alanlarda yaşayan insanlar; sokak hayvanları veya diğer unsurlar üzerinde herhangi bir tehdit oluşturmuş mudur? Yoksa bu konuda herhangi bir tehdit oluşmamış mıdır?

3) 2011 yılından günümüze, Kuşadası'nda bulunan sığınmacılarla ilgili olarak, salgın hastalık ihbarında bulunulmuş mudur?

4) Sığınmacıların varlığı; Kuşadası'nda hangi hizmetleri etkilemiştir? Mal ve hizmet fiyatları, niteliksiz işgücü gerektiren işler, kayıt dışı sektörler ve bunlara benzer konularda sığınmacıların ne gibi etkileri olmuştur?

5) Kuşadası'nda yerel halk ve sığınmacıların sosyo-kültürel bağlamda kaynaştırılması adına herhangi bir politika uygulanmakta mıdır? Buna yönelik aktiviteler yapılmakta mıdır?

6) Kuşadası'nda bulunan sığınmacılara, belediye tarafından maddi destek sağlanmakta mıdır?

7) Sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanması, Kuşadası yerel halkında -bu konu özelinde- rekabet duygusu yaratmakta mıdır?

Kuşadası İlçe Emniyet Müdürlüğü, şu yanıtları vermiştir: 1) Basın aracılığı ile valilik ve basın halkla ilişkiler bilgi vermektedir.

2) Son Yıllarda Aydın bölgesinde özellikle ilçemizde sayı azalmıştır.

3) Konu ile ilgili İlçe Sağlık Müdürlüğünden detaylı bilgi alabilirsiniz.

4, 5, 6, 7 Emniyet Müdürlüğümüzü ilgilendirmemektedir.

Kuşadası İlçe Jandarma Komutanlığı, şu yanıtları vermiştir: 1-Güvenlik ile ilgili konularda kolluk kuvveti olarak Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan tüm mahallelerde yerel halkına sms. vb. yöntemler aracılığı ile bilgilendirmeler yapılmamaktadır. Yerel halk ve sığınmacı gruplara yönelik korumacı yaklaşımlarda bulunulmaktadır.

2- 2011 yılından günümüze Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan mahallelerde sığınmacı sayısında görülen artış ile halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar, plajlar ve sahil çevreleri, dinlenme alanları ve bu alanlarda yaşayan insanlar, sokak hayvanları ve diğer unsurlar üzerinde herhangi bir tehdit oluşturmamaktadır.

3- 2011 yılından günümüze Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan mahallelerde sığınmacılar ile ilgili olarak komutanlığımıza herhangi bir salgın hastalık ihbarında bulunulmamıştır. Konu ile ilgili Kuşadası İlçe Sağlık Müdürlüğünden ayrıca cevap alınabilecektir.

4- Sığınmacıların varlığı Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan mahallelerde herhangi bir hizmeti etkilememektedir. Mal ve hizmet fiyatları niteliksiz iş gücü gerektiren işler, kayıt dışı sektörler ve bunlara benzer konularda sığınmacıların herhangi bir etkisi olmamıştır.

5- Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan mahallelerde bulunan yerel halk ve sığınmacıların sosyo-kültürel bağlamda kaynaştırılması adına herhangi bir politika uygulanıp uygulanmadığı, bu yönde aktiviteler yapılıp yapılmadığı hususları Aydın İl Göç İdaresi Müdürlüğüne sorulması durumunda cevap alınacaktır.

6- Kuşadası sorumluluk sahamızda bulunan mahallelerdeki sığınmacılara maddi destek yapılıp yapılmadığı hususları ile ilgili işlemler o bölgenin Belediye, Kaymakamlık ve Sosyal Yardımlaşma Hizmetleri tarafından yürütüldüğü ve bu makamlara sorulması durumunda cevap alınabilecektir.

7- Sığınmacıların sağlık hizmetlerinden yararlanması Kuşadası yerel halkında rekabet duygusu yaratıp yaratmadığı hususu bölge halkınca yapılacak anketler ile cevap alınabilecektir.

Kuşadası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı, şu yanıtı vermiştir: İlçemiz sınırları içerisinde yerleşik düzene geçmiş olan sığınmacılara imkânlar

çerçevesinde ayni ve nakdi yardımlar yapılarak sosyal yaşama entegrasyonu hedeflenmiştir. İlçemizde yerleşik olarak 21 Suriyeli aile bulunmaktadır. Söz konusu aileler belediyemize başvurmaları halinde gerekli araştırma ve inceleme neticesinde ihtiyaç sahibi olmaları durumunda ayni veya nakdi yardım yapılmaktadır.

Kuşadası Zabıta Müdürlüğü şu yanıtı vermiştir: Müdürlüğüm ekiplerince ilçemizde izinsiz seyyar satıcılık yapan ve halkımızı rahatsız ederek dilencilik yapan sığınmacılara 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'na istinaden, gerekli yasal işlemler uygulanmaktadır.

Alınan yanıtlardan, Kuşadası'nda güvenlik ile ilgili konularda Aydın valiliğinin bilgilendirme yaptığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, yanıtlar içerisinde yer almasa da, Kuşadası Belediyesi'nin de halk güvenliğini ilgilendiren -özellikle doğal afetlerle ilgili- konularda, vatandaşlara bilgilendirici kısa mesajlar yolladığı gözlemlenmiştir. Ayrıca alınan yanıtlar, Kuşadası'ndaki yerel halkın sığınmacılara karşı çeşitli yönlerden korunmasına ilişkin adımlar atıldığını göstermektedir. Diğer bir konu, sığınma arayanlarla geçici korunanların halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar, plajlar ve sahil çevreleri, dinlenme alanları ve bu alanlarda yaşayan insanlar, sokak hayvanları ve diğer unsurlar üzerinde herhangi bir tehdit oluşturmadığıdır. Bilgi alınan kurumlardaki genel kanı, sığınmacıların bu unsurlar üzerinde herhangi bir olumsuz etkide bulunmadığı yönündedir. Sığınmacıların Kuşadası'nda salgın hastalığa neden olup olmadığı sorusuna ilişkin alınan yanıtların, Sağlık Bakanlığı'ndan alınan yanıtla paralel doğrultuda olduğu görülmektedir. Sığınmacıların Kuşadası'nda bulunmasının mal ve hizmet fiyatlarıyla, niteliksiz işgücüyle ve kayıt dışı sektörlerle olan bağlantısının ortaya konulması açısından sorulan soruya alınan yanıtlar yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte, herhangi bir yorum ya da çıkarım yapılmasını sağlayabilecek bilginin alınmadığı görülmektedir. Yerel halk ile sığınmacıların kaynaştırılmasına ilişkin yöneltilen soruya verilen yanıtlar da aynı şekilde yetersiz kalmıştır. Kuşadası Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı, sığınma arayanların, gerekli görüldüğü takdirde yardım aldığını, böylece bu kişilerin ilçede daha sağlıklı şartlarda yaşamalarının sağlandığını ortaya koymaktadır. Sığınmacıların ücretsiz şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanmasının, yerel halk ile sığınma arayanlar arasında rekabet yaratıp yaratmadığı sorusu ise yetkili merciler tarafından yanıtlanmamıştır.

Özetlemek gerekirse, Kuşadası'nda görevli birimler, sığınma arayanlar ile yerel halkın birlikte yaşamalarının sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi için -somut bir biçimde açıklanmamış olsa dahi- gerekli adımları atmaktadır.

SONUÇ

Göç olgusu, yüz yıllar öncesinden başlayarak günümüze kadar süregelen, bu süreçte çeşitli boyutlara, tiplere, neden ve sonuçlara evrilen bir olgudur.

Önceleri daha bereketli yaşam alanlarını bulmak, iklimin daha yumuşak olduğu bölgeleri keşfetmek, hayatta kalmanın daha kolay olduğu yerlere yönelmek gibi amaçları taşıyan hareketleri, zamanla daha farklı sebep ve amaçları sağlayan bir özellik kazanmıştır.

Bazen zorunlu bazen gönüllü olarak gerçekleştirilen göç hareketleri, tarihsel süreçle ve ülke sınırlarının oluşmasıyla birlikte, resmi prosedürler gibi gereklilikleri beraberinde getirmeye başlamıştır. Öte yandan; savaş, iç savaş, açlık, ekonomik sorunlar gibi sebeplerle, göç hareketleri, son dönemde yoğun olarak zorunlu olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Çalışmamızın temel konusunu da oluşturan zorunlu göç hareketleri, günümüzde, çoğunlukla hayatta kalma amacıyla yapılmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda, göç hareketleri, sığınmacı, mülteci, geçici korunan gibi kavramların kullanılmasına yol açmıştır.

Her ne kadar göç olgusu yüz yıllardır tarih sürecinde yerini almış olsa da, “sığınma hareketleri” şeklinde genelleştirdiğimiz sığınma, iltica hareketleri, bu alandaki hukuki birikimin artmasıyla birlikte yoğunlaşmıştır. Hukuki temelini İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’ne kadar götürebileceğimiz sığınma kavramı, daha sonra yapılan çeşitli uluslararası ve ulusüstü sözleşmelerle, deyim yerindeyse kendi hukukunu yaratmıştır.

Sığınma ve iltica konusunda uluslararası anlaşmalara taraf olan Türkiye ve onun dışında ulusüstü bir kuruluş durumundaki Avrupa Birliği de sığınma hareketlerinden çok fazla etkilenen iki yapı olarak kendi iç sığınma mevzuatlarını da oluşturmuşlardır. Özellikle Ortadoğu ülkelerinin hedef noktası durumundaki Avrupa Birliği, kurucu anlaşmalarından itibaren sığınma konusuna hukuki mevzuatında yer vermiştir.

Avrupa Birliği sınırlarına ulaşmadan önceki son durak durumunda bulunan transit ülke Türkiye de sığınma konusunun düzenlenmesini hem uluslararası hem ulu-

sal mevzuatla gerçekleştirmiştir. Gerçekten de son dönemde Türkiye’ye -özellikle güney-güneydoğu komşularından- gelen sığınma-iltica hareketleri düşünüldüğünde, bu konuda yapısal bir düzenlemenin ne derece gerekli olduğu görülmektedir.

Afganistan, İran, Irak, Somali gibi ülkelerden bir hayli göç alan Türkiye, 2011 yılından itibaren bu ülkelere Suriye’nin de eklenmesiyle başlangıçta önemli bir transit ülke haline gelmiştir. Ancak özellikle Suriye iç savaşı sonrası oluşan göçlerin -yapılan anlaşmalarla birlikte- Avrupa Birliği ülkelerine ulaşamaması sonucunda, Türkiye’de misafir durumundaki sığınma arayanların bu misafirlik süreçleri uzun bir hal almış ve Türkiye’ye ekonomik yük getirmiştir.

Türkiye kamuoyunun süreç başında “misafir” olarak baktığı Suriyeli sığınmacılar, ülkemize girdikten sonra hukuki olarak “geçici korunan” sıfatını almıştır. Türkiye Cumhuriyeti yönetim politikası olarak Suriyeli sığınmacılara olan ilk yaklaşım “geçici” olmalarına yönelik değerlendirilmiş ise de, yapılan araştırmalara göre değerlendirmeler çoğunlukla “kalıcı” oldukları yönündedir. Bu değişimde, çeşitli terör örgütlerinin de katılımıyla, Suriye ve çevresindeki iç savaşın daha büyük bir boyut almasının önemi bulunmaktadır. Bu da Türkiye’deki Suriyeli sığınma arayanların kendi ülkelerine dönmelerini ortadan kaldırmış görünmektedir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye toplumuna entegrasyonunu sağlama çalışmalarının başladığı süreçte sığınmacıların Türkiye’de geçirilen süre ile de bağlantılı olarak vatandaş olabilecekleri yönünde gelişmektedir. Ayrıca Suriye’den kaçanların geri dönmesinin de Suriye yönetimince istenmediği bilgileri de kamuoyunda tartışılır durumdadır.

Türkiye’de toplumun çoğunlukla İslam dinine mensup olması ile bağlantılı olarak, Suriye’den göçle gelenlerle din ortaklığı olması bağlamında “din kardeşliği” bakış açısıyla toplumda kabul edilmelerini kolaylaştırmıştır. Ancak, zaman ilerledikçe, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de uzun süre kalmalarının ülkede ekonomik, kültürel, siyasi külfetler doğurabileceği görüşü de kamuoyu gündeminde yerini almıştır. Gelişen noktada ise Suriyeli sığınmacıların misafirlik sürecinin uzamasıyla birlikte, Türkiye kamuoyunda bu kez genel çapta bir hoşnutsuzluk meydana çıkmıştır.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki sayısı -resmi rakamlara göre- 4 milyon civarına ulaşmıştır. Sığınmacılar, görece iş imkânlarının fazla olduğu düşündükleri gelişmiş yerleşimlere, özellikle de turistik bölgelere göç etmişlerdir. Her ne kadar son

dönemde kıyı/sınır kontrolleri nedeniyle de sayı bir hayli azalmış olsa da, önemli bir turizm merkezi olan Kuşadası da Suriyeli sığınmacıların göç hareketlerinin hedefi haline gelmiştir.

Kuşadası'nda yapılan anketler, Suriyeli sığınmacıların Kuşadası'nda 2011 sonrası sayıca bir hayli fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, bu anketlerde, Kuşadası'ndaki Suriyeli sığınmacı sayısının artışının, turist sayısının düşmesine neden olduğu iddiası da öne sürülmektedir. Buna ek olarak, sığınmacıların Kuşadası'nda çevresel dokuya ve canlılara zarar verdiğini iddia eden kişi sayısı da oldukça fazladır.

Anket sonuçları, sığınma hareketlerinin Kuşadası özelinde ekonomik olarak da bazı etkileri olduğunu göstermektedir. İşçi ücretlerinin düşmesi, mal ve hizmet fiyatlarının artması gibi sonuçlar, bu sığınma hareketlerinin ilçedeki olumsuz ekonomik etkilerine örnek olarak gösterilebilir.

Bu araştırma sonuçlarına göre; Suriyeli sığınmacıların potansiyel suç tehdidi olarak halk tarafından değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu hipotez resmi verilerce doğrulanmamış olsa da, geçmişinde bazı terör eylemleri olan bir beldenin bu konuda oldukça hassas ve temkinli davranması anlaşılabilir bir durumdur.

Bununla birlikte, hem yapılan anketler hem de anketlerin tamamlanması sonucu yapılan bilgi paylaşımları, Suriyeli sığınmacıların Kuşadası'nda -hem yerli hem yabancı- ziyaretçiler tarafından da tehdit olarak algılandığını ifade etmektedir.

Sığınma hareketlerinin turizm bölgelerinde bazı salgın hastalıklar ortaya çıkarabileceği tezi ise -en azından Kuşadası özelinde- doğrulanamamıştır. Nitekim ilgili kurumlarla yapılan yazışmalar, Kuşadası'nda Suriyeli sığınmacılardan kaynaklanan herhangi bir salgın hastalık meydana gelmediğini ortaya koymaktadır.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye, Suriyeli sığınmacılar sürecini yönetmekte yetersiz kalmıştır. Özellikle ekonomik anlamda, bu süreç, vatandaşlara vergi yükü bindirmiştir. Kültürel olarak da sığınmacılar ve yerli toplumun kaynaştırılması hususunda da yetersiz kalmıştır. Nitekim bu iki grubun birbiriyle ilişkilerinde saygı ögesinin fazla yer alması, bu tezi doğrular niteliktedir.

Türkiye'nin olası bir diğer sığınmacı göçü karşısında, tekrar aynı duruma düşmemek için bazı yönetsel stratejik hamleler ve değişiklikler yapması gerekmektedir. Temel olarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin sığınma konusundaki ulusal hukuku oldukça dağınık durumdadır. Bununla birlikte, bu konudaki idari örgütsel yapı da bu konuda

söz sahibi merkezi bir yapının olmadığını göstermektedir. Bu yapı, sığınma konusunda Türkiye'nin en önemli eksikliklerinden biri durumundadır. Cumhurbaşkanlığı, AFAD, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı gibi merkezi kurumlar, sığınma konusunda yetki, sorumluluk ve görev paylaşımı konusunda yeterli koordinasyonu sağlayamamaktadır. Her ne kadar AFAD sığınmacılar konusundaki görevli birim olarak gösterilse de, bu yetki ve görev paylaşımının daha profesyonel bir şekilde -hukuki mevzuatla da desteklenerek- yapılması gerekmektedir.

Ancak belirlenecek merkezi karar alıcının, sığınmacılar konusunda tüm sorumluluğu taşımaması gerekmektedir. Özellikle yerel yönetimler, sığınma arayanların sorunlarını ve bu kişilerin yol açtığı sorunları en başta gören birimler olduğundan ötürü, yerel yönetimlerin de sığınmacıların durumuyla ilgili alınacak kararlar sürecinde yetki ve sorumluluklarının olması gerekmektedir.

Bu yetki paylaşımı, Suriyeli sığınmacıların örneğinde de görülen belirsizlik durumunu da ortadan kaldıracaktır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin göç eden Suriyelilere olan yaklaşımının ve bununla birlikte kamuoyunun beklentisinin ilk dönemden günümüze kadar olan değişiminde de bu yetki paylaşımı sorununun rol oynadığı söylenebilir.

Sığınmacılarla ilgili olarak, sürecin en başında, ülkeye sığınmacı olarak kabul edilecek kişilerin kendi ülkelerindeki durumlarıyla ilgili çeşitli araştırmalar ve testler yapılarak, daha sonra ortaya çıkabilecek suç tehditlerinin azaltılması önerisi getirebilir. Ayrıca, Türkiye sınırları içerisinde bulunduğu sürede belirli suçlara karışan sığınmacıların da ülkelerine geri gönderilmesi şartının baştan koyulması, bu kişileri suç işlemekten alıkoyma konusunda yarar sağlayabilir.

Öte yandan, çalışmada da belirtildiği üzere Suriyeli sığınmacıların ekonomik anlamda duyduğu ihtiyaç hala tam anlamıyla giderilememiş durumdadır. Türkiye, Avrupa Birliği'nden -şartlı olarak- aldığı yardımlar dışında bu konuda yalnız görünmektedir. Türkiye'nin bu konuda da adımlar atması, uluslararası bir sorun olan bu konuda maddi külfeti yine uluslararası camiayla paylaşmasını sağlayacak çözümler üretmesi gerekmektedir.

Kentleşme ve altyapı konusunda da henüz sıkıntıları olan Türkiye Cumhuriyeti'nin, sığınmacı hareketlerinin yoğunlaşmasıyla birlikte bu sorunlarının arttığı da söylenebilir. 200 bin civarı kişi dışında Suriyeli sığınmacıların tümünün barınma

kampları dışında -özellikle büyük şehirlerde- yaşadıkları düşünüldüğünde, kentsel ve tarihi dokunun eskisinden daha büyük tehlike altında olduğu rahatlıkla öne sürülebilir. Bu sebeple, özellikle Suriyeli sığınmacıların barınmalarının daha kontrollü bir biçimde sağlanması gerekmektedir.

Konuya ilişkin göz ardı edilemeyen bir diğer husus da, Suriyeli sığınmacılar için oluşturulan barınma kampları hakkındadır. Türkiye Cumhuriyeti tarafından sığınmacılar için oluşturulan bu kamplar, uluslararası camianın da takdirini toplamıştır. Ancak yukarıdaki paragrafta da belirtildiği gibi, bu kamplarda yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı oldukça azdır. İmkânlar ölçüsünde, Suriyeli sığınmacılara ayrılan kampların kapasitesi ve sayısı daha kabul edilebilir seviyelere çıkarılmalıdır.

Nihai tahlilde, Türkiye'ye dış göçle gelen sığınmacıların yerel halk ile bütünleşmesini sağlayacak çeşitli ve çok yönlü sosyo-kültürel etkinlikler, projeler geliştirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca homojen gruplar olarak her iki topluluğa yönelik geliştirici, bilgilendirici çalışmalar yapılması önemlidir. Yerel halkın sosyo-kültürel büyük farklılıklar taşıyan dış göçle gelen bu yeni gruplarla tanıştırılması ve birlikte yaşanabilirliğin sağlanması oldukça profesyonel bir yaklaşım gerektirmektedir. Nitekim araştırmamızın çıktılarının yer aldığı anket sonuçlarından da görülebileceği gibi toplumun bir bölümü “geçici korunan”ların sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlandıklarını bilmemektedir. Verilecek eğitim, hem “sağlık yardımı” adı altında yerel halktan para talep eden sığınmacıların bu gibi yasadışı eylemlerinin önüne geçecek, hem de yerel halkın bu tarz konularda daha bilinçli ve duyarlı davranmasını sağlayacaktır.

Sürdürülebilir sağlıklı yerel toplumdaki başlayarak ulusala açılan süreçte dış göçler konusu her gün yeni öğrenilmiş dersler yaratmakta, gerek kendi ülkemizin gerekse göç alan diğer ülkelerin tecrübelerinden yararlanılması önem taşımaktadır. Ayrıca sağlık, eğitim, kültür vb en geniş anlamında güvenlikle ilgili doğrudan veya dolaylı göstergelerin iyileştirilmesi demokratik katılımcı unsurları barındıran çok aktörlü bir yaklaşım gerektirmektedir.

Özetle, Kuşadası özelinde, çalışmanın başında ortaya koyulan sığınma arayanların turizm bölgelerinde çeşitli güvenlik tehditleri yarattığı hipotezi, araştırma bulgularına göre doğrulanmış görünmektedir. Bu tehditler, yalnızca halkın can ve mal güvenliği şeklinde değil, çevresel unsurlar üzerindeki bir güvenlik tehdidi olarak da algılanmaktadır. Yine aynı şekilde sığınmacıların turizm bölgelerinde yerli halk adına

ekonomik olumsuzluklara yol açtığı hipotezi de geçerli bir hipotez olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizm bölgelerinde sığınma arayanlar ile yerel halk-ziyaretçiler arasında kültürel bir çatışmanın söz konusu olduğu görüşü, Kuşadası'nda geçerli bir şekilde kendine karşılık bulmuştur.

KAYNAKÇA

Acar, Neşe ve Ayşegül Turan. “Sağlık Çalışanlarının Sağlık Turizmi Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma: Ahi Evran Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çalışanları Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:17, Sayı:1, 2016, ss. 17-36.

AFAD. **Türkiye’deki Suriyeli Kadınlar**, T. C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara, 2014

Akgündüz, Yunus Emre, Marcel van den Berg ve Wolter Hassink. “The Impact of Refugee Crises on Host Labor Markets: The Case of the Syrian Refugee Crisis in Turkey”, **Institute for the Study of Labor Discussion Papers**, Sayı: 8841, 2015, ss. 1-27.

Akhan, Latife Utaş ve Makbule Batmaz. “Bulgaristan’dan Türkiye’ye Gelen Göçmenlerin Yaşam Profillerinin Memnuniyet Durumlarına Etkisi”, **Bili / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 75, 2015, ss. 23-42.

Akkaş, İbrahim. “Suriyeliler: Sınırlar Ötesindeki Yaşam Mücadelesi”, **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 1, 2015, ss. 92-114.

Aras, Ela Gökalp ve Zeynep Şahin Mencutek. “The International Migration and Foreign Policy Nexus: The Case of Syrian Refugee Crisis and Turkey”, **Migration Letters**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2015, ss. 193-208.

Arslan, Müge. ““Haymatlos” Kavramının Türkçe’deki Serüveni”, **Türkbilig: Türko-loji Araştırmaları**, Cilt: 15, Sayı: 27, 2014, ss. 121-135.

Ayrancı, Bilge. “19. Asrın Sonu ve 20. Asrın Başında Türk Coğrafyasında Yaşanan Göçler ve Bu Göçlerin Türkçe’ye Etkisi”, **Ekev Akademi Dergisi**, Cilt: 13, Sayı:39, 2009, ss. 381-394.

Baban, Feyzi, Suzan Ilcan ve Kim Rygiel. “Syrian Refugees in Turkey: Pathways to Precarity, Differential Inclusion, and Negotiated Citizenship Rights”, **Journal of Ethnic and Migration Studies**, Cilt: 43, Sayı: 1, 2017, ss. 41-57.

Balcılar, Mehmet. **Türkiye’deki Suriyeli Mültecilerin Sağlık Durumu Araştırması**, AFAD- T.C. Sağlık Bakanlığı- Dünya Sağlık Örgütü, Ankara, 2016.

Balcioğlu, İbrahim. **Sosyal ve Psikolojik Açıdan Göç**, Elit Kültür Yayınları, İstanbul, 2007.

Balkan, Binnur ve Semih Tumen. “Immigration and Prices: Quasi-Experimental Evidence From Syrian Refugees in Turkey”, **Journal of Population Economics**, Cilt: 29, Sayı: 3, 2016, ss. 657-686.

Balkır, Canan ve Berna Kırkulak. “Turkey, the New Destination for International Retirement Migration”, **Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control**, Editörler: Heinz Fassmann, Max Haller ve David Lane, Edward Elgar, Cheltenham, 2009, ss. 123-143.

Betancourt, Theresa, Elizabeth A. Newnham, Christopher M. Layne, Soeun Kim, Alan M. Steinberg, Heidi Ellis, ve Dina Birman. “Trauma History and Psychopathology in War-Affected Refugee Children Referred for Trauma-Related Mental Health Services in the United States”, **Journal of Traumatic Stress**, Cilt: 25, Sayı: 6, 2012, ss. 682-690.

Bıçkı, Doğan, Duygu Ak ve Serhat Özgökçeler. “Avrupa’da ve Türkiye’de Sosyal Turizm”, **Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Sayı: 31, ss. 49-73.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği. **Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler**, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği Yayınları, Ankara, 1998.

Boubtane, Ekrame, Dramane Coulibaly ve Christophe Rault. “Immigration, Growth and Unemployment: Panel VAR Evidence from OECD Countries”, **LABOUR: Review of Labour Economics & Industrial Relations**, Cilt: 27, Sayı: 4, 2013, ss. 399-420.

Boyras, Zeki. “Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler”, **Journal of World of Turks**, Cilt: 7, Sayı: 2, 2015, ss. 35-58.

Buz, Sema. “Türkiye’deki Sığınmacıların Sosyal Profili”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 4, 2008, ss. 1-14.

Carswell, Kenneth, Pennie Blackburn ve Chris Barker, “The Relationship Between Trauma, Post-Migration Problems and the Psychological Well-Being of Refugees and Asylum Seekers”, **The International Journal of Social Psychiatry**, Cilt: 57, Sayı: 2, 2011, ss. 107-119.

Castles, Stephen ve Mark J. Miller. **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.

Cebeci, Erol ve Kadir Üstün. “The Syrian Quagmire: What’s Holding Turkey Back?”, **Insight Turkey**, Cilt: 14, Sayı: 2, 2012, ss. 13-21.

Ceritoğlu, Evren, H. Burcu Gürcihan Yüncüler, Hüzeyfe Torun, H. ve Semih Tümen. “The Impact of Syrian Refugees on Natives’ Labor Market Outcomes in Turkey: Evidence from a Quasi-Experimental Design”, **Institute for the Study of Labor Discussion Papers**, Sayı: 9348, 2015, ss. 1-47.

Çağlayan, Savaş. “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 17, 2006, ss. 67-91.

Çakır, Sabri. “Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2011, Sayı: 24, 2011, ss. 129-142.

Çakır, Sabri. “Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2011, Sayı: 23, 2011, ss. 209-222.

Çiçekli, Bülent. “The Rights of Turkish Immigrants in the European Union”, **International Journal on Minority and Group Rights**, Editör: Gudmundur Alfredsson, Kluwer Law International, Hollanda, 1997, ss. 369-432.

Çiçekli, Bülent. “Yasa Dışı Göç, İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele ve Türkiye”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 1, 2005, ss. 43-57.

Çubukçu, Sevgi Uçan. “Küreselleşme, Göç ve Kadın Üzerine”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 12, 2013, ss. 227-233.

Del Carpio, Ximena V. ve Mathis Wagner. **The Impact of Syrian Refugees on the Turkish Labor Market**, World Bank Group Social Protection and Labor Global Practice Group, 2015.

Demir, Oğuzhan Ömer ve Hakan Erdal. “Yasadışı Göç İle İlgili Kavramların Doğru Anlaşılabilmesi Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler Üzerine Bir İnceleme”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 1, 2010, ss. 29-54.

Deniz, Taşkın. “Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 181, 2014, ss. 175-204.

Diekmann, Anya ve McCabe Scott. “Systems of Social Tourism in the European Union: A Critical Review”, **Current Issues in Tourism**, Cilt: 14, Sayı: 5, 2011, ss. 417-430.

Dorobantu, Maria Roxana ve Puiu Nistoreanu. “Rural Tourism and Ecotourism-the Main Priorities in Sustainable Development Orientations of Rural Local Communities in Romania”, **Economy Transdisciplinarity Cognition**. Cilt: 15, Sayı: 1, 2012, ss. 3-10.

Döner, Pınar, Adem Özkara ve Rabia Kahveci. “Syrian Refugees in Turkey: Numbers and Emotions”, **The Lancet**, Cilt: 382, Sayı: 9894, 2013, ss. 764.

Efe, İbrahim. **Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar**, SETA Yayınları, İstanbul, 2015.

Efe, İbrahim. “Zorlayıcı Bir Dış Politika Aracı Olarak Göç”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 8, Sayı: 74, 2016, ss. 78-79.

Ekmekci, Perihan Elif. “Syrian Refugees, Health and Migration Legislation in Turkey”, **Journal of Immigration and Minority Health**, Cilt: 14, Sayı: 6, 2016, ss. 1-8.

Emekli, Gözde. “Avrupa Birliği’nde Turizm Politikaları ve Türkiye’de Kültürel Turizm”, **Ege Coğrafya Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 2005, 2005, ss. 99-107.

Ercan, Murat. “Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB İlişkileri ve Geri Kabul Anlaşması”, **Bölgesel Çalışmalar**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2016, ss. 1-22.

Erdoğan, Murat M. **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**, HUGO Yayınları, Ankara, 2015.

Erdoğan, Murat M. ve Can Ünver. **Türk İş Dünyasının Türkiye’deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri**, Türkiye İşveren Sendikaları Yayınları, Ankara, 2015.

Foucault, Michel. **Cinselliğin Tarihi**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2007.

Geden, Ayşe Gür. “İç ve Dış Göç Bağlamında Kumkapı’da Çıkar Çatışması”, **International E-Journal of Advances in Social Sciences**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2015, ss. 198-206.

Gençler, Ayhan. “Düzensiz Göç Hareketliliğinde Türkiye: Avrupa Birliği’ne Bir Geçiş Bölgesi Olarak Trakya”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 106, Sayı: 208, 2014, ss. 143-162.

Geri Kabul Anlaşması Genelgesi (2014). T. C. Resmi Gazete, 28974, 16 Nisan 2014.

Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı. **2015 Türkiye Göç Raporu**, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2016.

Güder, Mustafa. “Türkiye’deki Dış Göç Olgusuna Sosyoekonomik Bir Yaklaşım ve Avrupa Birliği ile Geri Kabul Anlaşması’nın Olası Etkileri”, **Sosyoekonomi**, Cilt: 24, Sayı: 30, 2016, ss. 129-137.

Güleryüz, Naim A. “Geçmişten Günümüze Anadolu’ya Yahudi Göçü”, **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler**, Derleyenler: M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 47-75.

Gündoğar, Sabiha Senyücel ve Oytun Orhan. **Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri**, Orsam Yayınları, Ankara, 2015.

Gündüz, Samettin ve Yunus Aydın. “Türkiye’de Göç ve Buna Bağlı Olarak ‘Gecekondu Ağalığı’ Olgusu”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 94, Sayı: 186, 2010, ss. 131-148.

Güneş, Fatime. “Kentsel Yoksulluk/Dışlanma (Mı), Göç ve İstihdam: Eskişehir’de Belediyeden Yardım Alan Haneler”, **Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 18, 2009, ss. 450-470.

Hacısalıhoğlu, Mehmet. “89 Göçü” ile İlgili Tarih Yazımı ve Kamuoyu Algıları, **89 Göçü**, Editörler Neriman Ersoy Hacısalıhoğlu ve Mehmet Hacısalıhoğlu, Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi & Balkanlar Medeniyeti Merkezi, İstanbul, 2012, ss. 31-95.

Harçlar Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 492, 17 Ağustos 1964.

İçduygu, Ahmet. “The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey”, **International Social Science Journal**, Cilt: 52, Sayı: 165, 2000, ss. 357-367.

İçduygu, Ahmet. “A Panorama of the International Migration Regime in Turkey”, **Revue Europeenne des Migrations Internationales**, Cilt: 22, Sayı: 3, 2006, ss. 11-21.

İçduygu, Ahmet. “The Politics of Irregular Migratory Flows in the Mediterranean Basin: Economy, Mobility and ‘Illegality’ ”, **Mediterranean Politics**, Cilt: 12, Sayı: 2, 2007, ss. 141-161.

İçduygu, Ahmet. “Trends in Immigration to Turkey”, **Turkey and International Migration 2012-13**, Düzenleyen: OECD Expert Group on Migration, 27-29 Kasım 2013, ss. 16-24.

İçduygu, Ahmet. “Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç Dalgaları İçinde ‘Transit Göç’ ” , **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler**, Derleyenler: M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 277-295.

İçduygu, Ahmet ve Kristen Biehl. “Türkiye’ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi”, **Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya, İspanya**, Derleyen: Ahmet İçduygu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, ss. 9-72.

İskan Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 26301, 26 Eylül 2006.

Kahraman, Nüzhet ve Oğuz Türkay. **Turizm ve Çevre**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2014.

Kaiser, Bianca. “Türkiye’deki Avrupa Birliği Yurttaşları: Siyasal ve Toplumsal Katılımın Önündeki Engeller”, **Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri**, Derleyenler: Ayhan Kaya ve Barış Şahin, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 475-489.

Kanat, Kılıç Buğra ve Kadir Üstün. **Turkey’s Syrian Refugees: Toward Integration**, SETA Yayınları, Ankara, 2015.

Karakaya, Etem ve Aykut Hamit Turan. “Türkiye’ye Yabancı Emekli Göçü: Didim’in Yeni Sakinleri ve Bölgeye Ekonomik Etkileri”, **İktisat İşletme ve Finans**, Cilt: 21, Sayı: 246, 2006, ss. 122-132.

Karaman, Zerrin Toprak. “Mevsimlik Nüfus Hareketleri Nedeniyle Kıyı Belediyelerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Çeşme Belediyesi Örneği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 1987, ss. 333-353.

Karaman, Zerrin Toprak. “An Empirical Study of the Effects of Social and Cultural Differences of Foreign Retired Residents on Local Citizens Around Antalya Area of

Turkey”, **International Journal of Business and Social Science**, Cilt: 3, Sayı: 1, 2012, ss. 206-216.

Karaman, Zerrin Toprak. “An Analytical Study of Turkish Immigrants and Other Foreigners in the United Kingdom in Terms of the Philosophy of the Council of Europe”, **American International Journal of Contemporary Research**, Cilt: 2, Sayı: 3, 2012, ss. 27-40.

Karaman, Zerrin Toprak. “Türkiye’de Göçün Farklı Tipleri ve Yönetim Stratejileri”, **Göç ve Uyum**, Derleyenler: Betül Dilara Şeker, İbrahim Sirkeci ve M. Murat Yüceşahin, Transnational Press London, Londra, 2015, ss. 149-172.

Karaman, Zerrin Toprak. “Yöneticinin Notu”, **Dış Göçler: İzmir’de Bulgaristan’dan Gelen Türk Soylu Yerleşik Göçmenler**, Editörler: Zerrin Toprak Karaman, Ömür Neczan Timurcanday Özmen, İbrahim Güray Yontar ve Yunus Emre Özer, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İzmir, 2013, ss. 7-16.

Karaman, Zerrin Toprak. “Corporate Social Responsibilities of Stakeholders In Terms of Secure Tourism at Disasters and Sustainable Tourism Governance”, **Journal of Tourism Theory and Research**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2017, ss. 66-78.

Karaman, Zerrin Toprak., Ömür Neczan Timurcanday Özmen, İbrahim Güray Yontar ve Yunus Emre Özer. **Dış Göçler: İzmir’de Bulgaristan’dan Gelen Türk Soylu Yerleşik Göçmenler**, İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İzmir, 2013.

Karpat, Kemal. **Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013.

Karpat, Kemal. “Önsöz”, **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler**, Derleyenler: M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, ss. xxxi-3.

Kartal, Bilhan ve Emre Başçı. “Türkiye’ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 2, 2014, ss. 275-299.

Kavak, Sinem. “Syrian Refugees in Seasonal Agricultural Work: A Case of Adverse Incorporation in Turkey”, **New Perspectives on Turkey**, Cilt: 54, Sayı: 2, 2016, ss. 33-53.

Kaya, Remzi. “Kur’an’da İstiaze (Sığınma)”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi**, Cilt: 10, Sayı: 1, 2011, ss. 95-112.

Kaya, Ayhan ve M. Murat Erdoğan, “Giriş”, **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler**, Derleyenler: M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 3-15.

Keleş, Ruşen, Nermin Abadan Unat, Rinus Penninx, Herman Van Renselaar, Leo Van Velzen ve Leyla Yenisey. **Uluslararası İşçi Göçünün Boğazlıyan İlçesindeki Etkileri Üzerine Bir İnceleme Göç ve Gelişme**, Simurg Yayınevi, Ankara.

Kınık, Kerem. “Göç, Sürgün ve İltica”, **Hayat Sağlık Dergisi**, Sayı: 2, 2010, ss. 36-39.

Kıvılcım, Zeynep. “Legal Violence Against Syrian Female Refugees in Turkey”, **Feminist Legal Studies**, Cilt: 24, Sayı: 2, 2016, ss. 193-214.

Kirişçi, Kemal. **Misafırlığın Ötesine Geçerken: Türkiye’nin “Suriyeli Mülteciler” Sınava**, Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.

Kirişçi, Kemal ve Sema Karaca. “Hoşgörü ve Çelişkiler: 1989, 1991 ve 2011’de Türkiye’ye Yönelen Kitleli Mülteci Akınları”, **Türkiye’nin Göç Tarihi: 14. Yüzyıldan**

21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler, Derleyenler: M. Murat Erdoğan ve Ayhan Kaya, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 295-315.

Kirmayer, Laurence ve diğerleri. “Common Mental Health Problems in Immigrants and Refugees: General Approach in Primary Care”, **Canadian Medical Association Journal**, Cilt: 183, Sayı: 12, 2011, ss. 959-967.

Koca, Burcu Toğral. “Biyopolitika, Güvenlik ve Frontex’in Türkiye-Yunanistan Sınırlarındaki Rolü”, **Göç Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2014, ss. 57-76.

Koca, Burcu Toğral. “Syrian Refugees in Turkey: From “Guests” to “Enemies”? ”, **New Perspectives on Turkey**, Cilt: 54, Sayı: 2, 2016, ss. 55-75.

Koçak, Yüksel ve Elvan Terzi. “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Etkisi ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 3, 2012, ss. 163-184.

Kolukırcık, Suat. “Mülteci ve Sığınmacı Olgusunun Medyadaki Görünümü: Medya Politikası Üzerine Bir Değerlendirme”, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 1, 2009, ss. 1-20.

Kolukırcık, Suat. “Uluslararası Göç ve Türkiye: Yerel Uygulamalar ve Görünümler”, **Journal of World of Turks**, Cilt: 6, Sayı: 2, 2009, ss. 37-53.

Köse, Melike Akkaraca. “Geri Kabul Anlaşması ve Vizesiz Avrupa: Türkiye’nin Dış Politika Tercihlerini Anlamak”, **Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2015, ss. 195-220.

Lohrmann, Reinhard. “Migrants, Refugees and Insecurity. Current Threats to Peace?”, **International Migration**, Cilt: 38, Sayı: 4, 2000, ss. 3-22.

Lordoğlu, Kuvvet. “Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç ve İşgücü Piyasalarına Bazı Yansımalar”, **Çalışma ve Toplum**, Sayı: 1, 2015, ss. 29-44.

Lortoğlu, Ceylan. “Suriyeli Mültecilerin “Misafir” Olma Haline Misafirperverlik Hukuku ve Etiği Açısından Bakış”, **İnsan ve İnsan Bilim Kültür Sanat ve Düşünce Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 11, 2017, ss. 54-80.

Mandel, Ruth. “Fifty Years of Migration, Fifty Years of Waiting”, **German Politics and Society**, Cilt: 31, Sayı: 2, 2013, ss. 66-78.

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, T. C. Resmi Gazete, 26728, 12 Aralık 2007.

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, T. C. Resmi Gazete, 28758, 7 Eylül 2013.

Mülteci ve Sığınmacılar Genelgesi, T. C. Resmi Gazete, 631, 19 Mart 2010.

Odman, Tevfik. **Mülteci Hukuku**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Merkezi, Ankara, 1995.

OECD. “Is Migration Good for the Economy?”, **Migration Policy Debates**, Sayı: 2, 2014, ss. 1-4.

Orhan, Oytun. “Suriye İç Savaşı ve Ortadoğu’da Güvenlik”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 6, Sayı: 63, 2014, ss. 36-39.

Ovalı, Pınar Kısa. “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, **Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2007, ss. 64-79.

Özcüre, Gürol. “Avrupa Birliği-Türkiye Vize Serbestisi Diyalogu, Geri Kabul Anlaşması ve Suriyeli Sığınmacıların Türk İşgücü Piyasasında Çalışma Hakları”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 30, Sayı: 5, 2016, ss. 1415-1435.

Özdemir, Gökhan ve Yunus Kutval. “Suriyeli Mültecilerin Türkiye’nin Sosyo-ekonomik Yapısı Üzerindeki Etkileri: Türkiyeli Akademisyenler Üzerinde Bir İnceleme”, **Ortadoğu’daki Çatışmalar Bağlamında Göç Sorunu**, Editörler: H. Mustafa Paksoy, Elif Yıldırımıcı, Kazım Sarıçoban ve Özcan Özkan, 2016, ss. 101-137.

Özekmekçi, Mehmet İnanç. “Tehdit Sınırını Geçemeyen Göçmen”, **Hayat Sağlık Dergisi**, Sayı: 2, 2010, ss. 44-48.

Özer, Yeşim Y. “Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Çalışma Alanı Olarak Uluslararası Göç: Yasalaşma ve İdari Yapılanma Sürecinin Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 45, Sayı: 2011, 2011, ss. 73-88.

Özerim, Mehmet Gökay. “Emekli Göçleri Rotasında Türkiye: Avrupalı Emekli Göçmenlerin Türkiye’yi Tercih Etme Nedenleri ve Türkiye Algıları”, **Journal of Yaşar University**, Cilt: 28, Sayı: 7, 2012, ss. 4766-4787.

Özgür, Nurcan ve Yeşim Özer. **Türkiye’de Sığınma Sisteminin Avrupalılaştırılması**, Derin Yayınları, İstanbul, 2010.

Öztürkler, Harun ve Türkmen Göksel. **Suriyeli Mültecilerin Türkiye’ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme**, ORSAM Yayınları, Ankara, 2015.

Pandır, Müzeyyen, İbrahim Efe ve Alaaddin F. Paksoy. “Türk Basımında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi”, **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı: 24, 2015, ss. 1-26.

Pickering, Sharon. **Women, Borders, and Violence: Current Issues in Asylum, Forced Migration, and Trafficking**, Springer, Newyork, 2011.

Renk, Bersu ve Oğuzhan Ömer Demir. “İnsan Ticareti ve Yasal Düzenlemeler: Eski Sorunlar, Yeni Çözümler”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 13, Sayı: 1, 2011, ss. 51-75.

Rygiel, Kim, Feyzi Baban ve Suzan Ilcan. “The Syrian Refugee Crisis: The EU-Turkey ‘Deal’ and Temporary Protection”, **Global Social Policy**, Cilt: 16, Sayı: 3, 2016, ss. 315-320.

Sever, Hanifi ve Muhammed Sever. “Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 2, 2013, ss. 85-108.

Seydi, Ali Rıza. “Türkiye’nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 2014, Sayı: 31, 2014, ss. 267-305.

Slingenberg, Lieneke. **The Reception of Asylum Seekers Under International Law Between Sovereignty and Equality**. Hart Publishing, Oxford, 2014.

Südaş, İlkay ve Mustafa Mutluer. “Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye’nin Turizm Merkezlerine Yönelik Avrupalı Göçleri”, **Ege Coğrafya Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: (1-2): 2008, ss. 51-59.

Şeker, B. Dilara. “Geçici Sığınmacı/Mülteci Gruplarda Kültürleşme”, **İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika**, Editörler: Özlen Çelebi, Saime Özçürümez ve Şirin Türkay, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yayınları, Ankara, 2011, ss. 348-356.

Şerefoğlu, Coşkun. “AB’nde Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Öneriler”, **Ekev Akademik Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 45, 2010, ss. 297-310.

Şimşek, Halil ve Fulya Arslan. “Yeni Edirne Gazetesi’ne Göre Bulgaristan’dan Türkiye’ye Göçler 1950-1951”, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ**, Cilt: 10, Sayı: 13, 2012, ss. 105-126.

Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, T. C. Resmi Gazete, 28296, 18 Mayıs 2012.

Tarlow, E. Peter. “A Social Theory of Terrorism and Tourism”, **Tourism, Security and Safety: From Theory to Practice**, Editörler: Yoel Mansfield ve Abraham Pizam, Butterworth-Heinemann, Newyork, 2005, ss. 33-48.

Taştan, Abdulvahap. “Göç, Sosyal Değişme ve Din – Kuşaklar Açısından Bir Değerlendirme”, **Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 19, Sayı: 11, 2015, ss. 75-84.

Tilbe, Ali ve İbrahim Sirkeci. “Göç ve Göçmen Yazını Üzerine”, **Göç Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 1, 2015, ss. 1-4.

Turizmi Teşvik Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 17635, 16 Mart 1982.

Tümtaş, Mim Sertaç. “Yoksulluktan Yoksunluğa Göç: Marmaris ve Mersin Örnekleri”, **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 5, 2009, ss. 111-134.

Tümtaş, Mim Sertaç ve Cem Ergun. “Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 21, Sayı: 4, 2016, ss. 1347-1359.

Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, T. C. Resmi Gazete, 22127, 30 Kasım 1994.

Türkoğlu, Oğuzhan. “Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 30, Sayı: 2, 2011, ss. 101-118.

Uğuz, Sabriye Çelik. “Göç ve Turizm: Türkiye-Almanya Örneği”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 19, 2012, ss. 177-185.

Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri, T. C. Resmi Gazete, 2693370, 26 Eylül 2013.

Ünal, Serdar. “Türkiye’nin Beklenmedik Konukları: “Öteki” Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi”, **Journal of World of Turks**, Cilt: 6, Sayı: 3, 2014, ss. 65-89.

Wohlfeld, Monika. “Is Migration a Security Issue?”, **Migration in the Mediterranean: Human Rights, Security and Development Perspectives**, Editörler: Omar Grech ve Monika Wohlfeld, Malta University Press, 2014, ss. 61-77.

World Tourism Organization. **UNWTO Annual Report 2016**, UNWTO, Madrid, 2017.

Uluslararası Göç Örgütü. **Göç Terimleri Sözlüğü**, Uluslararası Göç Örgütü Yayınları, Cenevre, 2009.

Umar, Ömer Osman. “İngiliz Mandası Döneminde Filistin’e Yahudi Göçleri”, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Cilt: 96, Sayı: 190, 2011, ss. 107-148.

Uzun, Elif “Geri Göndermeme (Non-Refoulement) İlkesinin Uluslararası Hukuktaki Konumu Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt: 8, Sayı: 30, ss. 2012, ss. 25-58.

Ünlüönen, Kurban, Ahmet Tayfun ve Arzu Kılıçlar. **Turizm Ekonomisi**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015.

Ünver, Can. “Uluslararası Göç ve Kalkınma Tartışmalarında Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye”, **TISK Akademi**, Cilt: 4, Sayı: 7, 2009, ss. 82-97.

Vassilev, Rossen. “Post-communist Bulgaria’s Ethnopolitics”, **Taylor & Francis Ltd**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2001, ss. 37-53.

Villasana, Danielle. “Picturing Health: Challenges for Syrian Refugees in Turkey”, **The Lancet**, Cilt: 388, Sayı: 10056, 2016, ss. 2096-2103.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 6458, 11 Nisan 2013.

Yalçın, Cemal. **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.

Yaylacı, Filiz Göktuna. ve Mine Karakuş. “Perceptions and Newspaper Coverage of Syrian Refugees in Turkey”, **Migration Letters**, Cilt: 12, Sayı: 3, 2015, ss. 238-250.

Yenigül, Sevinç Bahar. “Göçün Kent Mekanı Üzerine Etkileri”, **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 2, 2005, ss. 273-288.

Yeşiltaş, Murat. “Suriye İç Savaşı ve Türkiye: Dört Yılın Muhasebesi”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 7, Sayı: 66, 2015, ss. 10-13.

Yükseker, Deniz ve Ahmet İçduygu. “Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Re-presentation in the Creation of a Migratory Phenomenon”, **Population, Space and Place**, Cilt: 18, Sayı: 4, 2012, ss. 441-456.

Williams, Allan, Russel King, Anthony Warnes ve Guy Patterson. “Tourism and International Retirement Migration: New Forms of An Old Relationship in Southern Europe”, **Tourism Geographies**, Cilt: 2, Sayı: 1, 2000, ss. 28-49.

İnternet Kaynakları

Akal, Değer. “Türkiye’de İnsan Ticareti Alarm Veriyor”, **Deutsche Welle**, 10.12.2016, <http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-insan-ticareti-alarm-veriyor/a-36718736> , (27.04.2017).

Avrupa Birliği Bakanlığı. “18 Mart 2016 Tarihli Türkiye-AB Zirvesi Bildirisi”, http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/18_mart_2016_turkiye_ab_zirvesi_bildirisi.pdf , (05.04.2017).

Avrupa Birliği Bakanlığı. http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf , (22.04.2017).

Avrupa Birliği Konseyi. “Maastricht Anlaşması”, https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf , (09.10.2017)

Avrupa Birliği Resmi Gazetesi. “Lizbon Anlaşması, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN> , (04.12.2017).

BBC. http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2005/07/050717_kusadasi.shtml , (09.03.2018).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği. <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfRefugees.aspx>, (13.06.2017)

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. “Yerlerinden Edilmiş ve Vatansız Kişilere Destek”, <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=8> , (25.04.2017).

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü. <http://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> , (02.12.2018).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224> , (02.12.2018).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme”, <http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf> , (13.06.2017)

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği. <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statu-sune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf> , (11.04.2017).

Crisis Group. “Turkey’s Refugee Crisis: The Politics of Permanence”, 30.11.2016, <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/turkey-s-refugee-crisis-politics-permanence> , (12.03.2017).

Crisis Group. “The Rising Costs of Turkey’s Syrian Quagmire”, 30.04.2014, <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/western-europemediterranean/turkey/rising-costs-turkey-s-syrian-quagmire> , (14.03.2017).

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. “Devlete Sığınmaya İlişkin Beyanname”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_25.pdf, (17.10.2016)

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. “İnsan Hakları Evrensel Beyanname”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_03.pdf, (17.11.2016).

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_13.pdf, (17.11.2016).

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. “Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme”, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/bm/bm_12.pdf, (17.11.2016)

Dışişleri Bakanlığı. “No: 126, Suriye’deki Son Gelişmeler Hakkında”, 05.05.2013, http://www.mfa.gov.tr/no_-126_-5-mayis-2013_-suriye_deki-son-gelismeler-hk_.tr.mfa , (16.02.2017).

Dışişleri Bakanlığı, “No: 233, Halep’e Yönelik Artan Saldırıları Hakkında”, 25.09.2016, http://www.mfa.gov.tr/no_-233_-25-eylul-2016_-halep_e-yonelik-artan-saldirilar-hk_.tr.mfa , (16.02.2017).

Dışişleri Bakanlığı. “No: 83, Türkiye’nin Bazı Suriyelileri Zorla Ülkelerine Geri Gönderdiği İddiaları Hk”, 03.04.2016, http://www.mfa.gov.tr/no_-83_-3-nisan-2016_-turkiye_nin-bazi-suriyelileri-zorla-ulkelerine-geri-gonderdigi-iddialari-hk_.tr.mfa , (23.04.2017).

Dünya Sağlık Örgütü. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs375/en/> , (15.04.2017).

Frontex. <http://frontex.europa.eu/about-frontex/origin/>, (12.06.2017).

Frontex. <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>, (12.06.2017).

Göçmen Dayanışması. “Türkiye’de İltica Prosedürü/Asylum Procedure in Turkey”, 04.06.2016, <http://gocmendayanisma.org/2016/06/04/turkiyede-iltica-proseduru-asylum-procedure-in-turkey/>, (18.03.2017).

Göçmen Dayanışması. <http://gocmendayanisma.org/> , (18.03.2017).

İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi. <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-24212sgc.pdf> , (10.04.2017).

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. <https://www.egm.gov.tr/sayfalar/iltica-goc-islemleri.aspx> , (11.04.2017).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. “Türkiye’nin Düzensiz Göçle Mücadelesi”, 03.04.2015, http://www.goc.gov.tr/icerik6/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi_409_422_424_icerik , (24.02.2017).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 , (02.12.2018).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye%E2%80%99de-gecici-koruma_409_558_1097, (14.02.2017)

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. “Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü”, [http://www.goc.gov.tr/files/files/MÜLTECİLERİN%20HUKUK%20STATÜSÜNE%20İLİŞKİN%201967%20PROTOKOLÜ\(1\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/MÜLTECİLERİN%20HUKUK%20STATÜSÜNE%20İLİŞKİN%201967%20PROTOKOLÜ(1).pdf) , (09.06.2017).

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-19264sgc.pdf> , (09.04.2017).

İhlas Haber Ajansı. <http://www.ihb.com.tr/etiket-gocmen-kacakciligi/> , (26.04.2017).

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği. “Suriye Ordusu Halkın Adalet ve Özgürlük Taleplerini Kanla Bastırıyor”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/eylemler/2/suriye-ordusu-halkin-adalet-ve-ozgurluk-talep/2446> , (13.03.2017).

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği. “Biz Kimiz? ”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/pages/hakkimizda-biz-kimiz/65> , (13.03.2017).

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği. Suriyeliler Çözüm İçin İstanbul'da Buluştu!”, <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/seminer-panel-konferans/3/suriyeliler-cozum-icin-istanbulda-bulustu/2465> , (13.03.2017).

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği. <http://www.mazlumder.org/tr/main/faaliyetler/eylemler/2/mazlumlerden-suriye-buyukelciligi-onunde-eyle/2371> , (13.03.2017).

Karadağ, Dilan. **140 Journos**. <https://140journos.com/hepimiz-oradaydik-2011den-2017-ye-turkiyedeki-saldirilar-63fe571b2eb0> , (09.03.2018).

Orhan, Oytun. “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, **Al Jazeera Turk**, 13.01.2015, <http://www.aljazeera.com.tr/gorus/suriyeli-siginmacilarin-turkiyeye-etkileri> , (29.04.2017).

Öğünç, Pınar. “Mülteci Politikasını Neden Tartışmıyoruz?”, **Radikal**, 17.05.2013, <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/pinar-ogunc/multeci-politikasini-neden-tartismiyoruz-1133796/> , (02.04.2017).

Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. “Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar”, <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/1376.saglik-bakanligi-gecici-koruma-yonergesi-25032015pdf.pdf?0> , (04.12.2018).

Sınır Tanımayan Doktorlar. <http://www.msf.org/en> , (15.03.2017).

Sınır Tanımayan Doktorlar. <http://sinirtanimayandoktorlar.org/saha-projeleri/suriye-krizi-aralik-2016-msf/> , (15.03.2017).

Şardan, Tolga. “Suriyelilere ‘İstisnai Vatandaşlık’ Formülü”, **Milliyet**, 15.07.2016, <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/tolga-sardan/suriyelilere--istisnai-vatandaslik--formulu-2278144/> , (23.02.2017).

Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.586a7ef2c0f474.18337696, (2.01.2017).

Türkiye İstatistik Kurumu. “Turizm İstatistikleri”, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072 , (08.03.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu. <http://rapory.tuik.gov.tr/09-03-2018-01:45:18-173665575126002831679175149.html>? , (09.03.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27687> , (10.03.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu. <http://rapory.tuik.gov.tr/04-12-2018-17:25:25-7321597642048481831165077673.html>?, (04.12.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu. “Turizm İstatistikleri Veri Tabanı Milliyete Göre Yıllık Giriş Yapan Yabancı Ziyaretçi Sayısı”, <http://rapory.tuik.gov.tr/18-01-2017-15:27:32-60903811111280128761174069745.html>? , (18.01.2017).

Türkiye Kamu Hizmetleri Kurumu. <http://www.tkhk.gov.tr/Dosyalar/3ff2d5bc1d474b4cbddc2f77d4096b06.pdf>, (07.04.2017).

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icin-deki-payi-1963-79.html> , (03.12.2018).

Uluslararası Af Örgütü. <http://amnesty.org.tr/uploads/Docs/ab-geri-kabul-anlasmasi383.pdf> , (24.03.2017)

Uluslararası Göç Örgütü. “Key Migration Terms, <http://www.iom.int/key-migration-terms> , (12.11.2016).

Watch The Med. <http://watchthemed.net/index.php/main> , (21.03.2017).

Watch The Med. “About WTM”, <http://watchthemed.net/index.php/page/index/3> , (21.03.2017).

“Erdoğan’dan Esad’a Sert Sözler”, **Hürriyet**, 05.05.2013, <http://www.hurriyet.com.tr/erdogandan-esada-sert-sozler-23210882> , (16.02.2017).

“Suriyelilere Vatandaşlık Kutlamaları Başladı... 7 Bin Suriyeli İçin Karar Verildi”, **Cumhuriyet**, 05.09.2017, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/817019/Suriyelilere_vatandaslik_kutlamalari_basladi..._7_bin_Suriyeli_icin_karar_verildi.html , (18.01.2018).

“Erdoğan: Suriyelilere Vatandaşlık İçin Bakanlık Çalışıyor”, **Haber Ekspres**, 10.01.2017, <http://www.haberekspres.com.tr/politika/erdogan-suriyelilere-vatandaslik-icin-bakanlik-calisiyor-h97316.html> , (23.02.2017).

“Kaynak: 80 Bin Suriyeliye, Türk Vatandaşlığı Verilmesi İçin Çalışmalar Sürüyor”, **Karar**, 22.02.2017, <http://www.karar.com/guncel-haberler/kaynak-80-bin-suriyeliye-turk-vatandasligi-verilmesi-icin-calismalar-suruyor-395883#> , (23.02.2017).

“ARD: Türkiye’de Zor Durumdaki Sığınmacılar Organlarını Satıyor”, **BirGün**, 21.02.2017, <http://www.birgun.net/haber-detay/ard-turkiye-de-zor-durumdaki-siginmacilar-organlarini-satiyor-147635.html> , (26.04.2017).

“Bakan Soylu: Avrupa’ya Her Ay 15 Bin Mülteciyi Gönderelim de Akılları Şaşsın”, **Hürriyet**, 16.03.2017, <http://www.hurriyet.com.tr/bakan-soylu-avrupaya-her-ay-15-bin-multeci-yi-gonderelim-de-akillari-sasirsin-40397639> , (17.04.2017).

“Suriyeli Mültecilere Vatandaşlık İçin 8 Ayrı Entegrasyon”, **Ensonhaber**, 04.07.2016, <http://www.ensonhaber.com/suriyeli-multecilere-vatandaslik-icin-8-ayri-entegrasyon-2016-07-04.html> , (24.02.2017).

“Dinçer: Oyunun Kuralı Değişmemeli”, 31.07.2012, <http://www.dunyabulteni.net/servisler/haberYazdir/221066/haber> , (8.3.2017).

http://www.madde14.org/index.php?title=Avrupa-Akdeniz_%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_A%C4%9F%C4%B1 , (15.03.2017).

http://www.madde14.org/index.php?title=G%C3%B6%C3%A7men_Daayan%C4%B1%C5%9Fma_A%C4%9F%C4%B1 , (18.03.2017).

http://www.madde14.org/index.php?title=Co%C4%9Frafî_S%C4%B1n%C4%B1rlama , (11.04.2017).

<http://www.madde14.org/index.php?title=FRONTEX> , (12.06.2017).

EK 1: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 1

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. "Türkiye'de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerindeki Çok Yönlü Etkileri Analizi: Kuşadası İlçesi Örneği" isimli tez çalışmam için, 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında, aşağıdaki soruların yanıtlarına ihtiyacım bulunmaktadır.

Arz ederim.

Soru 1) Güvenlikle ilgili konularda, Kuşadası yerel halkına, sms vb. yöntemler aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta mıdır? Özellikle Kuşadası'nda bulunan sığınmacılar dikkate alınarak, yerel halk için korumacı yaklaşımlarda bulunulmakta mıdır? Sığınmacı gruplara yönelik korumacı yaklaşımlarda bulunulmakta mıdır?

Soru 2) 2011 yılından günümüze, Kuşadası'ndaki sığınmacı sayısında görülen artış; halka açık park, bahçe, dağlık ve tepelik alanlar; deniz, plajlar ve sahil çevresi; dinlenme alanları; bu alanlarda yaşayan insanlar; sokak hayvanları veya diğer unsurlar üzerinde herhangi bir tehdit oluşturmuş mudur? Yoksa bu konuda herhangi bir tehdit oluşmamış mıdır?

Soru 3) 2011 yılından günümüze, Kuşadası'nda bulunan sığınmacılarla ilgili olarak, salgın hastalık ihbarında bulunulmuş mudur?

Soru 4) Sığınmacıların varlığı; Kuşadası'nda hangi hizmetleri etkilemiştir? Mal ve hizmet fiyatları, nitelsiz işgücü gerektiren işler, kayıt dışı sektörler ve bunlara benzer konularda sığınmacıların ne gibi etkileri olmuştur?

Soru 5) Kuşadası'nda yerel halk ve sığınmacıların sosyo-kültürel bağlamda kaynaştırılması adına herhangi bir politika uygulanmakta mıdır? Buna yönelik aktiviteler yapılmakta mıdır?

Soru 6) Kuşadası'nda bulunan sığınmacılara, belediye tarafından maddi destek sağlanmakta mıdır?

Soru 7) Sığınmacıların sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanması, Kuşadası yerel halkında -bu konu özelinde- rekabet duygusu yaratmakta mıdır?

Teşekkürler

Ali CANLAY

EK 2: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 2

Aydın İl Emniyet Müdürlüğü'ne

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. "Türkiye'de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerinde Yaşam Koşulları Göstergelerine Çok Yönlü Etkileri Analizi: Kuşadası Örneği" isimli tez çalışmam için, 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında, 2011-2017 yılları arası Kuşadası'ndaki;

- Vatandaş

- Yabancı

- Sığınmacı/geçici korunan grupların ayrı ayrı suç istatistiklerine ihtiyacım bulunmaktadır.

Arz ederim.

EK 3: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Mülakatı 3

Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. "Türkiye'de Sığınma Arayanların Turizm Bölgelerinde Yaşam Koşulları Göstergelerine Çok Yönlü Etkileri Analizi: Kuşadası Örneği" isimli tez çalışmam için, 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamında, aşağıdaki soruların yanıtlarına ihtiyacım bulunmaktadır:

- 1) 2011 yılından günümüze, Kuşadası Devlet Hastanesinde kaç sığınmacı/geçici korunan tedavi olmuştur?
- 2) 2011 yılından günümüze kadar geçen süre içerisinde Kuşadası'nda, sığınmacılardan/geçici korunanlardan kaynaklanan, salgın hastalık tehlikesi veya ihbarı kaydedilmiş midir?

Arz ederim

EK 4: Kuşadası'ndaki Dış Göçle Gelen Sığınmacılara İlişkin Uygulama Anketi

Bu anket, Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Zerrin Toprak Karaman danışmanlığında, Kamu Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Ali Canlay tarafından hazırlanmıştır. Anketimize katıldığınız için teşekkürlerimizi sunarız.

1) Cinsiyet

☐ Kadın

☐ Erkek

2) Yaş

☐ 14-18

☐ 18-25

☐ 26-35

☐ 36-45

☐ 46-55

☐ 56-65

☐ 65+

3) Eğitim Durumu

☐ İlk ve Orta Öğretim

☐ Lise

☐ Lisans

☐ Lisansüstü

☐ Egitimsiz

4) Medeni Durumu

☐ Evli

☐ Bekar

5) Statü

☐ İdareci (Kamu Sektörü)

☐ Yerel Halk

☐ Ziyaretçi

6) 2011-2017 Yılları Arasında Kuşadası'na Gelen Sığınmacıların Miktarı, Sizce Aşağıdaki Seçeneklerden Hangisiyle İfade Edilebilir? (Çok Az veya Daha Fazla Olduğunu Düşünüyorsanız, Diğer Soruları Yanıtlayınız)

☐ Çok Yogun

☐ Yogun

☐ Fark Edilebilir Ölçüde

☐ Çok Az

☐ Hiç

7) Sığınmacılar, Kuşadası'nda Güvenlik Sorunları Yaratmakta mıdır?

☐ Evet

☐ Hayir

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

8) Siz veya Bir Yakınınız, Bir Sığınmacı Tarafından Saldırıya Uğradınız mı? Evet ise Günün Hangi Vaktinde Olduğunu Belirtiniz

☐ Evet (Gündüz)

☐ Evet (Gece)

☐ Hayir

9) Yaşanan Sığınmacı Göçü, Kuşadası'na Gelen Turist Sayısını Azaltmıştır

☐ Evet

☐ Hayir

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

10) Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Aşağıdaki Unsurlardan Hangisi veya Hangileri Üzerinde Tehdit Oluşturmaktadır?

- ☐ Halka Açık Park, Bahçe, Daglık ve Tepelik Alanlar
- ☐ Deniz, Plajlar ve Sahil Çevresi
- ☐ Dinlenme Alanları
- ☐ İlk Üç Seçenekte Belirtilen Alanlarda Yaşayan İnsanlar
- ☐ Sokak Hayvanları
- ☐ Bilgi Yok
- ☐ Cevapsiz
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

11) Kuşadası'nda Sığınmacı ve Salgın Hastalık İlişkisi Kurulabilir mi?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Bilgi Yok
- ☐ Cevapsiz

12) Sığınmacı Sayısındaki Artış, Kuşadası'nda Mal ve Hizmet Fiyatlarını Nasıl Etkilemiştir?

- ☐ Artırmıştır
- ☐ Azaltmıştır
- ☐ Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır
- ☐ Bilgi Yok
- ☐ Cevapsiz

13) Kuşadası'ndaki Sığınmacı Artışının, Yerel Halk Lehine Ekonomik Etkisi Nasıl Gelişmiştir?

☐ Çok Fazla

☐ Fazla

☐ Az

☐ Çok Az

☐ Hiç

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

14) Kuşadası'ndaki Sığınmacılar, Nitelsiz İşgücü Gerektiren İşlere Yönelmiş midir?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

15) Sığınmacılar, Kuşadası'nda Kayıt Dışı Sektörler Yaratmakta mıdır?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

16) Kuşadası'nda Sığınmacıların Kayıt Dışı Sektördeki Ağırlığı Nedir?

☐ Çok Fazla

☐ Fazla

☐ Az

☐ Çok Az

☐ Hiç

☐ Bilgim Yok

☐ Cevapsiz

17) Sığınmacı Göçü, Kuşadası'ndaki Farklı Kùltürler Arasında Nasıl Bir Rol Oynamıştır?

- ☐ Kùltürel Zenginlik ve Çeşitlilik Sağlamıştır (pozitif etki)
- ☐ Kùltürel Çatışmalara Neden Olmuştur (negatif etki)
- ☐ Herhangi Bir Etkisi Olmamıştır
- ☐ Bilgim Yok
- ☐ Cevapsiz

18) Beldedeki Sığınmacıların Günlük Hayatta Görünürlüğü ve Yerel Halkla Etkileşimi Hangi Boyutta Olmalıdır?

- ☐ Fazla
- ☐ Az
- ☐ Hiç
- ☐ Bilgim Yok
- ☐ Cevapsiz

19) Kuşadası'nda Bulunan Sığınmacılara, Yerel Halk Tarafından Maddi Destek Sağlanmaktadır (Sadaka, Bağış vs)

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Bilgim Yok
- ☐ Cevapsiz

20) Kuşadası'na Göç Etmiş Bulunan Sığınmacıların, Burada Yerleşik Hayata Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

- ☐ Olumlu
- ☐ Olumsuz
- ☐ Bilgim Yok
- ☐ Cevapsiz

21) Türkiye Genelinde, "Geçici Koruma Altına Alınanlara Verilecek Sağlık Hizmetlerine Dair Esaslar Hakkında Yönerge" Kapsamında Sığınmacıların, Sağlık Hizmetlerinden Ücretsiz Yararlandığını Biliyor muydunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

22) Aşağıdaki Kavramlardan Hangilerini Biliyorsunuz?

☐ Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla Türkiye'ye gelip kabul edilen kişi

☐ Mülteci: Vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve "ırki, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu" için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen, bu yüzden bir diğer ülkeden sığınma talep eden ve talebi kabul edilen kişi.

☐ Sığınmacı: Mülteci statüsü kazanmak ve koruma altına alınmak için sığınma arayan ancak henüz hukuki bir statü kazanmayan kişi.

☐ Geçici Korunan: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla sınırlarımıza gelen ve koruma sağlanan yabancılar.